

ქართული ქალაქი

ტექნიკური
მუშა

[illegible]

ცნობილი ქართველი პოეტის კარლო კალაძის მეორე
 ტომი შეიცავს ავტორის რჩეულ ლექსებსა და სიმღერებს,
 ლექსად დაწერილ ნოველებსა და პოემებს, რომელიც
 ქვეყნდებოდა 1955—1975 წლებში.

სპექ-2000
 უფროსი კატეგორია

70403—58
 M604(08)—82

დ. მარტის სახ. საბ.
 სსრკ. ავტორიზაცია
 © 1982 წელს
 სსრკ. ავტორიზაცია

1982

სემოსენი წლები ლიქია

საქართველოსკენ იჩქარის გემი

ზღვისპირად როგორ დამსხდარან მთები! —
ვიდრე მათ ვუცქერ, რა დამაღონებს?!
სურათს შორითვე ხელგაშლით ვხვდები, —
ძმადშეფიცულთა სურათს მაგონებს.
ზღვისპირად როგორ დამსხდარან ურჩად,
ვიდრე მათ ვუცქერ, რა დამაღონებს:
სვანური თეთრი ქუდები უჩანთ
მთა-გორებს იქით ისევ მთა-გორებს...

საქართველოსკენ ჩქარის გემი,
მეც გულისძგერით ვდგავარ საჭესთან,
უკვე მთებს სწვდება ოცნება ჩემი,
თვალი ტალღებმა გაიტაცეს და
ვიცი, გუმანი არ მილალატებს,
მეც გულისძგერით ვდგევარ საჭესთან, —
ფაიფურივით თეთრად ანათებს
მთების თაროზე სოჭი, მაცესტა!

და აგერ გაგრა, აგერ ბიჭვინთა,
მუდამ მყუდრო და მშვიდი ბუნებით,
დაბლა დაფენილ დაფნის გვირგვინთან
ცაცხვებიც გაჩნდნენ თაიგულებით
წინ დაგვხვდა ბალი მრავალრტოება
მუდამ მყუდრო და მშვიდი ბუნებით,
ზღვა მძიმედ სუნთქავს, ზღვა გვეთხოვება,
მაგრამ ჩვენ ზღვისკენ არც ვიყურებით.

გუნდის ხეები ისევ გუნდ-გუნდად
უდგანან მაღალ ათონის კარებს,
ზღვა სარკესავით გადაუბრუნდათ:
ზღვის ფსკერზე დააქეთ ღრუბლები ქარებს.

ჩემს მასპინძლობას დასდეს ამაგი:
აღებენ მაღალ ათონის კარებს, —
სტუმრებს მივუძღვი გულით ამაყი,
ამაზე მეტად რა გამახარებს!..

ვერ წარუშლია თუმცა მშვენება, —
ხმელეთს აჩნია ტალღების კვალი,
და ზოგჯერ ზღაპრად მომეჩვენება
მე თვითონ ჩენი მიწა და წყალი!
ვნახო მერმისი — უფრო მწყურია,
წარსულს აჩნია ტალღების კვალი, —
გემქვეშ გაივლის დიოსკურია...
და ახალ კოლხეთს გაჰყურებს თვალი!

გემზე ათასი ვინმეა. მესმის
ჩემი პატარა ქვეყნის დიდება,
ვუცქერი წარსულს, ვუცქერი მერმისს,
მინდა, ვიმღერო და მერიდება!..
ხალხო ამ ქვეყნის დიდო მხატვარო,
თვითონ შენა ხარ ქვეყნის დიდება,
მე კი რამდენი რა გადავთვალო,
ალეგებიც აღარ მცოფნის თითებად!

დიდება შენდა, სამშობლოვ ჩემო,
მზეო, დასულო შუბის ტარამდე!
მთები წამოდგნენ გემის გარშემო,
მე როგორ შევძლებ დავპატარავდე! —
დიდება მათი გულს ამიჯანყებს,
მზეო, დასულო შუბის ტარამდე,
და ნაპირიდან მინდა ზღვის ტალღებს
ჩემი ბეჭების ჩრდილით ვფარავდე!

ეს რა დიდებულ დღეს დავესწარი

ეს რა დიდებულ დღეს დავესწარი —
ზღვას აღალბედად გადმოვადექი:
დღევას რომ ებრძვის, სწორედ ეს არი —
კაეკასიონის მკერდის ნატეხი...

მეც დამარჩა ცისქვეშ ჩემი სადამო,
ჩემი ოცნება, ჩემი ღრუბლები,
სისხარულისა და სევდის გამო
ქვეყანას მეც აქ ვესაუბრები.

თქვენი სურათი, მთის მწვერვალებო,
ზღვის პირად განა ერთხელ მინახავს
და თქვენი თავი ვის დავანებო,
თქვენზე ლამაზი ქვეყნად ვინა მყავს! .

ქვას მეც ვუთლიდი ამ კოლხურ ბუხრებს,
აქ დაეძებდა სიყვარულს თვალი,
ჩემი სიბერეც აქ ჩაიმუხლებს,
რომ ერთხელ კიდევ გაითბოს ძვალი.

მე სხვა სიცოცხლე არ მეგულება, —
მოველ ამ ერთი წუთის იმედით, —
მთებო, მინდოდა თქვენი ყურება,
სანამ ნისლებში ჩაიძინებდით!

დადექ, მდინარეც, ზვირთგაფრენილო,
დადექ, მთას გულიც დასიცხულია,
მინდა, თვალს წყალი დავალევირო,
მე განა მართლა წყალი მწყურია!..

მთაო ჭაღარავ, მთაო ხნიერო,
ზღვის წინ დამიგე ეგ ნაბდის კალთა,
მინდა, მზის ჩასვლა ვათვალიერო,
არაფერს წავშლი ღრუბლების გარდა.

ვერც კი მოვასწარ ხმის ამაღლება
დღემ სოფელს ისე გადაუარა,
ნუთუ შერ მაინც არ გენადვლება —
სვალ აქ ამოვალ ისევ თუ არა?!

აბზავი ჩემი ყოფნა-არყოფნის,
დახე, მძაფრი და სწრაფი რით არი:
ვარ მოყვარული ამ წუთისოფლის
და რაც აქ ვნახე იმით მდიდარი!

ეს არის თვალთა გათამაშება,
დიახ, მე უფრო უკეთ ვიცი ესა —
დავხუჭავ თვალებს და აქ დამრჩება
რაც კი თვალებმა აქ მოიძიეს!

დავხუჭავ თვალებს და აქ დამრჩება
თვით ეს გულისთქმა სავეწ წადილით,
და შემდეგ ჩუმად დაიტანჯება
უჩემოდ მოსულ წელიწადივით...

ჩამავალ მზის წინ ნაბდები შავად
ჩანს მწუსარებით მდგარი მთებისა, —
ზღვაში კი მაინც ღიმილით ჩავალთ
მე და ჩემი დღე დაბინდებისას.

ლაზური ლექსი

რაა ეს? ბასრი თვალი თუ ალღო?
ბნელს რა მინათებს, მითხარით, ხალხო!

შავი ზღვის პირად კლდე არის ერთი,
ზღვამ ნადირივით გამოხრა ფერდი,
არ ვიცი რატომ, და გამახსენდა
დღეს, როცა სწორედ ამ სტრიქონს ვწერდი...

რაა ეს? რომელ სიზმარში არი
შავი ტოტების შრიალ-შრიალი?
შავს კლდეზე შავი მუხაა მხოლოდ
და შავი ღამე ქარიშხლიანი.

„მნახა თუ არა მარტოკა მდგარი,
ბრმად ჩამაფრინდა მკლავებში ქარი!“ —
ხმას განწირულად იმაღლებს მუხა,
ურჯულთა ღამის მოჰგლიჯოს მხარი!

და ეს ჭიდილი ისე მკაცრია —
ტოტებს ღრუბლებიც გაუკაწრია!..

რაა, ჩემს რომელ სტრიქონს ეხება,
შეკრთომა რომელ ძვლებს აჟრიალებს!
ღამე თუ მხარზე შემოეხევა,
ხე უკანასკნელ სუნთქვას შეაღწევს,

და წელმაგარი, მაგარ ფესვება
მიწამდე ტანის ლეწვით ეშვება...

განა პირველი საუკუნია,
რაც ეს ბრძოლაა და გუგუნია,
ითხრება სველი მიწა და კირქვა,
მაგრამ ძნელია ხის ამოძირკვა!

იგი სიმწარით ზეცას გასწივის!
და იბრძვის, როგორც ფრთები არწივის!
...არა, ჩემს ქართულს არ ეშინია
არც იმ ქარიშხლის და არც ქარწვიმის!

შავი ზღვის პირად სახლი ავაგე

ჩემი სიცოცხლე და სიამაყე
ჩემი კერაა, ჩემი მამული!
შავი ზღვის პირად სახლი ავაგე,
ხეების ჩრდილქვეშ ჭერმიმალული.

შავი ზღვის პირად, იქ, სადაც ტალღას
შეეპარება თმაში ჭაღარა,
ქვიშა მოხვეჭა ზღვამ საიდანლაც
და გამჭვირვალე ფსკერზე დაჰყარა.

- ფსკერზე დაჰყარა პატარ-პატარა
ქუთუთოების მსგავსი ნიჟარა,
ფსკერზე დაჰყარა, მაგრამ თითებით
მოვფრებოდი, არ დამიშალა!

მიყვარს მე თვალი ამ ჭროლა კენჭის,
გადავიწყებულ ფიქრის ამწეწი!

მიყვარს, მოვარდნილ ტალღას რომ ერჩის
ძველი ქვიტკირის ერთი ნამცეცი.

მას, შემოძლია, ზღვის გულში ჩავეყვ,
მისი მიწა და წყალი მწყურია,
იქ არის ჩემი ქალაქი წყალქვეშ,
იქ არის ჩემი დიოსკურია!

ისე ვით მისი თანამედროვე,
ისიც დაღუპილ ფსკერზე დავიდა...
მაგრამ წარღვნათა შემდეგ მე მოველ
და წელთაღრიცხვას ვიწყებ თავიდან!

შავი ზღვის პირად, იქ, სადაც ერთ დროს
წყალმა წარსულის კვალი წაშალა,
ბედს უნდა ჩემი დღე შემასვედროს.
ჩემი გზა გასჭრა, ჩემი გზა-შარა!

ახალ ნერგების შრიალ-შრიალი
ხელგაშლით ახლა მეც აქ მამღერებს,
ჩემი დღე ამ დიდ შრიალში არი,
ჩემი დღე მალლა მიაქვთ ამ სელებს!

ჩაძირულ თვალთა შუქს კი ვინ მოჰკრებს,
ზღვის გულში დეღვას რომ ჩაჰყოლია...
ხანდახან ზღვა რომ ამოიოხრებს;
მე წინაპრების სუნთქვა მგონია!

და წამით გულიც შეკრთება, მაგრამ
წარღვნით წართმეულ წუთს არ მივტირო, —
მომავალ დღისა და ღამის გაყრამ
ვერ უნდა შესძრას ჩემი ქვიტკირი.

მე სხვა იმედით თვალს ვერ გავახელ
და მომთაბარედ ვერსად ვერ წავალ...
შავი ზღვის პირად სახლი ავაგე,
კოლხეთის ერთი მკვიდრი მეცა ვარ!

აპელი წყარო

მოთხრილი კუნძი გდია გულაღმა,
მზად ვარ წერაქვით კლდეც გადავთხარო, —
სადღაც აქ, დროთა ბალახბულახმა
დაჰფარა მილით ნადენი წყარო!

და აჰა, მისი კვალიც, აჰანდე —
აქვე, ჩემს ახალ ჭიშკრის ახლოა,
ეკალ-ბარდებში ცეცხლი ავანთე,
ახლა აქ ჩემი სამოსახლოა!

ხეებს ქვიტკირში გაუდგამთ ფესვი,
და თუმცა ირგვლივ ტყე ამოსულა, —
მგზავრო, თუ წყალი გწყურია, შესვი,
ამ წყაროს პეშვით ვერ ამოსწურავ!

ჩხალთა, წებელდა

მიწას აქა-იქ აჩნია კვალი:
იქით ჩხალთაა, აქეთ წებელდა,
აფხაზური და სვანური გვარი
უხსოვარ დროის დამმიწებელთა!

სააფხაზოდან უკვე სვანური
სოფლები მოჩანს. და აი ჩხალთაც
ყოფილა ჩვენი ზღვის მოყვარული:
აქეთ ისწრაფის ფეხის ხმა წყალთა!

მგზავრო, ამ ზვირთთა სვლას დააკვირდი,
კიჟინი მისი ვაჟკაცურია:
ასად რომ გაჰყო მდინარის ზვირთი
ის მაინც სვანურ-აფხაზურია.

ხევიდან ხევში ღვარს ერთვის ღვარი,
ესმიანება სოფელი სოფელს,
და ძალით ვინღა დაუდოს ზღვარი
ჩვენს ამომავალ დღეს განუყოფელს!

მთების მწვანე კალთა

სხვა რა უნდა ვინატრო ამ სიკეთის გარდა?
აჰა, მეც აქ დამიგეთ მთების მწვანე კალთა.

ზღვამ ოდნავი შერხევით ხმა რომ აიმაღლოს —
რა აღელვებს, გავიგებთ, არის ისე ახლოს.

აფხაზური თავაზით თავს გვევლება დილა,
მთა-გორებზე სვანეთის მკლავი გადაწვდილა.

ამ უღრუბლო ცისაფერს და მით უფრო ამ დარს —
ზღაპარს თუ არ მიაწერ — ვერ დაარქმევ ზამთარს.

ამ თმახუჭუჭ მთა-გორებს, ისე როგორც წარსულს —
თმა არ გასთეთრებია, დაბერება არ სურს! —

სხვა რა უნდა ვინატრო ამ სიკეთის გარდა:
აჰა, მეც აქ დამიგეთ მთების მწვანე კალთა!

დილაჲ, ო, დილაჲ!

დილაჲ, ო, დილაჲ, დილაჲ ახალო,
მეც ნუთუ უცხო მგზავრით მცდიდი,
ენგურით როგორ ფიქრობ აჰყარო —
ჯიხვის გაბედულ ნახტომს ჰგავს ხიდი!
რაო, რა გინდა ამ გულს ახარო,
ნაპერწყალივით რომ გაჰკრა ბწყალი, —
წყალგაღმა გვიცდის სამურზაყანო,
წყალგაღმა უკვე გაღია, გალი!..

დილაჲ, ო, დილაჲ, დილაჲ ახალო,
მეც ნუთუ უცხო მგზავრით მცდიდი,
გადმოვიარე ცხრა მთა, ცხრა წყარო
და ლილო-ჭრილო ფერდობი დიდი,

ცისკენ მიიწევს გზა უსახლკარო,
ტყეს უკვე თმაში ერევა ჟღალი,
ფერს იღებს მიწა, მიწა აყალო
და სარკეებად ჩამდგარი წყალი.

დილაჲ, ო, დილაჲ, დილაჲ ახალო,
ჩვენი სიცოცხლის მაღალო დილაჲ,
თუ მზის ამოსვლით გასურს, გაგვახარო,
გულს უკვე ღრუბლით ნუ დაგვიჩრდილავ!..

ენ გ უ რ ი

4

ენგური რუხის ციხესთან ვნახე,
აქ მოჩანს მისი ტალღების ლეწვა, —
და ერთი სიტყვა მეც გადავძახე, —
ენგურის ერთი ერთგული მეც ვარ!

— გაგირღვევია კლდეების სისქე,
როგორღა გინდა მთებს უერთგულო,
სამურზაყანოს მიწიდან — ზღვისკენ
თავდავიწყებით გარბი, ენგურო!

იმღერე, სანამ არაა გვიან,
სანამ მთებიდან გასული არ ხარ,
იმღერე, სანამ ენგური გქვიან
და არა უკვე შავი ზღვის ტალღა!..

ენგური რუხის ციხესთან ვნახე,
აქ მოჩანს მისი ჩქარი ფერხული.
ჩამოღარვია მურზაყანს სახე
და ღვართქაფებად მოჰქუხს ენგური!

მთა შეფოთლილი ახლაც მაგონებს,
რომ ტანზე ჯაჭვის პერანგი ეცვა,
ენგურმა ხელი ჰკრა, და მთა-გორებს
ესმით ამ ჯავშნის აშკარა ლეწვა...

ვიმღეროთ, სანამ არაა გვიან,
სანამ აქ ფეხზე დგას მთების ალყა,
სანამ თვით ენგურს ენგური ჰქვიან
და არა უკვე შავი ზღვის ტალღა!

ქაღალდის თეთრი ზურცელი

რტოს რა არხევს ცაში მწვანედ, რა ქარია, რა ფერხული?!
ზე ბეჭებით სწვდება სვანეთს, ფეხქვეშ აცლის კლდეს ენგური

და მე ჩუმად ვიცი უკვე — რა ოცნებით სუნთქავს ტყეში
ტანაყრილი სიჭაბუკე და ენგურის მღვრავ თქეში.

კლდეზე დგომა რაა, — ვიტყვი, — რაა ბედზე ჩაფიქრება,
იმ ათასში ერთი ფიჭვი მე რომ ვიყო, რა იქნება?!

წამწამივით უკრთის წიწვი, მაგრამ მხრებში არ ისრება —
ჩანჩქერებში გადამიშვით შიში თვითონ გამიქრება!

ხომ გამართლდა ჩემი იჭვი ღა ღვართქაფი მოხვდა ჩემს გულს:
იმ ათასში ერთი ფიჭვი ვაჟკაცივით ენდო ენგურს!..

იმ ათასში ერთი ფიჭვი, როგორც ლექსის ერთი პწკარი,
მთელი ტანით ისე იბრძვი — დულს ნალექი ქვა და წყალი!

სულ რომ დადგე თავდაყირა, ენგურს მაინც გასჭირ ბოლოს,
მაგრამ უცებ დაგხვდა რკინა, რომ მკერდშიშველს შეგებრძოლოს.

და აწ უკვე გვიანდაა დაიძახო — არ მინდაო!
მანქანების ტაშის ხმაა, სწრაფი, როგორც საჭიდაო...

ბიჭი ენგურს გადაურჩი, რკინა აქ ვინ აგიმხედრა?!
სიჭაბუკე თმაზუჭუჭი ამ ერთ წამმა გაგიუთეთრა!

ბეჭს არ დაჰკრავს მიწას ტივი, არა, ბრძოლით არ იღლება,
მაგრამ ერთხელ ქაღალდივით რომ გაფითრდეს, რა იქნება!

ხმა ენგურის მწვანე ფიჭვნარს ამ ერთ წამმა გაუვრცელა:
ას დაზგაზე გულისფიცარს გაშლი, როგორც ასფურცელა!

შენი არა გამეგო რა, ტყეში იდექ, შრიალებდი,
როცა გნახე, არ მიგონა, სულს თუ ბრძოლას შეაღწევდი

ახლა შენი ხელისგული ქაღალდია ფარატინა,
შენც გექნება შენიშნული, რა დღე იყო და რა დილა,

მოგონებად იქცა უკვე თვით ენგურის მღვრიე თქეში,
დარჩა მხოლოდ სიჭაბუკე შენი თმების სითეთრეში..

დაიფერფლე, გადაიწვი და ბედს მაინც აძე ემდური,
იმ ათასში ერთი ფიჭვი თუ ხარ მართლა გაბედული, —

ბედს კვლავ მთელი გული ანდე, რომ კვლავ ჩემთან შეგახვედროს,
დახე, თუ არ ამრიალდე ისე, როგორც ტყეში ერთ დროს!

დახე, შენს ამ სიფერმკრთალეს ბედი თუ არ უწერია,
ჩემს სახელს და გვარს ატარებს, ჩემი წიგნის ფურცელია!

ვისაც ლურჯა ცხენი უყვარს

ფეხზე დგომით შეგხვდებიან
მთები, როგორც აფხაზები,
როცა ზღვიდან საქართველოს
თვალს შეავლებ აღტაცებით.

ჩანჩქერების სტომა გესმის
და ზვირთების ჩქარი ტაში,
აფხაზურად შრიალებენ
ტყის ფოთლებიც ბიჭვინთაში!

ვისაც ლურჯა ცხენი უყვარს
ამ ზღვის პირად დაბანაკდა,
ცაში ხმლების ელვა მოჩანს
და ფრიალი ჩაბალახთა!

მთამაშე ვარსკვლავებით
ცა ღამითაც გაიცრიცა,
ხევ-ხევ ბზიბი მოიჩქარის,
რომ გვაჩვენოს წამით რიწა.

დეღვით აგრე ხეობათა
ამღერებას ვინ ელოდა:
„წაიყვანეს თამარ-ქალი
აფხაზეთში, დიელო-და“...

წაიყვანეს, ვით ოცნება,
და ჰყავთ გულში მიმალული,
სადაც მშვიდად სუნთქავს მუდამ
ფერუცვლელი სიყვარული.

დააძინეს მთის კალთებზე
და როდესაც გაიღვიძა —
მისი ლამაზ წამწამ-თვალის
ელვარება არის რიწა!

მისი მინდვრის ყვავილნარი
არასოდეს არ დაჭკნება,
ცისქვეშ ლაღად გაფენილი
ხალიჩაა ჭრელნაჭრება.

ზამთარშიაც არ უნახავთ
ცა — ღრუბლებით ფერწაშლილი,
მწვანე ფერდობს თოვლი შვენის,
ისე, როგორც მზე და ჩრდილი.

არა, ძალით ამ სიყვარულს
ხმა ვერ ჩაკლავს ავკაცური,
სანამ მთების სუნთქვა ისმის
და სიმღერა აფხაზური!

წაიყვანეს თამარ-ქალი
აფხაზეთში, დიელთ-და,
წაიყვანეს საქართველოს
მთების საბედნიეროდა!

ათონი ღლისით

ზღვის წინ ღიღინით იხსნიან ღილებს,
რომ შეხვდნენ ღელვას გულმკერდშიშველი,
მთა იმეორებს მათ შეძახილებს,
მარდი ცურვაა ზვირთგამთიშველი!

— მზეს ვერ ჩააქრობს ვერც ზღვა, ვერც ქარი,
რა მოხდა, ხალხო, რამ აგაჩქარათ?!
სკდება ქვიშაზე მზის ნაპერწკალი,
დღე შუქის ფრქვევით იწვის აშკარად

და ისე ისვრის ჩრდილს დასავლეთ,
ბუნწად მიწას და ზღვას არ აშუქებს —
ზღვის ტალღით და ცის თითო ნაფლეთით
ათონი ყველას დაგვასაჩუქრებს!

რა მოხდა, რატომ გსურთ ახმიანდეთ,
ისეთი რაა იქ მიმალული,
რომ სათამაშოდ ზვირთებს მიანდეთ
თქვენი გულისთქმა და სიხარული?!

ათონი ღამით

აჰა, დაღამდა ზღვის პირად, ბნელა,
გასაოცარი არაა განა?
ყველა, ვინც იდგა, წასულა ყველა
და მაინც მათი ლანდები დგანან!

ცად აღანდული მოჩანს ათონი,
გუნდის — ხეებიც შეყრილან გუნდად,
სდუმან აქ, როგორც უსინათლონი,
და ღამით ღელვის მოსმენა უნდათ...

ზღვა წევს გულადმა, გადიძრო ზეცა,
ისვენებს... მძიმედ სუნთქავს თავისთვის,
და კაცის გული ერთი ნამცეცა —
თუ რა ფიქრშია, სულ არ განიცდის!

თქვენ კი სიზმრებში ხართ მიმალული
და ელით ისევ საგანთიადოდ, —
თქვენი გულისთქმა და სიხარული
ზღვის მოთამაშე ზვირთებს მიანდოთ...

ათას ერთი დღე და ათას ერთი ღამე

ათას ერთი დღეა, ათას ერთი ღამე;
ზღვას დაჰყურებს კლდე და ცა თვალმოკამკამე.

ეკიდება ცეცხლი დღეებს ტოტებ-მწვანეს,
მაგრამ კლდეებს ცაში ფერი ვერ უცვალეს!

სადაც არი, მთა-მთა გადმოივლის ღამე
და კლდეები შავ-შავ ნაბდებს მოისხამენ.

როგორც ლექსი, უცებ, როგორც მუნასიბი
შემოიჭრა, ეხედავ, ღია ზღვაში ბზიბი!

მივწვდი მეც ერთ ტალღას და შევაველე პეშვი...
წავჩურჩულე: „გულო, რისთვის გადმოეშვი?!

ათას ერთი დღეა, ათას ერთი ღამე,
ზღვას დაჰყურებ ჩუმად, ერთხელ ხმა არ გამე! —

რომელი ხარ, ახლა, იმ ათასში ერთი, —
რომ ჩანჩქერით კლდესაც ჩამოლარე მკერდი?!“

ბზინავს ბზიბის ტალღა ანკარა და წრფელი,
ჩაიტანა ზღვაში ცა ფირუზისფერი,

მიპასუხა თრთოლვით — ისე, როგორც ვკითხე:
„განა კლდე ვარ გულქვა, მდუმარედ რომ ვიდგე!“

მე რალა ვთქვა, რაა ჩემი სითამამე, —
ჩემი ერთი დღე და ჩემი ერთი ღამე!

ო, რა საოცრად, რა საოცრად სდუმან ლანდები,
ტოტებქვეშ წყვილად, ფრახილი ფიქრით ფიქრს მინდობილი!
როგორც ნიაგი, შორიასლო, როგორც დობილი,
შენც მხოლოდ მათი ამოსუნთქვით შემრიალდები.

შენ ხარ საღამო, შენ ხარ ჩუმი ღრუბლის ჭაღარა
და მზის ჩასვლისას თანაგრძნობით უცქერ ამ სურათს, —
იმ წყვილში ერთი განაბულა მამაკაცურად,
მეორეს ვერც გრძნობ — არის აქ თუ, არის აქ არა...

აგერ, მან მხოლოდ მთაღერსე ჩუმი თითებით
ქმრის შევერცხლილი თმის ტალღები გადაიარა,
იჭვით კი არა, დაუცხრომელ ჟინით კი არა
გულდამშვიდებულ სიყვარულით და მოწიწებით.

საღამოვ ჩემო, როგორ შერჩათ შენი იერი! —
ისე, ვით სიტყვა, აქ სულისთქმაც მიმალულია...
სიყვარულია, ეს ნამდვილი სიყვარულია —
განა პირველი, განა უნდო — უფრო ძლიერი!..

აფხაზური გაზაფხული

ტყეებმა როგორ არ იშრიალონ,
ზღვამ როგორ ჩაჰკლას ტალღა მღელვარი?!
— არა, თავისას არ იშლიანო! —
შორით ანიშნებს მწვერვალს მწვერვალი.
დასაბამიდან აგრეა, თითქოს
ხალხს ეთანხმება აგრე ბუნება, —
ამაყად ქედის ამართვას ითხოვს
თვითონ ამ მთების აგებულება!
ქარს ბნელი დამე გაუხანჯლია,
მიაქვს ბინდის და ღრუბლის ნაფლეთი,
ზეცას ჭრილობის კვალი აჩნია —
შეღება მთელი აღმოსავლეთი!
დღე უკვე ბოლომით არ იღრუბლება,
ტყეებს აღვიძებთ ლაღი შრიალი,
„თავისუფლება, თავისუფლება!“
ზღვა გაიძახის ქარიშხლიანი.
ამაღლდა უცებ მიწის მკერდი და
უცებ ცხენების თქარათქურია...
ამ ათას ცხრაას ოცდაერთიდან
აქ მხოლოდ მზე და გაზაფხულია!

ტყეებმა როგორ არ იშრიალონ,
ზღვას ღელვა როგორ დაეზარება,
— არა, თავისას არ იშლიანო! —
თავზე დაგვძახეს პარტიზანებმა.
გაზაფხულია ამ მთებში მხოლოდ
და ღელვა მარად მწვანე ბაღების...
და ღელვით როგორ არ მოვიგონოთ
სურათი პირველ დღის გაჩაღების!..

ქ ვ ა

მე ქვა მერქვა... ციხის ბურჯებს მეც ერთ ბურჯად შევუშენდი,
რომ დანგრევას გადაურჩეს ჩემი შავშეთ-ერუშეთი
კახაბერის ველსაც ისე როგორც კახს და საინგილოს
ქვიტიკირივით უნდათ ისევ გული გულთან ჩაიკიროს!

მე ქვა მერქვა, მერქვა ხრეში, ქვა-შლილი და ქვა-უტეხი,
მეც რუსთავის საძირკველში ჩემს მომავალს ჩავუდექი!
კედელ-კედელ ქვა ქვას აჟყვა, ქვა ჩუქურთმად გაითალა.
მაგრამ იმ ქვას რა დავარქვა — ფუძემ ქვეშ რომ დაიტანა?!

მე ქვა მერქვა, წამკითხველო, ქვა-თეთრი და ქვა-ჭაღარა...
ჩემთვის გასჭრა დრომ აქ მდელი, ჩემი ძვლები აქ ჩაჰყარა! —
აქ ხომ ქვეყნის ამაღლების საძირკველი არის დიდი.
და სასწაულს ჩემივ ძვლების გაქვავებით განვიცდიდი...

წამკითხველო, ქვაზე კვალიც ჩანს იმ წაშლილ განაჩენთა —
რომ უჩემოდ მომავალიც სართულ-სართულ არ აშენდა!

შ რ ე ს კ ა

რა დამავიწყებს მე, აბა, ამ წამს:
ქვაზე მიხატულ თვალსა და წამწამს...
წამი — რა წამი!
თვალი — რა თვალი!

რა სიყვარულით წერდა მხატვარი,
რა წრფელი გული ჰქონდა, რა ხელი,
და ქვასაც აღარ ანდო სახელის
მე ვინლა მითხრას,
ყრუა საყდარი,
ნაქალაქევი და ნატახტარი.

სწამდა ძველ ოსტატს დრო თუ არ სწამდა —
წარუშლელია წამი წამწამთა.
პირჯვარს იწერდა
იმ სამი თითით,
რომლითაც ვნება დახატა დიდი.
და ახლაც გულის მწველი რამ არი
ისევ ის ძველი ნაწამწამარი!
ძალ-ღონე ისევ მწამს იმ თითების
ქვას დაანაულა
შუქი დიდების!

სიცოცხლეც, ალბათ, ქვამ შეიწირა...
სხვა, მე იმ მხატვრის არა ვიცი რა.

უცნობი მხატვრის დღე და სოფელი

ახლა ამ საყდარს არა ჰყავს მრევლი,
ხალხი ჯგუფ-ჯგუფად აქ არ გროვდება,
აღმაშენებლის თუ ჩამომგრეველის
ხელი არავის არ აგონდება.

ცალკეა ჩვენი დღე და სოფელი —
საყდარი ცალკე, დიდი ხანია...
და მაინც, მისი უარმყოფელი
თუ იქ მივდივარ — მიმიხარია!

ვნახავ ძველ საყდარს და მერე მყუდრო
თაღები ცისქვეშ მელანდებიან, —
დღეც მინდა მხატვრის ხელს მივაკუთვნო —
ირგვლივ იგივე ფერადებია!

შუქი და ლანდი — დარდი ოსტატის,
ნაწერი უფრო შავით და ლურჯით,
ფერი ცისპირად ახლაც რომ დადის,
გადაუხატავს ხელს უკვე ფუნჯით!

გადაუხატავს და ისე, როგორც
ბრწყინვა მზისა და ბინდი ჩერთა.
ცდილა, რომ გლეხის უბრალო გოგოც
საუკუნეებს აქ შერჩენოდა.

იყო, უყვარდა. იყო და წრფელი
გრძნობა სალოცავ ხატად აქცია —
სხვა არაფერი არა გვწამს ძველი,
ჩვენამდე მხოლოდ მან მოადწია!

რამდენი ფიქრი ჩაქრა აქ შემდეგ,
რამდენი მზე და რამდენი მზერა,
ახლა, მეც ერთი გამვლელი, შევდექ
და მხოლოდ მისი სიცოცხლე მჯერა!

ეპეი, ახალ მასპინძლის ქალო,
ჩემს მიმოხედვას ჩუმად რომ უცდი,
ფიქრმა წამიღო და აღარ ვჩქარობ,
ფიქრმა წამიღო — ისე მოვხუცდი, —

თორემ თვალ-წარბის წყობა, რომელმაც
ძველი ოსტატი მოაჯადოვა —
მეც შევამჩნიე, დაუდგრომელმა
დრომ წარუშლელი როგორ დატოვა!

აი, სიცოცხლე გასაოცარი!
ცხრა საუკუნის შემდეგ, ლამაზო,
ვისი ხატი ხარ და სალოცავი,
ვინ თქვა: — დაურჩი აქ დედ-მამასო!..

ეპეი, ახალ მასპინძლის ქალო,
ვიართო, ვიცო, სადღაც აქ არი
თქვენი ცხრამუხა, თქვენი ცხრაწყარო,
ამღერებული, თქვენი სახლ-კარი!

ამ ათასწლეულს კვათა ჩრდილს იქით,
სადაც ორღობის ხშირი ძეძვია —
ტოტიდან ტოტზე უკვე ჭიკჭიკით
წინ გვისწრებს ჩიტი, ჩიტი მზეწვია!

ვიაროთ, იმავე ცას და მთა-გორებს
არ წარეცხიათ ძველი იერი,
და მეც, ერთ გამვლელს, რა დამაღონებს,
სავსე ხართ უკვდავ სიმშვენიერით!

ციხედანგრეულ მთაში რომა ვარ
ვეკამათები უგუნურთ მაშინ, —
წარსულს კი არა, უფრო მომავალ
სიცოცხლეს ვხედავ ძველ ჩუქურთმაში!

ვინ თქვა, — ოცნებას ფრთები არ ესხა,
არ შეეფარა ამ ჭერს, ამ ჩეროს, —
შენი ღიმილით მიღიმის ფრესკა,
შენი სიცოცხლე რომ დამაჯეროს!

ესაა სწორედ სიწმინდე საყდრის,
მომავლისათვის ამით გარჯილა,
თვალ-წარბი შენი, უცნობი მხატვრის
ხელმა ამიტომ გადაარჩინა!

მუხა – ბერდია

ჯაჭვი აცვია წვრილთვალა,
სურთ თუ ძველი ჯავშანი?
გახედეთ, მთაზე მუხაა
ჯმუხა და მკლავებშავშავი!

— ახალ ყანებში ჩამდგარო,
მუხავ, მითხარი ვინა ხარ?
მეფე ერეკლეს კაცივით
აგრე ვინ შემოგინახა!

ამ ჩვენს ხევსა და მდინარეს
დაჰყურებ მაღალ-მაღალი, —
ბადის გასროლა თუ მოგწონს,
ტალღების აყალმაყალის!

მუხავ, შენს ჩრდილქვეშ დავჯდები,
დავუცდი ფიროსმანიშვილს,
ხელდალოცვილი კაცია —
სუფრას მინდორზე გამიშლის!

მისი პურ-ღვინო არ გახსოვს?
თვალს რომ ეყოფა იმდენი,
დოში, ყველი და მოთალი,
ბოლოკი წითელ-წითელი!

თეთრი ბატკანი, ტიკტორა
და შოთი პურის ნატეხი,
თევზით მეც ერთი მეთევზე,
თავზე რომ წამოვადექი...

ფუნჯით რომ გადაათეთრა
ლამეც, ვით შავი მუყაო...
მთვარე გაჩრილა ტოტებში,
ტოტი დასწიე, მუხაო...

ცამ თვალი შემოგვანათა,
თვალი და მერე რა თვალი! —
ღვინით ბიჭები დაგვითრო,
ლხინით კი მხოლოდ მხატვარი..

წავიდა ღამე, წაიღო
სიმღერა კაეშნიანი
და ბილიკ-ბილიკ წასულებს
მოგვესმა შენი შრიალი.

დაგტოვეთ მარტო, ბერდიავ,
ღამეთა გამთენებელო,
და როცა დილით შორიდან
კვლავ, შემოგხედე, ბებერო, —

შერხევით შენმა მკლავებმა
თითქოს ჩვენს მკლავებს წაჰბაძა, —
ფიქრს თითქოს გვიან მიგვიწვდი —
ფიქრმა შენც შეგაბარბაცა.

მტკვრის მარჯვენა შრთიდან გაღაპცქერი თბილისს

თვალის ლულვაშიაც ვატყობ ყველას, ყველას,
შავ-შავ ულვაშიან კაცს თუ ჭიანჭველას —
ყველას გუმანში აქვს, ყველა, უნდა ასე
ხარაჩოებზემოდ შევამჩნიოთ ცაზე!
და მეც ვუცდი ამ ჯერს! — გჟღერათ თუ არ გჟერათ,
ცა — ფირუზის ამ ჭერს ვთვლი ჩვენს გუმბათ-ჭერად.
გაუმარჯოს გამრჯეს, ვინც აქ უჯრა-უჯრა
ჩვენს ცხოვრებას კუთხე ქვაში ამოუჭრა!
ჩრდილად რომ არ დარჩეს ჩრდილოეთის დაღი
ყველა სვეტს და საბჯენს ცათ ამალგებს თაღი,
მაშ, ჩუქურთმამ სული როგორ ამოითქვას —
თუ ბოლნისის ქვას და თუ ეკლარის თლილ ქვას
არ დამშვენდა ფართო სარკმელები სახლის?!

ჩემს ლავრგადანს ახლა ფრთებს ლაჟვარდი ახლის
და სართულზე, სადღაც, მეც ერთ ჭიანჭველად
მტკვარ-გაღმიდან გაღმა ვჩარვარ უეჭველად.
შემომცინეთ კიდეც, თუ გენიშნათ უცებ,
რომ ოჯახისკაცი ოჯახს დავფუხუსებს!

მაგრამ, ნაბიჯ-ნაბიჯ, ისე როგორც მტკვარი,
ვინ გაზომოს მაღლა რასაც ხედავს თვალი! —
თუმც მნათობთა ციმციმს სასწაულად ვთვლიდი —
იქაც რაა — კაცის ცხოვრებაზე დიდი!
მთელი სიდიადე მწვანე დედამიწის
ერთი ნამცეცია, და ეს ყველამ იცის...
რომ გავაღებ ცისკარს, ვარსკვლავია თუ მზე
ციბრუტივით ბრუნავს, ვუმზერ, და არც ვუმზერ...

ვინ გაზომოს ისევ, ადრეა თუ გვიან,
საუკუნეს იქნებ გაელვებაც ჰქვიან!
იქნებ ერთი წამის მწუხარებად ვრჩები,
იქნებ ერთი წამის ღიმილია ჩემი —
ვით ჩარჩოში, ვტოვებ ამ სარკმელში ამ წამს,
თქვას რაც უნდა, თვითონ, რას ვესწრაფი, რა მწამს, —
სურათია ჩემი დაუვიწყარ დილის:
შტკვრის მარჯვენა ფრთიდან გადავცქერი თბილისს!..

ხეაზი ღამით

თბერის მაღლა სარკმელთა გვერდით,
ისე ვით სიტყვით უთქმელი დარდი,
ორი ხე — ორი მდუმარე ლანდი
ღამით ყოველთვის დგას. შეამჩნევდით.

გვიან სარკმელთაც წაშლის სიშავე —
ჩაქრება შუქი, სიმღერა. ტაში...
ხეებს კი წყვილად ატყორცნილთა ცაში
ნიაჟარებიც ვერ გასთავებენ!

ყურს მხოლოდ მათი სუნთქვა ესმის და შარიშური,
დგას ჩუმად ბაღში ეთერი და აბესალომი...
— საღამო ლანდებს, რტოგანაბულ ლანდებს საღამო,
მეც აქვე ახლო პაემანი მაქვს დანიშნული..

მოდო, მკითხველო, ჩამჭიდვ ხელი

შენ მე ჯერ კიდევ არ მიცნობ, არა!
მე კი რამდენი წელია გელი, —
გამზირზე გავლა არ გიყვარს, განა,
მოდო, მკითხველო, ჩამჭიდვ ხელი!

ზამთრის მზიანი დღე მეგულება,
არ შეგიშინდეს გული სიცივით,
ტოტებშიშველი ხე ბელურებმა
თითქოს შეფოთლეს კიდევ ჟივჯივით!

თითქოს განზირზე შედგა და გვიცდის
ყველა ჭადარი, ყველა შენობა,
და ვინ არ მისვდა, ვინ არ განიცდის
თუ როგორ მიმიძიმს მე უშენობა.

ხედავ? მხოლოდღა მთებიდან გვიმზერს
ზამთარი ათას ცხრაას სამოცის! —
მაშ, დავხვდეთ შოთას გამზირზე იმ მზეს,
რომელიც დღეში ცხრაჯერ ამოდის!

მაშ, ჩავუაროთ გზად გამოფენილ
წიგნის თაროებს ისევ კარდაკარ!
თუ არ ხარ წიგნის უარმყოფელი
ჩემ-ჩემად, ოდნავ, თუნდაც ხანდახან! —

ეს არის სიკვდილ-სიცოცხლის დილა,
და არა წყობილ-სიტყვის ბაზარი..
აჰა, რაც გულში ღრმად აღბეჭდილა,
მოდო, მკითხველო, ნახე რაც არი!

მტკვრის გაღმა-გამოღმა

მხვდება მე ერთხელ ტაქსის შოფერი,
მხვდება ღიმილით და მეუბნება...
(ტოლია ჩემი და მეზობელი,
არ გავუგონო — დამეუბრება!)

მიღებს მანქანის კარსა და: „გისმენთ...“ —
აუმღერდება ბოხი ხმით ყელი,
ხელისგულს შარვლის ტოტებზე იწმენდს,
რომ ჩამომართვას ხელმარჯვეთ ხელი.

ვგრძნობ, სიყვარული სწავს ამ ქალაქის,
სხვას მე არაფერს არ მედავება,
ისიც ტოლია ძმა-ამხანაგის,
ტკბილი დღე მასაც ეცოტავება!

ახსოვს, რომ ახალ თბილისს ვაქებდი,
როცა ბოლნისის ქვებით ააგეს,
როცა თაბორის მთიდან ვაკემდი
მთა-ბარი უცებ გააქალაქეს.

ო, არა, ჩემზე ნაკლებ არ უყვარს
შოფერს რუსთველის გამზირი დიდი,
თვალწინ გაგვიშლის როგორც სანუკვარს
მტკვარზე ვეფხვით გამხტარი ხიდი

გზაც აღარაა მთაწმინდის იქით,
ის არის მისი გულისფიცარი,
და სართულებში შეჭრილი ჩიხით
გაღმა ეძახის ისევ ისანი

უყვარს ყოველი სახლი მტკვრისპირად
კლდეზე ორბივით ღამენათევი,
გაინავარდებს გაღმა სშირ-სშირად
რომ ინახულოს ნაძალადევი.

მას ხან ფეხბურთის ტაში ახარებს,
და ხან ქორწილის შნო და თამაში,
დაჰქრის მტკვრისპირად, და დაგვაქანებს
ჩვენც ავჭალიდან ორთაჭალაში.

როცა ჩაუვლის ცისფერ აივნებს,
ძველ კედლებს სადაც უდგათ ბურჯები,
ისიც უთუოდ გულში გაივლებს
როგორ უმღერდნენ ეთიმ-გურჯები

თუ არ გრძნობ იმის თბილისურ კილოს,
მისი მარჯვენა თუ არ დალოცე,
სულმოუთქმელად ვინ აგაფრინოს
სანაპიროდან საბურთალოზე!

ხელთ გასაღები მისცეს თბილისის
და როცა საჭეც ხელთ ჩაიბლუჯა,
ქალაქში, ახლა, უკეთ ვინ იცის
ყოველი კუთხე, ყოველი ქუჩა...

მაშ, ასე, დაჰკარ ხელი, შოფერო,
და არ გავტეხოთ არასდროს ფიცი,
ჯან-ლონით მარაღაც დაუშრობელო,
ვიცი მე შენი სიმატელე, ვიცი!

ვიცი, ათასი ქუჩა გადასჭერ,
სანამ ღიმილით მეტყოდი ბოლოს:
— სხვა რომელია, დღეში ათასჯერ
ქალაქს ღიღინით რომ დაუქროლოს?!

ფრთიანი სიტყვა

ყველა, ვინც მზისკენ ისწრაფვის ახლა,
ფოლადს აცოცხლებს და ახმიანებს, —
იტყვის, რომ ისევ მიუძღვით მაღლა
ფრთიანი სიტყვა ადამიანებს!

მხოლოდ ისაა, მხოლოდ ისაა,
ისევ რომ გასჭრა ლურჯი ტატნობი,
მისი ფრთაც იმავე ფოლადისაა,
იმავე რუსთავის ცეცხლით ნადნობი.

მაშ, თუ ძალ-ღონე კვლავ ჩემს ხმაშია —
კვლავ რასაც ვამბობ, რატომ არ სჯერათ, —
მეც ერთი წყვილი ფრთა გამაჩნია
ჩემი ოცნების გადასარჩენად!

და საიდუმლოც, აჰა, გაგანდე
სიტყვას, ჩემს მუდმივ მოჭირნახულეს,
ავაგუგუნე, ავაკამათე,
ჩავუდგი ჩემი გული საგულეს!

მაინც რა არი ფრთიანი სიტყვა,
წყრომაა ჩემი, თუ ალერსია, —
მისწვდა ცა — ფირუზს როგორც კი ითქვა, —
სიტყვას თუ გული უცემს — ლექსია!

მას ახსოვს, ახსოვს ბომბდამშენების
თავზარიც ყოველ-წამიერი და
შეუტევს იმათ, რომ გახსენების
წამიც არ იყოს ამიერიდან!

აცდა ქარსა და ცა გაარღვია,
აცდა ზღვასა და აცდა მწვანე მთებს
იქ, სად სახელი ჯერაც არ ჰქვია
ბზრიალებივით მბრუნავ პლანეტებს,

იქ ისმის ახლა მისი ქართული,
იქ, ვით სიახლე და საოცრება
შუქწერით არის გადახატული
შორი ფიქრი და შორი ოცნება.

არა, ცეცხლს იგი არ გაინელებს,
აღფრთოვანებით კვლავ ამბლდდება
და ყველა ახალ ჩვენს ლაინერებს,
მთვარის დისკოზე მღერით დახვდება!

ქართული კოშაკები

ყველა ველ-მინდორს, ყველა ხეობას,
კოლმეურნეთა ნათესს და ნახნავს,
ჩვენს ახალ ქართულ მოსახლეობას
აქ, ძველი ციხე-კოშკი რომ ახლავს, —
ერთი ფიქრი აქვს, ერთი წარსული
ყველა ამ ნალექს კვებს და აგურებს, —
კოშკი აჭარის ქედზე ასული
მტკვრის და ალაზნის კოშკებს გაჰყურებს!

ცეცხლის უეცარ განათებითაც
ერთად ელავდა სამცხე, სამგორი, —
მტრის შემოსევას შორი მთებიდან
მთებს ანიშნებდნენ საგუშაგონი!..
და იყო ბრძოლა, ბრძოლა ქართული,
ტკბილი ცხოვრების ნგრევა, შენება,

ჩვენს მიწა-წყალზე ხმალამართული
საუკუნეთა გადაჭენება!..

ყველა ველ-მინდორს, ყველა ხეობას,
კოლმეურნეთა ნათესს და ნახნავს,
ჩვენს ახალ ქართულ მოსახლეობას
რკინის ახალი კოშკებიც ახლავს!
გუშაგებივით ცად ამართულებს
სივრცეში უჩანთ რკინის მკლავები
და მთიდან მთაზე გაბმულ მავთულებს
დასთამაშებენ ცის ვარსკვლავები.

ახლა უეცარ განათებითაც
რომ გაბრწყინდება სამცხე, სამგორი, —
შრომის დასაწყისს შორი მთებიდან
მთებს ანიშნებენ საგუშაგონი!
და ჩვენს ძარღვებში არის ჩართული
მდინარეების სწრაფი ჭენება! —
აი, ეს არის ჩვენი ქართული,
ჩვენი ცხოვრების ნგრევა-შენება!

საბავშვო ბაღის პატარები ბაგრატის ტაძრის ნანგრევებთან

„მე ვარ ქვის ლოდი გაკვამლული და გაბზარული.
მე ვარ ბაგრატის მკერდის ნატეხი.
ნაჩუქურთმევი, ნაშენები, ვით სასწაული
თავზე ამ ქალაქს მე თვით ვადექი!
და ახლა, როცა თავდახრილი დახედავს მგზავრი
გაჩეჩილ ბალახს და შიშველ მიწას, —
დაცემულ ქვებსაც გადაგივლის სახეზე ჯავრი
ისევე როგორც სიცოცხლეს მისას...
მე ვარ ქვის ლოდი. მე ვარ ძველთა ზორცი და ძვალი!
მაგრამ დღე ჩემი მეც მაიმედებს:
აქ, ერთი ლამაზ მასწავლებლის ლამაზი თვალი
გვრძნობ, ჩემ სიბერეს არ გაიმეტებს! —
ყოველთვის, როცა მოვა დილით ან საღამოთი,

როცა აქ ბავშვებს მიმოატარებს —
სულგანაბული ვხვდები ხოლმე, ვხვდები ამოთლილ
ვაზის მტევნებზე უფრო პატარებს!
აჰა, ეს ღია ჭრილობები, სურო და ხავსი,
ძველი დიდება ძველ ჩუქურთმების!
ოღონდაც მზერა დამეფინოს ნაპერწკლის მსგავსი
და ჩრდილი მათი ხუჭუჭი თმების...
ასე ხელიხელ ჩაკიდებით, ასე გუნდ-გუნდად
ჩიტებსაც უყვართ აქ შემოფრენა, —
უთუოდ ერთად იოცნებებს, უთუოდ უნდათ
ქვის ყვავილებმაც აიღვან ენა!
და მზიან დღეთა სიარულით სულს ვითქვამთ მაშინ,
სწვდება ქვის გულსაც წათი ქართული:
ფრთებს შლიან ჩემი ფასკუნჯები, იღვიძებს ქვაში
ფრთიანი ღომი თათშემართული!“
ამბობს წარწერა ძველთა-ძველი და უსმენს დილა.

ჩემო სიცოცხლევ, ჩემო იმედო

ჩემო სიცოცხლევ, ჩემო იმედო,
სიმღერავ ჩემო,
ჩემო ლილეო —
როგორ გაგწირო და გაგიმეტო,
ჟღალშერეულო სიყმაწვილეო!

შენს მაღალ შაირს ისევ და ისევ
ვანდე მე ჩემი გულის ხმაური,
სიჩქარე გულის
და სიხალისე,
გულის მღელვარე ჩახრუხაული...
ხელთა მაქვს შენი სიტყვათა კონა, —
სიტყვა საღმრთო
და სამწუხარო —
ის, რაც მაღალმა მთამ ჩამავონა,
ჩამოთოვლილო საბა-სულხანო!

ბნელს აქ რომ ფლეთდა ავ მოსაგონარს,
ღვთიური ცეცხლით შუქ-მომფინარი

დაადეგ ფეხით
სულთმობრგავ ყორანს
ავთანდილია თუ ამირანი!
ჩვენ შეილებს მათი სახელი ჰქვია.
ზებუნებრივად
ბრგე და ზვიადი —

მათ რომ იქ ცეცხლი არ დაეფრქვიათ —
როგორ წაშლიდა ბნელს განთიადი?!
მაშ, მივესალმით ისევ ცის კაცებს,
მაშ, გაიხარე,
ადგილის დედავ,
მზერა ბალღივით მეც აღმითაცებს
და „ჩალის ქურდის ნაკვალევს“ ვხედავ!

როგორც იტყოდნენ მამა-პაპანი:
უსაძირკვლოა ცა და უჭერო —
დედამიწაზე დადის ზღაპარი
და ზღაპარს

როგორ არ დაუჯერო!
რაჭის მთებია, სვანეთის მთები,
თუ აფხაზეთის ძველი კლდეკარი —
ყველგან

მე იმის ნატერფალს ვხვდები,
წინაპარვით ყველგან ეგ არი!

და აი, ამრა, და აი, ხვამლი,
მღვიმე, ქვისკარი.

ფრთიანი რაში..
და ცის ფიქრით ცისფერი კვამლი
ლერწმის ჩალიდან ასული ცაში...
თუმცა დრო-ჟამის ნისლით ჩანისლეს,
ვხვდები აქ,

ასჯერ ასი წლით გვიან, —
დგას, და ამირან დარეჯანის ძეს
ვიცი, რომ ჩემი სიცოცხლე ჰქვია.

სიხარულივით მისი შუქურა
შენს გულსაც მისწვდა, მთაო მაღალო,
და უქრობ ცეცხლით ააგუგუნა

ყველა გვირაბი,

ყველა მაღარო.

— ცეცხლი!

კავსახით სოფლიდან სოფელს,
და ისე ელვას არ უჭექნია —
როგორც ამირანს — ფოლადის მდნობელს
ესმიანება მისი სეხნია!

რაო, ინგილოვ ჩემო, არ გჯერა?

ლაზო, არ გჯერა,

არტანუჯელო?

მზე ცეცხლის ფრქვევით შემოაჭენა,
ვხედავ, და როგორ არ დავუჯერო!
აქ ბროლის კოშკი ედგა წინათაც
კერა აქაა ყამარ-ქალისა!

ბნელი ცა

ელვის ხმლით გამინათა
და გამარჯვებით გამახალისა, —
ამაღლებული ვუმღერ ოსანას,
შავად მოჭედილ დაშნის ტარს ვუქებ,
შავი ვეშაპის

სამ გამოცანას,
ასე მგონია, მეც ვუპასუხებ!
გვრძნობ, ჩემს ხელთაა ის ბასრი დაშნა,
რომელმაც იხსნა სიცოცხლე ჩვენი! —
განა ვეშაპის ზღვა გული დაშრა —
ამირანივით

თავს მუდამ ვშველი!
ჩემს აღმოდებულ სტრიქონსაც არ სურს
ჩაქრეს აქ როგორც ძველი ოცნება, —
სიახლით

ისევ მოსწყდება წარსულს
და ვარსკვლავეთში გაიტყორცნება!
ცეცხლი აქ ახლა წყალსაც კი ცვივა,
ფრთებს ისხამს ახლა

ყოველი წყვილი
და ვინ თქვას, რომელ ვარსკვლავთან მივა
იმ ძველთაძველი ზღაპრების შვილი!
დღეებს გუგუნით სწავს ცეცხლის აღზი
მაგრამ არასდროს არ მინანია. —

აკვანში

დღეს რომ თვალს ახელს ბაღლი —
ისიც კი, ისიც ამირანია!
ჩემი სალამი ქუდბედიანებს,
აიდგან ენა,

აიდგან ფეხი, —
მათი სახელი ხალხში ტრიალებს,
ეხმიანება მესს როგორც მესი!
დე, მათი იყოს დრო და მთა-ბარი,
მსურს ია-ვარდით გზაც ავუჭრელო, —
დედამიწაზე

დადის ზღაპარი
, და ზღაპარს როგორ არ დავუჯერო!..
ცა კია სულთა მკვდარი სამეფო,
რომლის ზღაპარი არავინ იცის...
— ამირანებო, ამირანებო
გიყვარდეთ
დიდი სიცოცხლე მიწის!

ვუმღეროთ თბილისს!

მეც ჩემმა ეშმაკმა არ დამაძინა,
არ დამაძინა,

და აქ ამასწინათ
მეტეხის ხიდქვეშ ჩაძირულ ვარსკვლავებს
ჩუმად ვუღიმოდი მეც, ჩემდა წილად..
თურმე სულ ერთია —
ვინ გვიან,

ვინ ადრე,
და ან საიდან სად მიეჩქარები, —
ვინატრე მტკვრისპირი, სუფრა ვინატრე,
მჯალით შემოვალე თბილისის კარები!
სხვაგან სად უყვართ განაბვა დუდუკებს,
სად ისმის დედა მდინარის დუდუნი, —
ყოველი ყრუ ტალღა

კაცს გულს უჩუყებს —
ნაპირს რომ შორდება ვით გაბუტული...

ჩემს აჩქარებულ დროს. თუ აქ დავურჩი —
გული თავისას მით უფრო არ იშლის:
მე,
საიათნოვა

და ეთიმ — გურჯი
ჩვენს ნიკოს ვეწვიეთ — ფირთსმანიშვილს.
უნდება მსატყარს გულღია საყელო,
და ღამეც უნდება პურ-ღვინოს ქალაქურს,
ცას ხატავს ოსტატი

კვლავ სახელდახელოდ,
გრილა ეტლსა და ცხენების თქარათქურს!
შოთიპური და მოთალი, თევზი,
დააწყო ტაბლაზე ისე ვით იცოდა,
ბარბაცა ჭიკებიტ

აავსო თეფში.
და ჩუმი ღიმილით ჩვენ გამოგვიწოდა.
შავია ღამე და შავი მუშამბა
განათდა კლდეების

თანმიდევნებით,
სვლა შეწყდა ქალაქში და მუშაობა, —
საცაა შემოვლენ აქ ღამისმთევლები.
საცაა შემოვლენ საყვარელ ქალაქის
დიდი და პატარა სურვილის კაცები,
იელვებს შუქი

ლექსის და არაკის,
იელვებს დაირა ხელთ ასატაცები!
აქაა თვით გრიგოლ ორბელიანიც
ოდესღაც ბებერი ბელადი მამათა.
ზის ოქროს-ვარსკვლავებ-ორბენიანი,
ომის და ღვინის

პაპაა, თამადა.
და ლოპიანამ მტკვარი გადასცურა,
ხონჩით აირბინა ვიწრო ასარბენი...
აქაა...

ჯერ კიდევ
ომში არ გასულა,
აქაა, თავისი დასტით მაჩაბელი!
ეს ალბათ ძველად,
ირაკლის დროს არი —
და საიათნოვაც ღიმილით მახსენებს,

რომ თბილისს ეტრფის
 თბილისის მგოსანი,
 რომ არ მოუკლავთ ჯერ კიდევ სპარსელებს...
 აბა, სად მე, და სად საიათნოვა!
 სად მე და, აბა,
 სად ეთიმ-გურჯი!
 ფიროსმანი კი ისეთი სათნოა —
 გვსვამს ერთ სუფრაზე იმისი ფუნჯი,
 დასაბა სურათი და ორი სიტყვა
 დაუბრუნო წარწერად სურათის ჩაბრუნს:
 „თბილის-ქალაქის •
 სიკვდილი ვინ თქვა, —
 ვინც მისთვის მოკვდა — მას გაუმარჯოს!“
 და გვიზის მტკვრისპირად კვლავ საიათნოვა
 ამღერდა ისანი,
 თაბორი,
 კრწანისი!
 უნმო და ყრუ ღამე ზომ უსინათლოა —
 დე, ლხინი გაჩაღდეს გულგასახარისი!
 ღიმილი ქალაქს თავს გადაეცლება,
 ღიმილი თბილისის ბნელ ღამეს აშუქებს!
 დრო დადგა სიმღერის
 და ქალაქელებმა
 ვარდი ესროლეს თავის აშულებს!..
 გულს, აბა, მგოსანი როდის არ ჰყოლია,
 გულს უსიმღეროდ დრო ვინ დაუხარჯოს?!
 სიმღერის სიკვდილი
 ვის გაუგონია —
 ვინც მისთვის მოკვდა — მას გაუმარჯოს!

სახელად ჰჰჰჰა გემს „საქართველო“

ისე ვით სული თავისუფლების,
 ისე ვით ზღვაში შეჭრილი გემი,
 შორი ზღვისა და შორი ღრუბლების
 ღელვას მიაპობს ოცნება ჩემი!

სახელად ჰქვია გემს „საქართველო“,
შეუმართია გულ-მკერდი მაღლა,
საყვარელია და სასახელო
ვით საქართველო ამ ზღვაში ახლა!

მკერდს აწყდებოდნენ წელიწადები,
მაგრამ გმირული ბრძოლით გასცურა,
უკვე შორეულ შუქით ვნათდები —
ამ საუკუნის გაღმა გასულა...

რა ღალი დღეა და რა ნათელი!
ხალხით სავსეა გემბანი ფართო.
წინაპრებივით ვარ წინანდელი,
მაგრამ მე ჯანა ხსოვნა ვარ მარტო?!

მე ვარ იმედი, მე ვარ ხალისი,
მე ვარ მომავალ დღეების მგზავრი,
და არა ჩრდილი შესაბრაღისი
და არა ჩამქრალ ღამეთა ჯგავრი!

გემის მესაჭევე, გადიგუგუნე
ეგ მშვიდი ჭავლი ბედნიერ წამთა,
ყველა ჩვენგანი შენთან იგულე,
ვისაც მომავლის დიდება სწამდა.

ჩვენ, სამოციან წლების ქართველებს
გვესმოდა შენი შორი გუგუნი,
ბნელს ცეცხლის ფრქვევით ისევ ათენებს
ჩვენი სიცოცხლე მზეჭაბუკური! —

და ვისი რწმენაც არ დანისლულა,
არ გასტეხია გული აროდეს —
ოცნება მხოლოდ მან აისრულა,
მას შეუძლია მანდ უზაროდეს.

გემს არ აჩნია ქარიშხლის დაღი,
და არ სჭირდება უკვე ნუგეში,
დაცურავს, როგორც ღამაში ბაღი.
საუკუნიდან საუკუნეში...

გემის მესაჭევე, გუთნისდედა ხარ, —
ზღვაზე ხნულს აჩენს შენი გუთანი,
შენთვის შორიდან რომ დაგვეძახა,
არ დავიშურეთ ხმა საკუთარი.

ო, ამ დიდებულ წუთს არ გაგვყარო,
დრო მერანოვით გემს მიაგელვებს,
შენს ირგვლივ ბრუნავს მთელი სამყარო,
და ანძა იჭერს რადიოელვებს!

ჩვენი თვალებიც გინდა? — ინებე,
აჰა, ოდნავი ფერისცვალებით:
გემს ვარსკვლავებად დასციმციმებენ
თანამავალი ჩვენი თვალები...

მხოლოდ იმედი! მხოლოდ სიკეთე!
და არა მტერთა გაბოროტება,
მხოლოდღა წინსვლის ნიშანს მიხედე,
წარსული აღარ განმეორდება! —

მან საოცნებოდ არათუ ამ ცის
ლურჯი ნაპირი არ დაგვანება —
გვდეგდა, ვით ენაწართმეულ კაცის
გააგებული გადაგვარება!

მაგრამ არ შერჩა მტრობა ხალხისა,
ცოვრებას შავად აღარ აჩნია,
შორსაა, როგორც გმინვა ტალღისა,
გემს რომ გულდაგულ გაუხანჯლია!..

მესაჭევე, ჩემო, ჩასთვალე არად,
განაგრძე ბრძოლით გზა სასახელო,
გახსოვდეს მარად, გახსოვდეს მარად:
სახელად ჰქვია გემს „საქართველო!“

გახსოვდეთ — როცა ქუდბედიანებს
ჩვენი თაობა მოგესალმებათ —
თქვენს ამ პატარა გემზე ბრძალებს
ჩვენი დღეების ალიც აღმებად!

ახლა, როდესაც აწყობენ ამ ლექსს —
ფრთებს შლიან უკვე თეთრი ფურცლები,
ცხრაას სამოცდასამი წლის დამდეგს
სურთ ცად აასწრონ, და ვერ ვუწყრები...
სურთ ცად აასწრონ! და გულის გამტეხ
ბნელს ალაჲ შერჩა ღრუბლის ნაფლეთი
ცხრაას სამოცდასამი წლის დამდეგს
კარს უღებს მთელი აღმოსავლეთი.

წამოდექ ფეხზე შენც მახარობლად
ვეფხვის და მოყმის სიმღერავ ჩემო!
კვლავ შენი მთები სხედან მახლობლად,
სხედან შენს თვალწინ და შენს გარშემო.
ვარსკვლავთა ჭალი რომ ენთოს სოფლად —
მდინარის ზვირთი ზვირთს ეჭიდება,
წამოდექ ფეხზე შენც მახარობლად...
ცხრაას სამოცდასამ წელს დიდება!

ნუ მივატოვებთ წუთს დაუვიწყარს
შორს რომ ნაპერწკლად ანთია მარად.
ლამის ფიქრით ცად ავეყვით მთის ქარს,
დილის ნისლივით დავეშვათ ბარად!
ნუ მივატოვებთ ოჯალეშს, ციცქას
და მხრებდათოვლილ კეთილ მოხუცებს,
თოვლის ფანტელით გაბარდნილ ცისკარს
და წყაროს, თოვლქვეშ გული რომ უცემს!

კვლავ საახალწლო სალამი სოფელს,
ბალები თოვლშიც მკლავგაშლით დგანან,
სალამიც ველარ გავუგოთ მშობელს,
ენა ამიტომ ავიდგით განა?!

სალამი კერას შუქჩაუქრობელს
და იმ საყვარელ ფრენოსანს ტაში —
ვინც სულ ღიმილით დაჰყურებს სოფელს,
რაც უნდა მალლა აფრინდეს ცაში!

ჰეი, შენ ჩემო, ოჯახის ბარტყო,
დადგა შენ ოდრო და მეც ვიჭპარი,
მოველინები შენს მამულს, ვატყობ,
და მოლოდინით გავხსენ ჭიშკარი.
ჰეი, შენ ჩემო, ოჯახის ბარტყო,
დროა, და ერთხელ შენც გაისარჯე —
არა, სიცოცხლის გაწირვას არ გთხოვ,
მინდა, სიცოცხლის ერთგული დარჩე!

ძმური გუგუნი უყვართ ქალაქებს,
ბეჭებზე ასდით კვამლი და ბური, —
ჩვენი სალამი, ცეცხლს ვინც განაგებს,
დაე, გუგუნიც ისმოდეს ძმური,
ჩვენი სალამი ჩვენს ამხანაგებს! —
ჩვენი იმედი მუდამ ექნებათ —
ბოლნისის ქვით აქ ნაგებ ქალაქებს
რუსთავის რკინა უნდა ნეკნებად!

არა, ჩვილ ჯმაწვილს არ მომაგონებს
მე ამომავალ დილის ელფერი,
და არც წარსული სტოვებს მთა-გორებს
ჯან-მილეული როგორც ბებერი, —
ეს არის დილა მრავალ ათასთა
წელთა ბედნიერ წელმიმატების —
ცხრაას სამოცდასამ წელს გადასცა
სიცოცხლე ყველა წელიწადების!

და ახლა როცა ლექსს საახალწლოს
ხვდება მხარმალალ მთების ცისკარი,
არ შეიძლება, მზეს არ დაასწროს —
მაქვს თვალისშუქი ისე ცინცხალი,
არ შეიძლება, მზეს არ დაასწროს,
მეკვლე ყოველთვის არის ასეთი —
გააღეთ კარი! ლექსს საახალწლოს
მოიტანს ფრთების გაშლით გაზეთი!

მე არ მეგონა თვალი თუ ამდენ
 საკვირველებას კიდეც ნახავდა,
 მთას ბილიკ-ბილიკ მიეყევი ცამდე
 და კვლავ ცისპირად შემომალამდა.
 ნელა დაეშვა მზე დასავლეთით,
 გადაიარა ცხრა მთა, ცხრა წყარო,
 ცას შერჩა მხოლოდ ღრუბლის ნაფლეთი
 და ღრუბლის იქით — სულ სხვა სამყარო.
 ღამითაც შვენიით მთებს ახოვნება,
 ვუცქერი მიწას ფიქრით გართული, —
 დაუცხრომელი ჩვენი ცხოვრება
 ჩანს ნაპერწკლებად მიმოფანტული.
 და ჩემი ერთი ღამე რა არი,
 ან ერთი წყვილი თვალის გახელა,
 დღე თვალის ერთი გაფრენა არი, —
 დღე ალბათ ისე ჰქვია სახელად!
 გინახავთ, ჩემი სახლი მტკვრისპირად?
 გზა გულით გულთან მაქვს მიკვალული
 და ჩემს ცხოვრებას ადგას გვირგვინად
 მშვიდობა ჩემი და სიყვარული...
 მიყვარს მტკვრისპირი და საგანგებოდ
 გულს ჩამწვდომია მისი დუდუნი,
 მაგრამ არასდროს, ამხანაგებო,
 მტკვრით არ ვყოფილვარ შემოზღუდული
 მთა-ბარს დამღერის რადიოანბა,
 ხალიჩებივით დაბლა დაფენილს,
 ან მთა მოასწრებს, უთუოდ, ან ცა —
 მითხრას ამბავი ლაღი გაფრენის.
 ო, თვალი როგორ არ გავაყოლოთ
 სურვილი ცად რომ გაიტყორცნება, —
 არის ოცნება... და არა მხოლოდ
 ამ ერთი წყვილი თვალის ოცნება!
 და ატომგულის მესაიდუმლეც,
 ვარსკვლავთმრიცხველო მკითხველო ჩემო,
 შენ უკვე მიჰქრი ჯერ შემოუვლელ
 ჩვენი დღისა და ღამის გარშემო!

მთების აქ ფეხზე წამოდგომამდი
რაც იყო, თითქოს ასლა არც არი,
სჭრის ახლა სივრცეს შენი ხომალდი
და შუქით როცა შუქს გაასწარი —
ბნელი მე ყოფნის ფრთებს მივამსგავსე,
შუქს ბნელი კაცი ვერ გაიტაცებს!
კავკასიონის მთებიდან ასე
ცაცხლი მიჰქონდათ მხოლოდ ცის კაცებს!
გასწი, კეთილო, არ შეგვიშინდე,
გულს მანდ მუქარის ხმაც არ მისწვდება,
ვიცი, ვით წინსვლა და ვით სიმშვიდე
ჩემი მტკვრისპირიც არ გავიწყდება!
და ნაპერწკლებით სავსეა მუქი
წამწამი მყუდრო საღამოების,
შინ მიმაქვს მხოლოდ იმედის შუქი
და არა მწუხრი ამაოების...

მთვარე, პარსკვლავები და ავთანდილი

ან შორი საღამო რა იყო, ან დილა, —
ზღვა გასჭრა, ცა გასჭრა, მთა გადინადირა!

ამ დილით კი არა — რეაასი წლის წინად,
და ახლა სიშორეც არ ჰყოფნის სიცილად!

თავს ადგა მზე, მაგრამ გაჰქრა ის წამი და
მისი ხმა სივრცეიდან სივრცეში წავიდა...

და თვითონ სამყაროც — ყრუ მოწმე ამ დარდის,
სიმღერა ეგონა, სიმღერა, ავთანდილს!

ვაითუ, იმავე ოცნებით ვერთობი:
ვდგავარ აქ, და ფეხთქვეშ მიგია ფერდობი,

ვდგავარ აქ, და ქაჯთა ნაკვალევს ჩავცქერი,
უფსკრულში ვაებით ვარდება ჩანჩქერი! —

მიტაცებს მით უფრო მაღალი ცის კიდე,
ვერ იქნა, ეს ცოდვა, ვერ გამოვისყიდე.

ვინ იცის, რამდენჯერ ღრუბლების ხუხულა
ქარით დანგრეულა, მზით გადაბუგულა,

და მაინც, ღამეში ჩაგებულ ჯავრს ჰკლავდა
ყოველთვის ციმციმი შორეულ ვარსკვლავთა!..

და აი, მაღლობზე ჩანს ტოტებგაშლილი
ჩემი და განაბულ ხეების ანრდილი.

გზა იცის მთვარემაც ამ გორის, ამ ოდის —
ყოველთვის ამ ღამის ბინდ-ბუნდში ამოდის.

არ დავხვდე? — უეცრივ თვალს ვინღა შეაველებს
წუთი რომ ტოტებში კვლავ გაიშრიალებს!

მეც ერთი წყვილი ფრაა როგორ არ ვინატრო,
გულისთქმა ღრუბლებში მსურს დავაბინადრო,

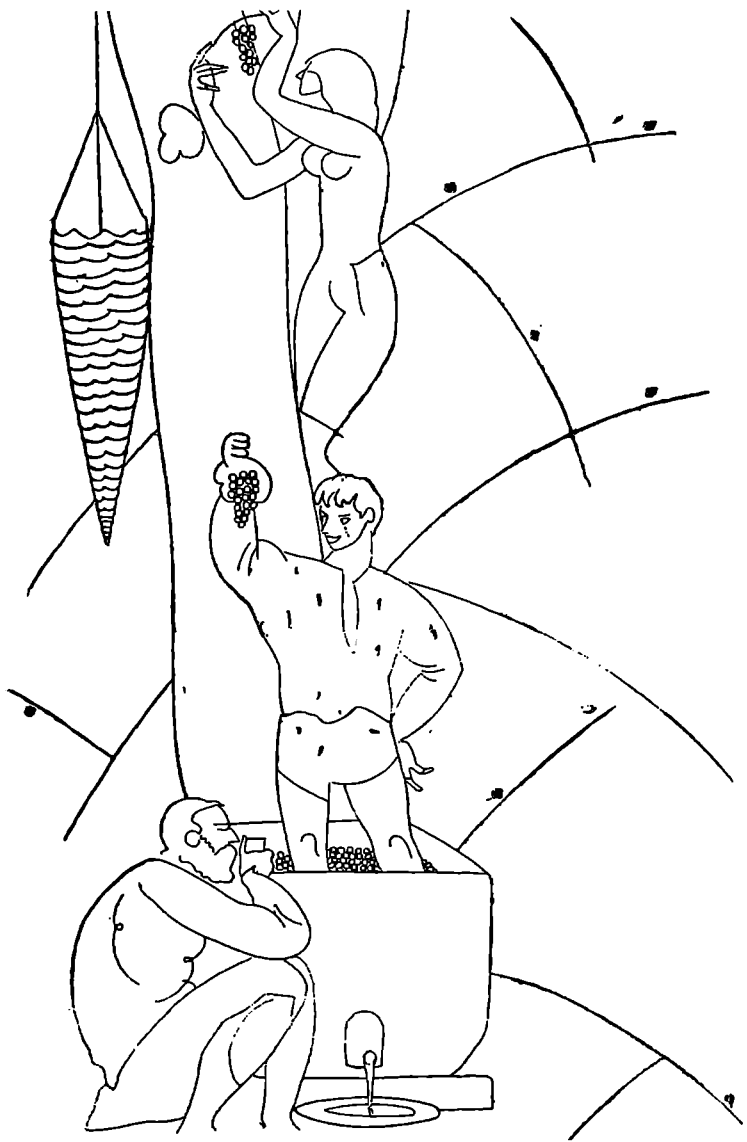
იქნებ იქ მივაწყდე ჟინსა და სიყვარულს,
ერთხელ ავთანდილის სიმღერით მიკვალულს!..

არ გახსოვთ? რამდენი შიკრიკი ვაფრინეთ,
რამდენი კაშკაშა ცა გავინაპირეთ! —

იქნებ ეს უქრობი სწრაფვაა თვალისა,
სიშორით მომხიბლავ სიშორეს რომ ელტვის!..

მე ფოტოსურათი ჩოფურა მთვარისა
მაქვს გულისჯიბეში, ისე ვით ყოველთვის...

...და რომ ეს თამაში, თამაში არი ცის —
არ იცის არც ერთმა ვარსკვლავმა, არ იცის...

ჩემს ზღ-პენსუი

4. კარლო კალაძე

...

გაზაფხულის დღეა, გაზაფხული მოდის

გაზაფხულის დღეა, გაზაფხული მოდის!
აჰა, ქართულ ოდის აივანიც ფართო...

მკლავებგაშლით მინდა, ცაში ავიმართო;
— გაზაფხულის დღეა, გაზაფხული მოდის!

კვლავ აჭრელდა მიწა, ნაფლეთ-ნაფლეთ ღანდებს
მზე და ქარი აქრობს, მზე და ქარი ანთებს!

ჩემზე უმაღლესზე წამომდგარან მთები
და მკერდშიშველ კლდეებს უკვე ზღვის წინ ვხვდები.

ბინდი რაა! ხევ-ხევ თოვლიც დაფლეთილა
და აწ ბამბის ძაფად იქცა ბამბის ფთილა.

გეგონება, ელავს სწრაფი ლექსის ბწყარი —
ნემსის ყუნწში ისე გარბის ხევის წყალი.

მდუმარებაც შესძრა ხავსმოდებულ ლოდის...
გაზაფხულის დღეა, გაზაფხული მოდის!

დასდგომია მაღლობს ათასი წლის თელა,
ჩემი სუნთქვა ესმის, ჩემი დელი-დელა.

დღეს თუ არა, გულო, როდის ენასოთ, როდის,
როგორ ფეთქავს მავა დაკოჸრალი ტოტის?

ხე ბეჭების რხევით ბაღში დგას და ეძებს
ქარით აშლილ ვაზის ჯერ აუკრავს ლერწებს.

და ჩიორა ჩიტმაც შეარჩია თუთის
მაღალ ორკაბ რტოზე სპირველი ბუდის.

ნეტავ მყავდეს ვინმე სახლში მისი კბილა,
მოყვრებივით ახლო ექნებოდათ ბინა.

კვარცხლბეკია ჩემი აივანი ოდის...
გაზაფხულის დღეა, გაზაფხული მოდის!

*

ჰერის ნაპერწკლებს ჩარხი — გააცოცხლა ეზო.
ეკალ-ბარდებს წალდი მინდა, ავუღესო.

მიყვარს, დილით როცა გადავხედავ მთა-ბარს,
როცა ასდის ორიქლი გორებს დაბალ-დაბალს!

ხელნაწერიც მიყვარს ღნულდაჩენილ მიწის,
გუინისდღეა ახალ მანქანაზე მიზის!

ჩემს ჭიშკართან, სადაც წყალს გავუჭერ კვალი,
მოსულა და მიმზერს ფურკამეჩის თვალი!

ლამაზებო, თქვენც რომ შემოესწოთ ამ წამს,
თქვენც ინატრებთ ასეთ შავ თვალსა და წამწამს!

ქათიბივით ბზინავს ქედზე ნაბდისძველა,
სელმთხვევით მოსდევს ბიჭი ფესშიშველა.

მშვიდობაა ირვვლივ და გულისთქმა მშვიდი,
სიყვარულსლა ეძებს ისარი და მშვილდი.

ჩავაჩუმეთ ქარიც აქ ამტეხი შუთთის...
გაზაფხულის დღეა, გაზაფხული მოდის!

*

შენ კი ვინ ხარ, ვინდა აგიმღერია გული!
შორიდანაც გეშხამავს შენი შავი წელული.

შენ რა ეკლად გხვდება ჩემი დელი-დელა!
აქ რომ დილია მზეა, შენთან მაშინ ბნელა!

ბნელში მე არ გეძებ, ღია ცის ქვეშ გელი,
კაცი თუ ხარ, დადექ და მაჩვენე ხელი!

რა ვაებას მაღავ, რა? არ ვიცი განა?
საქართველო შენ წინ განა ერთხელ მდგარა!

შუქის ყოველ ბრწყინვას უსაფრდები ცაში,
მზეს წყალბადის ღრუბლით, რომ შეგეძლოს, წაშლი!

ვერ მიბნელებ ეზოს შენი მხრების ჩრდილით,
ამომავალ იმედს ვეგებები დილით!

სიცოცხლე ჩემი სიხარული წმინდა,
და ხელადა ღვინოც სადღეგრძელოდ მინდა.

დაილოცოს მხოლოდ ნათელ ფერთა ფენა,
სამოციან წლების ოცნება და რწმენა!

დაილოცოს ფუძე ახალ ქართულ ოდის...
გაზაფხულის დღეა, გაზაფხული მოდის!

ზღვის ტალღა

ლექსს ვიწყებ მღელვარ ტალღებთან დავით
და ვიდრე გაღმა ნავს გავიყვანდე —
ღია ზღვაში ვარ, ტანვიწრო ნავით
ზღვას მთელი ჩემი სიცოცხლე ვანდე!
წყვილი ნიჩაბი და მარჯვე მკლავი
მყოფნის მე ზვირთთა გასათიშავად,
მამ, რატომაა შავი ზღვა შავი —
მისმა სიშავემ რა დაგიშავათ?!

ჭავლი დავწყვიტე მეც ამ ზღვასავით,
დავყარე ნაწყვეტ-ნაწყვეტ ხუნდებად,
ნავი დაღლილი მკლავთა სავსავით,
საცაა ნაპირს დაუბრუნდება,

და მესმის ტალღის გულისთქმა, მესმის, —
ღელვით ჩემს მუდმივ სწრაფვას მაგონებს:
გამეჭვა როგორც სტრიქონი ლექსის
და ჩემზე ადრე მისწვდა მთა-გორებს!

სამაღალი შიქრები

სოფელმა ისევ ასწლოვან ცაცხვებთან დამაძმობილა
და ვცხოვრობ... თითქოს ახალი აქ არაფერი ყოფილა!

მამლის ყვირილი გაისმა როგორც კი ცაში ინათა,
მზე ასე ამოდიოდა ასი თაობის წინათაც,

შუქი და ჩრდილი მიწაზე სადაც ღღეს არი — იქ იდგა,
რაა ახალი? — რას ეტყვი, გულმა თუ უცებ იკითხა.

რაა ახალი? გუმანი არა ჰქონია არც ამ გულს,
თორემ სიახლედ ჩასთვლიდა ძარღვებში მფეთქავ გაზაფხულს!

შენი დილაა, შენი მზე საამო სახალისო და
წარბის აწევით ახედე ცას. როგორც მამამ იცოდა.

ძალაუფლება პირველად როცა აქ ხალხმა აიღო,
იმ განახლების გრიგალი განა არ გახსოვს, რა იყო!

განა არ გახსოვს, იმედი შუქად რომ ღიმილს თან ახლდა, —
ქვეყანა მტრობით ნალექი იმ სიყვარულით განახლდა!

ახლა სარკმელთა ჭრილშიაც მერმისს გასცქერი ოცნებით,
სოფლის ბოლოდან მსოფლიოს სწვდები ფოლადის ფრთოსნებით.

ამართე ანძა, მავთულებს ხელის ერთ აკვრით უთხარი,
რომ აზუზუნდეს ცაცხვებში რადიო, როგორც ფუტკარი!

ყრუ არის განა სოფელი — კვლავ მყუდროება ინატროს,
გაუსწრო, გულო, გაუსწრო წინაპრებსა და წინადროს!

მთელი ეგ შენი ცხოვრება სადაც შენა ხარ, იქ არი —
ვნახოთ, გაუძლებს თუ არა მკერდის უბრალო ფიქალი...

„არ გაგვიმარაღლა ნდობა“ — სოფელს ნუ ალაპარაკებ,
შენც სელმარაღალი არა ხარ თუ ახალ სასლ-კარს არ აგებ!

დილაა — „დილამშვიდობა“ გასძახე ჭიშკრის გაღებას
და ქილის ქუდით აჯობე შუადღის პაპანაქებას.

გაკაფულ ეწრებს, გადამწვარს, და ყამირ მიწას გადასწულს,
იოხით ბელტს თუ არ გაუხსნი, თვალს ვერ შეასწრებ გაზაფხულს!

ახალს დაეძებ? ახალი განა ცის ნაპერწკალია —
შენივე ხელით ამოჭრილ ჭის ერთ პეშვი წყალია!

შენივე ხელით დარგული ლაზური ეაზის მტევანი,
ახალი შენი კერაა ცეცხლით ბნელ ღამის მთეარი.

დე, შუქით შუქი გახშირდეს, შრილა ჩრდილი — ჩრდილებით,
სახელაუღაუა გაივლი ეზოში შვილ-შვილებით.

ნახაეს ეგ უენი პატარაც თუ რა წარმტაცი რამ არი
დილა, რომელსაც ყივილით სვდება ფრთაჭრელი მაჩალი!

ამოვა მზე და, სარბენად მინდორს გაუშლი — ირბინოს!
გადავა მზე და, აჩვენებ ზღვაზე მზის წითელ ბიბილოს!

ასეთი იყო ზღაპარი თან რომ დრო გადაიყოლა,
ასევე დგება ახალი იყო და არა იყო რა...

და ახლა როცა მთვარეზე ჩვენი გაღრენი' დროც არი, —
რაა ახალი? იკითხო, არაა გასაოცარი.

ის არც თვითმფრინავთ გუგუნში და არც ატომის გულშია,
სიასლე თვითონ სიცოცხლის ღელევარე სიყვარულშია!

თქვენ არ იფიქროთ, რომ ეს ჩრდილნარი
შავვერემან თვალთა წამწამებია,
ო, არა, ჩუმი და უჩინარი
ლამე ზღვის ტალღებს დასწაფებია! —
ბნელა, და სძინავთ შეფენილ ბაღებს,
მთებიდან მთების მაღალ ფენამდე —
ჩრდილს კი ზღვისპირად მსარგაშლით აგებს
ხე, როგორც თავის ნაბადს მენაბდი!..

გინასავთ ხოლმე ზღვის გარინდება?..
ყოველთვის როცა ვნახავ, ვმშვიდდები!
ღრუბლის ნაფლეთიც არ აფრინდება
ისე განცხრომით სდუმან ზვირთები!
მრავალი ომის და ნგრევის შემდეგ
აქ ისმის მშვიდი სუნთქვა ბუნების,
და მეც ერთ ჩრდილქვეშ იმიტომ შევდექე,
ვიგემო წუთი შინდაბრუნების...

მაგრამ კვალდაკვალ, ვგრძნობ, სიამეშიც
გულს ქარცეცხლივით შემოჰყვა დარდი:
გუგუნით მოჰქრის ღია ღამეში
შუქი და ლანდი... შუქი და ლანდი!
გუგუნით მოჰქრის ხევ-ხევ, ქარდაქარ!..
და მატარებლის შმაგი თარეში
შემაშფოთებლად ისმის ხანდახან
ახმიანებულ არემარეში!

ძირს გადმოხატულ სარკმელთა ციმციმს
ძილგაფრთხობილი ვნახავ თუ არა,
სვლა მატარებლის ისევე მიმძიმს
თითქოს ჩემს იმედს გადაუარა!
არ შესწრებოდა თვალი, მერჩია,
ვატყობ, ჩემს ფიქრებს ვერ მოვერევი:
განა ელმავალს სწრაფვას ერჩიან
მთები და ვიწრო მინდორ-ველები! —

სულის ამოთქმა თუმც არ გვაცალა,
ვიცით, სარკმელში ვისი ლანდია:
წევს ვილაც უქმი, წევს მაწანწალა
და მუხლი მაღლა აუმართია!
მას არც ქობაგის, არც გამკიცხველის
რიდი არა აქვს და გაქცეული
მატარებლიდან ისე გვიცქერის
როგორც სოფლიდან თავდაღწეული...

— ეპეი, ჩემო, ტკბილო სოფელო,
გულს ნუ შეგიკრთობს ეგ მოჩვენება,
სიბერევე, კერა-ჩაუქრობელო,
კვლავ სიჭაბუკე მოგეშველება! —
ვინც ჰქრება — გაჰქრეს უანგარიშოდ,
ზღვას ნაპირ-ნაპირ გაჰყვეს ვით ქარი,
ჩვენს ახალგაზრდებს დროა ვანიშნოთ,
რომ შემთაღონ მხრებით ცისკარი!

ფერს ჰკარგავს ღამე ვით ბრალდებული
და მზის უბრალო ღიმილიც ჰყოფნის —
კიდით კიდემდე განათებული
რომ აფერადდეს დღე ისევ სოფლის!
ვინც ჰქრება — გაჰქრეს უანგარიშოდ,
ჩვენ კი ჩვენს მიწას საგაზაფხულოდ
ცრემლი კი არა, სისხლი კი არა —
შუბლზე მომდგარი ნამი ვაპკუროთ!

დე, აყვავილდეს ქვეყნად რაც ამ გულს
ღარდად ჰქონია და სიყვარულად, —

ცხრაას საამოცდახუთის გაზაფხულს
რაც დარჩენია თოვლქვეშ ფარულად!
ავმართოთ მაღლა ჩვენი მკლავები
და თუ სიახლე ცად აგვიტაცებს —
მუხის ტოტებშიც ზის ვარსკვლავები, —
ღიმილმორევით ვუთხრათ ცისკაცებს!..

ჩემს ბაღში მეტი სიცოცხლეა, ვინემ ქალაქის
შუშბანდებით აჭრელებულ ჩინში მინახავს, —

ბაღს, აბა, ჩემზე მოყვარული კაცი ვინა ჰყავს,
ერთი მეცა ვარ გმირი მისი იგავ-არაკის!

ჩემს ბაღში მეტი სიცოცხლეა, ჩემს ბაღში ასლა
დახრილ ტოტებქვეშ მომიხდება მეც თავის დახრა,

აქ, ჩრდილი გინდა, ხილი გინდა, ინატრე, რაც გსურს,
გინდა სვალინდელ დღეს მისწვდები და გინდა წარსულს,

გინდა ხეებთან ერთად გასცემ პასუხს დროებას —
მათ ტოტებშია ქარიშხალიც და მყუდროებაც!

წუთები თრთოლვით ფოთლებშორის რარიგ მიჰქრიან —
არა, ჩვენ უფრო მტკივნეულად არ გვიფიქრია, —

და მაინც, ნეტავ, უცხო ზამთრით დაზაფრულები,
ჩვენც გვალვიძებდნენ ასე ჩვენი გაზაფხულები!

ბალი პატარა კუნჭულია პატარა სოფლის,
მაგრამ ცა მისი, საოცნებოდ ყოველთვის მყოფნის.

ქარი ფიქრებში თუ გაერთო, თუ დაიქანცა —
უღრუბლო ლაჟვარდს უდარაჯებს მაღალი ანძა.

და მე არ მინდა, ყურდახშული ვეგონო ვისმე: —
მრუდსა და მართალს მიწის ყოველ კუთხიდან ვისმენ.

ზღვაც ხომ აქვია, ცის კიდემდე მიდის და მოდის,
ვიცი, მზისფერი როდის დაჰკრავს, ცისფერი როდის...

ჩემსავით ისიც მხოლოდ დღეღამ გააჭაღარა —
ვერ ამოხვეტა გულის ჯავრი, ვერ გადაჰყარა!..

ჩემს ბაღში მეტი სილაღეა, დღისა და ღამის,
დიდი სურათი გადავწერო ერთბაშად ღამის!

რაა, თუ შუბლი ღამის ცვარმა არ დამისველა,
ჩემს ბაღში თუ არ შევამჩნიე ვარსკვლავთა ცვენა

ყოველი დილა ისე უნდა აღაპარაკდეს,
რომ ჩემი ფართოდ გახედილი თვალი არ აკლდეს!

სიცოცხლეს ჩემსას მხოლოდ მაშინ მივესალმები
შრიალთ როცა ამისწრებენ ცაში ალვები!

როცა ასცდება იმათ მკლავებს მზე აღმაცერი —
ბაღს, ჩვეულებრივ, ჩემი ლანდიც შეემატება,

აქაა, ჩემი საკალმასო, ჩემი საწერი
და ჩემს დღეებთან მეც აქ მიყვარს შეკამათება!..

გაზაფხულს ისევ სვდება ზღვის პირად
ჩემი ეზო და ჩემი სხილი,
და ჰორიზონტიც არის ცისფერად
უდარდელივით გულგადედილი...

რა? დაირ-ტაში არ ისმის განა,
მზისა და ჩრდილის მზირა-მალვაში? —
ფეხის ცერებზე რომ წამომდგარა
ხეების გუნდი როგორც ქალ-ვაჟი!

მიყვარს ტოტების ჩუმ-ჩუმი რხევა,
და მეც ამ ჩემი გულახდილობით
ფოთლებში განგებ ჩახატულს ვგეგარ
ჩემი ღიმილით და ქუდ-ჭილოფით.

ისევ იმედით ვსვდები გაზაფხულს
უდარდელივით გულგადედილი,
და შემოსცინის სახეს გაბადრულს
ჩემი ეზო და ჩემი სხილი.

მზემ დამადევნა ლანდი ჩუმ-ჩუმად,
რომ ჩემთან ერთად მოლზე იაროს,
ბალის შრიალი გვესმის ჩურჩულად
და ბაღმაც როგორ არ იშრიალოს!
სიცოცხლე :ხლა ამ ნერვებს უნდათ
და მათ სიმწვანეს რა შეაჩერებს?!
ჩემზე უფროსი ხე კანტიკუნტად
შემორჩა მხოლოდ აქა-იქ სერებს.
ვიცი მე, ცვარ-ნამშეუშრობელი
რას ფიქრობს ბაღი და რა სწყურია, —
ჩემი ჭაღარით მამად შევფერი
და მაინც ჩემი გაზაფხულია!
გაზაფხულს როგორ არ აკვირდებით,
სოფლიდან სოფელს სწვდება გზაშარა, —
ხედავთ? ბერმუსამ ჩვილი კვირტები
ამ ახალშენთან ერთად გაშალა —
ჩასთვალეთ მათი სულისთქმა სიოდ —
და ამწვანებულ ფერდობზე ასულთ
თავს თქვენი ფიქრი არ მოახვიოთ —
ისინი თვითონ იტყვიან რა სურთ...
ნდობით უცქირეთ და არა შიშით,
ხმა მიაშველეთ და აღტაცება, —
ეს ახალშენიც ჩვენია ჯიშით,
ოღონდ ელირსოს დაეჟჟაცება!
ვიცი მე, ცვარ-ნამშეუშრობელი
რას ფიქრობს ბაღი და რა სწყურია, —
ჩემი ჭაღარით მამად შევფერი
და მაინც ჩემი გაზაფხულია!

როგორ იცვალა ფერი სოფელმა,
როგორ იღვიპებს დილა, უყურეთ:
მე და ვარსკვლავებჩაუქრობელმა
ცისკარმა ერთად ავაგუგუნეთ!
ცას მოხალისე ფრენოსნის კვალი

დაუსრულებელ ლტოლვად აჩნია,
 მიმქრალ ოცნებებს შეამჩნევს თვალი,
 ლაჟვარდი ისე გაუფხაჭნია...
 და აწ ანძებით ცადამართული
 ძველი სოფელი ძველ სოფელს არ ჰგავს,
 მაგრამ სიახლე ახალგაზრდული
 მას ქართულ იერს არ დაუკარგავს!
 თეთრი შარვლები აცვიათ ხეებს,
 სახელომოკლე მაისურები, —
 შვენიტ მზის შუქი და მებალებს
 გვიმზერენ შუქით დაისრულები.
 ხმას აიმაღლებს რადიო სადღაც,
 რომ ახმიანდეს ჰანგი ახალი
 და ჭიანურით უკვე თავს ადგას
 ბაღს ნეკერჩხალი მაღალ-მაღალი —
 დილაა, დილა!.. და ესმით ლაღი
 დილის ვარჯიში ბლებსა და ვაშლებს,
 ხელებაწვდილი ისე დგას ბაღი —
 თითქოს ასროლილ ბურთს შესთამაშებს!
 ჩვენც, თითქოს განგებ, აქ დაგვასახლა,
 აქ მიგვიჩინა მყუდრო ალაგი
 და ღია ციდან, ეს არის, ახლა
 გველაპარაკა დედაქალაქი...

მე და ჩემი დილა

შეუნიშნავთ:

მუდამ, როცა შინ ვარ,
 მით უმეტეს, როცა მარტო ვრჩები —
 არ იქნება,
 რომ სიცოცხლის ჟინმა
 არ დააფრთხოს მღუმარება ჩემი!

არ იქნება,
 ყრუდ არ გამკრას ბრჭყალი,
 კალამს თითქოს დახშულ გულში ვუწებ, —
 პწკართან ერთხელ მიწერილი პწკარი,
 თანახმაა წამიშალოს უცებ!

სადღა არის ფხა შემართულ წარბის
და ცეცხლივით მოთამაშე სიტყვა,
გამიწყდება ძაფი ახალ ამბის,
თითქოს უკვე ყველაფერი ითქვა...

მაგრამ არა,
მართლ არა მტოვებს
მაინც ქვეყნის ხმა სიცოცხლით სავსე,
სარკმელშიაც კი შემოჰყვა რტოებს
და ჩუმ-ჩუმით რხევით მადგას თავზე.
და მე თუმცა სისხლი მიდუღს,
მცოცავ,
ცივად კაწრავს
ფიქრი შუბლის ღარებს...
სანამ ასე,
სანამ ასე ვზივარ,
მჯილთ სანამ გავადებდე კარებს!

გამოვდივარ...
და თუ ისევ მდუმარ
გზაზე ვინმე წარბშეკრული ვნახე —
თავს მოვიკლავ, მისალმების უმაღ-
ლიმილით არ გავუნათო სახე!

დამხვდეს — ყველა ჩემიანი ცდილა,
დამდეგს ღია სარკმელების მზერა,
ხმას ვიმაღლებთ
მე და ჩემი დილა,
ჩემი ენამზიანობის მჯერა!

ნატამალიც ვერ შემატყონ დარდის,
ვეჩვენები მხოლოდ შუქის ფრქვევით,
განა მართლა ნაფლეთი ვარ ლანდის —
ნაბიჯს
თვითონ გავეფინო ქვევით...

სიტყვას ვიტყვი, და ვინ არის, განგებ
უგუნებოდ ამარიდოს გული,
ეზო-ეზო
მუდამ ესმის გამგებს
ჩემი, ოდნავ თვალჩაქრულად თქმული!

სოფელს ვაშა,
სოფელს — შრომით გართულს,
ჩემი შრომაჲ მინდა, შრომას ჰგავდეს!
მე ჩემს სიტყვას,
მე ჩემს ანბანს ქართულს
ჭირნახულის ყოველ კვალში დავთვის!

აღტარება აღტაცებას არ ჰკლავს,
ყოველ სწრაფვას აქვს თავისი ფრთები,
მისწვდენ
ვარსკვლავთმრიცხველები ვარსკვლავს,
მეც ხომ უკრობ გულის სიღრმეს ვწვდები!

სსპაა ლირიკა და სსპაა ეპოსი

მთა-გორები ჩავირბინე
და მინდორი მოთიბული,
ლაპარაკიც ბილიკივით,
მიყვარს მიკიბ-მოკიპული,
ნაპირ-ნაპირ ყველა ბეჭქის
ტოტი ტოტებს ჩაეკონა
რომ ორწოხზე შემორჩენილ
მზის შუქს არა გაეგო-რა!

მივატოვე ნაკადულიც
მიმოკარგულ ბილიკებთან,
ვგრძნობდი: გულის საიდუმლოს
ხევ-ხევ გამიქილიკებდა, —
გამომტაცა ორი სიტყვა
და ჩემს ამბავს საიდანლაც
ქვიდან ქვაზე სტომით, უკვე
შემომბახის ჩქარი ტალღაც...

ძირს კი ღია საგუბრები
და ყურ-ვიწრო ღარებია, —
ჩაცუცქული წისქვილები
უკვე გაუსარებია!

მთელ ქვეყანას მოსდებს ამბავს
ამ პატარა სამინდოდან,
მე კი ჩემი აღტაცება
გამემსილა არ მინდოდა...

ტალღა მაინც ტალღას ერთვის
და ნაკადულს — ნაკადული,
კაცს, მკერდამდე წყალში ჩამდგარს
ჰგავს მთა კალთებ-აკალთული.
ასლა ჩვენზე საჩურჩულოდ
აქ არავის არ სცალია,
გულსთქმია რომ გააზღაპრონ
მოყვარულნი არც არიან!

სულ სსვა ზაფრით ეღვიძებათ
აქ ამ კლდეებს ნაღმიანებს,
და ტალღების მედგარ დენას
სსვა ეპოსი ახმიანებს.
ცად ამართულ სართულების
ათას თვალს და ათას ციმციმს
შენი სიტყვა მიაწვდინო
განა გშურს, ან განა გიმძიმს! —

დიდი ბრძოლის მონაწილე,
იცი, სევის წყალიც ხდება,
მაგრამ სევ-სევ ნაკადულის
ტალღაც აღარ გავიწყდება, —
იყოს, იყოს, ილიკლიკოს,
წყენა გვიპატიებია,
თუ გაჰყეები, ბილიკ-ბილიკ
დასაკრეფი იებია!
თუ გაჰყეები — გაზაფხულის
მოყვარული არი შენებრ,
თუ გაჰყეები — სიჭაბუკეს
და სიყვარულს გაიხსენებ!..

ვეწვიოთ მთებზე გადმომდგარ ოდებს!
ჩვენი ხალიჩა — მწვანე მოლია, —
ვაზი ერთ მტევანს ჩვენც მოგვაწოდებს,
ხეს ხვევნიტ მაღლა რომ აჰყოლია...

სერზე თამაშით არბის გზა ვიწრო,
ხილნარს თავაზით რტო ელუნება,
დავრჩეთ აქ, მათი გულიც გავიცნოთ,
მოკეთე ჩემი აქ მეგულება!

დავრჩეთ აქ, დავკრათ ბეჭებზე ხელი,
ნულარაფერი გვაეჭვიანებს...
რაა, სიმღერას თუ მოგვთხოვს ყელი,
თუ მარნის კარიც გაიჭრიალებს!

მუდამ ღვთისაა უცხო სტუმარი,
და ღამით წვიმაც თუ დაგვეწიოს,
ჩვენ აქ დავიგოთ თავსასთუმალი,
ღამის ბნელში კი ელვამ გვეძიოს!

ზოგი აღანთო ფერსათის აღმა,
მგონი წყურვილმაც აღანთო — ზოგი.
და ეს შენიშნა ოჯახის რძალმა,
დაგვიდგა თავთან სქელტუჩა დოქი!

შრიალა დაფნა დარაჯობს მხოლოდ
სარკმელთა ჭრილში, ფიქრს ამაღამდეღს,
და თვალიც იმ შავ თვალს გავაყოლოთ,
რომელიც ფრთხილად გვიქრობდა სანთელს...

დილის ბინდბუნდში, არ გიყვარტ განა,
კრამიტზე წვიმის წკრიალ-წკრიალი,
ჩაბალახსველი სიმინდის ყანა,
ფერდობი ათასნიაღვრიანი!

გამოიდარებს, გზას გავუდგებით,
და შეეტყობა უკვე კარებთან,
რომ თქვენს მასპინძელს განსაკუთრებით
უთქვენოტ მზეც არ გაახარებდა!

გესმით, კარგებო? არა და არა,
უთქვენოდ არ სურს სიცოცხლე, ვიცი,
აქ მან საძირკვლის ქვას ჩაატანა
ქვიტიკირში ერთხელ ასეთი ფიცი.

ვიცი. და ვცდილობ ხმა ავიმალლო,
გულით მასპინძლის გული ვიგრძენი...
იმ მთა-გორაკზე მე თვითონ ვსახლობ
და მე ვარ თვითონ ის მასპინძელი!

სათიბივით მინდორ-მინდორ ვატყობ სიტყვა მომერია,
მაგრამ აქვე ყაყაჩოთა ალიც ჩაუქრობელია,
ზოგან წითელ, ზოგან ყვითელ, ზოგან მოლისფერი მდელო,
თვალის ერთი გადავლებით წაიკითხე წამკითხველო.

არა, ღმერთიც მინდორ-მინდორ ნოხს არ გაშლის არასოდეს,
რომ ერთ ყვავილს დაუჭკნობდეს ყვავილებში არ აქსოვდეს...
მხოლოდ იმ ერთს დავტოვებდი, რომ ვიცოდე რომელია,
მხოლოდ იმ ერთს: ...მკითხველები მოუთმენლად რომ ელიან!

ქ ე რ ა

მუდამ, რომ მთა-გორებს დასტრიალებს ძერა —
ომის დღეებს მაგონებს ცაში წრეთა წერა.
აი, ახლაც, ფერდობი გაიღმაცერა, —
დახვდი, თვალს თუ ენდობი, თუ გასროლის გჯერა.
დახვდი, გულო, გაგიყვანს ბილიკ-ბილიკ მზერა, —
თუ შენი დღე არ გიყვარს — ცა რაა და მზე რა?!
რა საგმირო წრთობაა მწყერჩიტების ჭერა?
რალა რაინდობაა, რომ დაინდო ძერა!..
რა არ გაამბობინა, რა არ გაგახსენა...
შენი დარდი ყოფილა. შენი თოფის წერა.

ბ ლ ო ბ ა

ბლის ტოტს განგებ რა აქანებს,
თუ არაა უკვე ბლობა?..
დაუზვერავთ ლამაზ ქალებს,
გულო, შენი მეზობლობა.
აქაც, ალბათ, საიდუმლო
აქვთ ჩუმ-ჩუმად ჩანიშნული.
ყური უგდე საით უფრო
ისმის მათი შარიშური...
ბლის ფოთლებში თვალს რა უნდა,
თვალს კი ბალიც გვიბრიალებს,
არ ესროლო ქვა და გუნდა
თვალელებით ჯიბრიანებს!
დასაკრეფად გვილიმიან,
მოიწიე თითო-თითო...
ეს ხომ თითქმის იგივეა
ბაღს კუნწულა შეაწყვიტო!
დასაკოცნი ბალი ღვივის —
არი თრთოლვა, არი შური,
ლამაზ-ლამაზ თვალთა ღიმილს
ამხელს ფოთოლთ შარიშური...

ზ ა ვ ს უ ლ ი

არცა-რა მიზეზი, არცა-რა წყენა!
უბრალოდ: მკათათვის ცრაა და ცხელა.

ფიცები შუადღე დგას. ხელის სავსავით
როგორ-ღა გავექცე შემხუთველ სიცხეს!

რეპროდუქტორიც... სჩანს, მიივიწყეს
და სადღაც, ოთახში ბზუის სკასავით.

ბაღში ვარ, მაგრამ ყრუდ მესმის ბაღშიაც —
რას ბორგავს ქვეყანა, რა ამბავშია!

ჩემს დარდებს, კუნჭულში მიყუჟულ კაცუნებს —
გავუსწორდებოდი, ეს წუთი რომ არა!..

— მოყვასთა სულისტქმა თუმც მამალ-მომალა, —
გულო, ეგ სიცოცხლეს ვერ შეგაძულებს! —

ამ სიტყვით, ყოველთვის, ამ მაღალფარდოვან
სტრიქონით მივმართავ გულს, როცა მარტო ვარ.

მაშ, რაღას ვერჩოდი ან რუს, ან გუბეს,
ხსტე რომ გავუკაფე და ეკალ-ბარდი?!
ვითომ რა, მეც ამიტ მოვიკალ დარდი? —
სულ ტყუილ-უბრალოდ გულს წამაჩხუბეს.

ნეტავ არ დამეფრთხო ღაბუა ჩიტი,
შეკრთომა რომ არა — ფრთებს — შევაჭრიდი!

ეტყობა: ისიც მზით დასიცხულა,
გულივით მფეთქავი, გულივით პატარა,
და აი, უცებ, სად იყო, სად არა —
ჩახტა გუბეში და წყალი ისხურა!

ჩახტა გუბეში და... სულ გამაბათილა,
მოჰყვა კრიმანჭულს: „დილაა, რა დილა!“

თანაც მე ეშმაკ თვალს არ მაცილებს,
მანიშნა რომ ჩემი დარდის ტოლია...
ვუცქერი. ვუცქერი. ვგრძნობ ამიყოლია
და სადაც არის — მეც გამაცინებს!

მაშ, რაღა ვყოფილვარ? სულ დიდი, დიდი,
ერთი პატარა ღაბუა ჩიტი!

კოლორს

ეს არის მართლაც მთების ღრეობა,
ბაბილონელთა ხელით ნახატი:
ხეობას თავქვე მოსდევს ხეობა
და გულგახეთქილ ქვათა ღაღადი!

ტანის ტორტმანით წვდება ღვარი — ღვარს,
ტალღაც ურჩია და უხერხული,

უყვარს ფერხული მთას თუ არ უყვარს,
მაინც ესაა მისი ფერხული!

ხეს ათასწლოვანს არ ეშინია,
უფსკრულებშორის დგას და ბარბაცებს,
სვანური რახით ვაღეშილია,
მკლავების გაშლით ეძებს ვაჟკაცებს! —

შენ კი სად გარბი, ერთბაშად ამდენ
ღვართქაფით შენც რომ აღაპარაკდი
არა, კოდორო, არ გათამამდე,
მთების ამ სურათს არც შენ არ აკლდი!

არა, არ მიყვარს ზე ეგ აღრევა,
ბაბილონური მახსოვს გოდოლი,
თუმცა მეც ვბორგავ, განა აგრე ვარ
ხმაჩასლეჩილი, როგორც კოდორი!

მე როცა მესმის შენი „ორერა“
ბანს როცა გრგვინვით მოგძახის მთები,
ვცდილობ ჩამთვალონ მეც კოდონელად
შენს ტალღებს ბადის გასროლით ვხვდები!..

არ აჰყვე ავდარს, მთების ქვაგული
თუ ერთხელ შესპარ შენი სიმღერით,
წესი არაა გაჰკრა ჭაკუნი —
რომ ესვეოდი — სწორედ იმ ხელით!

არა! გზა ისე მოკლეა — არ ღირს
რომ ჩამოიქცე და ჩამოზვადდე, —
სულ არის ერთი გასროლა ტალღის
შენი გაჩენის წუთიდან ზღვამდე!

კლდეებს დააჩნდა ჩოჩქოლი შენი
როგორც ხევდახევ ჩამოსმა დაშნის...
ზღვა კი დაგხვდება და ერთი კშენით
შენს ამღერებულ „ორერას“ წაშლის!

მაშ რად იჩქარი, რაა ასეთი,
რამ აგიმღერია აგრე გუნება!

სხვა საქართველო, სხვა აფხაზეთი,
არა, შენც არსად არ გეგულება.

ენგურს თუ არა, ჰკითხე გუმისთას,
ჰკითხე გზადაგზა ალკებს ტანადებს, —
ქვეყანა რისთვის გაგიგულისდა,
ბნელს შენი შუქი რად არ ანათებს?!

სხვა რალა გინდა, რა სასწაული,
სხვა რა გასწავლა ამ საუკუნემ? —
ჩაგიდენია დანაშაული —
არც ერთ ელსადგურს არ აგუგუნებ!

მაინც რა ელდამ გამოგაჭენა —
ღია დასტოვე ყველა მთის კარი,
ვერც კი მოასწარ ქვეყნად გაჩენა —
უკვე ქვეყნიდან გასვლას იჩქარი!

რა ბედენაა დაბლობს დაეცე,
წყალი კი არა, გასდე წყეული,
რა დაგიკარგავს, ან რას დაეძებ
სახეტილოდ გამოქცეული?!

...ვერ შეგაჩერეთ ვერსად ჯებირით,
მთა-ბარა მაინც გასჭერი ზღვამდე
და გინდა შენს ზვირთს, კამეჩებივით
წყალში ჩაყრილი ღრუბლები სვამდნენ...

დიოსკურია

თქვენ როგორ ფიქრობთ, ოდესმე ჩვენებს,
ზღვაში ყრუდ გასვლა უყვარდათ? — არა!
წარსული ჩრდილსაც ვერ მოგაჩვენებს,
რომელიც მძარცველ ხომალდზე მდგარა.
უყვარდათ მყუდრო ნაპირი მხოლოდ,
მიწის მომხიბლავ გულს უერთგულეს
და თვალი როგორ არ გავაყოლოთ
გულისპირივით ამოჭრილ ყურეს!

აქ იყო, წყალმა აქ იმთაბარა,
 კლდეს განა შხეფად მიმოსსურია —
 ჩემი ქალაქი ზღვამ აქ დაფარა,
 ჩემი პატარა დიოსკურია!
 წევს, აქვე, სადღაც ზღვის აკლდამაში
 ყველა სტრიქონი მისი პოემის...
 ზვირთებს კი, ზვირთებს მიაქვთ თამაშით
 სინათლე ჩემი საღამოების!..
 და მაინც თვალი ვერ მოისყიდეს,
 მზის ჩასვლა აღარ მინდა, ვიხილო.
 ვარჩევ მოკენჭილ წმინდა ზღვის კიდე —
 შვენის წვრილ ქვათა ჭრელი ღილ-კილო!
 ეს ხომ ის მიწა და ის ყურეა,
 რომელიც ტალღით წართმეულს არ ჰგავს! —
 თუმც კვიშად იქცა დიოსკურია —
 გულის ნალექი არ დაუკარგავს! —
 საუნჯესავით ცისქვეშ თავმოყრილთ
 ესმით ლელვის ხმა დიდი ხანია,
 მუხლზე ეცემა ზღვა ამოხსვრით,
 და ცოდვა ველარ მოინანია!..

შავი ზღვა

დღე იყო ცხადი თუ ცად ბნელოდა —
 როგორც კი ღრუბლებს გახევდა გემი,
 ყოველთვის, ღია ზღვიდან ელოდა
 უბედურებას მოხუცი ჩემი.

დასჩემდა ბედად ასეთი დარდი
 და ახლა ჩემი ხმაც არ აჯერებს, —
 სწუხს შორეული შუქი და ლანდი,
 როცა ზღვისპირად კლდეს ააჭრელებს.

რა ვუთხრა მოხუცს, რა წავჩურჩულო,
 სიტყვით ამ ტკივილს არ ეშველება,
 შავად გართხმული მტერი ურჯულო
 ზღვის ჩამიჩუმშიც კი ეჩვენება!..

— არა, თავს ველარ იმართლებ, ზღვაო,
და რა სახელიც გქვიან — ისა ხარ!
სიშავე შენი რით განვასხვავო,
რით განვასხვავო სიავისაგან!

იქნებ არც გახსოვს რამ გაამძაფრა
ამ ძველი კაცის გული უტეხი, —
ცად განა ერთხელ ამართა აფრა —
ღელვით ყოველთვის წინ აღუდექი!

იქნებ არც გახსოვს, რა დაგვიშავე,
ყრუდ რომ შორიდან გვეხმაურები, —
სად იპოვნიან, სად შენიშნავენ
ჩვენს აფრას ღაზი მეზღვაურები!..

მოხუცს კი არა, ჩამავალ მზესაც
სახეზე ალის ფერი ედება, —
სადღაც, უთუოდ, წყალგაღმა დღესაც
მათი შესვედრა ეიმედება!

და შემოძლია, განა, არ ვიცნო,
ბედმა თუ ერთხელ კიდეც მაჩვენა:
ზღვაში ნასროლი ნავი ტანვიწრო
და გაბედული ღაზის მარჯვენა!

ერთია ბოლო, ქართული ზღაპრის,
როგორც ვეშაპის ნდომაა ერთი, —
ფრთა რამდენჯერაც შთაინთქა აფრის —
იმდენჯერ ვეშაპს გამოსჭრა ფერდი!

ღაპე ზღვისპირად

ძილს მიფრთხობს ჩუმი ზღვის მიმოქცევა,
ისე რომ თყალი შევავლო ლამის, —
ზღვისპირად ლამის ბინდბუნდში ვწევარ...
ვისი სუნთქვაა, ზღვისა თუ ლამის?!

ვინ გაიელვა და შემკრთალ სეხილს
ყრუდ ვინ შესძახა: — ხელები მაღლა!
ბაღში რა უნდა ამ ცივ ქარტყილს,
ჯერ დილის ხუთიც არაა ახლა.

ცა გვემუქრება ისევ ქარწვიმით,
ჭიშკარიც დამრჩა გადასარაზი...
წვერგაბარდნილი ღამე კაცივით
ვგრძნობ, იცქირება ჩემს ფანჯარაში!

და მაინც, მაინც, განა უნდო ვარ,
განა მწამს ვილაც ლანდ-მიმალული! —
არა, მე ძილში ჩამყვა ბუნდოვან
ფიქრად — სახლ-კარის ღრმა სიყვარული...

ისე პატარა არის ეს ჩიტი,
ისე პატარა, რომ დიდი, დიდი —
ერთი შებერვა ბუმბული ჰქონდეს,
ვაჰ, თუ სახელიც არ მომაგონდეს —
თითისხელაა თუ არათითის!
ისე პატარა არის ეს ჩიტი,
ისე ჩუმ-ჩუმი და სასაცილო,
უყურე, თვალი არ ააცილო,
ყოფილა მაცდურ წუთივით ცქვიტი!

ნეტავ სად იყო, ნეტავ, სად არა,
თითქოს ესაა — გაექცა მდედვარს,
მაგრამ როგორც კი დამინადირა,
შემოაფრინდა ჩხავერის მტევანს,
ისე მკვირცხლი და ისე ნაცარა,
ვინ არის იმის თქმაც არ მაცალა, —
თვალს ალაღბედად აქ რომ შეასწრებ —
უკვე იქ არი, უკვე აქ არა,
ჩემი სტუმარი ბოლოქანქალა...

სკვინჩაა ალბათ, ალბათ, მესკია
და არა ვინმე სვაკი, არწივი,
ყურძენი რაა, ყურძენს არ ვჩივი,
დაჰკრას ნისკარტი, დააცალცალოს,
წინ უდევს კიდეც როგორც არჩივი,
დაჰკრავს და ნისკარტს ასწევს ყანწივით
რომ ერთი წვეთი ღვინო დასცალოს!..
...ჩხიკვო ზაქარა, დიდება შენდა,
შენი სუფრა და სმა გამახსენდა!

მღერის ზუთივით პატარა ჩიტი

ცას შევურჩიე ჩარჩოდ სარკმელი,
ზღვას აღელვებულს — მკერდი აივნის,
ვფიქრობ, ჯერ კიდეც დამრჩა სათქმელი
და ჩემი დილა ყრუდ არ ჩაივლის.

ჩემს ბაღს, ჩემს მყუდრო საიავარდოს
არ დაშვენდება ცა ნისლიანი,
რომ თვითმფრინავმა არ ინავარდოს
დღეც არ გვექნება ხალისიანი!

ირგვლივ რთველია ხელგამართული,
რთველი და არა მტერი ურჯულო,
და საწერ ფურცლებს ჩემი ქართულით
არ შემიძლია, არ ვუჩურჩულო.

მიყვარს თაღებქვეშ გაბარდნილ ვაზის
საშემოდგომო შრიალი მშვიდი —
ჩუქურთმასავით ჩრდილში რომ აზის
ფრთებაცქვეტილი ნაცარა ჩიტი!

მეც მინდა ჩემი დილა დავხატო
და ჩუმი ცეცხლით მეწვის თვალები —
სიტყვას რა ვუყო, როგორ გავხადო
ხელიდან ხელში საგომანები!..

დამიწყებს ვაზი სვეტიდან მზერას
და მის რქა-ლერწებს ვეაღერებო:
ვხარობ, ჩეხსავით ხელისმოწერას
რომ ახერხებენ ვაზის ლერწებო!

არა, არ მინდა სხვა მაგალითი,
განა ეს მხოლოდ ჩემი ეჭვია:
გაჩნდა წუთივით პატარა ჩიტი
და ჩემს აივანს შემოეჩვია!

უკრთის დასაწურ მტევანს ფურცელი,
უნდა წვეთ-წვეთად ავსებდეს თასებს,
ჩიტს კი ყელამდე ჰყოფნის ყურძენი
და თითო მარცვალს ყოველთვის მტაცებს...

ოღონდ ვერაგმა და გულით ცუდმა
არ მოჰკრას თვალი და მე არ ვჩივი,
დე, გაიტაცოს, გაფრენით წუთმა
მთელი ეგ სიტკბო — ჩემი არჩივი!

სხივი, რომელიც ჩემს თვალებს ცვივა,
წვეთი, რამდენიც გულს დარჩენია —
ისე ვით შუქი, ისე ვით წვიმა —
სამშობლოვ ჩემო, ისევ შენია!

შენ ხომ ვენახის ფურცელიც გეძებს
ვით ჩემი ფურცლის რამ თანაბარი,
მე და ვენახის ხვეულ რქა-ლერწებს
ერთი ხელი გვაქვს, ერთი ანბანი.

და რაკი მოწმევ ხარ მაგალითის,
და იგრძენ, წუთმა რაც მიწყალობა, —
ფრენით რომ სიტყვას მტაცებს, იმ ჩიტის
მიიღე ლალი ფრენა-გალობა!

შეშოღგომა

შემოდგომას კრიმანჭული
აი, თურმე რა ყოფილა!
ჩვენი ბალის ბილიკები
ხმელ-ხმელ ჩაღით ჩაღობილა.

ვარდის გულიც დაიფურცლა,
ცაცხვის ტოტებს თქრო ცვივა,
მზე ღრუბლებში მემალეზა
ისე, თითქოს ვერ ვუცვნივარ!

ნუთუ რთველი მოიღია,
ალარაა ხილის კრეფა,
და არც ერთი მწვანე ტოტი
ჩემკენ აღარ დაიხრება?!

ვაზი უკვე ფოთოლს ხუჭავს,
აღვა ჩუმი ალვით იწვის,
ბაღს ნარინჯი შერჩა მხოლოდ
მხოლოდ ორი პწკალი წიწვის...

სიხარულო, ბაღში გეძებ,
სიზმარივით მაქვს დაცდილი:
გიყვარს როცა ფიქრით გართულს
თან დაგყვება მზე და ჩრდილი!

კაბის ფრთხილი რხევით მოღზე
შენც ლანდივით გადადიხარ,
და მე ერთმა ვიცი მხოლოდ
სიხარულო, რა დარდი ხარ!

შენი მაჯის ფეთქვა მესმის,
მე კი მაინც მეშორები,
ვგრძნობ, შენს ფეხქვეშ ჩამიჩუმით
სულს ნაბავენ ნეშოები.

წიგნი ჩუმად გადავფურცლე
ხმელი ფოთლით ჩანიშნული...
სულ ეს არის ჩვენი ბალის
სულისთქმა და შარიშური!

ემეება ციდან გიდელი სწრაფი
და ისმის სეთა შრიალ-შრიალი,
მიეშველება საწნახელს ჩაფი
და ჭურის პირი პირმაჭრიანი! —
— აბა, ჯამი და აბა, ორშიმო!
ავუვსოთ ყელი დოქებით დოქებს,
დავსხდეთ მუხლდაბალ სუფრის გარშემო
და ერთი ვინმე ჭურს წაუჩოქებს!
ღვინოს ჭაშნიკი რომ არ ავულოთ
და არ ავწაოთ მაღლა წარბები —
ამ ჩვენს ღაჟღაჟა ლოყებს რა ვუყოთ —
ღიღინი რომ სურთ გადაჭარბებით?!
ვაზიც კი, ვაზიც მაღლა გასული
ნაღვინებივით ესვევა ხეებს...
ღვინობისთვეა და ვაჟკაცური
ღხინიც შეგვფერის მევენახეებს!

ღ ჰ ი ნ ო ბ ი ს თ ვ ი ს ღ ა მ ე

ხელს ვაშველებდი რთველში მეზობელს,
აავსო ყურძნის ტკბილმა ჭურები.
ნაპერწყლებივით. შერჩა ბნელ სოფელს
ღამითაც შორი კრიმანჭულები...

ჭაშნიკის ერთი მოყვარე მეც ვარ,
წუთი მეც ყურძნის შხეფი მგონია,
სქელტუნა დოქმა და ცეცხლზე შემწვარ
სიმინდმა ახლაც შემეყოლია.

შინ ეზო-ეზო გვიან ვბრუნდები,
ბნელშილა მესმის ბუტბუტი მაჭრის,
და ხის იმ ტოტთან კამათს ვუნდები —
რტოს რომ გაღელილ უბეში მაჩრის!

გზად ნიავექარიც გამომყვა, ვითომ
იფიქრა ჩემი გამოცილება,
მაგრამ გზა ისე ეშლება თვითონ,
რომ ხელჩაქნევით გამეცინება...

ვაზი და თუთა

თუ ნახოთ ტოტებგამლილი თუთა
და ვაზი ტოტით ტოტზე ასული —
ქვეშ ეზო-ეზო გაავლეთ რუ და
მესერი ჭიშკარგადარაზული!
იქვე მეზობლად, იმ ჭიშკრის მარცხნივ,
მეც, როცა ვინმეს ვესაუბრები —
შემიმჩნევია, მესერის გასწვრივ
როგორ სწვდებიან მზეს ალუბლები,
მზეში დგას დღისით ყოველთვის თუთაც,
ღამით სავსეა ცის ვარსკვლავებით,
თუთა კი არა — ბუდაა, ბუდა —
ძირს რომ დააფენს ჩრდილს მხარ-მკლავებით!
ერძნობს ალბათ, ბრგე და ჭარმაგი თუთა
რომ ეტმასნება ვილაც ასული,
კაბაშრიალა და შატაბუტა,
ვაზივით ტოტით ტოტზე ასული.

ხე არას ამბობს ცად აწვერილი,
თუმცა არა აქვს ხეს მოსვენება:
ატკბობს მკლავებზე გადაწვენილი
მხოლოდ ეშხი და მხოლოდ მშვენება!
სჩანს, ალუბლებიც ამ წუთს უცდიან,
აქვე დღისა და ღამის მთევლები, —
თორემ ვაზს თვითონ რად გაუწვდია
იქით ჩუმ-ჩუმი ლტოლვით მტევნები?!
თუთამ, სამოცდახუთი წლის თუთამ,
ეს, აბა, როგორ არ შეამჩნიოს!..
და თუ დგას მაინც გულდინჯად მუდამ —
უნდა სიბერე სიმტკიცით ძლიოს!
ან, სულს რომელი რტო არ განაბავს,
შრიალს ფოთლებიც ფოთლებს უმაღვენ, —

როგორც შევავლე თვალი ამ ამბავს —
რაც მოხდა — უხმოდ მივხვდი უმაღლეს:
აითვალწუნა ბედი შავთვალამ,
ხელკორძიანი დაჰგმო მკლავი და
ხეს რომ ეხვევა — არად ჩათვალა,
არც ახსოვს ცაში როგორ ავიდა!
სიკვდილი თუთას რამ არ ანატროს —
სჯის თვით სიმართლე გულშემზარავი:
ჯეელიც იყო, მაგრამ არასდროს
არ ჰყვარებია ასე არავინ.
არ ბერდებოდა, ალბათ, ამიტომ,
ამიტომ ედგა სიყვარულს ბურჯად,
აქ ზეზეურად გახმა და ვითომ
არც გაუგია, დგას მაინც ურჩად...

მაშ, ერთხელ კიდევ გავავლოთ რუ და
მესერი ჭიშკარგადარაზული, —
სადღაა მაღალ-მაღალი თუთა
და ვაზი ტოტით ტოტზე ასული?!
სადღაა ცაში რტოაღტაცებულ
მტევანთა კვლავაც ტკბილი მშვენება,
გულ-მკერდით უცებ დაბლა დაცემულ
ბერთუთას უკვე რა ეშველება?!
ურჩი რამ არის... და გაჟჟაცივით
მუდამ ავფიქრებუკარებელი,
თუ დავუჯერებთ, ამბობს: ქარწვით
დაიცა დაბლა როგორც ბებერი.
ურჩი რამ არის, ქვეყნად ვინც ასე
რჩება ბოლომდე მხნე და კეთილი...
სწუხს მხოლოდ, სწუხს რომ დედამიწაზე
აგდია ვაზი წელმოწყვეტილი.

როცა უკვე მოიღევა რთველი

როცა უკვე მოიღევა რთველი,
ხმელ-ხმელ ნემოს ცად მიისხვეტს ქარი, —
უცხო სტუმარს ველი თუ არ ველი —
ჭრიალებდეს დროა მარნის კარი!

მოსავალი ჩვენია თუ სხვისი
ყველას უნდა ახარებდეს, ყველას! —
დაესწარიტ მრავალს, დღისით, მზისით
აგრე ფოთოლთ-შლას და ფოთოლთ-ცვენას!

გლეხკაცივით მეც არა მღლის ჯაფა,
დღეს მარულიტ დავიღამებ, დოღით...
საწნახელთან როგორც ლხინის პაპა
ჩავუჯდები ჭურს სქელტუჩა დოქით!

სჯა-ბაასიც ისე მიყვარს როგორც
ხელჩართული ლხინი, დაირ-ტაში,
გავისუმრებ და გლეხების ხორხოცს
იმეორებს ღამე მთიდან მთაში!

ც ი ც ქ ა

საახალწლო გახსენება

მინდა მხოლოდ ერთი წუთი გავისენო ამბად, —
ჩვენებური კარ-მიდამო თქვენც გინახავთ ალბათ,
გავისენოთ: წითელ-ყვითელ მიწის ფერი დიღით —
სადღაც, ზვრებში მოფუსფუსე ბერიკაცის ჩრდიღით...

რა ყოფიღა დაკვარჩხული ციცქა ვაზის ჯიში,
არ შორდება ბერიკაცის კარს ლხინსა და ჭირში!
ნეტა, ვის არ უღიმოდა მისი ციცქა თვაღი,
ვისთვის აღარ გაიმეტა ცრემღის ერთი ცვარი!

როცა ქროდა ზენა ქარი, როცა ქვენა ქროღა —
ჩვენი მყუდრო კუთხე იყო ბერიკაცის ოღა, —
ქვემო სართულს ავირჩევიღით, საღაც სავსე ქვევრი
სულს ითქვამღა, როგორც კაცი, როგორც ენამჭვერი!

რა სურათი იყო თვაღწინ, რა სურათი სულთა —
ყოველ დოქს და ყოველ სურას ამღერება სურდა!

რა ზღაპრულად გვინათებდა სახეს ბუხრის ალი,
კუნძუზე იჯდა ბაცი-კუკუ და ჭაშნიკით მთვრალი

გვარწმუნებდა, რომ გაკვამლულ ოჯინჯალის კავთან
ალიც კრინით წამოწყებულ „დელი-დელას“ ჰგავდა...
ძველი იყო ბერიკაცი, ზღაპარივით ძველი,
მაგრამ, ვგრძნობდით, ახარებდა სიხარული ჩვენი!..

...ბევრი ქარი გაქრა შემდეგ, ბევრი ნაპერწკალი!
სამუდამოდ წაიშალა ლექსის ბევრი პწკარი...
და მე ამდენ ახალ ბალის და ქალაქის ამწერს,
კვლავ ის ძველი მასპინძელი მომენატრა ამ წელს!

მომენატრა საახალწლოდ გაწყობილი ოდა,
სადღაც, ბუხრის ნაღვერდალში განაბული დრო და
ის აღმართიც ავიარე ბილიკ-ბილიკ, მოვლით,
დამხვდა უკვე არემარე დაფარული თოვლით! —

მაგრამ თოვლი რაა თურმე, რაა ჩემი შიში, —
საკვირველი რამ ყოფილა ციცქა ვაზის ჯიში!
ქროდა, ალბათ, ზენა ქარი, ქროდა, ალბათ, ქვენა —
რომ თოვლიდან ისევ ისე ამომძვრალა ყველა!

ისევ შავ-შავ ჭინკებივით შესევიან მაღლობს,
სადაც მთა-ბარ-დათოვლილი ბერიკაცი სახლობს.
ვაზი მკლავებ-დაკვარჩხული ჭინკა არი მა რა?!
მაგრამ კაცი დაარწმუნო განა სიტყვა კმარა!

ცხრაასსუთში წაუკიდა ცეცხლი უკვე ლანდებს,
მწუხარების არა სჯერა და სიხარულს ანთებს!
უნდა ისევ საახალწლოდ ცინცხალს ჰყრიდეს კერა,
მეძებს წარბებდათოვლილი მისი თვალის მზერა!

იცის, მუდამ ჭინჭილაში როცა ღვინოს ვისხამ —
უნდა კიდევ კრიმანჭული წამოიწყოს ციცქამ!
იცის, იცის ბერიკაცმა, ჩემზე უკეთ იცის:
ჭინკა-ვაზის სიცოცხლეში სიცოცხლეა მიწის!

გულს, აბა, როგორ არ გაახსენდეს
ამქვეყნად ყველა თავისიანი! —
ასე მგონია, ერთბაშად, ერთ დღეს
გაქრა პაოლო და ტიციანი!
ასე მგონია, ერთბაშად, ერთ დღეს
იკითხავს ახალმოსულთა გუნდი
და ორივე მინდა წამით, აქ შედგეს,
წამით ჩემს წარსულს მეც დაუბრუნდი...
ისევ სილაღემ გამიხსნა მკერდი,
გამიფრთხო ჯავრი და გამახსენა
რომ: გულის მძაფრი ფეთქვაა ერთი,
ერთიც: ქართული ლექსის არსენა!
ისინი იყვნენ არა მოწმენი —
არამედ ძმები ოციან წლების,
ჩემი პირველი ღელვის მოსმენით
თანამოძმენი ჩემი ოცნების!
მე გახლდით მათი უმცროსი მაშინ,
და სანამ ტოლი — ტოლს იპოვიდა,
აჰა, დღედაღამ, ამ სულისთქმაში
სამოციანი წლებიც მთვინდა!..
ო, მზეო, მზეო ამომავალო,
ხედავ? რა მეტად მძაფრი განცდაა,
ტიციანია დღეს თუ პაოლო —
ოცი წლით ჩემზე ახალგაზრდაა!..
და კვლავ მათგან მე ჩვენი სვედრი,
თუმცაღა წლობით ცვლიდა ფერი ფერს —
არ წართმევია ელფერი მკვეთრი
სიახლეს ჩვენსას დაუბერებელს!
ჩვენს თვალწანაა გუნდი, რომელსაც
ლელოდ არ ჰყოფნის მთების ფერდობი,
მე მათ სიახლეს დაუდგრომელსაც
დაუდგრომელი გულის ვენდობი!
ხვალინდელ იჯრის პურსა ვჭამ უკვე,
მეც ამაღზევებს, ამამზიანებს
ოციან წლების მაქვს სიჭაბუკე
თმა-გათეთრებულ სამოციანელს!

მზე როცა ებრძვის დღეებს ნისლიანს,
როცა სიცოცხლე სიმღერას იწყებს, —
რა დამავიწყებს მე ჩემს ტიციანს,
მე ჩემს პაოლოს რა დამავიწყებს!
ვიგრძნო სიშორის სიახლოვე — დრომ შემაჩვია,
ბედგანწირული განშორებაც ვერ დავიჯერე —
ჩვენი ღიმილის ანაბეჭდი ღრუბლებს აჩნია,
და ჩვენს სულისთქმას ქალაქები ცაში იჭერენ!

ეტლი გზაზე

მხოლოდ შალვა დადიანს
შვენის ეტლით იაროს,
ბერთემიდან მივდივართ,
ვტოვებთ სადადიანოს!
მირბის, მირბის შარაგზა,
მიაქვს თავქვე მთა-ბარი,
მირბის შმაგი ტეხურიც —
გაუშლია ფაფარი!
თვალს ვადევნებ ზვირთების
აჩქარებულ თქარათქურს,
გზის, ამ თამაშ-თამაშით
გაელვებას დარახტულს!
ტეხური და შარაგზა
ორივ ურა ცხენია,
როგორ? — როგორ გაიგებს,
ვისაც არ უცქერია!..
მხოლოდ შალვა დადიანს
შვენის ეტლით იაროს,
ბერთემიდან მივდივართ
ვტოვებთ სადადიანოს...
როგორც დრონი მეფობდნენ —
ისე დრომ ვერ იმეფა,
და ვით შალვა დადიანს,
აქ, მეც გამეღიმება...
ხან შევუტივ შარაგზას
და ხან ტეხურს შევძახებ, —
მიჰქრის გრიალ-გრიალით
ჩვენი ეტლი სევდაზე!

გვეგებება მალღობი
 და სიმწვანე ხშირი ტყის,
 დათოვლილიც რომ იყოს,
 დაბერდაო ვინ იტყვის?!
 ფერი ჩვენმა დღეებმა
 უფრო გაიცისფერეს, —
 სიჭაბუკით ვუზივარ
 გვერდით ჩემსავ სიბერეს.
 ვატყობ: ცისე-კოშკია
 კვლავ ამ დილის მშვენება,
 გზა აწყდება მთიდან მთას —
 ძლივს მოასწრო ჩვენება!
 ვატყობ, სადღაც აქვეა
 დასასრულიც ამ ხევის...
 წინ აღგვიდგა დუმილი
 ქვათა ნაქალაქევის!
 და ის ლანდიც ქვეყანას
 წამით რომ დაჰყენია
 ჩვენი მისწრაფებაა
 და სხვა არაფერია!..
 მაგრამ შალვა დადიანს
 შვენიის ეტლით იაროს...
 გულ-მკერდს უხსნის ნიავი —
 ართმევს სადარდიანოს!

ჯაფხუღი, ცხრაას ოცდაცხრა წელი

აჰა, თვალნათლივ ეს ქუთაისიც
 მიკიბ-მოკიბულ არემარეთი!
 გაღმა-გამოღმა გზამაც არ იცის
 იმერეთია თუ ესპანეთი...

თუ: ღია ცის ქვეშ
 თეატრი ძველი

ან რად ვივიწყებ, ან რად ჰქვია
 მართლაც ამ ჯაჭვის ხიდს ავანსცენა?

წამიც კი, წამიც არ დაგვარგვია
და ახლა სწორედ მან გაგვახსენა.

თვალს გვიხელს
მისი ღიმილი წრფელი.

ეკრავთ აფიშებს. ბილეთებს ყყიდით
ვცდილობთ შემთხვევამ ცდა გაგვიმართლოს
ვაჩაღებთ ქალაქს, და ბალის კიდით
მარჯანიშვილიც გამოდის ამ დროს.

ზაფხული.
ცხრაას ოცდაცხრა წელი.

არა, თავისას კვლავაც არ იშლის
და აქ დაყვებით ხოლმე წყვილ-წყვილად, —
ცხოვრება ჩვენი, ვით მარჯანიშვილს
ჩვენც მიგვაჩნია ქარის წისქვილად

ჩვენც გვაფრთხობს
ღამის ხუხულაბნელი.

მაშ, იმ უშანგის შუბს გაუმარჯოს
ორად რომ გაჰყო დღე მოსაწყენი
საფუნდუკედან, ღიღინით სანაოს
გამოჰყავს მისი ჯახრიკა ცხენი

მზე უცდის
გზა და რიონის ველი

ვართ ანთებული ამ სიგულწრფელით,
სხვა მაგალითი არც გვინატრია,
ეს ყველაფერი, — რასაც ვუცქერით
წარმოდგენაა და თეატრია:

ჰქმნიდა ჯადოქარ
ოსტატის ხელი!

ო, როგორ მისწვდა, ო, როგორ ალებს
ცისკრის მილურსმულ კარს მეოცნებე —
დგამს კაკაბაძის ჭრელ-ჭრელ გორაკებს
და გორაკები ჩვენც გვაოცებენ...

ზის როსინატზე
ოცნება ჩვენი!

ჩვენც ვხედავთ მხოლოდ ფიქრებს, და მაინც
ვხედავთ, რომ ცამდე მართალი არის, —
უშანგის, უკვე ლამანჩელ რაინდს
თან ახლავს სანჩო... კვანტალიანის,

— სანჩო —
ცხოვრებისმოყვარე, ბრძენი...

და ახლაც, ახლაც! ვგრძნობ ამის მთქმელი,
როცა თეატრზე მსურს, ვისაუბრო, —
მარჯანიშვილის ის დაუდგმელი
სპექტაკლი მასსოვს ყველაზე უფრო.

ზაფხული.
ცხრაას ოცდაცხრა წელი.

უშანგი ჩხეიძეს

მე ისევ ტაშის ხმამ გამახსენა
შენი დრო, შენი თეატრი, სცენა,
თვალშემართული გამოსვლა შენი,
შენს ფერხითი ცოცხალ ვარდების ცვენა.

რა მოხდა, მაშინ არც შემიტყვია —
ახლა ვამაყობ იმ საღამოთი,
დაჰკრა საათმა, როგორც იტყვიან,
დაჰკრა საათმა და შენ გამოდი!

მეც ერთი წუთი ვარ იმ საათის,
უშანგი, სწორედ მე ვარ ის ერთი! —
მეც ხომ ბეგლარის და გულბაათის
სტრიქონს ყმაწვილურ ჟინით გიწერდი!

გამახსენდები — გულს ამითრთოლებ
და მერე ჩემთან ერთად დადიხარ,
მე ჩემიანებს არ ვუმხელ, თორემ,
ჩაუქრობელი ჩემი დარდი ხარ!

რა დარი უნდა იდგეს, რა დარი,
დაბლა რომ აგრე დასცეს ჭადარი
და უცნობ შვილთა დასატირებლად
დასტოვოს მკლავებჩამონათალი!

არა, ეგ ალალ-მართალი მზერა
ბედმა რომ ერთხელ შენ ერთს გარგუნა,
მე მაინც მჯერა, მე მაინც მჯერა —
თვალის გუგებში არ ჩაჟანგულა!

ისე ვით ფიქრი, ისე ვით ზრახვა
არ შეიძლება, აგრე დამიწდეს —
შენს ღიმილს ჩემი სტრიქონიც ჩაჰყვა —
და მე ეს როგორ გადამაგიწყდეს!

წამოდექ მძაფრი მოასპარეზე,
ვებრძოლოთ კარებდასშულ ბუნებას —
მე ვერ მოვუსმენ შენს სამარეზე
ამოსულ იის აჩუქრულებას...

ის რაც ხსოვნაში დარჩა ჰანგივით
გამარჯვებულიც მუდამ ისაა —
კვლავ აიმაღლებს ხმას უშანგივით,
ის შუქი ისევ უშანგისაა!

არ შეიძლება, ვიდგეთ, ვითმინოთ
და სინამდვილეს ნთქავდეს ზმანება, --
არ შეიძლება, წარმოვიდგინოთ
ცოცხალი სიტყვის დასამარება!

თ ე ა ტ რ ი

ძველი დრო. ძველი თეატრი. სცენა.
და მყუდრო კუთხე ჭერმოხატული.
ასწიეს ფარდა ვით ბედისწერა:
ტასტზეა ისევ ფატიმან-ხათუნი.
ემშვიდობება ქმარს ხელ-მანდილით,
კოცნით შეუკრთა შუქი საყურეს,

კულისებში კი დგას ავთანდილი,
ისე რომ ფარდაც აღარ დახურეს!

და როცა ღამე ღლეშ გაათენა,
ვნებათა ლელვამ დათენთა ქალი, —
იგივე ტახტი. იგივე სცენა.
დილის ბინდბუნდში იღება კარი, —
ქმარი: — აღარ ვარ მონა ალერსის,
ვნანობ სიყვარულს რომ ვემსახურე!..
(ქალი დგას ცივად, თითქოს არ ესმის,
კრთის ყურთან მხოლოდ ოქროს საყურე...)

და ასე გადის რვაასი წელი
სხვა ღროა, სხვაა მიწა და წყალი.
არ შეწყვეტილა სპექტაკლი ძველი,
იგივე სცენა, იგივე ქალი!..
ქმარი: — აღარ ვარ მონა ალერსის,
ვნანობ სიყვარულს რომ ვემსახურე! —
(ქალი დგას ცივად, თითქოს არ ესმის,
კრთის ყურთან მხოლოდ ოქროს საყურე...)

უცხო ქალაქში

თოვს... და, ჩამქრალმა ღლეშ უცაბედმა
თვალი მეც უცებ გამიფართოვა:
ვაიმე, ცხრაას სამოცდაერთმა,
სად მიმივიწყა, სად მიმატოვა!

ვაი, რა ცივი ხმით ახმაურდა
ლხინი ამ უცხო არემარესი,
ჩემი ღიმილის შუქი არ უნდა,
ჩემი არაა, ჩემი არ ესმის...

ჭიქამ კვლავ ჭიქა ააწკრიალა,
მაგრამ არავის ვეხმიანები,
არა, შორეულ ფიქრად კი არა —
გულში მისხედან ჩემიანები!

თოვს... ნაბიჯივით ბნელში-ღა ისმის
ცხრაას სამოცდაერთის თორმეტი.
და ცვივა ფიფქი ცას ახალი წლის
წუთივით წუთის წინამორბედი.

ა კ ა კ ი

გადიწმინდება ცა დილის ჯანლით
ფესზე დგას ისევ მთების კრებული
გალვიძებული აკაკის ჩანგით
და ჩვენზე ფიქრით გათეთრებული

ასე მგონია, ცაში ამ სურათს
გულისთქმაც ახლავს კავკასიონის,
ისე ჩაურბის მთებს ვაჟკაცურად
ტალღა მტკვრისა და ტალღა რიონის.

ასე მგონია, სურათი ძველი
განათებულია შუქით ახალით:
მთასაც ოცნებით შეუდგამს ხელი
ბრწყინავს მოხუცი მგოსნის ჭალარით!

ის აქ მოვიდა გულთამხილველად
და რა არ ნახა, რა არ იღონა —
მიჯაჭვულ გმირის გმინვა პირველად
ამ ნაპრალებში მან გაიგონა.

და ახლა როცა გავცქერით წარსულს
გვინდა, გავიგოთ ქვეყნის ავ-კარგი —
ვხედავთ კლანჭებით მკერდგადაკარულ
სამშობლოს... როგორც წერდა აკაკი.

ნაღარის ხმაზე აღსდგა ერი და
ერთხმად გაისმა ჩვენი ქართული
კავკასიონზე ამიერიდან
დგას ამირანი ცად ამართული.

ყრია მიწაზე ჯაჭვის ნალექი,
მიმოაქვთ ქარებს ტყეების ტაში,
სწვდება აკაკის თვალთა ალერსი
ერის ნაომარ მარჯვენას ცაში.

არ მოედება ხმას დროთა ჟანგი,
სიმებს კვლავ ცრემლი არ დაასველებს,
გვეხმატკბილება აკაკის ჩანგი
ჩვენ, სამოციან წლების ქართველებს!

ჩვენ, სამოციან წლების ქართველებს
დროშა გვაქვს მისი ლექსით ნაქარგი,
ღამეებს ჩვენთან ერთად ათენებს,
ჩვენი მოხუცი, ჩვენი აკაკი...

ა ლ ტ ა ც ე ბ ა

ალტაცებას უყვარს ტაში, ამღერება ალალ სიტყვას,
იგი იქნებ ჩრდილშიც ითქვას, მაგრამ უფრო ბრწყინავს ცაში!

შემოხვდება ბილიკს მთაში ტყე ჩუმი და ტოტებსშირი,
აბა ჰკითხე, რაა ჟინი, აბა ჰკითხე, რაა ტაში!..

ხმას გაიკმედ კიდეც ცაში, ვარსკვლავივით წვრილთვალედა,
ის კი თურმე იმალება ფრთა-ფარფატა მტრედის ფრთაში!

შესტრფის ახლაც გარიჟრაჟი სწორედ ცის ამ სილამაზეს
და ვარსკვლავებს შესთამაშებს ავთანდილის თეთრი რაში.

ალტაცებავ, აჰა — ტაში, ალტაცებავ, აჰა — ზეცა!
დარდი ჩემი ჩაიკეცა ფურცელივით, წიგნის ყდაში..*

მაგონდება განთიადი

მაგონდება განთიადი ათას ცხრაას ჩვიდმეტი წლის,
მაგონდება ნაფლეთები აკვამლებულ ცის და ნისლის,
ქვეყნად უკვე აჯანყებულ საუკუნის გუგუნია:
წამოდება ბნელში მზე და დაჭრილ გულ-მკერდს გადაიხსნის!..

დღესაც, ჩვენდა საზეიმოდ ის პირველი მზე კაშკაშებს,
მზერაშიაც ის პირველი შუქი შერჩათ ჩვენს ვაჟაყვებს,
შავი დღე და შავი ღამე ცეცხლით გადაბუგულია
და სიმღერა სიხარულით პირზე მომდგარ სიტყვას მტაცებს!

სათვალავში ერთი მეც ვარ ერისკაცი იმ ერთ მწყობრის,
იმ ღიმილით ღვივის დღესაც წუთი ჩემი წუთისოფლის,
უკუნეთიც შორი მზერით გარღვეული უკუნია —
ძილგატეხილ ვარსკვლავების შორეული შუქი მყოფნის!

პატარაა საქართველო ხშირი ომით შერისხული,
რომ დაესაზღვრეთ ყველა ერთად კმარა ერთი ხელისგული!..
ჩვენც ვეტრფოდით ჩვენს ძველ ბუდეს — გული განა გუგულია
და მეთადრე აჩნდა წყლულად გულს პატარა ერის წყლული.

დროშად იქცა განთიადი, ბრძოლის ველად მთა და მდელი,
ვაშა, ისევ შენს ძალ-ღონეს ომთან ომის გამმართველო,
შენს ძალ-ღონეს ხმალი ისევ წელში გადაუღუნია —
ვინ-ღა იტყვის გულსაკლავად: პატარაა საქართველო!

ჩვენი დიდი გაზაფხული, ჩვენი დიდი შემოდგომა,
ათას ცხრაას ჩვიდმეტი წლის შემდეგ ყველა დღეს ეტყობა! —
ცა-ფირუზით ვისაც ქვეყნის თალი გადაუხურია —
ძმად-ნაფიცთა ლხინშიც შევინს კავკასიის ქედზე დგომა!

კავკასიის მთებში

კავკასიის მთებში ხევ-ხევ
რა თოვლია, რა ყინული! —
რა ნაკადი

 შეიძლება
იყოს მაჯებჩარკინული?!

რა გაჰყინაუს, რა ქარბუქი
ან ამ ტალღას, ან ამ წყაროს, —
თავს მოიკლავს გაზაფხული,
რომ ბოტკილი არ აჰყაროს!..

მზე ამოვა, საზეიმო
დღეა მაღალ-მაღალ მთების —
დღესაც უნდა მოგვაგონოს —
დღე ლენინის დაბადების!

თმაჭალარა მთა-ვაჟაკის
ჩუმი დგომაც
დგომას არ ჰგავს,
მას ჭალარა — ნიაღვართა
სიჩქარეში დაუპარგავს!

და თუ ხევ-სევ ნაკადულებს
ალარ ძალუძთ შეიცადონ,
ჩვენ დავუთმობთ სიყმაწვილე
ამ მთებს, ჩემო წელიწადო!

მზე ამოვა, საზეიმო
დღეა მაღალ-მაღალ მთების —
დღესაც უნდა მოგვაგონოს
დღე ლენინის დაბადების!

დღე ლენინის დაბადების
ღიმილით და შუქით სავსე,
მეც ხომ ჩვენი გაზაფხულის
გამარჯვებას მივამსგავსე, —

დაილოცოს ეგ მარჯვენა
ბნელთან ბრძოლის გამმართველო,
შენი შუქის ამოფრქვევას
მღერის მთელი საქართველო!

მინაა

ბნელი სურათი: ბნელი ცა
ორთავიანი არწივით!
ბნელს, კვალი შენი თითების
აჩნია განაკაწრით.

ქარი ჯერ კიდევ ქალაქში
წრიალებს ღამენათევი,
ბრძოლაში ცხრა ძმა დაეცა,
დაეცა ნაძალადევი!..

ესღაა შენი ლეგენდა,
შენი ლექსი და იგავი,
შენ ჩვენი მინა კი არა
ჩვენი არსენაც იყავი!..

ლალი მხარ-ბეჭი გქონია,
ლალი და სამართლიანი,
შენც ხომ ვაშლივით გიყვარდა
ხელში ყუმბარის ტრიალი!

აკი შენც დედაქალაქმა .
საყვარელ შვილად გახსენა,
მისი დამწვარი გულისთქმა
შენ ხარ და შენი არსენა!

შენს ერთ გაბედულ სიცოცხლედ
ღირდა უთუოდ ეგ მინა, —
ერთი გასროლით შენს ქალაქს
რომ აგრე ამოეგმინა!

ვერ დავიტირე აქამდის,
მინავ, ეგ შენი სამარე,
ხიშტებქვეშ ისე დაეცი,
ჭრილობა ისე დამალე!

ვერ გამოგარჩევ ცხრა ძმაში,
ძმობა ურღვევი ყოფილა, —
ცხრანივე განა სიცოცხლემ —
სიკვდილმაც დააძმობილა!

მათი ამბავი ამაო
სიტყვას არ მოუტანია —
აქ, ახლა ცხრა ძმის ქუჩაა,
და ცხრა ძმის მოედანია!

ჩვენს დედაქალაქს ამ დილით
ამაყად გადმოვადექი:
ისე ვით მათი ძმისწული
და მათი მკერდის ნატეხი.

სოღანული

აქ, ორთაჭალაა, მტკვრისპირი, ცისე და
ჩვენს ქალაქს აქვე ამთავრებს კრწანისი.
სოღანლულისკენ რომ გადაიხედავ —
ალარაფერია გასასარისი.

აქედან ჯერ კიდევ არ მოჩანს რუსთავი,
რომ უბირ მიწასთან სიასლემ იდავოს,
რომ თვალი არ აცდეს უფერულსავით.
ალიზით შელესილ სახლებს და მიდამოს...

ზოგან ჭროლაა და ზოგან რუხია
წიალი ჭრილობის ჟანგივით წითური,
კლდეა თუ ღრეა, თუ სოღანლულია —
მტკვრის პირად გდია ზურგ-ამოზიდული.

არც „შავი სოფელი“ არც „შავნაბადა“! —
აქ მინდა გული ჯავრს გაეაბურღინო!
გეტყვით, ასეთი ჟინი რამ დაჰბადა,
გეტყვით, რას ამბობს ჩემი პურ-ღვინო!

აივანს არ ვეძებ ხეებით შებურვილს,
და არც მდელთზე დაფენილ ჩერობს, —
ჩვენ, სადაც მამათა სამარე გვეგულვის
იქ ვუსმენთ ჩვენს ახალ სადღეგრძელოებს!

სადაა ნარეკლის ჯაგმაც არ იცის,
მაგრამ აქ, სადღაც არი კალაძე! —
ის აქ დაეცა და არა კრწანისის
ველზე ან წინანდელ ნარიყალაზე...

მაშ, ღამევ, გაჩაღდი, ფიქრთგასართველო,
აქ, სადაც თავდება ნაბიჯის კვალი,
აქ ემშვიდობება მტკვარს საქართველო,
ისე ვით ჩვენს დღეებს მღელვარე მტკვარი.

ჩვენი მოხუცი ლაღი და გულღია
არა სჩანს... და მაინც არაა მკვდარი!
სოღანლუღია, ვგრძნობ, სოღანლუღია
აწ მისი სიკვდილ-სიცოცხლის კარი!

ტარას შიშჩენკო

როგორც-კი მისწვდა შორეთი — შორეთს,
როგორც-კი მისწვდა დნებრი იმ სერებს:
ვხედავ, რომ ძეგლიც სწორედ იქ, სწორედ,
დგას და შორს წარსულ დღეებს იხსენებს:

„ჩემს ყოველ სტრიქონს, ჩემს გამოხედვას,
თუმცა-ღა თავზე ადგნენ ხიშტებით,
წლებს, თითქოს განგებ, წლებისთვის ეთქვას —
ისე არ მტოვებთ, არ გავიწყდებით!
ამართეთ მხრები, ჩემო კარგებო,
იქ, სადაც მისწვდნენ თქვენი ფიქრები, —
როგორც ნიშანი რამ საგანგებო
ჩემი სიცოცხლით მეც იქ ვიქნები!
მე ისევ დნებრის მაღლობზე ვდგავარ,
სადაც სულს ითქვამს სიმწვანე მიწის, —

ამდენი მინდვრის ყვავილი მრავალ
 ჭირში გამოვლილ ზამთარმა იცის...
 ეს გაზაფხულიც დალოცე, დნებრო,
 დალოცე, თუ ჩემს გუმანს ენდობი,
 თორემ შენს ტალღებს სად მოვუძებნო
 სხვაგან ასეთი ფერის ფერდობი?!
 დარჩა აქა-იქ: სისხლი წვეთ-წვეთად,
 დარჩა აქა-იქ: ცრემლი მალული
 და ამ ყვავილებს ახლა ზედმეტად
 არც უნდა ცისკრის ფერუმარული...
 რომელი ერთი დავასახელო,
 ვიცი, მე, ყველა რა გულ-კარგია, —
 ერთი სტრიქონით ჩემი საყელოც
 უკრაინულად გადუქარგიათ!
 სიმი აქ რომელ საკრავს ასწყდება,
 ლექსი აქ ვის არ აახმიანებს,
 ჩემი ბოხონი ქუდი ცას წვდება,
 ხმა — ჩემი ქვეყნის ადამიანებს!
 ვისაც მინდორში, როგორც ანბანი,
 მინდვრის ყვავილი არ უკრეფია —
 ქარმა გააქროს მისი ამბავი,
 მისი ფიქრები რა ფიქრებია!
 მე ვარ ის კაცი, ის მეყვავილე!
 თქვენი კობზარი განა სხვა იყო —
 და აი, გულში რაც მე გავივლე —
 დნებრის მღელვარე დრტივნვამ წაიღო.
 მე ვარ სიმღერა ტალღიდან ტალღის
 სვლასავით გაღმა გაურიყავი,
 მე ვარ სიმღერა, მე, რადგან ხალხის
 მედგარი გულის ჯავრიც ვიყავი!..“

შანდორ კიტეშის ღიბნი ქართულად

მინდა ვიმღერო „სიმღერა მგლების“,
 თუმცა ვარ, შანდორ, შენებრ კეთილი.
 მინდა ვიმღერო „სიმღერა მგლების“...
 მიყურებს ყურშა ყურაცქვეტილი! —
 რა ვქნა, რა ჭირად შემომეჩვია,
 გააგდეტ გარეთ ეგ მაწანწალა, —

თითქოს მორჩილი ძაღლის ლეკვია —
წიგნის წაკითხვაც კი არ მაცალა!

ჩემს მაგიდაზე ძევს შენი წიგნი,
ძევს შენი წიგნი, შანდორ პეტეფი,
და მე იმ ძაღლის შვილს გამოვშიგნი,
თუ სადმე კიდევ შევეფეთები!

აწ ბაღის კარსაც ვერ უაღერსებს...
და აი, უკვე კითხვით გართული
მე უნებლიეთ ვფიქრობ: შენს ლექსებს
თუ რარიგ შეგნის ლექსი ქართული.
ჩემს ბაღში შენი წიგნის ფურცელი
სანდო კაცს შეხვდა, შანდორ პეტეფი,
და ალალ სისხლით ნაწერს ვუცქერი,
ალალ ძმასავით მეიმედები.

შენს მკვლელს თუ ნეკნებს ვერ შევუნგრევდი —
სიცოცხლე შენი რად შემაყვარე?!
ჩემი სამშობლოც არის უნგრეთი,
სისხლი მეც შენთან ერთად დავდვარე,
ვინც შენი სიტყვის სიკვდილს ფიქრობდა,
ნახოს, რომ ისევ ცოცხლად მედები, —
ქუსლით ცეცხლს, აბა, ვინ ჩაგვიქრობდა,
შანდორ პეტეფი, შანდორ პეტეფი!

იმ ავბედს როგორ არ გავურისხდე,
ისე, ვით შენი ძმა მადიარი —
ჩემი მტანჯველიც ყოფილა ქრისტი
და არა ვინმე მაჰმადიანი! —
წლებსა ვთხოვ, უცებ არ მომახუცონ
და არ შემიკრან ბაწრით ბეჭები...
არა და, იმავ ხმლებით ამკუწონ,
ხმლებით ამკუწონ, როგორც პეტეფი!

ისე მძულს მლიქვნელ მყეფარის ჯიში,
სახრავად ძვალს არ დაუთმობ უღირსს,
მგელს კი, ლეგა მგელს, ჩავარდნილს ჭირში
თავისუფლება სიცოცხლედ უღირს!

გულს ტყეში გაჭრილ მგლად შენ ეგულვო,
ძალლივით როცა ყუფენ ყბედები,
მოდი აქ, თუ ხარ გამგელბული,
მოდი, ვიმღეროთ, შანდორ პეტეფი!

სიმღერა ხალხს არ დავიწყებია,
სიმღერა ჩვენზე დიდი ხნის არი:
გესმის? — „კიდევაც დაიზრდებიან
ალგეთს ლეკვები ლეგა-მგლისანი!“
აღსდექ, მგლის მუხლი არ გიღალატებს,
დასამიწებლად არ მემეტები...
ცეცხლი ასი წლის გაღმაც ანათებს —
შანდორ პეტეფი, შანდორ პეტეფი!

რას ულსა და აბღერასმანს

მთები ისევ, მთები, მთები,
მთები დაღესტანისა,
ისევ შორი განათებით
თვალს რომ გაეხალისა
გეგონება ცადაწვდილი
სამტევრების კაშკაში
და უჩუმრად აქ, ამ დილით
ვინ ჩააგოს ქარქაშში!

თვითმფრინავმა გასჭრა ცა და
მივხვდი, აღარ ვიკითხე —
საითკენაც არის ცადა,
გადაგვტყორცნის იქითკენ!
მზე ფიცვერცხლის მოწმედ ჯდება
და ცად ისე ანთია
ხევით ხევს რომ ლანდი წვდება —
ჩვენი მხრების ლანდია!

აჰა, ფრთებქვეშ დაბარბაცდა
არემარე ხუნძახის,
რასულ, ვიღაც ახალგაზრდა
მფრინავს უხმოდ უძახის, —

მხოლოდ ალმის ფრთა გვაჩვენა
თითქოს ხელით გააშველა
მთები დაღესტანისა!

მთებსაც აკი ეცვათ ჩოხა,
ქუდი წარბზე ესურათ,
აკი ცეკვით წაუჩოქა
კლდემაც კლდეებს ლეკურად!
და მინდორმაც ხმა გაკმინდა,
სვლა არ დაგვიგვიანა —
გული ისე დააფრინდა,
არა გაგვიგია რა!

გზები, გზები, გზები ხევ-ხევ
როგორც დასმა დანისა...
ვინატრე და მოვახერხე
ნახვა დაღესტანისა!
თვალი ირგვლივ რასაც ჰპოვებს
სიტყვასიტყვით აი, სულ:
ტალღით მაღალ ციცაბოებს
ჰკვეთს მედგარი კაისუ!

ტუმცა კაცის ლანდზე ვიწრო
კლდეკარია გუნების, —
ბრმა ვიქნებო, რომ ვერ ვიცნო
სიდიადე ბუნების! —
მთების ბოხოხ ქუდს კი, რასულ,
სად არ ვხედავ, სად და სად!
მზად ვარ ყველა მივიჩნიო
ცამდე ასულ ცადასად!

ჩვენი ასე ერთად ფრენა
ვის არ აახმიანებს,
მთა-გორებსაც აქვთ ხომ ენა,
როგორც ადამიანებს!
და თავზარი დღესვე დამცეს
მეც ამ ზეცის შერისხვამ,
მათი ენის სილამაზეს
თუ სიკვდილი ელის სვალ!

ცად ღრუბლები გადავწიოთ,
ვნახოთ გადასასვდი —
აქვს აქ, სადღაც, კავკასიონს
ჩახატული კახეთი.
სადღაც ელავს აქვე ახლოს
ტალღა ჩვენი ალაზნის,
გინუხს უნდა დაინახოს,
მაგრამ არჩი არ აცლის...

რასულ, გულს რომ შუქი წვდება
ჩვენი ნაღვერდალისა;
ჩვენში იმ მთებს ეწოდება,
მთები დაღესტანისა!
მაგრამ, შენგან შემიტყვია
და მეც გულს ეგ მინათებს:
საქართველოს მთები ჰქვია
დაღესტანში იმავე მთებს!

რასულ, ხედავ აბდურახმანს,
შავი წარბი ამართა, —
შემოჯარულ მთების გაღმაც
ფიქრით გაინავარდა!
ო, რა ერთად შეგვინიშნავს —
თითქოს ერთად გვენატროს:
მთებს ვერავინ ვერ გასთიშავს,
ვერ გასთიშავს ვერასდროს!

მუდამ, როცა ავფრინდებით
და გვსურს გადუგუგუნოთ —
სიხარულით გვითრთის ფრთები,
ვერ დავტოვებთ უგულოდ, —
საქართველოს მთები, მთები,
მთები დაღესტანისა —
ისევე ბასრი განათებით
ჩვენს თვალს გაეხალისა!..

ა. ტვარდოსკის

უნდა მეც გავიმეორო:
 „თერგი რბის, თერგი ღრიალებს!“
 ჩანს ხევ-ხევ რკინის ნალეწი,
 ჟანგი კლდეს გვისისხლიანებს...
 იჩქარის თერგი, სიჩქარით
 ზვირთები არივ-დარია,
 ვიწროდ გააღო კლდეკარი!
 გზად — ვიწრო დარიალი!
 ორბელიანი კი არა —
 აქ იარაღიც არ არი,
 წყლის ღრიანცელი გაისმის
 და არა ჰარი-ჰარალი!
 ასი წლის შემდეგ, გზა-გაჭრილ
 მთებშუა დავიარები,
 და მაინც თვალის წარმტაცი
 არიან დარიალები!
 და მაინც ნახმლევე-ნაჩეხი
 მთები მართალნი არიან:
 აქაა მხოლოდ სიცოცხლე,
 აქ, სადაც დარიალი...
 რა იქნებოდა ქვეყანა
 უთერგო, უდარიალო, —
 თუ გული გულობს — ციცაბო
 კლდეებზე უნდა იარო!
 ეპეი, თერგო, ყოველთვის
 მარჯვედ გააღე კლდეკარი,
 სტუმარ-მასპინძლის გამოცდა
 თუ არი — სწორედ ეგ არი!
 ხედავ, შენს ერთგულ მოხევეს
 ძმურად გზა მისცეს ლეკებმა,
 ყური დაუგდე სალამურს
 ცხვარს რომ შორს მიეჩეკება.
 დარია გაღმა, გამოღმა,
 დარიალშიაც დარია,
 აქ, სადაც ჩვენმა მთაკაცმა
 თერგი პირველად დალია.

თერგდალეული მეცა ვარ,
კლდეკარს მეც ავსენ საკეტი,
აქ არის დიდი რუსეთის
პირველი გადასახედი!
დღემ ჩემი სტუმრის მიღებაც
აქ მინდა დაათარილოს,
ხიღს როგორ გადმოვიდოდა,
რომ ძმადნაფიცი არ იყოს!
სწორედ აქ, სადაც მედგარი
თერგი რბის, თერგი ღრიალებს,
ვაჟას ჟღალჯობა არწივი
ებრძოდა გვირგვინიანებს!
ამ წმინდა მთებში დემონი
არავის ელანდებოდა.
ხვდებოდა სტუმრებს მინდია
და მისი თემი თემობდა
ამ მთებში დემონს რა უნდა!..
მთებს ჰკითხე, არი? — არაო!..
რა კარგი დარიალი ხარ,
ტიალო დარიალაო!

ტყის სიმღერა

1965 წლის გაზაფხული.
ჩარგალი.

ტოტებსა და ტოტებს შუა
გადიფრინეს ზეფირებმა
და შორეულ მინდორ-ველებს
ტყის სიმღერა ეფინება.
ხე შეფოთლილ ხეს უმღერის —
ლალი შრიალ-შრიალია,
წელი ისე გადიზნიქა,
თითქოს სუნთქვა შეაღია!
ტყის სიმღერა დროგადასულ
დღეთა როკვა გეგონება:
ხან სიმკვირცხლე ახლავს დილის
და ხან მწუხრის შეღონება.
მიხტის ხევის — წყალი ტყე-ტყე,
ვერცხლის ტალღებს აჩხრიალებს,

ეფარება შველის ნუკრი
 მუხებს ბექთარ-ჩაჩქნიანებს.
 ტყის სიმღერა ნელი ქროლვით
 წვება მინდვრის ყვავილებთან
 და ის გულში სიყვარულის
 მტრობას როგორ გაივლებდა! —
 ტყის სიმღერით გაჭადარდნენ
 ბნელში მდგარი მწვერვალები...
 ლანდებსა და ლანდებს შუა
 მთვარესავით ვემალები!
 ქოხის შორი ნაპერწკალი
 არცა ჩანს და არცა ქრება,
 მიკვირს მხოლოდ, უღრან ტყეში
 ვინ იფიქრა დასახლება?
 გადმოადგა ქედს დევ-კაცი,
 აიკეცა ჟღალი ჩოხა,
 სულ პატარა ყვავილებში
 ცალი მუხლით ჩაიჩოქა, —
 ისე, თითქოს ანბანს ჰკრეფდეს,
 ჰკრეფს ია-ვარდს ახლად გაშლილს,
 ეფინება ფეხთქვეშ ფრთხილად
 მდელს ლუკა რაზიკაშვილს!
 რომ ქარს მათი ჩამიჩუმიც
 არ დაეუთმო — თვალს არ ვხუჭავ! —
 ცოდვაც არის ქალაქებში
 გაისმოდეს ქუჩა-ქუჩა...

აკველ ეზოში

ეს ოდა-სახლი, ეზო და ხულა,
 ეს მწვანე მოლი ფართო,
 ფიქრთ გასართველად შემონახულა,
 ფიქრთ გასართველად, მარტო.

ეზო ლანდებით აჭრელებული
 და მზის გიზგიზა შუქით,
 ჩვენებურია და ძველებური
 თავისი ვიწრო შუკით!

ძველ ხეებს შერჩათ დადიანების
სიღარბაისლე ძველი
და ვით სიჩუმე დარდიანების —
ლიმილიც უყვართ ჩვენი.

შეხვალ თუ არა — შეეშველება
ჭიშკარს შრიალი ტოტის,
როგორც სიცოცხლე, როგორც მშვენება
მივიწყებული ოდის...

ასლა აქ ორი ბინადარია,
ორივე ჩემი კბილა,
ხეების ჩრდილქვეშ წყვილად არიან,
აქ მივუჩინეთ ბინა.

აქ გაიშლიან ხოლმე გრაგნილებს,
აქ დასხდებიან წერად...
და ხეებს ფრთხილად დაბლა დახრილებს
სიკეთე მათი სჯერათ.

სადღაც ფოთლებში მზეც ფაციფუცობს.
შუქს დილ-დილობით ანთებს.
რომ ნიაკქარით არ გადაფურცლონ
აფენს ნაწერზე ლანდებს.

დრო თითქოს ჭარმაგ ხეთ არ ეხებათ, —
დგანან დრომოჭმულ რიხით,
გადაიხედონ არ ესერხებათ
ორლობების იქით!

მათ, კლდეთა ნგრევის ხმაც ეჩვენებათ
ცის ჩვეულებრივ გრგვინვად!..
ნუთუ ჩვენს წარსულს შერჩნენ მშვენებად,
და არ იციან ვინ ვართ?!

ნუთუ ეს ოდა, ეზო და ხულა
ეს მწვანე მოლი ფართო —
ფიქრთ გასართველად შემონახულა,
ფიქრთ გასართველად, მარტო!

ნუთუ არ შესწევთ... ნუთუ სიშორით
არ ენდობიან ჩვენს გულს?!
არა! ჩვენ მაინც გადავისროლით
მთებიდან მთებში ენგურს!

არა, ჩვენ მაინც გვინდა ქართული
სიახლე ძველი ოდის,
ცად ამართული ყველა მავთულით
მხოლოდ სინათლე მოდის!

დღეები ირგვლივ ბნელს შემოერთყენენ,
ლალუმი კლდეებს ლეწავს,
რომ ერთი მუჭა ვარსკვლავი ერთხელ
ჩვენც შევაყაროთ ბნელ ცას!

და ამ ეზოში ვისლა ვიშოვით
ჩვენ ამ ხეებზე ერთგულს! —
ნახონ თუ როგორ გადავისროლით
მთებიდან მთებში ენგურს!..

ვიქტორ გაბესკირიას

რა დღეა მართლაც, რა სამწუხარო —
გულს ჩაიხვით დარდი, ბუხარო,
აღს არ აპყვება ნაპერწკალების ცქრიალ-ცქრიალი,
ცეცხლს გვიქრობს ვიღაც სიკვდილივით ხელმარცხიანი,—
რა დღეა მართლაც, რა სამწუხარო,
ფიქრი ვის ვანდო, თვალი თვალში ვის გავუყარო!

ვიქტორ, მეც მწუხრის ფერი მედება,
არ მოხვალ, აღარ მიემიდება
რომ ჩვენი გულის ცეცხლი ისევ ის ცეცხლი არი,
და სიტყვა ჩვენი ისევ ისე ფიც-ვერცხლიანი...
ვიქტორ, მეც მწუხრის ფერი მედება —
ჩვენი სიცოცხლე ჩასაქრობად არ მემეტება!

სიტყვა, რომელმაც დაგვაძმოთილა, —
ნასროლ ტყვიაზე მკაცრი ყოფილა!

რას ვიფიქრებდი, რომ ოდესმე შენს ჩუმ სახლიდან
სიკვდილის ამბავს დაუნდობლად აქ მომახლიდა
სიტყვა, რომელმაც დაგვაძმოთილა
და ჩვენს სჯა-კამათს სიჭაბუკის სხივი მოჰფინა!

ყველა დილა და ყველა საღამო
ღიმილისა თუ სევდისა გამო,
ჩიტისთვალემა კამათლების ფრენა-თამაში —
იმ ჩვენს კამათთან ერთად ჩაწვა ქვის აკლდამაში,
ყველა დილა და ყველა საღამო
აწ უკვე ცრემლებზეუშრობი, შეუსაბამო...

მაშ, ცეცხლი ისევ, ცეცხლი, ბუხარო!
მსურს აქვე წუხილს წილი ვუყარო,
მსურს, მაგრამ ხმელ-ხმელ მუხის ტოტებს, ძაძით შებურვილს
ჯერ კიდევ კვამლი გარს ეხვევა, ისე ვით სურვილს...
მაშ, ცეცხლი ისევ, ცეცხლი, ბუხარო,
კაცის გულივით ნაწვიმარო, ნაქარბუქარო!

ს ი მ ლ ე რ ა

ჩემო სამშობლოვ, შენი ვარ,
შენით მსურს, ვიბედნიერო,
გაზაფხულივით ახალო
და მყინვარივით ხნიერო!
სუნთქვა მაგ შენი ბალების
შრიალა ნიავექარია! —
იჩქარის გულიც, ხალისით
მოვდივარ, მომიხარია!

რიონო და ენგურო,
მტკვარო არაგვიანო,
თქვენთან ერთად
ყველა მთა
მინდა, გადავიარო!

ჩემო ალალო სიცოცხლეც,
ომგადახდილო, ძლიერო,

მხრებგაშლილ ბარის ვაჟკაცო
და მხარმაღალო მთიელო,
მე ყველგან თქვენი ხმა მესმის,
და ყველგან ღია კარია —
იჩქარის გულიც, ხალისით
მოვდივარ, მომიხარია!

რიონო და ენგურო,
მტკვარო არაგვიანო,
თქვენთან ერთად
ყველა მთა
მინდა, ავახშიანო!

ჩემო ცრემლო და ღიშილო,
სიმღერავ გულისმიერო,
მკვირცხლად გახელილ თვალების
დაუპარგველო იერო,
მე საქართველოს რომ ვუცქერ
განა რა დიდი ხანია —
გული კი მაინც იჩქარის,
მოვდივარ, მომიხარია...

რიონო და ენგურო,
მტკვარო არაგვიანო,
საქართველოს მთებიდან
გასვლა დავაგვიანო!..

გ ზ ა

გზა არც ისე გრძელია, მგზავრო, ჩვენ რომ გვეგონა!
თორემ აქვე შეგვეძლო მთებით ამოგვექოლა...

ნუთუ აღმართს ჩვენი დღე მღერით აღარ აივლის! —
აკი გზისკენ მიიწევს ჩრდილიც ჩვენი აივნის,
ნუთუ აღმართს ჩვენი დღე მღერით აღარ აივლის —
ამბად მაინც გავიგოთ, გადაუსწრებს გზად ვინ — ვის!..

ისეთია ჭრელი დღე, ისე თვალმატყუარა, —
მგზავრო, ერთი წამითაც არ შეჩერდე თუ არა —
ისეთია ჭრელი დღე, ისე თვალმატყუარა,
იმ გზას, შენ რომ დაადექ, უკვე გადაუარა!

რატომ?.. ისიც ვერ იტყვის, ვისაც უთვალთვალა...
ჩაილურის წყალიც კი ისე ჩემად დალია,
რატომ?.. ისიც ვერ იტყვის, ვისაც უთვალთვალა...
რა ვქნათ, მგზავრო, მე და შენ, რა ვქნათ, თუ მართალია?!

დღეც სომ აქვე შეგვეძლო მთების ამოგვექოლა,
გზა არც ისე გრძელია, მგზავრო, ჩვენ რომ გვეგონა!

დოლსა და დუდუკს

სადღაც, დღისა და ღამის ნაპირზე,
ვზივარ ამ ჩამქრალ ფიქრით გართული,
დოლსა და დუდუკს ისევ და ისევ
უსიტყვოდ ესმით ჩემი ქართული.

ჩემს ტკბილ დუდუკებს, ჩემს სალამურებს,
გულ-მკერდგაბაწრულ დოლს — ჩემს არსენას,
ისევ ალალი პური აპურებს
და სავსე თასი თხოვს აქ დარჩენას!

თასში რა აღისქარიც ტრიალებს,
ვიცი, და მაინც ვერ გავუწყერი,
ვსვამ, და ჩემს თვალებს თქვენს მოტრფიალეს,
მოწყურებული ვსვამ და ვუცქერი!

ისე ვით სანთლებანთებულ თბილისს,
აკი იმათაც ჰყავდით იმედათ, —
ვინ ჩაჰკლა წუთი იმ სიამტკბილის,
ძმადნაფიცებო, ვინ გაგიმეტათ?!

სადღაც, დღისა თუ ღამის ნაპირზე,
ვზივარ ამ ჩამქრალ ფიქრით გართული,
დოლსა და დუდუკს ისევ და ისევ
უსიტყვოდ ესმით ჩემი ქართული.

უცებ იმედის შუქმა გაჰკვესა
და ნაპერწკლებით იწვის უკუნი,
ჩემი კვნესაა დუდუკის კვნესა,
დოლი კი — ჩემი გულის გუგუნი!

უსიმღერო საღამო

უსიმღერო საღამო ერთი მეც დამრჩენია,
ისე მახსოვს, ისე მწყინს, თითქოს წლებვანდელია!

ისე დაუსრულებლივ ეცლებოდა ფერი ფერს —
ბნელში ახლაც ეგულვი მზერას დაუბერებელს!

სოფლის იქით გიცდიდი ერთ პატარა მინდორთან,
ისევ შენი ფეხის ხმა გამეგონა მინდოლა...

და იქ, სადაც ნიავი მუდამ აგრე ჩუმი,
სადაც ბინდის მოფენაც გრილი აბრეშუმი,

სადაც შენი წამწამის ერთი წამი ვინატრე —
მიინაბენ ლანდები ვინ გვიან და ვინ ადრე,

დარჩა ტევრი ტოტებით ტოტებს ჩანაჭიდები —
საქორწინოდ ჩაფრინდნენ გულწითელა ჩიტები!

ისე მახსოვს, ისე მწყინს, — თითქოს წლებვანდელია:
უსიმღერო საღამო ერთი მეც დამრჩენია!

ჩრდილოეთიდან სამხრეთით

ფეხზე რომ დგანან ცისპირად —
ჩემი სამშობლო მთებია, —
ჩრდილოეთიდან სამხრეთით
წამოსულს გზაში მხვდებიან...

და მე ბინდბუნდში რომ ვიყო,
აშკარად ვხედავ ყოველთვის
ელმავლის თვალთა სისწრაფე
თვალის სისწრაფეს რომ ერთვის!

ხელმარჯვნივ ზღვაა, ხელმარცხნივ
ქედი გზას გაუხანჯლია —
კლდეებს გვირაბი აქა-იქ
ნატყვიარივით აჩნია!

როგორ არ მივეგებები
უკეთესთ შორის უკეთესს,
მტერს გააფთრებულს გზავიწრო
რამდენჯერ გადაუკეტეს!

როგორ არ უნდა ვიკითხო,
გზა საით მიდის, სად აღარ...
სადა ხარ, ჩემო სიცოცხლე,
სადა ხარ, პეი, სადა ხარ!

ხელმარჯვნივ ისევ ლელვაა
ზღვის, გასაოცრად ფიცხელის,
ხელმარცხნივ ცაა და ისევ
ხალთვალა ღამე მიცქერის.

მკერდგამლით ვსუნთქავ, ხალისი
მკერდში მეც აღარ მეტევა,
საცაა ცის კარს შევაღებ,
ჩემი გზის მოიმედე ვარ!

შენ კი ელმავლის ნაღარავ,
ცის რომელ ვარსკვლავს გასძახი,
ბნელს შენი შუქიც აჩნია,
ისე, ვით ფოთლით ცახცახი..

როცა მთის ნაკადს გადასჭრი,
რომელი იტყვის, რომელი,
ცოცხალ ძარღვით მდინარეც
არ ფეთქავს დაუდგრომელი?!

რომელი სიზმრის ახსნაა
ნისლი რომ მოგვდევს ქარდაქარ...
სადა ხარ, ჩემო სიცოცხლე,
სადა ხარ, ჰეი, სადა ხარ?!

ქარმა ლანდები დააფრთხო,
ბნელს ზღვის კიდემდე მისდია,
იქაა ჩემი ცისკარი,
დღეები მეც იქ მიცდიან!..

ისე, ვით ადრე...

სიმღერა

მე დათოვლილმა დღემ აქ დამტოვა:
მფეთქავი გული, მფეთქავი წყარო
და თოვლქვეშ თუმცა მარტოდმარტო ვარ —
მსურს, გაზაფხულით მეც გავიხარო!

მე ცხრა მაისმა მაღალფარდოვან
გრგვინვით მაუწყა: მერცხალი ხარო,
და უმაღ სივრცე გამიფართოვა,
რომ აღტაცებით მეც გავიხარო.

ისე, ვით ადრე,
ისე, ვით ადრე,
ისე, ვით ადრე გამხარებია, —
იმ სიჭაბუკის წამი ვინატრე,
სხვა ფიქრი გულს არ გამკარებია!..

ცას მივწვდომოდი, დრომ არ მადროვა,
მთხრიდი, ვით მედგარ ხეს ქარი, ქარო...

მადლი ჩემს ფესვებს, რომ ლაქვარდოვან
გუმბათქვეშ მინდა, მეც გავიხარო!

დავბერდი განა, ნაწვიმ-ნათოვარ
მიწაზე ტანი ვერ ავიყარო,
ვშლი ისევ ტოტებს... და უდარდო ვარ,
მსურს, გაზაფხულით მეც გავიხარო.

ისე, ვით ადრე,
ისე, ვით ადრე,
ისე, ვით ადრე გამხარებია,
იმ სიჭაბუკის წამი ვინატრე,
სხვა ფიქრი გულს არ გამკარებია!..

ქართველო ქალო

მიხაილოვსკოე
პუშკინის დღეება

ქართველო ქალო, ქალო ლამაზო,
აგრე მეტყველად რამ აგამლერა,
რომ უცხო გულიც სევდამ ალავსო,
რომ ხიბლავს შენი ფიქრის გამხელა!
სიმზედ დაცემულ ცრემლს თუმცა ჰკოცნის,
არა, კვლავ ყელი არ მოიღერო, —
გასაგებია მუდარა მგოსნის:
„ალარ იმლერო, ალარ იმლერო!“
იგრძნო რომ მწუსრით. შენი მსგავსია
სველი წამწამი შავი ღრუბლების,
რომ ქვადქცეული დგას კავკასია —
მკაცრი სიჩუმე თავისუფლების...
ნუ ღახრი წამწამს, ნუ დაბინდდები,
ქალო, ნუ იტყვი გულს რა გიმძიმებს,
ნულარ ეძებენ ფრთხილი თითები
მესაიდუმლეთ ისევ იმ სიმებს! —
იმ საუკუნის ყავლი გავიდა,
ის ჯავრი განვლილ დღეებს ეფინოს...
ბნელს კი რა ციცხლიც სწვავს, წამწამიდან
თვალმა ნაპერწკლით გაგვაგებინოს!

ან რა ადრე შემოვსულვარ
მე შენს ბაღში, ან რა გვიან,
რომ აწ უკვე ვარდის კრეფას
ვარდობისთვე არა ჰქვიან!

ბაღში როგორც ვარდისფერი
ალისფერი ვარდიც ღვივის,
შავიც ისე გაიშლება,
არ დაიმჩნევს თქნავ ღიმილს!

ერთხელ მაინც ფურცელ-ფურცელ
რომ დაგვოცნო მომე ნება,
მისი ჩუმი ცეცხლი მიყვარს
და ჩუმ-ჩუმში მოფერება.

მისი ცრემლებდაბკურებულ
გალიმების ნახვა მინდა,
რა დააჭკნობს, ქალო, ამ წუთს
მწუხარებით აყვავილდა!

არ თქვა თღონდ რომ ჩუმ-ჩუმად
მომეპარა მდუმარესო,
არა, ვარდის რტოს არ მოვწყვეტ,
მინდა, მხოლოდ ვუაღერსო!

არა, ასეთ შავ-შავ კოკობს
სად შევხვდები წარამარად...
შავი კაბა შეგიკერავს,
ქალო, ცეცხლის დასამალად...

არა, არა, ცრემლთა ფრქვევით
არ ჩაქრება ვგრძნობ ეგ ალი...
მშურს ეგ დარდიც... ერთხელ ნეტავ
მეც შენს ეკალს მოვეკალი!

ან რა ადრე შემოვსულვარ
მე შენს ბაღში ან რა გვიან,
რომ აწ უკვე ვარდის კრეფას
ვარდობისთვე არა ჰქვიან!

წყაროსთვალს ცრემლის კვალიც აჩნია
სველ წამწამებში ჩამდგარს, ჩახატულს,
ხევს კი სილალით გაუმარჯვნია
და ხევ-ხევ სისხლი უჩქეფს ნაკადულს!

ვით ღელვას მკვეთრი ტუჩ-კბილი კლდეთა —
ჩრდილნარი წყაროს ამხელს ყოველთვის...
და აი, დადგა ლაჟღაუა დღე და
ვგრძნობ ჩემი წუთიც იმათ რომ ერთვის.

ერთს უთხრა: — ჩვენი დარდი ხარ, დარჩი,
რომ წვრილ კენჭებთან წილი იყარო,
მეორე მთიდან ისროლა მთაში
ცრემლი კი არა — სიცილი ხარო!

და მართლაც... თვალმა სხვა რა ინატროს,
ასე ხატავენ ჩემს წუთს ისინი,
კაცი ვიკავენ ცრემლს და იმავე დროს
დაუდებარი გულით ვიცინი!

აკელი სიმღერა

შენი თვალი ბნელს მინათებს, შავი თვალი რატომ ჰქვია?!
წამწამების ჩრდილში იწვის და მე შუქი მომაფრქვია...

მაშ, რად მხიბლავ და ჩუმ-ჩუმად რად მიცქერი, შავო თვალო,
ეგ ციმციმი სიყვარულად თუ წამებად ჩავითვალო?!
ძველი არის ეგ სიმღერა, ხალხში დადის რა ხანია, —
მაგრამ რამდენ შავ თვალს ვნახავ, ვგრძნობ, ყოველთვის ახალია!

აქ დავეწიე ნაკადულს ერთხელ,
 აქ სხვა ბილიკი, ალბათ, არც არი,
 ნეტავ მეთმინა და არ დამეფრთხე,
 შენც ქვიდან ქვაზე გადამასწარი!
 მწყურვალე თვალი გეძებდა ხევ-ხევ,
 თვალს წყალი როგორ დაეღია! —
 ვერ მოვასხერხე, ვერ მოვასხერხე
 და ახლა ჩემი სადარდეღია...

ვეცადე, მაგრამ ვერ ავიტაცე
 ვერც ერთი ტალღა, ვერც ერთი პეშვი
 და ვჯავრობ, უცებ, კლდესავით ასე
 გრიალით თავქვე რომ გადმოვეშვი...
 განა არ სჯობდა? ნაპირზე შემდგარ
 ვერხვივით წუთს რომ ჩავფიქრებოდი
 და ყველაფერი ჩურჩულით მეთქვა
 მეც, როცა თვალწინ გამიქრებოდი?!

არა! აწ უკვე ვერ შემაფერხებ
 და აწ მით უფრო მიყვარს ეს ხევი,
 ნაკადულივით აქედან ხევ-ხევ
 სიცილ-სიცილით ვერ გამექცევი!
 არა! წყურვილით თვალეზმეწურვილ
 სურვილს უარით შენც არ შელახავ...
 — მოკვდეები! ანდა მოვიკლავ წყურვილს.
 ის ერთი პეშვი წყალი შენა ხარ!..

ამ ზღვისფერ თვალებს შვენით პალმის ჩრდილი წამწამად!
 ლამაზი მართლაც თვალ-ტანადი პატარძალია.
 მაგრამ თუ ლექსის სტრიქონისთვის არა სცალია,
 გულო, წამითაც არ ამღერდე, არ ღირს ამ წამად!

თქვენ კი, შავწარბა ვაჟკაცებო, თქვენ რად გაწამათ!
რატომღა მოგწონთ უცხო ქალი აგრე ძალიან?!
ზღვის წინ საამოდ გაწოლილი თვალდამცხრალია
და შეენის მხოლოდ ჩუმი პალმის ჩრდილი წამწამად!...

შორი ხომალდი, თოლია, ზღვა

თოლია, ზღვათა სარკეში
ფრთებს რომ ისწორებს, თოლია,
დილით, აქ, შორი ხომალდის
იალქანს შემოჰყოლია!
თოლია ახლად ფრთებაშლილ
ტალღების თანატოლია
და მაინც ჭავლის ჭაღარა
თმას დასთამაშებს, თოლია!
ისე, ვით მოასპარეზე
თავისი თეთრი აფრთა
ჩემს პირველ სტრიქონს, შემართულს,
უეცრად შემოაფრინდა!

თოლიავ, ზღვის ამ სიჩუმეს
თრთოლვა რომ ახლავს, თოლიავ,
უთუოდ შენი უეცარ
დაფრენით ანათრთოლია...
მაგრამ იქ, სადაც შორეულ
ხმელეთის ვიწრო ზოლია —
მიტოვებული ცა უცდის
შენს დაბრუნებას, თოლიავ!
დააცხრა ტალღას ჭაღარას
შენი სულისთქმა მძაფრი და
ჩემს პირველ სტრიქონს, შემართულს,
უეცრად შემოაფრინდა, —
ცას კი შავლეგა ღრუბელი
ჯავრით ჩამოსწოლია,
ან ამ ზღვას უნდა ეტრფოდე,
ან იმ ცას, ჩემო თოლიავ!

ჩემი პატარა იმედი სადღაც ზღვის პირად ზის,
სველ წამწამებში მალულად უელავს შუქი მზის.

რამდენჯერ ვკითხე: — პატარავ, აგრე ვის უმზერ, ვის?
რამდენჯერ დაცხრა მღელვარე მისვლა და მოსვლა ზღვისა!..

ჩემი პატარა იმედი ისევ ზღვის პირად ზის,
სველ წამწამებში შემორჩა შუქი ჩამავალ მზის...

როცა შენს ცრემლებმორეულ თვალს
მე დავუკოცნე წამწამი სველი,
კაცმა რომ გულში თავისთვის თქვას —
მე ეს მეგონა სიამე ჩვენი...

სწორედ ზღვას, ისევ, და არა სხვას
მე ღღეს შევნიშნე რამ უცნაური:
იმ შენი ცრემლის გემო აქვს ზღვას,
იმ შენი გულის მძაფრი ზმაური!..

თოვლი მოსულა

სიმღერა

თოვლი მოსულა? — რაა თოვლი, რაა ჭაღარა,
ჩემს ღიმილს თოვლი ნიავექარმა შემოაყარა!

თოვლი მოსულა? — ვიმეორებ და უნებურად
ვშიშობ არ მითხრან: დათოვლილა, დაბერებულა!

გავუყურდები და იმედიც მაქვს ამ გულისა —
თოვლქვეშ ყოველთვის სიჩუმეა გაზაფხულისა...

თოვლი მოსულა? — რაა თოვლი, რაა ჭაღარა,
თუ წუთის ერთმა ნაპერწკალმა კვლავ გამახარა —

ვაშლის ტოტივით ავფეთქდები, ავღაჟღაჟდები,
ისე, რომ ისე შემნატროდნენ ახალგაზრდები!

ცად გავშლი მკლავებს და იმედიც მაქვს ამ გულისა —
თოვლქვეშ ყოველთვის სიცოცხლეა გაზაფხულისა!

პარსკვლავები ზღვის ზსკარზე

თვალს ამინთებს გაზაფხული,
თასს ამივსებს შემოდგომა,
ზამთრის ერთი თვალჩაკრული
სუსხი როგორ შემეტყობა!

განა ცამაც აღარ იცის,
რომ მთასავით მოვხუცდები.
მაგრამ ყოველ ახალი წლის
მოსვლას თოფის სროლით ვხვდები.

ნატყვიარი ყოველ ცისმარ
წელს აჩნდება ვარსკვლავებად, —
ვითვლი... და თუ მეტი წლის ვარ
ზღვამ წაიღოს განსხვავება!

ზღვას კი ნელმშვიდ სულისთქმაში
ვატყობ, გულმკერდწამოწეულს —
არ აღელვებს მეც რომ ცაში
ვითვლი ვარსკვლავთ სამოცეულს!

თვალს ამინთებს გაზაფხული,
თასს ამივსებს შემოდგომა,
ზამთრის ერთი თვალჩაკრული
სუსხი როგორ შემეტყობა!

ასანთებად ისე კვესს არ დაჰკრავს ტალი,
რომ არ გააჩალოს დილის ნაღვერდალი,
რომ ზაფხულის ალით გაალულმა ქალმა
გაბედულად ზღვის წინ არ ამართოს ტანი!

რა პატარა მკლავით, რა პატარა ქალი! —
და რა დიდი ზღვა და დიდი კიდე-განი!
მაგრამ რაა ტალღა? — გაქცეული წამი!
და ეს გულიც რაა? ერთი იმათგანი!

ტოტის რხევით მაცდენს დილიდანვე სიო,
მეთანხმება: — არის ულამაზესიო...
თუმც ერთბაშად მომწონს ყელი, თმა და წელი —
ფუტკარივით უცებ როგორ დავესიო!

როცა ის იქ წვება, მე ჩემს გულს ვუწყრები,
ზღვის კენჭებმა ლამის აუჭრელონ მხრები!
გადავკოცნო მინდა როცა აპობს ღელვას —
ზღვის ტალღიდან ტალღის გულში მისაგნები!

შიშველ მხრებზე შემშრალ ქვამარილის გემო,
გაიხსენე ისევ, სიყმაწვილევ ჩემო,
ტუჩ-კბილი და ტკბილი გაღიმების შუქი
გაიხსენე? — ცურვით უნდა შეეგებო!

ზღვაში რომ გავალ, მეც გამექცევა
სამხრეთისაკენ თვალი ყოველთვის...
მეც იმ გაბედულ ტალღის ფრთებზე ვარ —
ღელვით ჭოროხის ღელვა რომ ერთვის!

ნეტავ სარფს იქით ზღვა როგორია,
ზღვაა ოცნება — ჩემი წილხვედრი! —
გემს რომ თვალს მოვკრავ, ასე მგონია
მოცურავს ოშკის ტაძარი თეთრი...

ზღვა ჩვენი ცურვის კვალს არ ინახავს,
გასჭრი და არა დაეტყობა რა,
მაგრამ ეს ტალღა სადღაც მინახავს,
„ვეფხისტყაოსნის“ პწკარში ხომ არა?!

მთის კალთა სად არ გადამილახავს
და წამმა წამი თვალს ვერ მოპარა,
მთის კალთა მწვანე სადღაც მინახავს,
„ვეფხისტყაოსნის“ პწკარში ხომ არა?!

მზეს უკეთესი მოძმე ვინა ჰყავს,
ქარმა ვერც ღრუბლით მიფარ-მოფარა,
ჩვენი ასეთი ძმობაც მინახავს,
„ვეფხისტყაოსნის“ პწკარში ხომ არა?!

გზოვანი ნიშნები

მუშაკაცს, პენახს, ღარსა და ავღარს

1

მზე დადის ივრის გაღმა-გამოღმა,
მზე წიფლის ჩრდილში აღარ იძინებს,
სიცხით კაჭაჭის ძირიც ამოხმა,
ფერი უკრთებათ მინდვრის ზიზილებს!
და მაინც, მაინც; მთაბარს ვენდობი:
მკერდს აწერია სიცოცხლე ვაზის, —
ზვარი ზვარს მისდევს, ფერდობს ფერდობი,
მზე ვით ბეჭედი ზედ პწკარზე აზის!
და აჰა, გამრჯე მევენახეთა
სიმღერაც ღიმილ დაუმაღავი,
სიკეთემ განა ერთხელ დახედა —
ცას გულგადაშლით სვდება მანავი.
აბა, აქედან უკვე სად წავალ?!
პწკარი ვენახის პწკარს მივამსგავსე.
მე ამ სიმღერის ერთი ხმაცა ვარ
და ერთი მზერაც იმედით სავსე!
რაა სილაღე, რაა სიმწვანე,
რაა აღლალი სულისთქმა ამდროს, —
წუთები თვითონ თუ არ იცვალნენ
რას გაიფიქრებ ავსა და სამტროს!
მე უცბად როდი შემირჩევია
ხევდახევ ივრის სვლა და რონინი,
მზეს რომ უყურებთ, მზეც კი ჩემია —
აგრე, ქუდივით ცად ასროლილი!
ვისაც ჭაშნიკი უსვამს ტქაწითლის,
ჭიქა ცის შუქზე გაულანდია —
მხოლოდ მან იცის, მხოლოდ მან იცის,
რომ ჭიქის ფსკერზე ალი ანთია!..

— ვაზო, შენს მაჯას აჩქარებულს, ვსინჯავ თითებით,
და იცის ჩემმა სიყვარულმა, იცის მაჯამაც,
იცის, რომ ჩემი სისხლი გიჩქეფს... და მოწინებით
შექება რაა — შემოგველოს ჩემი მაჯამაც!

2

დიდება, აგრე ვინც გააშენა
და დაამშვენა ბალი მანავის, —
სიცოცხლე — ციხის ნანგრევსაც სჯერა,
გადაშენების დღე კი არავის!
იქნებ არაკად ვაზმა ლამაზმა
ძველი ამბავიც გვითხრას ლამაზი...
დიდება, ვაზი ვინც კვლავ დარაზმა —
სამას-სამასი. სამას-სამასი!
ამინდი ისე გამჭვირვალეა,
შეამჩნევ გულში რასაც გაივლებს,
კიდით-კიდემდე მიწა მწვანეა,
აქა-იქ უჩანთ შუბლი აივნებს!
მაგრამ გაბზარა მესმა შუადღე
შეჰკრა სიშმაგე სულშემგუბველი,
ღია ცის ლაჟვარდს ვერც კი შევატყვე
როგორ მოაწყდა შავი ღრუბელი!
შეიძრა ყველა, ვინც იდგა ქვევით,
და მაცნეს უკვე რა უნდა ეთქვა...
ჯერ აღსდგნენ მთები ქარ-ცეცხლის ფრქვევით,
ცის რისხვად მერე მოვიდა სეტყვა!
სულ ერთი წუთი, სულ ერთი ომი...
და აღარც მტერი, აღარც მდევარი!
ძირს გდია ნატვრით ხელ-დასაწვდომი
მწვანე რტო მხოლოდ, მწვანე მტევანი.
გდია მიწაზე უმწეო ლერწი,
ჩამოსხებილი სეტყვით ქარდაქარ —
როგორც სინაზე უსაყვარლესი,
მე რომ სიცოცხლედ მიღირს ხანდახან!..

— ვაზო, შენს მაჯას აჩქარებულს, ვსინჯავ თითებით,
და იცის ჩემმა სიყვარულმა, იცის მაჯამაც,
იცის, რომ ჩემი სისხლი გიჩქეფს... და მოწინებით
შექება რაა, შემოგველოს ჩემი მაჯამაც!

მკლავს ამ წუთშიაც, ისე, ვით მკლავდა
 უთანასწორო ბრძოლის ნაღველი.
 ვნახე კვლავ დაბლა დაშვებულ მკლავთა
 სიმბიძე ჯავრის გამომსახველი.
 მზით დამწვარ სახეს დადის რამ დასმა
 წესიც არაა, ალბათ, შენიშნო...
 არავინ უწყის, ქართველმა კაცმა
 ცრემლი როდის და როგორ შეიშრო.
 ნატყვიარივით აგრე ნასეტყვი
 ჩემ წინ ჩემივე გული რომ იყოს, —
 წარბშეჭმუხვნილიც ვიცი რას ვეტყვი
 და ისიც ვიცი, რა სურს მომიგოს...
 — ფეხდაფეხ მოჰყვა სოფელი სოფელს
 და გასაჭირში არ გტოვებს მარტო,
 აწ ის-ღა დაგრჩა, ცას დაუნდობელს
 მკაცრად ახედო და აღიმართო!
 და კვლავაც უნდა იყო მამაცი,
 რაა თუ ბედი მტრობამ გატანჯა! —
 აქაც იცავდა მამულს სამასი
 და თუ სამასში სამი გადარჩა —
 ფეხქვეშ ჩრდილივით ჩაიგდოს შიში
 და კვლავ მიენდოს იმედს გუშინდელს, —
 ძალაა თვით ამ სიცოცხლის ჟინში...
 გმინვას სიმღერა არ შეუშინდეს!
 აღსდექ სიცოცხლეც, აღსდექ, ვენახო,
 შენც ხომ ჩემსავით მკვიდრი ხარ ამ მთის —
 ლაღად მოსულიც მალე მენახო
 ჭრიალ-ჭრიალით მარნის კარამდის!

— ვაზო, შენს მაჯას აჩქარებულს, ვსინჯავ თითებით,
 და იცის ჩემმა სიყვარულმა, იცის მაჯამაც,
 იცის, რომ ჩემი სისხლი გიჩქეფს... და მოწიწებით
 შექება რაა, შემოგვევლოს ჩემი მაჯამაც!

და აი, ვაზიც, ვაზიც უღონოდ
 გადაწვენილი გლეხ-კაცის მკლავზე

ითხოვს გულისტქმა რომ გავუგონოთ,
სიმწრით კი არა — სიკეთით სავსე:
— ეგებ, აქ სულიც დავლიო, სანამ
ძალით შევეუცვლი ფერს შეძრწუნებას,
მაგრამ თვით სიკვდილ-სიცოცხლის ძალამ
ვერ გამოსტაცა დღე ჩემს ბუნებას!
იმავე იორის, იმავე ალაზნის
მეტადრე აბა, რა მეყვარება?!
ეგ ჩემი სწრაფვაც ასი ათას წლის
მძაფრი დენაა და მღელვარება!
მე ჩემს დასეტყვილ ლერწსა და ლეროს
გამამხნეებლად ახლაც ვეყოფი,
აქვე იცავდა ზომ საქართველოს
მკერდგანგრეული ციხის ბექობი! —
და აქვე მოვკვდე, თუ გამრჯე ვაჟკაცს
მზე ცაში კვლავაც ვერ შევეჩერო —
როცა სამხრობის დროა და ადგას
ბექობს ნაომარ ბერმუნის ჩერო!
მინდა სიმწარეც ვძლიო სიმღერით,
სიავემ განა სიამე ჩაჰკლა —
მე რომ მივლიდა სწორედ იმ ხელით
ასწიეთ სავსე ხელადა მაღლა!
თორემ რქაწითლის მტევანი რაა —
კვლავ არ დაჰკრიფოთ, კვლავ არ დასწუროთ!
ყოფნა-არყოფნის რა წილის ყრაა —
რომ გულს გადაღლილს არ მოაწყუროთ!..

— ვაზო, შენს მაჯას აჩქარებულს, ვსინჯავ თითებით,
და იცის ჩემმა სიყვარულმა, იცის მაჯამაც,
იცის, რომ ჩემი სისხლი გიჩქეფს... და მოწინებით
შექება რაა, შემოგვევლოს ჩემი მაჯამაც!

...ერთსა და იმავე დღეს მოხდა ეს, ზემს თვალწინ:
ლაშქრობა გამოცხადდა ტყეების დასაცავად, ვანის
განათხრებში ბრინჯაოს ქაღალმერთი აღმოაჩინეს და
ჩვენმა ახალგაზრდა სუროთმოდერებმაც ქალაქის
ახალი პროექტები გამოჰფინეს განსახილველად. რიო-
ნისა და ენგურის ნაკრძალებში ნებადართული იყო
უკვე ნადირობა ჯიხვზე, ხოხობზე და ირემზე...

ამ გასაოცარ თავგადასავალს,
ლხინსა და ხიფათს მრავალს და მრავალს,
ვგრძნობდი, რომ აგრე განვაგრძობდი ადრე თუ გვიან...

ვარ ტყე-ტყე ხვამლის მთებთან მისული
ისე, ვით ბექა, ბადრის ძმისწული,
დროს კი მეოცე საუკუნის შუადღე ჰქვიან!

კვლავ ნიჩბის მოსმით მივაპობ რიონს,
ვცდილობ იმედმა გზა გამიკვლიოს,
შევეურებ ცას და გული უკვე მაქვს საგულეში.

უკვირდეს ყველა მხდალსა და მკვდარ სულს,
ნანგრევთა ქვეშ თუ არ ვტოვებ წარსულს —
საუკუნიდან გადასული საუკუნეში!

წარსული იგი თუ სამკვიდროა —
ჩემი სიცოცხლით ცოცხლობდეს, დროა,
არადა ჩაქრეს უღიმღამოდ თუ გაგვეყარა.

რიონი რაა, რიონი ბაბად! —
სწრაფვას ჩავუთვლი ენგურსაც — არად,
ცეცხლით კვლავ თუ არ გამინათა ცა და ქვეყანა!

უნდა სცოდნოდა ახლად აგებულს
ჩემს დიდ საწუთროს გაქალაქებულს,
ჩემს ღია სარკმელს, საოცნებოდ აქ რომ აშენდა, —

უნდა სცოდნოდა სასწაულმოქმედს
წელს, ათას ცხრაას სამოცდაათხმეტს,
რომ ჩემში წარმართს ალალებდად აღმოაჩენდა!

სადღაა ახლა ჩემი ჭიშკარი,
ჩემი მინდორი, ჩემი ჭის წყალი,
სადღაა ღმერთი, სიყვარული რომ მიწყალობა?!

ცად ხელაპყრობილ რკინის ამწეებს,
ვარსკვლავმოჭედილ ამ ჭერს, ამ მზეებს
ვით შევასმინო ზარი ცისკრის, ცისკრის გალობა?!

შენ, ნადირობის ქალღმერთო, დალი,
სხვამ, აბა, ვინღა აღმოგაჩინოს, —
ვიცი მე შენი მიწა და წყალი,
წერაქვით გავთსრი ვანს და საჩინოს!

შენ, ნადირობის ქალღმერთო, ელვის
კრთომა ძუძუთა ქიმს რომ გიმშვენებს —
საიალალოდ, მითხარი, მერმისს
შეელსა და ირემს ვინ მომიშენებს!?

გეგუთის მხრიდან რას უხმობ ბუკით,
აჯამეთიდან რას ერეკები —
შენ, ნადირობის ქალღმერთო, თუკი
გააჩანაგე ტყის ნარეკლები!

თუ სანავარდოდ ცხენს არ შევკაზმავ,
ველს რად შევარქვი კვლავ სანავარდო,
მე, თუნდაც შენმა ერთმა მზე-კაცმა
უშენოდ ცაში მზე რად ავანთო?!

დრონი იცვალნენ, დრონი იცვალნენ, —
თავს დაგვნათიან რიონჰესები...
და მაინც მსიბლავს რტოთა სიმწვანე,
ოცნებით მაინც გეაღერსები!

არ ვარ მორწმუნე. და იმავ წამსვე
წავშლი არჩევანს, მე თუ არ მენდო.

არც გახსენებდი, ბუნების დამცველ
სიმბოლოდ რომ არ გასახვდე, ღმერთო!

ჯიქთუბანს, კვლავაც სამყოფელს ჩემსას
დარაჯობს ათასწლოვანი ძელქვა,
საირმე ჰქვია წყალგაღმა მთებსაც,
ისევე როგორც საირმე ერქვა!

მაგრამ, აქ, ჩემთვის რად გაზაფხულდეს,
ბნელ ღრუბლებს ელვამ რად გაჰკრას ბწყალი, —
ეს გაზაფხული შენ უნდა გასურდეს,
შენ, ნადირობის ქალღმერთო, დალი!

მე ავუშენე ქალაქი ამ მთებს,
შუქს აქ შვიდ-შვიდი კაშხალი ანთებს,
აქ დგანან ურჩად, ამ კვარცხლბეკზე ყველა ღმერთები!

დღეცაა ჩემი ბუნების მსგავსი
არ მოედება ობი და ხავსი —
და თუ ამღერდა სართულ-სართულ, მეც ავმღერდები!

აღმაშენებელს სამი რამ სწამდა —
მიიღეთ როგორც ფიც-ვერცხლი სამთა:
— დიდება მზეს და დედამიწას, დიდება მერმისს!

მე ვკრძალავ ბებერ ხის ამოძირკვას,
გზად, მუშა-ხელი როცა თხრის კირქვას,
გზას, მიმოქროლვა წარუშლელად აჩნია მერნის!

როცა საჭრეთელს ვანდეთ ქვის ლოდი —
ცაში, სილაღით ქუდს მეც ვისროდი,
თვალს უკეთესი რაღა უნდა წარმოედგინა, —

მინათდებოდა იმედით სახე,
და მაინც ვიგრძენ, და მაინც ვნახე
ცუდი ნაჭდევი ჩამონათალ ქვას რომ ეტკინა.

†

მაშინ გავხედე ქალაქის ქუჩას,
მაშინ ვთქვი: — დარგულ ამ ათას ჯუჯას
ერთი ბერმუხა ფიქრად მაინც შემორჩენოდა!

მინდა მესმოდეს სულისთქმაც მისი,
მინდა მივართვა ოქროს საწმისი,
მეც ხომ ჯადოქრის მჯედა ისევ, როგორც მჯეროდა.

რაა სილალე დღე-ბედნიერი
თუ აღარ შერჩა ქვეყნის იერი,
რა ქარი დაძრწის, ქუჩა-ქუჩა რა ჩოჩქოლია!

სიცოცხლე მე რომ სიცოცხლედ ვთვლიდი
რკინის თითებში ისე, ვით ჩიტი
მყოლია თითქოს ერთი წუთით, და არც მყოლია!

დალი, ჩემს მდგარ ხელს მინდა აპყვე,
ხევეს მინდა აღარ ებუროს ნისლი,
ერთი ნაბიჯი, დალი, და აქვე
დგას ამირანი და ძმანი მისნი!

ცაში აქ ჩემი კერის კვამლია,
მიწაა ჩემი კერის ნაცარი.
ჩემი პირველი მღვიმე სვამლია,
ვანი, პირველი ჩემი ტაძარი...

ცეცხლი ვარსკვლავთა მე გავადვივე,
მე ვარ პირველი მსხვერპლი ავ რისხვის:
როცა ღმერთებმა დატოვეს მღვიმე —
დაიწყეთ ჩემი დღე წელთაღრიცხვის!

მინდა ვით შავბედს თავდაღწეული
ბნელ წიაღიდან წამოდგე, დალი,
დასთმე ეგ შენი ათასწლეული,
აღმართე ცაში ბრინჯაოს ტანი!

ასწიე მიწა, რომ ამოსძახო
ჩემს ნათელ დღეებს დედამიწიდან, —

აკი სამკვიდრო და სამოსახლო
აღსაშენებლად მეც აქ მიცდიდა!

სიახლე მეც აქ მაიარაღებს
დაშეენდა კვიტიკირს რკინა ნეკნებად,
მაგრამ დანგრევა ელით ქალაქებს,
ტყეთა სიმწვანე თუ არ ექნებათ!

მწამს ძალა შენი, ისე ვით მწამდა,
და ბედისწერამ კვლავ რომ არ მძლიოს —
აჰა, მოვყვები ცხენისწყალს მთა-მთა
მოვყვები ვანის ტაძრამდე რიონს!

ისეთი გულის კაცს კი, მე რომ ვარ,
არც ატომგულის გმინვა აღონებს, —
ძმადაც ვეგულვი მრავალფეროვან
სიახლით უკვე შემეკულ მთავორებს!

საუკუნეებს გარს შემოვიკრებ.
და ერთი ნატვრა ამისდეს, იქნებ,
იქნებ ერთბაშად აფერადდეს ჩემი ქალაქი:.

დაშეენდეს მინდორს დილა მზიანი.
პროპელერების ბზრიალ-ბზრიალი
და ღია ცისქვეშ აბიბინდეს მწვანე ბალახი!

აქ, ერთი ღამე რომ გავათიოთ:—
არ შეიძლება არ ვაპატიოთ
ჩემს ძილგატეხილ მისწრაფებას სიტყვა ასეთი, —

მე არც ჯავრი მღრღნის, არც სიძულვილი,
მაღაპარაკებს მხოლოდ სურვილი
და აჰა, თუნდაც ამ სურვილის მეათასედი:

აჰა, არაკი ასწლოვან გმირთა —
სწორედ იმგვარი როგორიც მინდა,
როგორიც ჩემგან ამოღებულ ნიშანში არი:...

თრიმლის პატარა სეა თუ მუხა
ერთად ხარობენ და ერთად სწუხან —
ერთხმად გაისმის გაზაფხულის შრიალ-შრიალი!

სიცოცხლის ფესვი თუ მიწაშია
ტოტები მისი ღია ცაშია —
და დროა ჩვენმა სიყვარულმა ის გაახაროს...

არა, წილში არ ჩაქარგულა
კეთილი ხელით რაც აქ დარგულა —
ახალ ცხრა მუხას გაუმარჯოს, ახალ ცხრა წყაროს!

„დრონი მეფობენ, არა მეფენი!“
და მეც ვარ ამის მადიდებელი
საუკუნიდან გადასული საუკუნეში.

კვლავ ნიჩბის მოსმით მივაპობ რიონს,
ვცდილობ იმედმა გზა გამიკვლიოს,
შევყურებ ცას და გული უკვე მაქვს საგულეში.

ტბორებს აქა-იქ ბრკე მოსდებია
ნარიონალში ჩამწვარა ისლი.
ცეცხლის ჟინჟილით გველოდებიან
კვლავ ამირანი და ძმანი მისნი.

მაგრამ ლოდინი რა იმედია,
მეოცნებეთა დრონიც იცვალნენ:
დედამიწაზე ცეცხლი მეტია —
ვიდრე ჩერო და ვიდრე სიმწვანე!

შენ, ნადირობის ქალღმერთო, ხედავ;
მდინარის ფსკერზე კენჭები ჩანან —
წამოაშველე ჩრდილები ხეთა,
ჭრელი ხოხბებით აღავსე ჭალა!

დიდება იმ დღეს, დიდება იმ დღეს,
იყოს ნიშანი მსხვერპლთშეწირვისა, —

თვალწინ ირემი თუ წამოგვიხტეს
და ელვას ჰგავდეს რქები ირმისა.

გულს ელვის უმაღ დავეუფლები
ოღონდ არ ასცდე გულს ნაპერწკალო,
ოღონდ გაზაფხულს გრგვინვით, ღრუბლებით
წინ შენ უძლოდე, ჩემო ღმერთქალო:

არა, ეს მხოლოდ ნატვრა არაა,
და არც მთისა და ტყის იდილია —
არა! ქალაქის ის ფანჯარაა
სადაც მიწის და ცის ჭიდილია!

ან რა უცხოა, რა უღიმილო,
რა უცნაური მოვლენა დიდი
ცერზე თუ ისევ მიზის მიმინო —
ხერზე კი — რკინის ბზრიალა-ჩიტი!

ცას თვითმფრინავით ვჭრი და იმავე დროს
ხელაპყრობილი ვოცნებობ, დალი,
ბედმა შენს ტყეში დამაბინადროს
ჩემს მერმისს ისე შევავლო თვალი!

სად ეს ასთვალა სახლი და სად — მე?!
აქ, მეც ხომ უნდა ვიცხოვრო სადმე,
რაა ეს თეთრი საოცრება. თეთრი ყაზარმა!

მე კი ჩემს დარბაზს, როგორც მინდოდა
ვცადე სიმწვანით გზა დაბინდოდა...
ხელთ აიტაცა მზე ბერმუხამ უზარმაზარმა!

მაშ, ტოტებგაშლით აქ დახვდეს რიონს
და ცით მონაბერ დროს მოერიოს
ჩემი ბერმუხა, ჩემი სულის მძლავრი სხეული!

დე, შერჩეს ქვათა სარკმელიც სივრცეს,
დე, პწკარი ლექსიც ჩუქურთმად იქცეს
და ვაზის ლერწიც, კადელ-კადელ ცას მიღწეული!

განა ვარ უნდო და უსინათლო
რაცა მწამს სწორედ ის არ ვინატრო –
არა! სიმძაფრის მოყვარული კაცი მეცა ვარ!

ვინ მართლმორწმუნე და ვინ – წარმართი,
მე ამ ქალაქის მაქვს მისამართი
და თუ ხელახლა ვერ ავაგებ – ვერსად ვერ წავალ!

როგორც ვლამდები – ისე ვთენდები,
ჩემთან არიან ჩემი ღმერთები
დღემდე რომ მხრებზე ნახანძრალი მიწა ეყარათ...

ჩემთან არიან ტევრები ტყეთა
თანამდევერები ხვალინდელ დღეთა –
რომ არ დამერგო – ამ აივნებს რით გაეხარათ?!

ყოველ ხარაჩოს და ყოველ სამანს,
ჩემს ყოველ ახალ თავგადასავალს
რუქაზე უკვე აღვუნიშნე დროშით დრო ჩემი.

ნგრევა-შენების აღს როდო ვიქრობ –
როცა ვწერ, როცა ხმამაღლა ვფიქრობ,
როცა გულდაგულ მიიწევენ მაღლა დროშები!

მაშ, დასთმე მიწის წიაღი, დალი,
მიმიხვდი, სვეწნით გულს რად გიღონებ.
აღმართე ცაში ბრინჯაოს ტანი...
არა და, კვლავაც გამოგიგონებ!

კვლავ შევძრავ კლდეებს, კვლავ მოვახერხებ
შმაგი ენგური ჩემს ნებას დაჰყვეს,
და ვით ვარსკვლავთა ნამსხვრევებს, ხევ-ხევ,
ცეცხლი ცვიოდეს მდინარის ტალ-კვესს!

დროც დადგა – მეხი მეხს შევარიგოთ,
ღრუბლებს შუქივით ვასხუროთ წყალი,
მთადამთა სადაც ვიყოთ, არ ვიყოთ –
ვანიშნოთ ბეთქილს ხარ-ჯიხვის კვალი!

დაე, ვარსკვლავებს ვარსკვლავოსნებმა
ჰკითხონ ლაუვარდში რაა ახალი,
მზესაც რომ მისწვდნენ, მაინც ოცნება
თითო ვარსკვლავით არის მაღალი!

დაე, შესტრფოდნენ კოშკები კოშკებს
ცაში, ალმასის ქვებით ნაგები,
ქვევით, აქ, სადაც სიცოცხლე მოსჩქეფს —
ზვრები გვენახოს და ვენახები!

ღმერთო, ფერს ვინღა გაგვიფერმუქებს,
ღმერთო, ჩემს მიერ გამოძერწილო,
ქვიტიკირში ფესვებგადგმულ ბერმუხებს,
ბრძანე, რომ ოქროს ვერძი შევწირო.

იქნებ აშენდეს, იქნებ აშენდეს,
მართლაც, მზისა და მთვარის ქალაქი
ჩემს დარბაზს რტოთა ჩრდილი დაშვენდეს,
ჩემს გავლას ჭრელი დღე და ჭალაკი!

შენ, ნადირობის ქალღმერთო, მაშინ,
მაშინ ისურვებ სილალეს ჩემსას,
და ყურძნის მტევნებს ჩაიწნავ თმაში,
რომ შენი ეშხი ეტყობოდეს ჩემს ნაბიჯებსაც!..

აჰა, სიახლე, სიახლე დროთა
რომელსაც ყველა დრო შენატროდა —
აჰა, ახალი ზარი ცისკრის და არა ძველი.

დიდება იმ დღეს, იმ ქალაქს, იმ ტყეს —
სადაც ბრინჯაოს ქალ-ღმერთი იდგეს,
სადაც სიკეთით სულს ითქვამდეს სიცოცხლე ჩვენი!

ამ ნასროლ ტყვიას მე საგანგებოდ ვინახავ. ლექსს კი
ვუძღვნი ჩემს კეთილ მეზობელს ბ. ბენდელიანს, რომელიც
საჭიშკრე ფიცარს მიხერხავდა.

წლებს არ ითვლიან ხეები,
წლობით არ ბერდებიანო, —
გულისჯავარზე ეტყობათ
ხანდაზმა, ბენდელიანო!
ჩვენ რა ვიცოდით, ცისპირად
რა თვალტანადი ხე იდგა,
გალმიდან გაღმა კოდორის
ტალღისთვის უნდა გვეკითხა...
არა, არ იყო ბებერი,
ფერს ვერ უცვლიდა ქარ-წვიმა
და სათვალთვალოდ მაღალი
რტოც შეურჩია არწივმა.
ხვდებოდა ზამთარს, გაზაფხულს,
და როცა გამოიდარა —
ხე უცებ ხევ-ხევ ნიაღვრით
კოდორმა გამოიტანა..
რიყის ქვა-ღორღებს მადლობა,
აქ რომ გზა გადაუკეტეს, —
საჭიშკრე ფიცრად მე და შენ
რას ვინატრებდით უკეთესს!
შენ მიგიჩნია ხელოსნად,
ახალ მოსახლედ მე ვყავდი,
ფერხორციანი გამოდგა
და ფიცარ-ფიცარ ხერხავდი!
დღესაც იმ დილის მზე მახსოვს
და ჩამიჩუმი ჩერთოთა,
ხეს როგორც ხერხის ღიღინი —
შენი ღიმილიც შვენილად.
და, ასე უცებ რა მოხდა,
რამ შეგიჩერა მარჯვენა?!
შენმა ღიმილმა შეკრთომა
წარბის აწევით მაჩვენა.

ხერსო, ხმას რატომ არ იღებ,
 რა ცოდვის გადამკიდე ხარ!
 ხერსო, რა ცეცხლი მოგედო,
 კბილი რამ ამოგიტეხა?!
 ბიჭო, შევხედოთ გახერხილს.
 გაუუხსნათ გულის-ფიცარი —
 შიგ თურმე თოფის ტყვიად ზის
 სიკვდილი დასამიწარი!
 რას მოისაზრებ, რას იტყვი,
 ენას გართმევენ ფიქრები,
 ფრთხილად უსინჯავ ჭრილობას,
 მხრებით მიწამდე იხრები.
 და უნებლიეთ, სვანეთის
 ტყეებს თუმცალა ახედავ —
 მრუდსა და მართალს აუხსნელ
 ზღაპრად მიიჩნევ აქედან.
 ტყვია სიკვდილის მაჟნია,
 ვინ გაისროლა, ვინ იტყვის,
 ვინ მოგიტანოს ამბავი
 გაუკაფავი ხშირი ტყის?!
 ბენდელიანო, მთებს იქით
 წარსულიც მოგეჩვენება:
 მონადირეთა სავანე,
 შველი — სვანეთის მშვენება!
 იმ კლდეზე იქნებ ხეც იდგა.
 შენ რომ შორიდან უცქერდი,
 შველს, ამოღებულს მიზანში
 ხემ ააფარა გულმკერდი!..
 არა და... ტყეში მიმწყვდეულ
 სიცოცხლის გასაწირადაც
 დევ-კაცის ბეჭებს ეძებდა
 ტყვია ასი წლის წინადაც! —
 ფეხდაფეხ, როცა მდევრები
 ცად აჰყვნენ ღრეებს ლელიანს, —
 თხილის კაკალი ეგონა
 ხომ ფუთა დადეშქელიანს...
 თხილის ნაჭუჭი, პატარა,
 არათუ ხელში ავიდოთ,
 ცხრაას ორმოცდამეათი წლით
 გასროლაც დავათარილოთ!

ბენდელიანო, გვინახავს
ჩვენც ავი თვალი უცხოთა
იგი ცის რისხვას ყოველთვის
წინ ტყვიასავით უძლოდა!
სწორედ ის ჭრთლა თვალია,
სწორედ, სიავით ვიცანი:
ჭიის სვრელივით გაუხრავს
ტყვიით ხის გულის-ფიცარი
არა, ამ ლამაზ ჯავარსაც
მტრის ავი თვალი არ აცდა
და ახლა დალი ასეთი
სიამაყეა მამაცთა!
და მეც, ხელმართალ ხელოსნის
ხერხივით უკვე ვიჩქარი,
რომ საგანგებოდ დაშვენდეს
ბალსა და ვენახს ჭიშკარი.
თუმც ავი სული არა მწამს
და არც ავსულთა ქაჯეთი —
ნალიც მექნება ჭიშკარზე
სამკუთხა ლურსმნით ნაჭედი!
სტუმარს თუ სვდება გულლიად,
მტერიც იცოდეს ვინა ჰყავს...
ჩემი ჭიშკარი ნატყვიარს
საშვილიშვილოდ ინახავს!

აფხაზური სიმღერა

ვინ იმღერა პირველად
„ვარაიდა-ვარადა“?
ვინ აქცია მუდმივი
თოვლი ნიაღვარადა,
ვინ იმღერა პირველად
„ვარაიდა-ვარადა“?

ვინ იმღერა... ვაჟკაცის
ტკივილმა თუ ხალისმა?
აფხაზური სიმღერა
ქვეყნად როდის გაისმა?

ვინ იმღერა... ვაჟკაცის
ტკივილმა თუ ხალისმა?

გულით მსურდა, გამეგო
გული მქონდა იქითკენ,
ღამით სად არ ვიყავი,
დღისით სად არ ვიკითხე;

ცაზე ბინდი წავშალე,
ზღვაზე ნისლი დილისა,
მთაზე ლექსიც ვიპოვნე
ჯიხვზე მონადირისა!

ბოლოს ხევ-ხევ მივაგენ,
ხევისწყალი უყეფდა,
ტანი მძიმედ მიეგდო
ათასწლოვან მუხებთან.

იწვა გმირი ჭაბუკი
წაქცეული მთასავით,
ავი თვალიც მენიშნა —
ხვავი იყო ფრთაშავი!

— ვაი, რა დღე დაჰკარგე
მონადირე ვაჟკაცმა,
ღამეც გადაგიეთორა
ვარსკვლავების კაშკაშმა!

ცამდე ამოგიყვანა
ჯიხვის ნაფეხურებმა,
ჯიხვი ისევ მთაზე დგას
ნუთუ არ გეყურება?!

ღრუბლებს დასდევნებია
შენი მშვილდის ისარი...
გახსენ თვალი, სინათლე
ისევ შენი მზის არი!

აღსდექ, ნუთუ საკუთარ.
მუხლს ვერ ჩაეჭიდები,
ხედავ? რიყის ქვებივით
დაგისივდა თითები!

მუხლისთავი მარცხენა
შხამით ისევ სველია,
იქვე, შენი ჩამუხლვით
გასრესილი გველია.

სწორედ მაშინ დაგასწრო,
სწორედ მაშინ გაწამა,
როცა დამიზნებულმა
თვალმა დააწამწამა!..

აღსდექი ისევ გჯეროდეს
შენი სიჭაბუკისა,
ხედავ? მოჰქუხს მდინარე,
მოაქვს მორი მუხისა.

მხარით ისე გაგიყვანს,
ჩაგატარებს ხეობას,
რომ ეგ შენი ვარამი
მისწვდეს მოსახლეობას!..

ასი ძმა გყავს, ასივე
ძმურად მოგეშველება,
აღსდექ სიკვდილს გადარჩეს
იქნებ შენი მშვენება!

...აღსდგა მიძიმედ ჭაბუკი,
ზორს ჩაბლუჯა თითები,
და დაეშვა მდინარეც
ზვირთებნაჯირითები!

მიდის, მიდის ხევდახევ,
სახლ-კარს უახლოვდება,
მაგრამ როგორ იკადროს
გმირმა კვნესა-გოდება?!

მიდის, მიდის მდინარე,
უკვე სოფლის წინ არის,
მაგრამ ყურს რით მიიპყრობს
მუნჯი რბენა მდინარის.

ვაჟკაცს პირზე ღიმილი
მუდამ უნდა ეფინოს,
და ამ შორი ღიმილით
ხალხს რა გააგებინოს!

უხმო წუხილს არავინ
არ გაიგებს, არა და...
გულს უეცრად აღმოხდა:
„ვარაიდა-ვარადა!“

ეს არც ჩუმი თხოვნაა
და არც შმაგი ძახილი,
და არც ღონეწართმეულ
კაცის გმინვა დაღლილის

არც სიკვდილის შიშია,
მხდალს რომ კვნესით ამხელდეს,
ასე მხოლოდ გაბედულს
შეუძლია, ამღერდეს...

ასე ისმის ყოველთვის
„ვარაიდა-ვარადა“,
მოგონილი საკუთარ
სიმწრის დასაფარადა.

ამ სიმღერას განაბვით
კაცმა როგორ უყუროს,
აქ შავ კლდესაც ვერ ნახავ
ისე ყრუს და უგულოს —
მთიდან მთას არ გადასცეს,
ცად არ დააგუგუნოს!

ასე ისმის ყოველთვის
„ვარაიდა-ვარადა!“
უძლეველი მებრძოლის
ბედი შემაყვარა და,
როცა ჩემი დღეებიც
გარბის ნიაღვარადა —
მინდა მხოლოდ ვიმღერო
„ვარაიდა-ვარადა“.

ლხინშია თუ ჭირში, მუდამ ოჯალეშის შავ-შავ თვალებს
შეეკითხეთ: შეყვარებულ გულს რა ატკობს, რა აწვალებს!

რტოაჩხილ ბაღში ვნახეთ თავდასრილი იდგა ვაზი —
ვაჟი იყო ღამაზთვალა, ღაზი იყო, ალბათ, ღაზი..

ეს ამბავიც იმ წელს მოხდა, როცა ჯავრი იყარა და
ურჯულოთა მსგავსად ისევ ალი-ფაშამ გვიღალატა.

ალი-ფაშამ გვიღალატა, ტყვედ შეიპყრო თამარ-ქალი,
ციხე-დარბაზს შემოავლო გაღავანი მხარმაღალი!

მაგრამ შეცდა მოძალადე, დგას გაკიცხულ-გარისხული —
ოჯალეშის შავ-შავ თვალებს მოუხიბლავს ქალის გული!

მოძალადეს ჯავრი ახრჩობს და სიმშვიდის არა სჯერა,
ხშირ ფოთლებში ელანდება მიმალული თვალთა მზერა.

ფიქრობს ქართველ კაცის გულმა არ იქნება, არ ილხინოს —
მისთვის აღწევს ვაზის ფესვი აჭარიდან საინგილოს!

ცხრაკლიტულში გადამალა ალი-ფაშამ თამარ-ქალი,
ისე ყრუდ და ისე მაღლა — სარკმელს ვერც კი წვდება თვალი..

სად იყო, და სად არ იყო: ვაზი იყო, ალბათ ვაჟი —
სატრფო ღამით რომ ენახა, ხის ბნელ ტოტებს აჰყვა ცაში!

მაგრამ აჰყვა გახელებაც ხელებივით აწვდილ კიბეს —
თვალიც არსად შერჩენია, ვაზი ისე გადაკრიფეს!

და ძირვიწრო გიდელებში როცა ჰყრიდნენ შავ-შავ მტევნებს,
ნეტარების შუქი მაინც შერჩათ, როგორც ღამის მთევლებს!

არა, არა, გამარჯვება ალი-ფაშას არ ეღირსა
და ერთბაშად საწნახელში სურდა ქუსლით დაესრისა!

იძახოდა: „სისხლი თქვენი ათრთოლებულ პეშვით მისვამს,
მაგრამ სიტკბო მათრობს უფრო ამ თვალების ცრემლებსა“...

აილო და თვალთა ეშხი, რაც კი ცრემლად წარეცხილა,
ჩაფით ქვევრში გადაუშვა, რომ მზის შუქი არ ეხილა!

დაახურა სიბი ქვა და სველი თიხით გადალესა...
მტრად გაუხდა სიყვარულის და სიმღერის სამარესა.

ასჭრა ვაზი, კიდიოთ კიდეს მისწვდა მისი გაავება,
სიყვარულის და სიმღერის ნაცვლად მტრობა გაამეფა,

მაგრამ ქართველ კაცის გულმა არ იქნება, არ ილხინოს,
მანც აღწევს ვაზის ფესვი აჭარიდან საინგილოს!

სამამულე რქას აჩნია სისხლის წვეთი მაშინდელი,
შემოხედეთ ქართულ ვენახს, თუ არაა რქაწითელი!

ხიდან გვიცქერს ოჯალეში, ჭროლა თვალებს ახელს ციცქა,
დრომ კი ღრუბლის ნაფლეთივით ალი-ფაშა მიივიწყა!

იმ წელს მოხდა ეს ამბავი, როცა ჟინი მეტი მქონდა,
მაგრამ, დახეთ, სიჭაბუკე სიბერეშიც მომავონდა!

და სარქველი მიწამიყრილ ქვევრს ავხადე ალაღბედადი!
მწამდა, ძველი სიყვარული ძველი ამბით გაამებდათ...

აჰა, ჯამი, ვისაც უკვდავ თვალთა მზერის არა სჯერა!..
ავავსე და ახლაც იმავ სიყვარულზე ამამღერა.

არა, ქართველ კაცის გულმა არ იქნება, არ ილხინოს —
დღესაც აღწევს ვაზის ფესვი აჭარიდან საინგილოს!

დ ა ი ს ი

ვისხენებ გელათს, ფალიაშვილს
და მთებში მშვიდად ჩამავალ მზეს...

1

— ხუროთმოძღვარო, დიდება შენდა! —
ვატყობ, რაც გსურდა — თქვი უთქმელადაც:
მაღალი თაღი თაღს დააშენდა,
თქვი და, ქვის ლოდი იქცა გელათად!

თქვი და, უმაღლვე ზე აღსდგა სულმნათ
ფრესკების მკლავებაწვდილი სვეტი.
და იდგა, როცა კი ამოვსულვართ,
იდგა ვით სწრაფვა გულდასაწყვეტი...

მაგრამ ქვა მაინც ქვაა ბუნებით,
დაცხრა, დაჩუმდა, დანალევლიანდა, —
ვიდრე დაისის სალამურებით
ერთხელ საოცრად არ ახმიანდა!

ერთხელ... ეს იყო მართლაც რომ ერთხელ,
ჩვენს მარტოობას კერა აქ ერთო —
გავტეხეთ წმინდა პური და მეტყველ
მოლოდინს ჩვენი სერობაც ენდო.

მიწაზე ღამის ლანდი წვებოდა,
ფერი არ ედოთ კლდეებს მშვენიერთ,
და რომ სიმღერით გაღვიძებოდათ —
ფალაშვილი მოვიშველიეთ!

გვეგონა ბნელი იქვე დაფლითა —
ისე უხმობდა ხორალს ხორალი,
მღვიმეებიდან დარდი აფრინდა
ჩაბუდრებული ვით ყვავ-ყორანი!

ო, რა ცდა იყო, რა საოცრება
მზეც კი ილლიის ქვეშ მოვიყოლეთ!
გელათის ლეგა ქვის გაცოცხლება
ჩვენ მოგვენატრა, ჩვენ მოვიგონეთ!

სული ჩაიდგა დღემ უშორესმა,
გამოარღვია ღამის უკუნი,
მივენდეთ ფიქრებს... და შემოგვესმა
მივიწყებული ზარის გუგუნი!

ხუროთმოძღვარო, შენს ყოველ ასწლედს
ბეგლად მიწაზე ედგა დიდება.
და რადგან ზეცა არ გვწამდა არც ერთს
ცეცხლით შევძარით ცის შებინდება!..

შვიდნი ვიყავით, შვიდი გულმშვიდი
 მოსახლე მაღალ მთის და ღრუბლების,
 სუფრას ერთმანეთს თუ გავუშლიდით —
 წყურვილიც გვქონდა გასაუბრების.

დიახ, წყურვილიც გვქონდა, გვენახა
 ღამის ფარდის წინ მწუხრი დაისის...
 ტაძარო, ჩვენი აღმაფრენა ხარ,
 ზვამლის, რიონის, თუ ქუთაისის?!

ეპეი, ცისკრის ცვარ-ნამით სველო
 გვიყვარდა შენი სურო და ხავსი
 ქვადაუშლელი, ვით საქართველო,
 მწვანედ შეფოთლილ ქვიტკირის მსგავსი!

სანამ აქ ისევ აღმოგაჩენდით
 გავიდა კიდეც რვაასი წელი,
 დიდებავ ჩვენო, როდის ავშენდით,
 როდის შეგვეხო დავითის ხელი!

როდის გიწამეთ, როდის გიხილეთ,
 ჩვენც როდის გავხდით დიდებულები, —
 ისევე ჩუმად შემოგლიღინეთ
 გაჩუმებული ვით გვეგულები.

დრო მიეჩქმაღათ ყრუდ ეკალ-ბარდებს,
 ბინდ-ბუნდში ჩანდა თეთრი ტაძარი,
 ის იყო, ძველსა და ახალ დარდებს
 სულის ამოთქმით ამოვასწარით...

და ლანდებს იქით მზე არ ჩავიდა,
 შვენოდა კიდეც ჩაუსვლელობა,
 მაღალ ბალახში ჩავდგით ჩაფი და
 ჩვენვე გვიცდიდა ჩვენი სერობა.

— ტაძარო, კვლავაც დაუმარცხებელ
 ქვათა რწმუნებას როგორ არ ვენდოთ:

ქვას აწერია, რომ ვერ გასძლებენ
საუკუნენი უერთმანეთთ.

ამიტომაა მზის ჩასვლა ახლაც
ცნობისმოყვარე თვალს რომ აქეზებს —
თვალი კი არა — რიონის ტალღაც
მთებიდან მთებზე სანთლით დაგეძებს!

ამიტომაა: აწვდილ მკლავებით
სინათლის ახალ-ახალ ოსტატებს
უნდათ აგავსონ იმ ვარსკვლავებით
ნასროლი ბადე წყალს რომ მოსტატებს!

ფიცს რომ არ ვდებდეთ შენს ამ კირქვებთან,
აიცილებდი განა ხარაკირს!?
ელდა უთუოდ მკერდს გაგინგრევდა..
მარტოდ აქ დგომა დგომად არა ღირს!

იდექი! ხომ ხედავ, რომ სინამდვილე
ცამდე სავსეა ისევ ოცნებით,
იდექი! და ისევ გაიადვილე
ცხოვრება ყოველ ღღის საოცრებით!

ეყოფა ალბათ, ხალხს გულის ძგერად
თავს რა ზიფათიც გადასდომია —
და თუ ამ რწმენით შეზედავთ გელათს —
ჩვენი სიცოცხლე ახლაც ომია.

თავგანწირულთა წმინდა სახელი
ვინ იტყვის აწ რომ არაა წმინდა
დაე, გვიცქერდნენ მკვიდრი სახენი
ფრესკებად ქცეულ სახალხო გმირთა.

მაშ, კვლავაც ჯაჭვი კარიბჭეს ახსენ,
წარსულის ზღუდეც, გალავნიანო!
რომ გულგადაღლილ დავითის ქვაზე
აწ ჩვენმა წლებმა გადაიარონ!

ჩვენს მასპინძლობას ნუ გადიფიქრებ
გელათო, ჩვენც ხომ ვცოცხლობთ გელათით...

დღის მიწურვამდე მოვასწროთ იქნებ
თითო დასტური, თითო ხელადით!

4

შვიდნი ვიყავით... სამნი ვართ ახლა,
ჩემს სიჭარმაგეს ვგრძნობ და ვიფერებ.
ვისწრაფოთ, რომ არ დაგვეტყოს დაღლა,
რომ არ დაგვკრიოს ხელი სიბერემ!

მოდით, ვიმღეროთ, მოდით, ვიდავოთ,
მოდით — გავანდოთ ფიქრი მთა-გორებს!
თორემ გელათის მყუდრო მიდამო
ვინ იცის, უცებ რას შთამაგონებს!

ნეტავი, როგორც გვითქვამს, იგავით
იმ დღეებს ყველა დღე მიემსგავსოს,
თუმცა—ღა მაშინ შვიდნი ვიყავით
და შვიდში ერთი ბრმაც იყო, მახსოვს...

ის უსინათლო, ის ლეო, რევაზ,
ნეტავი ჩვენს ბედს შემორჩენოდა, —
დღის გათენება და ღამის თევაც
სიზმარზე მეტად არა სჯეროდა.

მაგრამ სიმღერით წვდებოდა ცაში
მისთვის უხილავ მზის ბრწყინვალებას,
შესთამაშებდა ბნელსა და საშიშ
ღამეს საოცრად წვრილ-წვრილ-თვალეზას!

სიცოცხლე მისი ისევ და ისევ
სჭირდება ჩემს გულს და ვერ ველევი —
შეუბერავდნენ მოწყენას მისებრ
აკორდეონის საბერველები, —

მეთქვა ოღონდაც, მეთქვა ოღონდაც,
და მკლავებს მკერდის მთელ სიგანეზე
ლაღად მიჰქონდათ და გამოჰქონდათ
სიმწარე, სიმხნე და სიხალისე!

რევაზ, მიუსწროთ წუთს მიუსწრებელს,
და მეც ვირწმუნებ ვით გულუბრყვილო,
რომ ღარიბ დღესაც ზეიმის ელფერს
ანიჭებს შორი ტყე და პურ-ღვინო!

არა წყურვილის, არა შიმშილის
და არა ღვინის ალისქარს ვიქრობ –
შენი და ნიკო აღსაზიშვილის
გამოძახებას ამ ლექსით ვფიქრობ.

ცა ვისაც უყვარს, წყნარ საღამოსაც,
ვგრძნობ, ამოსწვდება ცაში უკბოდ, –
მხოლოდ იმიტომ ღირს აქ ამოსვლაც
ერთხელ, ერთმანეთს რომ გავუღიმოთ!

ამოხვიდოდით არა უნებურ
ნაბიჯით მოლის გადასათელად
და არა ასჯერ ბედგაცუნებულ
სინარულისთვის ცრემლდასადენად.

გადახედავდით მთა-გორებს რჩინო
და სადმე ჩვენი მზეც დაგვიცდიდა,
ჩვენი ვარვარა მზეც... რიონს იქით
ზღვაში ნასროლი დედამიწიდან!

ხელი დამკარით ბეჭებზე, თორემ
ჭმუნვაში ეგებ ეჭვიც ერიოს...
გულს თუ სილაღეს ვერ გაუტოლებ –
წუხილი ვინღა მოიგერიოს!

ამ ჯავრს რა ვუყო, ამ ჭიანჭველას!
თუმც ვებრძვი როგორც მკარნახობს ალღო...
ღიმილის-კაცი გეგონეთ ყველას,
გულაღრენილი ყოფილვარ, ხალხო!

ხომ ფიქრობ, რევაზ, ხომ ფიქრობ, ნიკო,
(ხომ ფიქრობთ, ვინც იქ იყავით მაშინ)

ჩვენი ღიმილიც რომ ერთი იყო
ერთ სასიმღეროდ აწყობილ ხმაში!

რა მღელვარებით მივაგნეთ გელათს,
ხომ გახსოვთ ერთხელ, დაბინდებისას...
მე ახლაც მიწვევს ფიქრთგასართველად
მწუხრი იმ წუთის და იმ მთებისა.

ხომ გახსოვთ, ტაძრის შეფაკლულ ჩრდილსაც
კრძალვით ვუცქერდით და მოწიწებით,
ეძებდა ლეო, ათინათს მზისას,
ეძებდა კედელ-კედელ... თითებით!

და განა მსოლოდ ლეო, მღვიმეთა
ბინდ-ბუნდში განგებ განაბულები
უკვე დაისის გასალვივებლად
სულს იბრუნებდნენ სალამურები!

და მეც მისმენდა წუთი უმზეო
რომელსაც ბედისწერა მიანდეს...
— დაუკარ თუნდაც დაისი, ლეო,
ჩემი ბინდ-ბუნდიც რომ ახმიანდეს!

დაუკარ ლეო, იცოდე ამ დიდ
მწუხრის დროს განგებ არ გეფერები,
დე, ვით ფილტვები აივსონ დარდით
აკორდეონის საბერველები!

შეიძრან ცაში ტოტები ხეთა
ძირს რომ ქვიტკირში გაუდგამთ ძირი! —
თვალი არა გაქვს და მაინც ხედავ,
თვალი არა გაქვს, და მაინც ტირილ..

7

მე და ჩემს ტოლებს ცრემლი არ გვიყვარს.
და არც ღიმილის დრო დაგვრჩენია —
სიმღერა ბეწვის ხიდზე გაგვიყვანს,
გაღმა ნაპირიც, ვგრძნობთ, რომ ჩვენი!

დავუკრათ, ჟინსაც თუ განვაახლებთ,
დაე, ამღერდეს ძველი დიდება,
დაე, გაცოცხლდეს რასაც ხელს ვასლებთ,
რასაც კი სიტყვა ჩაეჭიდება!

მიწაზე ღამის ლანდი წვებოდა,
ფერი არ ედოთ კლდეებს მშვენიერთ
და რომ სიმღერით გაღვიძებოდათ —
ფალიაშვილი მოვიშველიეთ.

და ბნელი იქვე ისე დაფლითა,
ისე უხმობდა ხორალს ხორალი, —
მღვიმეებიდან დარდი აფრინდა
ჩაბუდრებული ვით ყვავ-ყორანი!

ფალიაშვილო, დიდება შენდა!
ზარით რომ ზეცა ააგუგუნე.
აღსდგა ჩვენს თვალწინ ქვადაუშლელთა
ამღერებული რვა საუკუნე!

ჩვენი ხორცი და ჩვენი სისხლია
მტკიცე ქვიტკირი იმავ გელათის...
დღის მიწურვისას ჩვენც აგვიხსნია
თითო ქარაგმა თითო ხელადის!

და აჰა, აჰა, ჩვენი დაისიც
ის განა ჩამქრალ კერის დარდია —
ისაა გულის ცეცხლი, და ისიც
საკურთხეველის ქვებში ანთია!

ფორატი

Whof this grim, ungauly, ghatly
gannt and aminous bird of gore
meant in croaking „Nevermore“
Edgar Allan Poe

მზე რაა — მზერით ვერ წარმოიდგენ,
შუქი თუ ბნელს არ შეედარება,
მწუხრი დაარქვი — გულს როცა იტკენ,
შუქი — წამიერ შენს ნეტარებას!

იმედს ლაჟვარდის ფერი ჰყენია,
უიმედობას ახშობს სიშავე.
მშვიდობის დილა მტრედისფერია,
ყვავ-ყორნით მხოლოდ ბნელს აღნიშნავენ...

მშვიდობას როგორ არ ვინატრებდი,
ქვეყნად მაშ რისთვის გამიმარჯვნია! —
არა, ფიქრით ფრთათეთრი მტრედი
სიმბოლოდ როგორ არ მიმაჩნია!
მაგრამ არწივი გვესვა ხელმწიფედ
და იმედს აგრე ვერ დავხატავდი,
როგორ დავარქვა მტრედი ჩემს იმედს,
სწორედ არწივის ფრთებქვეშ გავთავდი!

გავთავდი? — არა! თავისგანწირვის
ღრო თვით ჩემს ფერხთით დასცეს მამებმა
და ვნახე გვირგვინაყრილ არწივის
დაუნდობელი დასამარება!
ასლა მეც მიყვარს ჩემს ირგვლივ როცა
დაეფინება ფრთათეთრი გუნდი
და იმ ბრძოლების სიმძაფრეს ვლოცავ,
კვლავ გულით როცა კულს დავუბრუნდი.

ვეაღერსები ლექსებით მტრედებს
და აქვე, ახალ შენობის კართან
სხვა არაფერი არ მაიმედებს,
თვით ამ შუქნათელ ცხოვრების გარდა,
ზამთარიც თითქოს ამ ერთ წამს ეძებს
ფრთების ფარფატი წამოვა ჩვენკენ,
თოვლზე დაცვენილ პურის ნამცეცებს
თავაქოჩრილი მტრედები კენკენ.

ხიბლავთ მეტადრე ასეთი სვავი
გუნდში ქურდულად შეჭრილ ბელურებს
და ხის მახლობელ ტოტიდან ყვავი
შურით დასცქერის მათ ნაფხუშრებს!
იხელთებს ღროს და შეუნიშნავად
მოსწყდება ხის ტოტს ღრუბლის ნახევი
და კვლავ დათოვლილ მიწაზე შავად
დადის ვით განზრახ ნაკარნახევი!..

მე რა? მეც ერთი მოქალაქე ვარ
და მირჩენია ვთქვა ქალაქურად:
— ვხედავ და მიმდის... მე ჩემს ნასევარ
ცხოვრებას ომში ვთვლი დაკარგულად!
და ვგრძნობ, არაა გასაკვირველი,
ყბად ასაღებიც არაა თითქოს —
კაცმა ყოველთვის შავი ფრინველი,
რომ ბედშობად ამოიკითხოს.

ხომ გახსოვთ, მარად მოსაგონარი
სურათი თეთრად აქოჩრილ მტრედის,
და თვალჭიატა ომის ყორანი
ჩასაქოლარი აჩრდილი მკვდრეთის!
ეს ორი ფერი თავს დასტრიალებს
გაჩენის დღიდან დედამიწასთ,
ცისქვეშ დარჩენილ ადამიანებს
დაგვძახის ედგარ პო და პიკასო!

მე რა? მე ომის ნაიარები
მხოლოდღა ლექსის პწკარზე მანია,
ლაღად იმ ცის ქვეშ დავიარები
ფრენით რომ ფოლადს დაუფსაჭნია!
ხომ გახსოვთ მძაფრი ბრიალი ალის,
როცა დავძახეთ ავსუღთ არუღი,
მე დამრჩა მრავალ მილიონ თვალის
უთქმელი დარდი და სიხარული!

უნდა აქ მათი სიმართლეც ითქვას,
უნდა აქ მათი ხმაც ახმიანდეს,
ამიტომ არის, რომ ყოველ სიტყვას
უკანასკნელი სუნთქვა მიანდეს!
ამიტომ არის, რომ კარი-კარად
დავდივარ მე ამ ფიქრით გართული, —
ვაიმე, თბილისს თუ ნარიყალად
შემორჩენია ჩემი ქართული!

არა! მე ახალ თბილისს ვუმღერო
და შენობები ასცდნენ ჩარჩოებს,
ნუთუ წყალბადის შავი ღრუბელი
წაშლის ამ ქალაქს, ამ ხარაჩოებს!

არ, არ მჯერა და უნებური
ფიქრია მხოლოდ, ფიქრი ფრთაშავი...
არა ბედს უკვე დაუფლებული
დგას უკვდავება მთაწმინდასავით!

არა, ცას ბინდიც არ დაუტოვოთ,
განათებული ვარ სინამდვილით,
მთაწმინდისათვის მტრედებს უთუოდ
ისევ პიკასო ხატავს ამ დილით...
დავდივარ. თვალი წამართვა ქუჩამ,
ლანდი ვარ? მზეში ყოფნა არ მსურდეს!..
და მე ღამითაც თვალს აღარ ვხუჭავ
რომ საყვარელი დღე არ დასრულდეს...

ასეა... მაგრამ აქ ამას წინათ
როცა შინ ისევ დავბრუნდი გვიან,
არ იქნა, დარდმა არ დამაძინა
და ღამით შუქი არ ჩამიქვრია.
ჯერ კიდევ მარტი იდგა, ციოდა
ქარმა კარგარეხ ზმა არ განაბა,
და განწირულად შემომწიოდა,
ფრთებივით სცემდა სარკმელს დარაბა!

როგორ არ უნდა შეერთე მხილველი,
ნანობ გულდაგულ რომ არ ჩარაზე,
ვით ორი ლანდი – ორი ფრინველი
მოაწყდა უცებ შუქს ფანჯარაზე!
აბა, რა იცი, რა მოეჩვენათ,
თქვა, განა თვალის შევლება კმარა,
ერთი იმ ყორანს ჰგავს, უეჭველად,
ერთხელ რომ უკვე დაგჩხავლა „არა!“

ხოლო მეორე ოთახის ყვავილს
ყრუდ შემოჰყურებს მხრებდაკორტნილი,
აფრთხობს ქარყინვა თუ ავსულ ყვავის
მოკლე სულისთქმა, მოკლე სროტინი.
შენ უცქერ, უცქერ მათ მოჩვენებას
და ნატრობ შენი ალაღი ნდომით:
რომ შენს სიცოცხლეს და შენს მშვენებას
აწ აღარავინ ერჩოდეს ომით...

და არ მთავრდება მათი არაკი,
არა, და ასლა არადაც მინდა...
ლამით ჩემს ირგვლივ ბრწყინავს ქალაქი
და მაღალ ანძით მღერის მთაწმინდა.
დადის ზამთარი, არხევს ყურთმაჯებს
და იმეორებს: — ბერიკაცი ვარ...
ქარი კი ისევ ცას აქუცმაცებს
და ბნელს ბუმბული თოვლად აცვივა.

დადის ზამთარი... მაგრამ გაზაფხულს
თვალეები უკვე თოვლქვეშ ხედავენ,
ველი ხვალინდელ მზეს და რაც ამ გულს
ჩრდილად შემორჩა, იმას ვედავე!
და ბნელი ფიქრი თუ იმედს მიქრობს,
ნათელი — შუქად მომიფენია...
ვით ედგარ პო და პიკასო ფიქრობს:
ყოფნა-არყოფნის ორი ფერია!

მეათე სახალხო ღმრთაღმადგომლობა

ასი წლის ვაჟა... ასი წლის
შემდეგ დაცქერის მთა-გორებს,
სადღაც, ჭირსა და ვარამში
ჩამქრალი დღე არ აღონებს.
ცისა და ქვეყნის კიდებზე
გადმოდგა შუაგაცივით:
ნაბდით, ცხენდაცხენ, მოსისხარ
ყორნებთან ნაბრძოლ არწივით.

ასი წლის შემდეგ აქ ისევ,
მზე ლამპარივით მინთია,
და ვაჟას ვხვდებით პირისპირ
აღუდა, მე და მინდია!
იჩქარის ვაჟა, დაიძრა
თითქოს ხევდახევ მთა-ბარი,
არაგვის ტალღაც ისე ჩანს
ვით ლურჯა ცხენის ფაფარი.

დაიძრა თითქოს ჯირითით
ისევ სამასი მამაცი,
თუ დავუჯერებთ ბილიკებს –
არაგვიც არის სამასი!
იჩქარე, ლურჯავ, გულფიცხო,
არავგო, არავგიანო,
ხეეს იქით იცდის ღრეობა,
ვაჟა არ დაავგიანო!

გზაში რომ ასლდეს მხარდამხარ –
ალუდას მისცა უფლება,
არწივთა ენით ხევესური
მინდია ესაუბრება.
დეკა და ღვია ასარებს
ქედზე რომ ამოქარგულა,
ხარჯისვის შორი შეხედვა,
ბედმა რომ ისევ არგუნა:

ანბანიც კი არ წაშლილა
ბილიკზე ნალით ნაწერი,
ვაპყვე კვალდაკვალ, არავგო,
გაპგლიჯე ბადე-ფაცერი!
ვაჟა იმ ნაბდით, იმ დარდით,
შენ რომ ოდესღაც ხედავდი,
საცაა გადმოგვიქროლებს
ჩარგლის მთებიდან – მცხეთამდი!..

მოდიან, მთებიც მოდიან
ისე ვით მამა-პაპანი,
სან ელავს ტალღა მდინარის,
სან ლურჯა ცხენის ფაფარი!
ასე მგონია, დრო აღსდგა
და არა ლანდი მალლობთა,
ვგონებ: არავგი კი არა –
თვითონ დრო მოგვიასლოვდა...

გაღმა ჩანს უკვე ცსრა მუხა,
გზად უკვე მწუხრის ბინდია,
ვაჟას ხელმარცხნივ ალუდა –
ხელმარჯვნივ ასლავს მინდია.

— იქ იდგა მეფის კარავი? —
ორთავემ ერთად იკითხა.
— იქ იდგა უკანასკნელად,
პაი, პაი, რომ იქ იდგა!

ცხრა მუხის ბეჭებს მიეყრდნო
მეფე, — წერს „ბედი ქართლისა“
და ეელარ სჭრიდა მეფურად,
თვალი გამჭრიახ სარდლისა...
ვერ დავთვლი მე შენს ჭრილობებს
მთავ, სამას არაგვიანო,
ვის არ აჩნია ნასმლევი,
ერთხმად არ აგვახმიანო!

აი, აქ ბებრის ციხე დგას,
აი, იქ — მოჰკლეს ილია...
და ვაჟას შუბლზე ჭადარა
თმა ჯაერით ჩამოშლილია.
გასწი, შორს გასცდი წიწამურს,
იჭვით რომ აღარ გვაწვალო,
ბერბიჭაშვილი მკვდარია,
მკვდარი ხარ, მეფის ნაცვალო!

ტალღით ეგ დადიც წავერცხეთ
მთებს, ვით რომაულ-სპარსული,
სადღაც აქ ერთვის მღელვარედ
ჩვენს მერმისს ჩვენი წარსული
გასცდი მცხეთის კარს, არაგვო,
და ისე როგორც ყოველთვის,
მტკეპარს ადიდებულს ახარე
შენი სიცოცხლე რომ ერთვის!

თვალწინ ხომ ზღვაა სიმძაფრის
და არა დაძაბუნების,
„ჯვარიც“ კი მთას რომ თავს ადგას —
არის გვირგვინი ბუნების!
იქ, სადაც სწამდათ არმაზი,
და სწამდათ სვეტიცხოველი,
იქ, სადაც ახალ სინათლით
განათებულია ყოველი.

სახალხო დღესასწაულზე
პოეტს გულდაგულ ელიან,
გუგუნებს მცხეთა: მოვიდეს
ქვეყნად, ვინც მოსასვლელია!
მორთულა მცხეთა, მტკვრისპირად
მთებიც ფესმორთხმით სხდებიან,
საგუბრის ფართო სარკეში
ალეები ლამაზდებიან.

მცხეთის კარს ვეძებთ შორი გზით,
შორეულ მატარებლებით,
ზოგი ვიჩქარით ქვეითად,
ზოგნი თავს ფრენით ვეკლებით.
გვინდა, მზე სანამ გვინათებს —
მოვასწროთ თვალის მოვლება, —
ჩვენი ასალი მცხეთაა,
ჩვენი ასალი ცხოვრება!

სჯერა დიდსა და პატარას:
ვაჟა თუმც ასი წლის არი,
უნდა მიწაზე დაბრუნდეს
ვით ცად ნასროლი ისარი!
აჰა, რამდენი რა დაჰკლეს,
სწვდება ცას ალის ბრიალი,
აჰა, რამდენი საღამო
უცდის ტკბილსაუბრიანი!

დაჰკრა საათმა და უცებ
ქვეყანაც გამხიარულდა:
ვაჟას ხელმარჯვნივ მინდია,
ხელმარცხნივ ახლავს ალუდა!
მოვიდნენ, ხალხი დალოცეს,
გაჩაღდა სმა და ხალისი,
მათი ხანმეტი ქართულიც
გაისმა გასახარისი!

და ვით სიმღერა სიმღერას —
ჯამი ჯამს გაეკამათა,
შვილებს მარჯვენა შეუქქეს,
ღვაწლი აღნიშნეს მამათა.

მღერის მესტიერე: ვადიდოთ
მცხეთის მიწა და წყალიო,
მიწა გამოვწვით აგურად,
წყალს ცვივა ნაპერწკალიო.

ნაჩუქურთმები, ნაძერწი,
მართლაც რა მთაა, რა მიწა!
ბრწყინავს უკვდავი სიახლით
იქ დამარხული წამიცა!
სადაც კი მიწას ლოდს ავხდით,
წლებმა რომ წარსულს დახურეს:
მწყემსის სალამურს ეპოვულობთ,
თამარ დედოფლის საყურეს!

სადაც კი მიწას ლამაზთა
კაბის ფრთა გაეკარება
ია და ვარდი ამოდის,
ყაყაჩო შავ-შავ ხალებად!
მცხეთაა სისხლით ალალით
და თფლით გადანამული...
ვაჟავ, სამშობლო ავკავდა,
ავკავდა ჩვენი მამული!

და ქართულ სიტყვის სიცოცხლეს
სულს, აბა, ვინ არ შეაღვეს –
მიწაში უდგას ფესვები,
ცაში ტოტებით შრიალებს...
ქვა არ იქცევა ჩუქურთმად,
თიხა დარჩება თიხადა,
სიახლე ჩვენი თუ ქართულ
სიტყვით არ გამოიხატა!

ენაწართმეულ სიკეთეს
არ უცოცხლია არასდროს,
ძალმომრეობა დაეცა
და ღმერთმა ნულარ გვანატროს.
მღერის მესტიერე: – ვაჟკაცის
დროზე აქ მოსვლას ვაშაო,
ნაბადი გვერდზე მოიგდე,
ლექსი გვითხარი ვაჟაო!..

წამოდგა ვაჟა, მსარ-ბეჭით
დაჰფარა აღმოსაგლეთი,
ხელთ ნაბდის ქუდი უჭირავს
ვით შავი ღრუბლის ნაფლეთი.
ჩვენ ცალი თვალთ გეილიმის,
ცალი ფიქრს გადუბინდია,
შეჰყურებს ხალხი. შეეყურებთ
აღუდა, მე და მინდია.

მიყუჩდა ყველა. მტკვრისპირად
ყრუდ ნიაგჰარიც არ წივის...
და ფრთების ცემა მოგვესმა
ვაჟას „დაჭრილი არწივის“ —
ეს იყო კენესა, ეს იყო
უბრალო სიტყვა სალხური,
მაგრამ ჩვენ სუნთქვა შეგვიკრა,
მიიპყრო ჩვენი თვალ-ყური!

ბგერით ეძებდა გული გულს,
სილაღეს — სისხლი მჩქეფარი,
ლექსს შეხვდა ხალხის ვაშა და
ჯამების შეჯახებანი!
და ბოლო პწკარი ჯერ კიდევ
როცა ჰაერში ეკიდა, —
მორს ვიღაც ადგა ლანდივით
შავი კლდის მონატეხიდან.

ახლა სხვა ლექსი გაბრწყინდა,
სხვა ცეცხლით გამობრძმედილი,
ვაჟა ზვიადი კაცია,
ზვიადი, მაგრამ კეთილი,
რომელ ერთს შეედავება,
რომელს, მთქმელსა თუ გამგონეს!
უსმენს ამ უცნობ ვაჟკაცის
ხმას და უსინჯავს ძალ-ღონეს.

„სიტყვაფრთიანი ყოფილა“ —
და გული შუქით ევსება, —
იტყვის: „წესია, სუფრაზე
გაინავარდონ ლექსებმა“...

და როცა ჩუმი ჩოჩქოლით
ხალხიც იკითხავს: — ვინ არი!?
ვაჟას თვალები უცინის
ცრემლებით ნაციმიმარი.

გაპქრა უცნობი, გასწყვიტა
სიმღერა გაუწყვეტელი, —
ვინ არი, აბა, ვინ იტყვის,
მტკვარი თუ ქვათა კედელი!
ვინ ზიცის, იქნებ დასჩემდა
წესი იმ უცნობ თსტატის —
აგრე უსსოვარ ღროიდან
მცხეთის მიწაზე რომ დადის...

კლდეებს ეწვევა საჭრისით,
მეტყველ სულს ეძებს ქვაშიაც
და მერე ჩვენი სიცოცხლე
ამ ქვათა სულისთქმაშია!
ხელით რომ ასჯერ მოხატა
საუკუნეთა წყვდიადი —
ვინ არი, გვითხრას, ვინ არი,
ასეთი მხნე და ზვიადი!?

ვეფხვსა და მოყმეს უმღერის
მისი უბრალო ფანდური,
სიტყვა ხმლის ნაპერწკალივით
ომში აქვს მიმოფანტული..
ახლაც ვით ვინმე მელექსე
საითლა გაქრა, საითლა!
ყმაწვილი სჩანდა, ის იყო
სიმღერით ენა აიდგა.

იქნებ კვლავ მირბის, მიაფრენს
შორს უგზო-უკვლოდ მერანი,
სახე კი არა — სახელიც
გაპქრა, ვით გულის ძვერანი!
ო, არა, მისი სამარე
ყორანმა როგორ გათხაროს,
კაცი ჩვენს თვალწინ ამალდდა,
მისწვდა ცხრამთას და ცხრაწყაროს,

ვინ თქვას, ასეთი რამდენი
დღესასწაული უნახავს,
ვინ თქვას, ასი წლის სიშორე
რამდენჯერ გადმოულახავს.
რამდენჯერ ცისფერ არაგვის
ზვირთებს გზად გამოჰყოლია...
მე ის უცნობი ყოველთვის
უმცროსი ვაჟა მგონია!

მცხეთაც მან ააგუგუნა
ისე ვით ჩემი პოემა,
სხვა ნათესავი ამქვეყნად
ვაჟას არც მოეპოვება!
მისი ფრთიანი სტრიქონი
იმავე არწივის ფრთის არი:
„მოყმემან პირშიშველამან
შიბნ გაიარნა კლდისანი!“

და ვიდრე მათი ხმა ისმის,
მათი მღელვარე ქართული,
ძველს კვლავ ახალი ამალღებს
ისე ვით სართულს — სართული —
ღირს ხელი ვტაცოთ შალაშინს
გავერთოთ ასლის შენებით
და მცხეთის მიწა მოვფინოთ
ჩვენც ლექსთა ბურბუშელებით...

მ ა მ ა

„ჩემი დღისა და ღამის წიგნი“.

ეს არაა მხოლოდ მოლანდება წამის,
არა, მოხუც მამის სიტყვა ამისრულდა, —
გაოცება თქვენი
განა ამით მსურდა,
სასწაული თვითონ დავიჯერო ღამის...

ჯერ იყო და, დღისით, თითქოს თავი დავდე
ვუტრიალე ქალაქს, ღამის თორმეტამდე,
ვისაც ერთხელ მაინც
ვუნახივარ — იტყვის —
რომ უბრალო დარდიც არ მაწუხებს იმ დღის.

შინ ღიმილი მომყვა... მაგრამ რაღაც იჭვიათ
მე და ჩემი ღამე,
ვგრძნობ, უცეცხლოდ ვიწვით!
ვგრძნობ, როგორც კი დავრჩი ყრუ ოთახში უბრად —
ძიღამფრთხალი ფიქრიც იქცა ჭირისუფლად.

უცებ გაწყდა წამი... და შემაკრთო წამმა —
სიბნელეში მშვიდად შემოვიდა მამა.

შემოვიდა ისევ ისე, შუბლგაშლილი,
გაზაფხულით თეთრად გაბარდნილი თითქოს,
მოიკითხა სახლი,
შვილი, შვილიშვილი,
გულს მომსვდება, ვიცო, რაც არ უნდა მკითხოს!..
ოცდაშვიდი წელი, მდუმარე და ბნელი
იყო სადღაც, მთრთოლვარ ხელით საძებნელი.

რამ აცოცხლა, ვფიქრობ,
ვფიქრობ გულდამწვარი,
დასცემოდა მაინც ცრემლის ერთი ცვარი!

სათნო სახით ახლაც გამამხნევა, თორემ
თუნდ სიზმარიც იყოს — თვალს ვერ გავუსწორებ!

რა ვიღონო, რა ვთქვა, მჯერა თუ არ მჯერა —
დამიჯაბნა მჯერა
დაბლა თავის დახრამ,
ჩემი მკვდარიც ველარ დავიტირე, მაგრამ
დავიტირო იქნებ ჩემი ბედისწერა!

ვინ დაუდო სიკვდილს და სიცოცხლეს ზღვარი,
ვინ დაუთმო მიწის მტვერს ხორცი და ძვალი?!
ქვა და ღორღი შესძრა, ალბათ, გულის სმამაც

მიმოსწია მხრებით

კიდე-განი ვიწრო,

რომ აწ მიწაპიყრილ ამოსუნთქვით ვიცნო
წიალიდან მძიმედ წამომდგარი მამაც.

„რაო, ჩემო კარგო, რაო, ჩემო ყველაე!“

მეფეერება მამა, ისე, როგორც ერთ დროს.

არაფერი არ სურს

მე რომ დამაყვედროს,

გავუყუჩდი. ვუსმენ. და მით უფრო ვღელავ..

„კვლავაც შენ ხარ ჩემი მოშრიალე ტოტი,

ნამეხარი მუხა

არ გეგონოს გახმა,

მიწაშიაც მე ამ მოლოდინით ვთრთოდი;

ამ სიხარულს, ვფიქრობ, აიტაცებ აღმა!

არ გეგონოს, დაღლილ გულს აღმოხდეს გმინვა;

აკვაცივით, მძვინვარ დრო-ჟამს დავსდო ბრალი, —

ან ისეთი რა მძულს,

ან ისეთი ვინ ვარ —

რომ დავტოვო ქვეყნად მძულვარების კვალი!

მეჯავრება მწუხრი გაავებულ გმირთა,

სიყვარული არის ჩემი წმიდათ-წმიდა!

ბრძოლის ველზე ჩემებრ

ვინც დაეცა, — იცის:

რომ სიმართლეს ბელტი ვერ დაჰფარავს მიწის!

მკვდრეთით აღმდგარ სახელს რად შევმოსავ ძაბით?!

რწმენა — რწმენით ცოცხლობს; როგორც კაცი — კაცით!!

მაშ, ავსწიოთ წარბი, და ავიდგათ ენა!

მოერია ტკივილს

ხალისი და ღხენა,

აკვამლებას — ისევ სჯობს ჩემსავით ენთო,

სიტყვის კაცი თუ ხარ, უნდა სიტყვას ენდო!

თქვი, შუქდამცხრალ მზეზე დილდილობით თბები,

თუ, სიბერის შიშმა

გაგითეთრა თმები!'

იმ უიღბლო დღიდან დღემდე პასუხს ველი:
რას შესწირე, შვილო, ოცდაშვიდი წელი?!”

„ვის არ უნდა ქვეყნად რომ სიმღერა სჭექოს,
წლიდან წლამდე მთებში გუგუნებდეს თქმული,
რომ ჩვენს მკერდში ერთხელ

მომწყვდეული სული

საუკუნის ერთხელ ამოსუნთქვას ეყოს!
ალის ფერი ცაზე წარუშლელი რჩება,
ის დასტოვა ბრძოლამ და სიცოცხლემ ჩემმა!
ჯერ არც ერთი ღმერთის

და ხელმწიფის კაცი

არ ყოფილა ჩემზე მედგარი და მკაცრი!

რამდენჯერაც სცადეს და ჟანდარმის მჯილით
გადამაგდეს უცხო მთა-გორების იქით —
იმდენჯერვე ბორკილს

გამოვსტაცე ძვალი

და ციმბირის ქარბუქს ავურიე კვალი.

ვერ ჩამიხშეს ხმა და როგორც ვაჟამ ბრძანა:
კაცის ხმაშიც არის მთა-გორების ძალა!
მაგრამ განა მარტო ნაპერწკლები წამთა —
მე სიჩუმის ცივი მეტყველებაც მწამდა! —
თუ სიჩუმით იბრძვი —

ერთი სიტყვა კმარა,

საიდუმლოს უკეთ იცავს ერთი „არა“.

ციხის ჯურღმულს, დაე, საამბობად დარჩეს —
სამი ღამე წყალში მდგარი როგორ მტანჯეს,
ძლივსლა შერჩათ ძარღვებს

თბილი სისხლის ფეთქვა,

კბილს ვიმტვრევდი კბილით — სიტყვა რომ არ მეთქვა!..

ვიდექ მტკიცედ, მქონდა მისწრაფება წრფელი,
განთიადი იყო ჩემი ღროშის ფერი!
და ვინც ფერხთით დასცა

ხელმწიფე და ღმერთი —

იცი კარგად, მეც ვარ იმ ათასში ერთი

მეც იმ დილის მზე ვარ, არ ვეკუთვნი წარსულს,
ნაფლეთ-ნაფლეთ ღრუბლებს მივეფარო არ მსურს!

თავისუფლად გაშლილ შვილიშვილის ფრთაში,
ჩემს ძალ-ღონეს ფარულს

თუ შეამჩნევ ახლა —

დარწმუნდები, როგორ ვისწრაფოდი მაშინ
მოვქცეოდი უკვე საუკუნეს მაღლა!

ნურც ქადილად ჩათვლი, ნურც მოხუცის კვეხნად,
თუ მგონია: ხელთ მაქვს ძველი ნატვრისთვალი,
თუ იმედით ვცოცხლობ

სანამ თქვენ ხართ ქვეყნად,

სანამ წვდება მერმისს იმ დროშების ალი...

რა დილაა, რა მზე, რა სიმღერა, დახე —
რა ოცნებით სუნთქავს გაზაფხული ჩვენი,
აჰა, მოხუც მამის

სახელი და სახე,

რა სურათი გინდა უფრო შეჭველი?!

მე ჩემო ვთქვი... ახალს ახალ ამბად ველი,
და ვკითხულობ ის დღე სადღა არი, სადღა, —
სადაც მოსჩანს ერთად

ახალი და ძველი,

მოსავალი ჩვენი, თქვი, როგორი დადგა?!“

— ზეიშია დილის, სიმღერაა თუ მზე,
მეც ამ სურათს ვხატავ, მეც ამ სურათს ვუმზერ!
ყველა საოცრება

და ოცნება ყველა

ხეთა ფოთოლთშლა თუ ხეთა ფოთოლთცვენა,

თესვაა თუ კაფვა, თიბვაა თუ რთველი,
ფერად-ფერად მთების კალთა, მინდორ-ველი,
სულ ამ სურათზეა,

სულ ამ ცისქვეშ, მამავ,

წარსული და აწმყო, ახალი და ძველი!

თუმც ბოლნისის ქვათა ფილებს მე არ ვთლიდი,
ახალ ჩუქურთმათა თალებს ჩუმად ვთვლენდი.

არც ყმა ვიყავ მეფის,

არც ჯავშანი მეცვა,

მაგრამ ციხე-კოშკის გადამრჩენი მეც ვარ!

მუჭა-მუჭა მიყრილ ვარსკვლავების ციმციმს
გადახედე ხევ-ხევ, აჰა, თუ არ გიმძიმს,
გადახედე ღამეს:

ფერწერაა ჩვენი! —

სიამაყით ვამბობ, ვალებ სარკმელს, ვშველი,

და ენგურის ტალღა შუქივით რომ მოპქუსს,
ჩემს სურათში თუა,

ვეკითხები მოხუცს.

და მოხუცი მამაც მიპასუხებს: — არის,

ისე როგორც ტალღა რიონის და მტკვარის!..

— ვინ დაუდო სიკვდილს და სიცოცხლეს ზღვარი,
ვინ დაუთმო მიწის მტკერს ხორცი და ძვალი?!

მეც გულს მერჩის, ვღელავ,

სხვებზე არანაკლებ,

და ჩვენს შორის ამტყდარ კამათს განვაახლებ:

ლექსს თუ ვწერდი მაშინ, როცა გვსპობდა ომი —
სხვა რა იყო მფეთქავ გულთან მისაწვდომი?!

არ მღეროდა განა

იმ ლექსს ყველა წყვილი?

ჯარისკაცის დედა, ჯარისკაცის შვილი...

ვარსკვლავეთში, ახლაც კაცი გზას რომ იგნებ,

ვინ რა იცის, ლექსი იქვე იცდის იქნებ!

ხომ არსებობს სხივი

თავისუფალ ფიქრის,

ლაინერზე უკეთ ლაღი სიტყვა მიჰქრის!

რომ ეფრინათ ცაში იმ იმედით ვწერდი

და ერთიღა თუა,

იმ ათასში, ერთი,

ცად ასულა მაშინ ხმაც მთისა და ბარის,
და მოხუცი მამაც მიპასუხებს: — არის!

ვის არ უნდა ქვეყნად რომ სიმღერა სჭექოს,
წლიდან წლამდე მთებში გუგუნებდეს თქმული,
რომ ჩვენს მკერდში ერთხელ

მომწყვდეული სული

საუკუნის ერთხელ ამოსუნთქვას ეყოს!..

მოსავალი მკითხე?.. დავუცადოთ, მოვა.

და თვალნათლივ ვნახავთ

თუ როგორი დადგა.

შვილიშვილიც მკაცრი გამოცდაა, რადგან —
ის იმარჯვებს მხოლოდ, ვინც მერმისი ჰპოვა.
ქვის ხანაა, ნეტავ, თუ ბრინჯაოს ხანა? —

ჩვენს დარბაზში ახლა ქვის კაცები დგანან,
სადაცაა მოვა

ამ ოჯახის ბურჯი,

აქ ბატონობს მისი საჭრისი და ფუნჯი!

სადაცაა კიდეც დროა შეთამაშდნენ
ეგ წარბები შუბლის ზღურბლზე განაბული,
მასაც უყვარს ბრძოლა

ვით მე და შენ, რაჟღერ,

და სიმართლეც უყვარს თვალჩაკრულად თქმული.

ვერ ვისვენებ. ვღელავ. თუმც არ მშვენიის, ალბათ,
გვიან მოსვლას ვთვლიდე საგანგაშო ამბად! —
მაგრამ რა ვქნა, ღამე

ნაპერწყლებით იწვის —

რომელ სარკმელს ვანდო გამტყუნება იჭვის!

სჯა-კამათის, სუფრის და სილადის გამო,
რა ცოდვაა სადმე დღე რომ დააღამო,

ბედ-იღბალი ჩვენი

მაინც სხვადასხვაა,

ხალხით სავსე ღამე ცდუნებათა ზღვაა!..

და მას უცდის, უცდის საქანდაკო დაზგა,
დრომ ყოველი წუთი მეთვალყურედ დასხა.

ყველაფერი ცდაა, ყველაფერი დროა,
დრო კი ისე ღრმა და ისე ხელვიწროა —
რომ ძლივს ვხედავ ახლა

წილი როგორ ჰყარა,
თქვი, იმედი მაინც არის იქ თუ არა?

და მოხუცი მამაც მიპასუხებს: — არის,
ვით სიცოცხლე ჩვენი, შუქი ჩვენი თვალის!

*

— ცაა თვალწინ, მიწა, ზღვა თუ გზა და ხიდი,
ქვეყანაა, სადაც ჩემს ბედ-იღბალს ვცდიდი.
ქვეყანაა, სადაც.

ხევ-ხევ, სოფელ-სოფელ
ხეებიც კი ტოტებგაშლით ბაასობენ!

ქვეყანაა, სადაც ქალაქების გრგვინვა
ვალარ იცდის უკვე

დაიხსომოს ვინ ვარ...

მაგრამ ეს სომ ახლა გასამხელად არ ღირს,
მიხარია, მიყვარს ამღერება ხალხის.

და სიმღერის პირველ სიტყვად რომ არ მწამდე,
მამაც, ხელი როგორ მიმიწვდება ცამდე?!
დრო და ჟამი ნაკლულ გულს ვით ამივსებდა,
მხარს არ მიდგეს მამა,

მხარს არ მიდგეს შვილი...

ღიმილივით სადღაც ღვივის ჩემი წვლილიც,
თუმც ღიმილთან ერთად მეც მაქვს ჩემი სევდა.

როგორც მკერდის ძვალში გაჭედილი ტყვია,
ძვალს ახლა მტკენს, მაშინ არც კი შემიტყვია!
როგორ მოხდა, როგორ

არ ჩამოწვა ჭერი,

ჩემს ოთახში როცა იდგა ქვეყნის მტერი.

რა თავზარი დამცა ვილაც ქონდრისკაცმა,
რომ უსიტყვოდ მხოლოდ შევიფარე და-ძმა,

შევიფარე შეილი,
შევიფარე ღედა,
მან კი უცებ ოჯახს მხარი ჩამოჰკვეთა!

მაპატიე, მამავ, რომ არ მეყო ძალა,
მტაცებელმა სულის თქმაც არ დამაცალა!..
აი, ახლა მესმის, მესმის და არ მჯერა:
სიჩუმეში თითქოს
კვლავ ამ კართან, აქვე,
ბნელ კიბეებს ბნელში თან მიჰყვება თავქვე
ნაბიჯის და ჯოხის მძიმე-მძიმე ბჯენა...

ო, ეს შენ ხარ, შენ ხარ... ფეხის ხმაა შენი
უკუნეთში, სადღაც დარჩა წარუშლელი.
მე არ მინდა ნაბიჯს თვალი გავაყოლოთ, —
„როგორ მოხდა, როგორ“ —
ვიმეორებ მხოლოდ.

ღრთა თვითონ ქვეყნის მოსამართლე დიდი,
მე შენს ამბავს განა ცრემლის ფასად ვყიდი!
სიმართლეა სიკვდილ-სიცოცხლეზე მძლავრი,
და მან დასდო შენს მკვლელს საბოლოო მსჯავრი!
მე კი მინდა, მივსწვდე
კვლავ იმ ღიმილს, იმ სელს —
გამართლების შემდეგ სიყვარულს რომ მიმხელს.

რა კარგი, ხარ, მამავ, შენსას რომ არ იშლი,
კკოცნი მე შენს თვალებს,
რა მეტყველად სდუმან!
რომ გაბედოს ვინმემ და მოგვიგოს ნიშნი,
შეთქმულივით ვიცი, შეაჩვენებ უმალ!

შემოსწრება სწორედ ასეთ მოსვლას ჰქვია:
შინ როგორც კი შეილმა შემოაღო კარი —
ფიქრს მიმიხვდა ლექსიც,
(თუმცა ოდნავ გვიან)
მივეგებე უმალ ხელაპყრობით მდგარი.

და დარბაზიც ისე გაანათა ჭაღმა
განიერი სარკის გამოღმა და გაღმა —
რომ ერთბაშად მოვხვდით
ერთ ჩარჩოში ახლა,
ერთ ჩარჩოში, ბუხრის და კარადის მაღლა!

ცალკე მე ვარ, ვხედავ, ცალკე ის და ცალკე:
მოხუც მამის სურათს იმეორებს სარკე.
შემთხვევაა, თორემ სარკის ცივი მინა
არც იხსომებს, თვალწინ თუ ვინ ჩაურბინა! —
თუმც ციმციმით ჩანსაბრ
ამ ჩარჩოში, აგრე,
ნაბიჯი და... კმარა, რომ უკვალოდ გაჰქრე.

ამ მრგვალ სუფრას, სკამებს, ისევ აქ რომ დგანან,
სამივენი ერთად არ ვუსხედით განა, —
ჩემებრ აჩნდა პაპას
მაშინ ლილო-ჭრილო,
მე კი შენი ტოლა ძლივს ვიყავი, შვილო.

ჩამავლებდი ხოლმე თითებს ხუჭუჭ თმაში...
დიდი, დიდი — ხუთის
იქნებოდი მაშინ.
ახლა? აჰა, ცდაში კიდევ მოგიხუცდი,
ვუცდი მე შენს მოსვლას, ძილგამფრთხალი ვუცდი.

შენს ფიქრებთან მიყვარს ხელჩართული შებმა,
დამაბეროს მინდა სიჭაბუკემ შენმა! —
ვეკითხები: — სად ხარ?
და მან უკვე იცის —
სადაც უნდა იყოს — მუდამ თვალწინ მიზის.

სადაც უნდა იყოს, მეც უთუოდ იქ ვარ.
შვილი თუა — ეძებ, შვილი თუა — მიხვალ!

ოცდაშვიდი წლის და განშორების შემდეგ
მეც ხომ მოხუც მამის შეძახილზე შევდექი.
ჩემს საყვარელ მოხუცს
ჩემი გული ვანდე
და იქაა, სადაც მე თვით ავიმართე.

მზე სამთავეს ერთად გვანათებდეს მინდა!
ისე როგორც გრგვინვა ცხრაასიან წლების,
სართულ-სართულ ქართულ
ჭერის ამალღების
სილამაზეც არის სიმამაცე შვილთა!

ყველა, ყველა, ყველა! პატარა თუ დიდი,
პირველი დღის სწრაფვა,
მეორე დღის ხიდი,
ყველა წამი იწვის ერთ განუყრელ წამად,
საუკუნე ჩვენი არ იყოფა სამად!

ის რაც იყო, არის, და ის რასაც ველი —
ჩვენი იყო, არის, და იქნება ჩვენი!
მწამს მერმისი ერთი,
ისე როგორც მწამდა.
ისე როგორც დიდი ერთგულება სამთა!

წამკითხველო, ცოდვად ნუ ჩამითვლი დამწერს,
თუ იმედით ვცოცხლობთ ჩვენ ამა და ამ წელს,
თუ საკუთარ კერის
სულ პატარა ალი —
საუკუნეს წვდება ვით ვარსკვლავებს თვალი!

ვის არ უნდა ქვეყნად რომ სიმღერა სჭექოს, —
წლიდან წლამდე მთებში
გუგუნებდეს თქმული,
რომ ჩვენს მკერდში ერთხელ მომწყვდეული სული
საუკუნის ერთხელ ამოსუნთქვას ეყოს!..

დ ე ზ უ ლ ე თ ი

*

აჰა პროლოგი, პროლოგი ცაში:
ეთამაშება ტყის ტოტებს ჩიტი,
სიჩუმე, მოკლე გალობა, ტაში.
და მერე ისევ სიჩუმე დიდი.

მაშ, დედუღეთი რას უნდა ერქვას
თუ არა — ჩიტის პატარა ბუდეს!
დაიპყროს ცა და არ გამოერქვას?
სოფლის სიმწვანეს არ დაუბრუნდეს?

მეც დედუღეთი მეძახის დედავ,
მეც ამ ხეებთან მდგარი ლანდი ვარ.
მსურს გაგიღიმო და ვერა ვბედავ,
ამ სოფლის აღმა-დაღმა დავდივარ!

და რაც აწყდება ყრუდ გულის-ფიცარს
ისიც ზომი, ისიც ჩემეულია,
ვით აჩქარებულ საათის ისარს
წრე განა ერთხელ შემოუვლია...

იმ წელს აქ როცა ფეხი ავიდგი
შენ აქ დაგირგავს ჩემი ვარდის-ხე,
და აი, ახლა? ახლა რას ვიტყვი, —
თვითონ ვიწევდი ეკალ-ბარდისკენ!

გამიმეორე ყველა ზღაპარი
დედავ ხმა-ტკბილო, ხმა-დარდიანო,
მიტოვებული შენი მთა-ბარი,
რომ ერთხელ კიდევ გადავიარო!

უნდა ვეძიოთ, უნდა ვეძიოთ!
სჭრის ეჭვის თვალი ბნელს უეჭველსაც,
მთებზე არბენილ გზებს დავეწიოთ
და აღმოვაჩენთ ოცნებებს ჩვენსას!

ტყის მეფეს ბებერს ფესვი აქ ედგა
და არა სადმე შავი ზღვის გაღმა,
ჩვენი დღე დილის მზემ ააფეთქა
და არა შავ ბნელ ღრუბლების ნაღმმა!

✱

რა საყვარელი ყოფილხარ დედავ,
რა საალერსო და რა პატარა...
მე სოფლის გზაზე მიმავალს გხედავ,
სწრაფი ხარ კვლავაც და კაფანდარა!

მე, შვილზე ფიქრით გაჭაღარებულს,
მამხნევებს ახლა რაც მახსენდება:
მისდევს ურემი გზას ჩაღამებულს,
მისდევს, ყრუდ მისდევს, და არ თენდება!

მთვარეც გზაზეა... მაგრამ შენ საით?!
საით ისწრაფი გულმიმალული,
ცა ფერმიხდილი არის შენსავით —
ცასაც არ სცხია, ფერუმარილი!

და ბოლავს ცეცხლი ნავლად ქცეული.
ურემმა სოფლის გზა გადაკვალა...
— ქალო, ციხიდან გამოქცეული
კაცი, რა მოხდა, რამ შეგაყვარა?!

ან რა იმედით მიჰქრი ტყისაკენ,
რა სიტყვას აწვდი, ან რა ბარათებს, —
გაუპარსავი მისი პირსახე
როცა ღიმილით შემოგანათებს?!

დედა-შვილობას გაფიცებ, ახლა
არ იუცხოვო ამის გამხელა
და სიყვარულით ვინც აგამაღლა,
ვფიქრობ, ქვეყნადაც მან აგამღერა.

ვფიქრობ, სიცოცხლე თავს შემოვაველო,
განა არ ვიცი ვინ ამოკაწრა
სატევრით ბუხრისაგურზე — კარლო
და 907. 3. 29.

რა საყვარელი ყოფილხარ დედავ,
რა საალერსო და რა პატარა...
მე სოფლის გზაზე მიმავალს გხედავ
სწრაფი ხარ მართლაც და კაფანდარა!

მაშ, ახლაც ერქვას ველს იანეთი,
ტყეებს ბაძგარი, ეწერს გვიმრაღა.
მეც ხომ ბედს აგრე შევშრიალეზდი
ვიდრე თვით ბედმა არ შეგვიბრაღა.

ვიდრე ჩრდილნარში არ ჩაგვასახლა
და არ უწოდა მას ჯიქთუბანი —
იქნებ ჯიქი ვარ, ჯიქი ვარ ასლა
ღა არა ვინმე ტკბილმოუპარი!

მწყურვალე გულის სწრაფვა ჯიქური
დგომას აქ მართლაც როგორ დასჯერდეს! —
და წყაროსთავი ქვამოჭიქული
დაე, ჩემს თვალებს შემოაჩერდეს!

წყალი ჯერ უნდა გულმა დალიოს,
მერე გზადაგზა თვალსაც ეყოფა.
გზამ იქნებ ლელოც გამატანიოს —
ხიფათი თუ არ გადამეღობა!

მაშ, წუთმა ჩემმა სხვა რა ინატროს:
— რა მინდორია, რა მთა, რა ქედი!
ჩემი ზღუდეა, მაგრამ იმავ დროს
ციდან ცად ჩემი გადასახედი...

დიახ, ეს ჩემი სოფლის დილაა,
და ეს თმა-თეთრი ნისლიც ამ სოფლის —
რალა თქმა უნდა ჩემი კბილაა
და მომსწრე ჩემი ყმაწვილკაცობის!

და თუ სახელიც ნიშნავს რაიმეს
დე, შუბლის ფიქალს ეწეროს იგი —
ირემიც უნდა ჰყავდეს საირმეს
როგორც ჯიქთუბნის ჩრდილნარებს—ჯიქი!

შემოაფრინდა ასწლოვან ძელქვას
პატარა ჩიტი, ჩიტი მზეწვია,
რა უნდა გულის ამ ცოცხალ ფეთქვას,
რა უნდა ერქვას, ერთი ბეწვია!

ფრთხილ-ფრთხილით ასე რომ ჰყვივს,
ნეტავ, სვე-ბედზეც ასე ფიქრობდეს,
ნეტავ მზის ჩარხზე ასხლეტილ სხივის
ცეცხლი ეკიდოს და ვერ იქრობდეს!

სული თუ ფოთლებს შეუშრილა.—
ფრთაც დაიღოცოს პატარა. მუზის,
ჯერ ჩემთვის არა შეუშლია—რა
სიხარულს ჩემსას ხის ტოტზე უზის!

გაბრწყინდა დილა, და რაა ნისლით
ტყისპირი კვლავ თუ შეიბურება,
შემკრთალ თითებით საყელოს ვიხსნი,
სილალეს ითხოვს ჩემი ბუნება!

მაგრამ სილალე სადღაა, ნეტავ,
შემეტყოს მაინც შეგუბულ ხმაში.
შენ თუ ამ სოფლად აღარ ხარ დედავ,
შვილი მეც აღარ ვყოფილვარ — მაშინ!!

დედავ, უშენოდ ვხვდები გაზაფხულს,
და მადლი შენი არ დაიშურო.,
ხარბი თვალებით ვეძებ რაცა მსურს —
მეცა მაქვს ჩემი საშარიშურო...

აქ, ეზო-ეზო, წაღდსა და სასხლავს
ლესვით რომ ჩარხი აანაპერწკლებს —
საგაზაფხულო ჟინიც თან ახლავს
დედავ, ამ დილის ცასა და მერცხლებს!

ჩემი დილაა, ჩემი ხალხია
და უბისწიგნში რად არ ჩავხატო, —
მეც ხომ თვალ-ჩაკვრით შემომძახიან;
მოგვე სტრიქონი გასაჩარხადო!

მდელოებს იქით, მარჯვნივ და მარცხნივ
ჭრელ-ჭრელ ჩითებით ჩანან ჩვენები,
— მარწყვი მოსულა, მაისის მარწყვი!
მგზავრიც რომ. ვიყო — შევეშველები...

გზასაც თავისი სწრაფვა ჰქონია —
ველს ცის-კიდემდე მიჰყვება ველი,
კიდევ შორსაა მთა საყორნია
მე კი ცას უგვე მიმიწვდა ხელი

და ფეხთქვეშ ჩრდილი ვინ არ დამიგოს,
რაა გზადაგზა, რა ცაცხვებია!
ცოტაც და.... ყვარლის მთების არ იყოს —
სადაც კი წავალ — თან წამყვებიან!

— სულო, შენს ლტოლვას გაუმარჯვნია,
სხვას რაღას ნატრობ ამ ნათელ დარში!
იქნებ სახლ-კარი არ გაგაჩნია...
აგერ, ახალი ოდაა — დარჩი!

ვკითხოა ამ ტყვია-აცდენილ ჩიტსაც
სადაა ხსნა და სად აღსასრული!
ვკითხოა, ლაჟვარდი ფოლადის ფრთითაც
არის თუ არა გადაკაწრული!

ნარიონალში ჩაიწვა ისლი,
გაკაფულ ხსტეებს გასცდა გზა-ვიწრო,
პორიზონტზეა შავი ზღვის ნისლი
და ქარმაც ერთი ფეხით გაგვისწრო!

აპა, შემთხვევა უკვე მოგვეცა
და აჰყვეს მზერა ზე-აწვდილ წარბებს,
ვისაც სახელის უნდა მოხვეჭა —
სახელდახელოდ მიენდოს ამბებს!

ეს უკვე ცდაა, ცდაა და არა
თავგასართობი გასაუბრება,
ტრიალებს ქვეყნად ცხოვრების ჯარა
და მივატოვოთ არ გვაქვს უფლება!

არა! ორღობით, შუკით, ბილიკით
ბნელი არ ახშობს კაცის გონებას,
სოფლის ყოველი ღამე, პირიქით
ჩემგან მოელის გაცისკროვნებას!

ბველი კაცი ვარ თუ ახალ-კაცი
აწ, ჩემი დღისა და ღამის მჯერა,
წითლად აჩნია ბნელს განაკაწრი
მეც მივხვდი — როცა მიმიწვდა მზერა!

და ვერ შემაკრთობს ბერიკაცს შიში
— აქ რომ დილაა, — ვიტყვი ბერიკა,
სადღაც იქ, ნაფლეთ ღრუბლების ჭრილში
ვარსკვლავებივით ჩანს ამერიკა!

— აქ რომ დილაა, — ვიტყვი ღიმილით, —
იმ ვარსკვლავების უარმყოფელი —
საგაზაფხულო ჟივილ-სივილით
მომეგებება ჩემი სოფელი!

და აი, ჩიტი, ჩიტი მზეწვია
ამ დილით უკვე ხის ტოტზე მიზის.
არავინ ისე არ შემხვეწნია —
ვთქვა ხოტბა ჩემი ცისა და მიწის!

მაშ, დედუღეთი რას უნდა ერქვას,
თუ არა ჩიტის პატარა ბუდეს!
დაიპყროს ცა და არ გამოერკვას?!
სოფლის სიმწვანეს არ დაუბრუნდეს!

იღბალო ჩემო, დიდება შენდა!
ვხედავ ურდული კარს რომ არ აძევს —
სამოგზაურო დღე გაუთენდა
ბილიკებს, ცას და კარლო კალაძეს!

მე კვლავაც მხოლოდ სიცოცხლის მჯერა

სამბიშარი.

გამოჩენილი მხედართმთავრის

კონსტანტინე ლესელიძის დაკრძალვის დღე.

მე კვლავაც მხოლოდ სიცოცხლის მჯერა,
მზეს ეძებს ჩემი ჯიუტი მზერა!
და აი, თვალეზანთებული დარბაზი ღია,
მზისი, კვლავაც გაზაფხულის ლამაზი დღეა
და კვლავაც მხოლოდ სიცოცხლის მჯერა...
მაგრამ ეს რაა, რა ზედისწერა?!

რა უეცარი განკითხვაა ცოდვის და მადლის:
წევს დილის ცოცხალ ყვავილებში ცხედარი სარდლის,
გულხელდაკრეფით წევს ომის ღმერთი
და მზის ჩასვლასაც არაფრად არ თვლის —
უბრწყინავს ოქრო-ალმასით მკერდი!

საკმაო იყო მისი ხელის ერთი ჩვენება
და იწყებოდა ზღუდეების ნგრევა-შენება!
სვლად აღიდებულ მტკვრის და რიონის
სჩანდა მედგარი სვლა მხედრიონის.
ისმოდა ბუკი სოფელ-სოფელ და ზარი რეკდა
სანამ ხმლის ელვას ჰქონდა ძალა და თოფი ჭექდა,
სანამ ჭრილობებს სდიოდა სისხლი —
ის იყო მკაცრი სიამაყე მუსლმოდრეკთა!

მაშ, ახლა ცისქვეშ რათ წევს გულალმა,
სწრაფვა ბედაურს რათ აულაგმა?!
შვილი, ომებით სახელგანთქმულ ივერიელთა
აკი სიავეს სულთამხუთავს, იგერიებდა!
და განა ერთხელ, განა ოდესღაც, —
ჩვენს მტერსაც დასვდა უბოროტესსაც!
მაშ, სასწაული გამარჯვების კვლავაც გვაჩვენოს
და თეთრი ცხენი ხმალამოწვდით შემოაჭინოს.
რომ შავბნელ ბურში მისი ნათელი
ჩადგეს დრო-ჟამის შუა უცებ, და გაგვაშველოს
შეურიგებლად მოსისხარი მოკამათინი!

რა უბრად სძინავს დღეწართმეულ რისხვას, რა უბრაო!
შემოხვევია მწუხარება სვეტებს შაჟ ღრუბოლო.
ხეები ხეებს რტოს არ უხრიან,
ჩუმად, ჯგუფ-ჯგუფად დგანან, მწუხრია.
მაგრამ საცაა, განშორების მარში იგრვინებს
და უნებური შეშფოთება შესძრავს გვირგვინებს...
— საით, ო, საით?! — ვიკითხო მინდა, —
სადაა მაინც სავანე გმირთა?!
ვინ აიმაღლებს ხმას დარბაზში, ვინ გაიკვირებს —
ლანდებიც თითქოს მოლოდინით გადაიღალენ...
აწ, ამ კაცისთვის აღარც დღეა და აღარც ღამე!

და აჰა, გულზე დაკრეფილი მისი ხელები
შავი ქვემეხი. ლეგიონის შავი ცხენები.

აჰა, სამხედრო ორკესტრის მარში!
მეც მრავალ ათასს ვუდგევარ მხარში.
მეც მრავალ ათასს მივსდევ და ვფიქრობ,
ყრუდ გაღვივებულ ცეცხლს ველარ ვიქრობ:
— ო, მებრძოლ სულის დამშვიდებაჲ, რომ ოდნავ მწყიდე—
საკუთარ მხრებით ავითანდი ამ ცხედარს ცამდე!
მიწა კი... მიწა დაინდობს განა?!
აჰ, უღიმღამოდ გაქვავებულს უკუნისამდე,
აჰ, სადაც თეთრი ძეგლები დგანან!

წუთი... და უკვე უკანასკნელ გმინვით თოფებმა
გვამცნეს რომ მხედრის შუქნათელი გვემშვიდობება.
აღზევებული ჯართა წყობით, თმით, ზავითაც
მზესავით ჩაჰქრა, დედამიწის ბნელში ჩავიდა.
და ღრუბლებწაშლილ სივრცეს უშორესს
თვითმფრინავებმაც გადაუქროლეს...

ვუცქერ ამ უცხო გარდახვეწას, ვუცქერ, მარტო ვარ,
დავიშალენით, აღარ ისმის მაღალფარდოვან
სიტყვათა ზარი სამგლოვიარო
და გაყუჩებამ თვალის გუგა გამიფართოვა:
მიმძიმს გავლილი გზა თავდახრით გამოვიარო.

არა და, როცა დღე იხურება —
პირისპირ მართლაც მიმძიმს ყურება:
კარგი რა არის ყრუ ბინდ-ბუნდში, ავი რა იყოს:
დე, ვარსკვლავებით მილურსმული კარიც გაიღოს!
ბნელს, ვიცი, ვიცი, რა ქარი ალებს,
რა ფლეთს, რა ფიქრი აფორიაქებს, —
მოჰქრის ჰაერის შორი ტალღა ხმის გამნაბავი,
მოსდევს ღრუბელი ღრუბელს ღელვით, ამბავს — ამბავი,
მჭევრმეტყველევით აიმაღლა ჭერი ქალაქმა

და კიდით-კიდე შეაზრიალა.
სად — კენესამ უცებ, სად — სიმღერამ, სად — ლაპარაკმა!

მზარავს, სიჩქარით გადახლართულ ლიანდაგების
მოულოდნელი კივილი ღამით,
ხან გაბმით ისევ, ხან ერთი წამით!
და მერე, სადღაც, მივიწყებულ ღია თაღების

გულის გამბობი აგუგუნება —
გზა როცა განგებ გაიღუნება
და შეეფრქვევა ელვა მავთულებს!
მზარავს, დროდადრო შეცხადება ამ ღამის, ამ ცის,
უსიტყვო დარდი მთაწმინდაზე ამართულ ანძის —
როცა ქალაქი თვალს აღარ ასეხს
და მსოლოდ გლოვით მოგვაგონებს კვარსა და სახელს!

მესმის, თ, მესმის, — სად იბრძოდა, სად მიიცვალა,
გმირს, მკერდზე როგორ შემოაღნა ჯაჭვი წვრილთვალა...
ალაღიყა რომ არ დამიწდეს,
სამშობლოს რომ არ გადაავიწყდეს!
და ის უკვდავი არის მართლაც. მაგრამ ზეცაში
შორეულ სმათა კორიანტელს ძალით ვერ წაშლი
და ველარ იტყვი: — რა უკუნია! —
სიცოცხლის სუნთქვას ცა და ქვეყანა:
ვიღაც გვიღმუის განუწყვეტილ, და ვიღაც გვიცავს,
ატომის მკაცრი საუკუნეა!..
მაღლა კი... მაღლა ჩვენს ვარსკვლავს ღვიძავს!

არა, მერმისი არ გაგიმეტებს —
ვენდობი ისევ მე ჩემს იმედებს! —
მე, არა მსოლოდ მახარობლის პირბადრი სახე —
იარაღდაყრილ დამპყრობელის დუმილიც ვნახე,
ვნახე და ნახვა რაღად მინდოდა —
თმა-წვერმომშვებულს მხდალი სულიც კი დაბინდოდა,
აღარც ყბედს ჰგავდა და აღარც ქებულს, —
ბომბდამშენების გაბოლილი ფრთები, ჯავშანი,
მყეფარ ქვემეხთა ყბები შავ-შავი
ფერხთით ეყარა „გამარჯვებას“ აწ დამარცხებულს
და მცივან მხრებზე მოხვეული პქონდა თავშალი!

ღიახაც!... მაგრამ ზავი არ ჰქვია
მტრობას თუ მტრობას არ დაკარგვია,
და სანამ უნდა ვიგერიო იგი მეც ასე! —
მსურს: დავდიოდე თავისუფალ დედამიწაზე,
მსურს: დღეთა ჩემთა გაცისკროვნება
და არჩევანიც სწორედ აქ არის:
კაცის გულს ერჩის ეშმაკივით კაცის გონება,
ჟავლი თუმცა-ღა გასულია ბუკის, ნაღარის...

აჰა, სიასლეს მონატრული ჩემი სკაფანდრა,
დამისხვრეს, თუ ეს მისწრაფება არ გაამართლა, —
ოჰს ეურჩება სიმაჰაცე რწმენის, ახალის!

ახლა გულისსმა მსოლოდ წინსვლას ესმიანება,
მიწის ბრუნვასაც შეაფერსებს შეგვიანება!
ახლა სინაჰლე სიტყვის და ფიქრის —
წინ უკვე სსიკის სისწრაფით მიჰქრის!
და ქვათა-ციხის გაღავანში რომ ჩაიკეტო,
რა უნდა ნახო საიმედო და სასიკეთო?!
ისევე, როგორც რიჟრაჟი დილის —
შუჟფრქვევით იწვევს მოსკოვი — თბილისს!
მშვიდობას იცავს არა ციხე — არამედ ხალხი.
ათასი გრდემლას მძიმე გრგვინვა, ათასი ჩარხი,
ათასჯერ დიდი თავდალება ასალგაზრდობის!

სადღაც, ბილიკებს შერჩენილი დრო ვინ ინატროს —
დრომ წინ გაუსწრო საარაკო ფრენით წინა დროს!
— ძირს, ძველი ზღუდე ძველი ორლობის!
მაღლა ავსწოთ შუბის წვერით მზე გიორგობის!
დრო იყო, გვედგა კარის მცველად ციხე-სიმაგრე,
ისრის გასროლით გაგვიზომავს ფრენის სიმაღლე,
დრო იყო, ძალით მოინდომეს ხომ ჩვენი აყრაც —
ასი მტერი ჰყავს თვითეულს ახლაც! —
მაგრამ ასი ძმა ასს შესძახებს: — ომი არ გვინდა!
და ბობოქარი ზღვაც უნდა დაცხრეს —
ზეზუნებრივი ცოფის ნთხევით ზღვაც თუ აგრგვინდა!

აღარ არიან ცაში ღმერთები,
ცას მეოცნებე თვალი განაგებს!
ნათელი ადგათ საქართველოს ლამაზ ქალაქებს
და გულო, როგორ არ ამღერდები!
კაფვაა, თესვა, თიბვა თუ რთველი —
მზეს ამომავალს ხელმარჯვედ ველი!
ბედს არა მსჯავრი გადამიწყვეტს დაუნდობ ომთა —
არამედ ფიცი პირისპირ მდგომთა,
არამედ: რწმენა გონების ძალის —
მე ვარ ცისკაცი ძე დარეჯანის
და ვარსკვლავების გაბედული მეგზური ძველის!

როგორ გავექცე მე, ამ ფიქრებს, როგორ, სარდალო!
მაშ, გასჭერ ჩემო სინამდვილევ და სამართალო!
ის რაც ამ ღამის ჩამიჩუმშია —
არის ამქვეყნად, არის გულშიაც!
მაშ, გავალვიძოთ სივრცეები გაულვიძარი,
ზღვის იქით, ზღვის ქვეშ, მიმალული მტერი ვიცანი, —
არა, არაა ჩვენი კარგი წუთისოფელი
კვლავაც ღვთის-ცეცხლით დასაქცევი, დასადნობელი!
არ გავჩენილვართ კაცისმკვლელების
საკვლევ-საცდელად, საღალბოდ და სახარხართდ! —
მათ იარაღი უნდა ავყართ!

მით უფრო მკვეთრი და წარუშლელი
არის სარდალო, სახელი შენი!
ნათელს ცით მოგვყენ — ისე, ვით გვყენდი —
და აღტაცება არაერთხელ აგვახშიანებს;
შენ თვით იბრძოდი გაბედულად, რომ ომის ღმერთი
აღარ ჰყოლოდათ ღმერთადქცეულ ადამიანებს!
და რა იქნება, მეც ის წუთი ახლა ვიწამო:
ვთქვა, „შვებით სული ამოითქვას დედამიწამო“.
არა ხმლის ელვით და არა თოფით —
აღჭურვილია დრო ჩვენი ნდობით...
და აწ არავინ არ ინატრებს, არც გააძევენს
ნაპოლეონებს, თემურლენგებს, სააკაძეებს!

იყავ ნეტარი! — გემშვიდობებით
ხეთა ცად აწვდილ მწვანე ტოტებით!
არა, არაა ამომავალ მზის დამლუპველი —
ავი განზრახვა და წყალბადის ავი ღრუბელი!
დღეს, ჩვენ ზღუდეზე დგანან ანძები
როგორც მშვერავი ჯარისკაცები,
და ღრუბელ-ღრუბელ ახალ ამბებს ელის მთაწმინდა.
მან ისიც იცის, რას ვოცნებობ, რისი თქმაც მინდა...
დღისით ყოველთვის, მეც მავთულზე მიზის მერცხალი!
მაგრამ თუ ღამით ზეცა დამძიმდა —
ვცდი, მუჭა-მუჭა შევაყართ ბნელს ნაპერწკალი!

გელნაღი

წარწერა მედინადის პირველ ზურცელზე

კარჩაკეტილი დარდიც არ მინდა,
ფრთა ფრთას შემოჰკრას თუ ცოცხალია!
როგორც გავუღე კარი — გაფრინდა,
დარდი კი არა — უცხო ქალია!
დაცარიელდა ერთბაშად მკერდი,
მკერდი კი არა — მყუდრო გალია,
გულივით ჩუმი და ერთადერთი
აქ იყო, ყრუდ აქ უფართქალია!

მისი იმედით ვცოცხლობდი, ვწერდი
და უცებ, როცა შევწყვიტე წერა, —
ვიღაც შორეულს მეც გავახსენდი,
შორი მოკითხვით მეც გამიხსენა!..
ოცნებავ ჩემო, სხვა რა ვიღონოთ? —
ვხსნი ფრთაჭრელ ბარათს და არა მჯერა:
მივიღეთ ფოტოსურათი მხოლოდ,
უცნობი ქალის უცნობი მზერა...

ჩუმად მიცქერის და საკმარისი
არის გავიგო თვალთა ცქერითვე:
სახელი მისი, გვარი, პარიზი,
სამოცდახუთი წლის ენკენისთვე,
და იქვე: „განა მედინადს არ ჰგავს?
თუმც მედინადი ამ ქალს არ ჰქვია,
სიცოცხლის იმედს რა დაუკარგავს
სანამ სამშობლო არ დაკარგვია!“

მწერს მედინადი, მედი, მედეა...
და თუმცა მაწვდის მომხიბლავ სურათს —
პოემისათვის რა იმედია
ან დასაწყისად ან დასასრულად!

არა! იმედის მზე მე მინათებს,
ზღვაა წინ — ცის და მიწის ზღვარამდე,
ვხედავ იმ ტალღებს, იმ მედინადებს
გზაში რომ ლელვით გაჭაღარავდნენ!

და მკლავგაშლილი ვდგები ნაპირთან,
აქ, სადაც მათი მიწა-წყალია,
მათი მღელვარე დარდია წმინდა,
ის დაიბინდა, ვინც დამცხრალია,
ვინც ისევ უნდო გულით გაფრინდა
ის ჩემთვის ისევ უცხო ქალია...
კარჩაკეტილი დარდიც არ მინდა,
ფრთა ფრთას შემოჰკრას თუ ცოცხალია!

მედინადი

პოემა

★

ცისკიდემდე იისფერი ზღვაა მხოლოდ,
იისფერი ზღვა და ნისლი!
ხოლო დაბლობს თვალი შორს რომ გააყოლოთ —
ღელავს ლერწამკაღმის ჩალა, ღელავს ისლი.

ღელავს ტალღა და კარჭაპა ტანმორჩილი,
გადღედილ მკერდს მიგრძილებს ცისკრის ქარი
და შავ ზღვაზე თეთრად გზა-კვალამოშლილი
ნიჩბის მოსმით მივიჩქარე.

ვერ მოვითმენ, პორიზონტზე ვერ ვიდგები,
მეც ხომ ალვის ზე ვიქნები, ეგ რომ მსურდეს,
შორს გამოჩნდა ტაძარივით თეთრი გემი,
ანაკლიის ზღვაში უნდა შემოცურდეს! —

დადგა კიდეც... და მზადაა მიესიოს
ზვიგუნს ჩვენი კარჭაპები პაწაწინა.
მე თუ არა — უცხო თვალი ვინ ეძიოს,
ვინ ეძიოს, თუ განგებამ ამაცილა!

გემს „მარსელი“ აწერია და გემბანი
სართულ-სართულ ამართულა ცაში თითქოს,
იქნებ თვალ-წარბგაბნეულიც განგებ არი —
ანბანივით კაცმა რომ ვერ გადიკითხოს!

მოჩანს ასი წყვილი თვალი,
თვალი კილო-განიერი, კილო-ვიწრო,
და როგორღაც გულმა შორი ნაპერწკალი
ერთი ქალი წამწამებში მაინც იცნო!

იცნო, მაგრამ იცით მაცდურ წუთის მანკი
აღმოჩენამ არცთუ ისე გამახარა, —
მე თმაწითურ ქალს ველოდი სტუმრად, მან კი
ხმელ თითებით გადისწორა თმა ჭაღარა!

უკვე ცალკე, მოაჯირის იქით, მაღლა,
ვარჩევ როგორც გასაოცარ გამონაკლისს...
მე კი არა (ზღვა ვერ იტყვის, გემბანს ახლა
გულს მღელვარე მოლოდინით რატომ ასლის).

დგას ციცაბოდ ამართული თეთრი გემი,
ზღვის ფსკერსაა მიჯაჭვული და ირწევა,
ჯაჭვის კიბეს უდარაჯებს ფიქრი ჩემი,
ისე ქვევით, ისე, თითქოს ზღვის ფსკერზე ვარ.

— ჰეი, ჩემო სიყმაწვილე, არ იფიქრებ
სიყვარული აიტაცო ნება-ნება?
ამ გადაღლილ წამწამებში არის იქნებ,
ღიმილის და ცრემლის იქით გემალება!

ხედავ? მოდის კიბეებზე ფერთა ფენით,
ნიავეს ფრთხილი კაბის ჩრდილი მიანება,
ჩამწკრივებულ მეზღვაურთა მკერდებს შვენით.
მისი ჩამოშრიალებს.

შე და ჩემი ნავიც ისე დავბარბაცდით —
არა დაგვრჩა რა, ნიჩაბთა მოსმის მეტი.
გადმოვიდა. მივესალმე. და მკლავგაწვდით,
მოსვლის უმაღ მიბასუხა: — მისის მედი!

— ო, შენ ამი! ჩვენ ერთმანეთს ვეძებთ, მგონი! —
თქვა განაბვით და თარჯიმანს თხოვა შეველა,
საუბარი სულ უბრალოდ გასაგონი,
წმინდა ვერცხლის წკრიალივით მომეჩვენა.

და ავჩქარდი, ამ უცაბედ არჩევანით
წინასწარი თვალისწინიც დავივიწყე.
მისის მედი მიჰყავს მისი თარჯიმანით
ჩემს კარჭაპას ანაკლიის ნაპირისკენ!

ეს რა ნისლი მოწყვეტილა საიდანღაც!
რა მსუბუქი სულის თქმა აქვს და რა მძლავრი...
როგორც ჯავრი გაეთიშა ტალღა ტალღას —
უცხოეთის გემს კი უცხო თანამგზავრი.

ისმის ზღვიდან ღუზა როგორ ამოხვდა,
და შორსაა ხელის რხევა, ჟრიაბული.
ღამენათევ გემსაც ბოხი ხმა აღმოხდა
გასაოცრად ყრუ და ადამიანური...

აქ ერთბაშად ეგებება ზღვას ენგური,
არა, კი არ ეგებება — ღელვით ერთვის!
დარჩელს აქეთ თუ არაა მხარშეკრული —
თარგამულთან დროც არა აქვს მიმოხედვის...

ახლა უკვე ანაკლიის გზებზე მივქრით,
ქარი თვლებქვეშ მოჰყვა, ისე გვეჯიბრება.
მივადექით ალვის ხეებს და ამ ჭიშკრით
გზა კოლხეთის ჩრდილნარებში შეიჭრება!

სურათს გავლთ შეაჩერდა ფრანგის ქალი,
უღიმელოდ ნაწვიმარი ტბაც არ დათმო,
სარკეებად დგას აქა-იქ წვიმის წყალი,
შიგ ტოტები ჩახატულა გარდი-გარდმო!

საით წახვალ რომ ენგური არ იგულო,
ყველგან ფაფარ-წამოშლილი ჩქერებია,
რა ტევრია და რა ჭალა უენგურო —
წყალი მიწას ველარ მოუგერებია!

სულკალმასის დროს რომ ჩაწვა მდინარეში —
ამ გულბოყვით ჩაწვა მუხა, ამ ბეჭვებით
და თუ შემდეგ მიეყარა სილა-ხრეში —
იყოლიოს გუბე-გუბე კამეჩებიც!..

აგერ ნიშა და ნიკორა... აგერ უღლით
ქედი თითქოს დაბლა განგებ დაუღუნეს,
ხის ვეება მორს კი არა — დევის მუხლით
მიათრევენ ფესვებმოთხრილ საუკუნეს.

გზაზე, უცებ, რკინის დევიც გადაგვიდგა,
მთა-ბარს თხრის და თვალი როგორ ავაცილოთ,
გვინდოდა თუ არ გვინდოდა, არა გვკითხა,
აროხროხდა ახმასივით სასაცილოდ.

აჰა, ჩვენი საყანე და სამოსახლო, —
არ მიყვარდეს, ხომ არც კაცად ველირები! —
ეზოები გაუშლიათ ახლო-ახლო
და გზადაგზა ხელს გვირხევენ ხესილები.

უცხო ქალი უცხო თვალით იხედება,
მაგრამ ირგვლივ დასაწუნი არვინ არი —
ცაში, მარჯვნივ მოაჩვენეს ციხე მთებმა.
ტაშით, მარცხნივ, დახვდა მინდვრის ყვავილნარი.

სტუმრად ბაღში მიიწვიოს, ბაღს თუ უნდა,
ნაკადს ყველგან სიხარულით ზვირთი უჩქეფს,
დაუსწრიათ გუნდის ხეებს და გუნდ-გუნდად
თავს ადგანან თმახუჭუჭა ჩაის ბუჩქებს.

მეც ხან უცნობ ქალს შევეყურებ და ხან ისევ
ლიმილს ტუჩზე შემიჩერებს ჩაფიქრება:
ნეტა რომელ მტერ-მოყვარეს ვახალისებ,
ეჭვი რომელ მოსახვევში გამიქრება?!

ჯერ ხომ დილის ნახევარი იწვის მხოლოდ,
და ის უკვე გულსავსეა გაღადებით,
თარჯიმანსაც აღარ გვინდა გაუუგონოთ,
ჩვენ ერთმანეთს თვალით ველაპარაკებით!

ასეთ მეტყველ სიზუმესაც ვიფიქრებ მე შეველად,
ფიქრის ფარულ გამოცნობას ფიქრიც ელის:
სადღაც ტყუის ფრანგის ქალი უეჭველად —
„მისის მედი“ სახელია ინგლისელის!

ვენდო სახელს, თუ, მომზიბლავ სახეს ვენდო,
საიდუმლოს საიდუმლო არ აკლია,
ნუთუ ღამით სხვა შუქურა აღარ ენთო,
რა ჩემს მარცხად აირსია ანაკლია?!

— ნუთუ არსად გემს არ ჰქონდა ზღვის იმედი,
ბათუმიდან გალენჯიკის კანდელამდი?!
თქვენ მე ყველგან დაგსვდებოდათ, მისის მედი,
ბილიკს ყველგან გავთელავდი...

აქეთ ძველი იალქნებიც არა ჰქრიან,
თქვენ კი ცურვით მოაშურეთ სწორედ ენგურს,
მაინც რატომ აირჩიეთ ანაკლია,
რა იქნება, რა იქნება, ვკითხო თქვენს გულს?!

— რატომ? — ერთ ხანს გაინაბა ქალი, — რატომ? —
დამკრა ზელი და მანქანა გამიჩერა.
მერე მდელი გადაჰკრიფა მარტოდმარტომ.
საჭე მინდვრის ყვავილებით ამიჭრელა,

ამბობს: — როცა მეც არ ვიცი რატომ, რა ვქნა?
მირჩევნია არაფერი დამიჯეროთ,
ჩემი ჟინიც რომ ყვავილებს შორის ჩავეკლა,
თქვენ ჩემს უცხო სიშმაგეზე არ იმსჯელოთ!

ყვავილებსაც მინდვრის ქარი ურჩევნიათ
სადარბაზო მარათა ფრიალ-ფრიალს,
სიკვდილს განა იმით გადაურჩებიან
თუ ავუგებთ საყვავილეს მინანქრიანს! —

ვეფერები მათ სისარულს, მათ მოწყენას,
ეს მიდამო ახლა ჩემი სცენაც არი,
მგონი, აქ ჩემს უკანასკნელ წარმოდგენას
ჯთამაშობ და თვალი იმათ შევასწარი.

წამი ყვავილს რტომოწყვეტილ წამივით ჰგავს,
მათი ეშხი შხამიცაა, ამიტომაც —
სიყვარულის ბედისწერად წამიკითხავს,
ისე, როგორც კოლხის ქალმა დაგვიტოვა!

თქვენთვის რაა, მაგრამ კოლხეთს როცა ვხედავ,
მე კი არა — ჩემს ჭაღარას ენატრება:
კვლავ მედღეა მერქვას ნეტავ
და ხელახლა მომისმინონ თეატრებმა!..

სადღა არის ახლა ის დრო, ის იმედი,
ის ეშხი და ის ქალობა!
სამი ღამის სტუმარი ვარ მისის მედი,
საფრანგეთის ელჩმა როგორც მიწყალობა!

მე თუ პარიზს ტრაგედიის ცეცხლით ვწვავდი.
ათენმა და რომმაც როდი დამაწყნარა,
მედღათა გზა-კვალს ეძებს ჩემი ლანდი,
ეძებს, დარდი არ დამცხრალა!

ძველი გზაა ამ ბინდბუნდში, ძველი ვნება!
ძველი როგორც ანაკლიის ნავსადგური...
ტყეს თუ შერჩა აფხაზური შეკივლება
და ცხენების განწირული თქარათქური —

გამაგონეთ, გამაგონეთ ერთხელ მაინც! —
ხელაპყრობით მეხვეწება მისის მედი.
„გამაგონეთ“ — იმეორებს თარჯიმანიც
და თან უკვირს დაჟინება მეტისმეტი.

•
რა სწრაფვაა, ვერ გავიგე, რა ჟინია,
აქვს ათასი რამ გაგონილ-წაკითხული
და რატომღაც, რომ დაუთმოს ეშინია
თითოს თითო წამით გული!

თავიდანვე მთხოვა: „წინ არ წამიძლოლოთ
აღტაცება ბუკისა და ნაღარისო,
გზა სად მიდის თუ გუმანიტ იცი მხოლოდ
მაშინ არის საამო და სახალისო!“

ძველმანს ეძებს. ალბათ, ძველი დღის ერთგული
და წარსულის გახსენება სად არ ისმის!..
მე კი მინდა, ნახოს მღელვარ ტანს ენგური
რომელ მთიდან რომელ მსახზე გადაისვრის.

ახალ-ახალ ნაგებობას, ახალ ამბავს,
მოვახერხებ, რომ არ აცდეს ჩემი გეზი,
ქალი ხევ-ხევ ხაიშამდე ცაში აშყავს,
მინდა, ნახოს სად შენდება ენგურჰესი!

— კლდეებშორის რომ დაიწყებს წყალი ბარბაცს,
ვიციტ-მეთქი მთები როგორ ჩაიძიროს,
ღელვა რაა, აგებულმა საგუბარმაც
მიწისპვრები უნდა გაითვალისწინოს! —

სულ ამაოდ ვებრძვი! — სმენა ამარიდა,
არად უღირს რომ დასაველეთ ვეჯიბრებით...
ავირჩიეთ საკამათოდ მთა-ბარი და
ის ღიმილით ჩამისაფრდა, მე ციფრებით!

— ისე მიყვარს თითო წვეთი ახალ ტალღის
ვით ძველ ქეებში ჩაჟანგული სისხლის წვეთი! —
ჩვენს განუყრელ ახალსა და ძველს ვინ გაჰყრის —
ერთი დიდი სიცოცხლეა, მისის მედი.

თქვენ კი ფიქრობთ დროა დარდის,
თქვენთვის აგერ, დადიანებს შერჩათ ცალკე:
ბონაპარტის ნილაბი და ბონაპარტის
მედიდური გამოხედვის მოწმე სარკე.

სად ვერსალი, მისის მედი, სად ზუგდიდი!
მაგრამ ფრანგი აქაც ნახავს თავის წარსულს, —
მთელი დილა ამ შერჩეულ წუთს ვუცდიდი,
წუთს კი ბაღში შეჩერება, ვატყობ, არ სურს...

— არ სურს... არ სურს! — უარის თქმით მომაგონებს
ფრანგის ქალი, და თარჯიმანს აღარ უცდის,
მე მანიშნებს აწეული წარბით გორებს,
ჰგონია რომ გადაუწვდის...

ვიცი, სიბლავს რაც ასეა, და იმავ დროს,
საოცნებოდ დაშორებულ მთებს აწყდება,
რაც არ უნდა უცნაური რამ ინატროს —
ჩემი ქვეყნის სილამაზეს ვერ აცდება!

და რომ ურჩი არ გავწირო დასატანჯად,
რომ არ დარჩეს გულში სინჯი,
უკვე რუსის ციხე რაა; განზე დარჩა
სატანჯო და ჭუბურსინჯი!

გალი რაა, წყალი რაა, კიდეც რამდენ
ხიდს გადივლის, ალბათ, ჩვენი გზადაკვალი...
ვიცი, გვიცდის ღალიპიდიან კოდორამდე
ასი გორა და მინდორი ათასგვარი!

ვცდილობ სტუმარს გავუგონო, ის კი უფრო
ორღობეებს ეტანება, ვიწრო შუკებს,
და მანქანაც, ისე როგორ უგზო-უკვლრ,
სოფელ-სოფელ გადაკაფულ აღმართს უყეფს.

ჩემთვის უკვე სულ ერთია სად ან საით,
მივისწრაფი საითკენაც მიმითითეს,
გზა სან წყდება გაუგებარ სიზმარსავით,
ხან აწყდება კილით-კიდეს!

რომ ჭრელია ეს ქვეყანა — სიტყვა-სიტყვით
დასტურდება წითელ-ყვითელ მიწისგანაც,
გზა ამ მთიდან გადაგიყვანს იმ მთის იქით,
მაგრამ რისთვის, ჩვენზე უკეთ იცის განა?

აგერ, მკლავებდაკორძებულ ხეებს ცაში
თეთრი ღრუბლის ფრენა შეუკავებიათ,
აგერ, აგერ, ტოტით ტოტზე ლაზურ ვაზის
გრძელი დაღალ-კავებია!...

სად მიდისარ, მოგზაურო, სად იჩქარი,
რა გუმანი გინდა კიდეც, რა მიგნება, —
არ იმგვარად ეგებება გზას ჭიშკარი —
არ შეჩერდე არ იქნება!

მთის ფერდობზე მწვანე მთლი გაუშლიათ
ყველა გამვლელ-გამომვლელის საამებლად,
მივანებე საჭეს ხელი და იშვიათ
სილამაზით გაოგნებულს გზა ამებნა.

ვდგავართ, უცებ, ვიღაც ბიჭი გაიძახის:
— სტუმარია ჩვენს ეზოში, სტუმარია —
თვითონ არ ჩანს, გიდელების თოკზე დახრილს
ხშირ ფოთლებში თავი გადაუმალია.

— სტუმარია! — იმეორებს გულმინდობით
მთელი ეზო, და კარღია აივნიდან
მასპინძელმა დაიჭეკა ფილთა თოფით,
სანამ ერთი ამოსუნთქვა ჩაივლიდა.

ქვევით უკვე ქათმის ფრთხილ-ფრთხილია,
ჩვენ კი ლალი მასპინძელი გვეგებება,
ისე დგას და ისე ომანინია, —
მურზაყანი ძმად ერგება.

შვენის შავი ჩაბალახი
ბეჭზე განზრახ განზე გადაკიდებული.
შვენის დინჯი მიმოხვრა და ლაპარაკი,
გლებია და გეგონება დიდებული!

დაგვხვდა კიდევ თავისებურ „გამარჯობით“,
თვალწინ უცებ აგვიფეთქა კვირა დილა
და ჩახმახზე თავიდანვე შემდგარ თოფით
ორი ჭრელი ფრთა ქათამიც ინადირა.

ოდის მაღალ აივანზე ასვლა გვთხოვა,
მაგრამ ოდას, მედიმ ფაცხა ამჯობინა,
შუაცეცხლი, ალბათ, უფრო ეუცხოვა,
ხედავს: ჭერიც ნაპერწკლებით დაჭორფლილა:

ჩვენი ფაცხა წვრილი წკნელით ჩახლართული,
შუაცეცხლი, ჩვენი ყამარ-ქალის კერა!
ლომს ზელს ვიღაც მარჯვედ კაბაკალთული
და ნაკვერჩხლებს თვალს უხეთქავს მისი მზერა!

შესაბოლოად ჩანგლებზეა ხარის სორცი,
და სულგუნიც ბოლში მოჩანს მთვარესავით.
რა თავშეყრა არის ირგვლით, რა სორხოცი,
ფეხზე ადგა ყველა და-ძმა-ნათესავით!

მხარში როცა უხუცესი ხელს ჩაგვჭიდებს,
ჩვენც, უმცროსებს ხელგადასმით ვეფერებით,
შერჩენიათ მწიფე ყურძნის ფერი თითებს,
გვიყურებენ ჩუმად ყურძნის მკრეფელები.

უხარიათ. მუხლდაბალი სუფრა დადგეს,
ჭურსაც ღვინო აღმოაჩნდა, ხალამს წნილი.
სხვა რა გზაა — ჩავუჯდებით, რადგან ამ დღეს
ვუმღეროდეთ გვინდა ლალად ხელაწვდილი!

ო, როგორი კმაყოფილი იყო მედი,
კერის პირად მისი ჯირკო სკამიც იდგა,
თქვა რომ, აჰა, თურმე რისთვის ჩამოვედი,
მე ეს რომელ წიგნში უნდა წამეკითხა!

აგრე ღიმილგანაბული გოგონები
მხოლოდ ჩუმ-ჩუმ სიხარულზე მაფიქრებენ,
როგორები იქნებიან, როგორები,
შემოდგომის ბაღში როცა თქროს ჰკრეფენ!...

განმაცვიფრეს განა მარტო გოგონებმა,
სულ უმცროსი ბინადარის ქებაც მმართვეს,
როცა გავალ გაღმა, მისი მოგონება
სადმე, ალბათ, ბნელს ხელახლა გამინათებს!...

გამიგია, თავიდანვე რომ ეს კერა
ვარსკვლავების ცეცხლით არის ანთებული,
ვარსკვლავების, ამ პატარა ბიჭსაც სჯერა,
ვატყობ, არის მათთან შეკამათებული!

და ვერც რწმენით დავეწევით, ვერც ოცნებით,
თვალი მოვკარ: ჩანახატი უკვე ჩანდა —
ფურცელ-ფურცელ, კოსმიური ფრენოსნებით
სავსე არის მისი ჩანთა.

რა ამბავი გაგვასხენა და რა ფაცხა!
ბნელს აჩნია დღესაც ძველი ნაცეცხლარი,
თუმც თცნებამ ღმერთი აქ ვერ დაამარცხა —
გამოსტაცა მაინც ერთი ნაპერწყალი!

და მე ახლა, კავკასიის მაღალ მთებში,
მრავალ ათას ცხრაასი წლის შემდეგ მინდა,
ვნახო უმცროს მეოცნების ნახატებში
იმ ვარსკვლავის შუქი როგორ გამობრწყინდა.

საარაკოდ გამოდგება უეჭველად,
ფეხშიშველი ბიჭის ლურჯი რვეულები
არ იფიქროთ, რომ ჩემს თვალებს მოეჩვენათ,
არ ვაჭარბებ და არც განგებ ვეუბნები.

რა ახლოა კაცის გულთან ცა და მიწა!
აქ, დღისა და ღამის სუნთქვას არ გრძნობთ განა?
მთებს თუმცაღა წლებიც ახსოვთ ადამისა —
ხვალინდელი დილისაა ეს ქვეყანა!

რომ შემეძლოს, ბალახივით რომ შემეძლოს,
გავჩნდე ისევ და ისევე გადავიწევა,
არასოდეს დავტოვებდი მე თქვენს ეზოს,
დღეს კი რა ვთქვა, რა გავწირო, რა დავიცვა?!

მე ზღაპრული დღეგრძელობაც გამიგია,
მხიბლავს უკვდავ მოხუცების ხმა და კილო,
მათი სიტყვით „კაცს ცოცხალი არა ჰქვია,
როცა თვითონ სიცოცხლეა სათაკილო!“

ეგ დრო-ჟამთან ვაჟკაცური დავაც არი, —
ვგრძნობ და ვხედავ... მაგრამ გვერდის ჩავლით,
გალიმებას გალიმება დავასწარი
თავი რომ არ წავიშალო ჩემი ჯავრით.

აქ სიცოცხლე სიმღერაა თავისთავად,
ასთამურიც აქ ცხოვრობდა, ალბათ, არა? —
უბასუხეს: — ასთამურის გვარისა ვართ,
ასთამური ცოცხალია, არ მომკვდარა!

სხვა ადვილად წარმოიდგენს ახალ სურათს,
მე კი ვიცდი, ვიცდი განგებ, არ ვიჩქარი.
მასპინძლები ფეხზე დგანან აფხაზურად,
დაჟინებით შემოგვცქერის ფრანგის ქალი.

დაიჩაგრა, დაილია, დაწყდა გული.
აღარ იცის მეტი კიდეც რა იღონოს,
„ასთამური, ას ათი წლის ასთამური!“ —
სხვა სახელი აღარ უნდა გაიგონოს.

ვიცდით. იქნებ შეთქმულივით მოგვეშველოს
სოფლის მყარი სიჩუმე და დაბინდება...
ასთამური საეჭვოა რომ ერვენოს,
საეჭვოა და ვერავინ დაპირდება.

— სვალ-ზეგ დიდი მარულაა, ლიხნის მინდორს,
მედი, აბა, სანახავად რა სჯობია! —
სულ ამოდ ვეუბნები, სულ არ მინდობს,
ჟინი გულში ისარივით ჩარჭობია!

და მე უკვე უნებლიეთ იმ კაცს ვკიცხავ
სიჭარმაგე სასწაულად ვინც აქცია,
ჩვენი წყნარი მოხუცების წელთაღრიცხვამ,
მიკვირს კიდეც, პარიზს როგორ მიაღწია...

ასთამური თუმც არჩევანს მიადვილებს,
უნახავი არემარე არ დამრჩება:
შვიდი სოფლის დასახლებულ შვილთაშვილებს —
სიცოცხლე და გამარჯვება!

ა, იმ გორას თუ გადახვალთ, ა, იმ მაღლობს,
სამი ჭადრის ხე დაგხვდებათ დიდებული,
ასთამური იმავე ხეთა ჩრდილში სახლობს
ას ათს გადაცილებული!

პირზე როგორ ავიფარო ხელი მკაცრი,
აბა, დღეგრძელ ამბით ვინ არ გაიხარებს,
მაგრამ ახლა როგორ ვნახოთ ბერიკაცი
ბნელში ზის და აღარავის არ იკარებს.

არც კი ახსოვს მოხუცს კარგად,
როდის იყო, — იქნებ ცხრაასჩვიდმეტშიაც,
მაშინ როცა შვილიშვილი დაეკარგა,
ის, რომელიც შვილს ერჩია...

იდგა მიძიმე წელიწადი. ვერ უშველა,
დაეკარგა. და უკვალო შარაგზიდან
აღალბებდათ, ბაღლი ვიღაც ფეხშიშველა,
შეივრდომა და საყვარელ შვილად ზრდიდა.

ვისი იყო, ვინ იცოდა,
გვარს არც ხალხი ჰკითხულობდა, არც გამდელი,
უთვისტომო ბიჭი ყველამ შეიცოდა,
წამიც აღარ გაახსენეს აქამდელი.

ოცდაათი წელიწადი სჭამდა ჩვენს პურს!
და გამჩენმა ბოლოს მაინც არ აცალა,
მიითვისა რაც ებადა მოხუცებულს
და გაიქცა... გახდა ისევ მაწანწალა!

ახლა რალა დაამშვიდებს იმის გამდელს,
რალა დარჩა ჩუმი წვის და დაგვის გარდა, —
ხანდაზმული ან რა გულით დაგვიამდეს —
კაცი უკვე კაცად ველარ აგვიზარდა!..

ის დღე ისე დაგვიღამდა. დავრჩით სტუმრად,
აბა, სტუმრის უკეთესი ვინ ჰყავთ ჩვენებს?!
ფიქრი გვიდევს და ოცნება თავსასთუმლად,
ჭრელნაჭრება საბნისპირი მკერდს გვიმშვენებს.

ვწევართ ჩვენ-ჩვენს ოთახებში და მე ვგონებ,
ახლა უკვე ტკბილი ძილით გვძინავს ყველას,
მაგრამ ფიქრის ფუსფუსს მაინც გაიგონებ —
საფეთქელთან უღევს ბუდე ჭიანჭველას!

ჯავრიც მიკვირს და ღიმილიც მე ამ ქალის,
განა ერთხელ გამაღვიძებს სოლმე ღელვა,
რა გავუგო ჩაუქრობელ წვას და ხალისს —
როცა ხელთ მაქვს მხოლოდ „ელვა“

და ჩავცქერი ამ შიფრივით თავისებურ
ელვას: ჩემი მისამართი, ჩემი გვარი,
და ქვეშ ჩემი პატივცემულ
ფრანგი მწერლის ორი სიტყვა, ორი პწყარი:

„რვა ოქტომბერს, ანაკლიის ახლო, გემით,
მოვა ქალი, ხელოვანთა ლიგის წევრი,
და ვინ დახვდეს უკეთესი პატივცემით
ოქვენზე უფრო გულუხვი და ენამჭევრი...“

ოვითონ არ სურს, და ტურისტად ნურც თქვენ ჩათვლით,
დახვდით როგორც პირად სტუმარს... „სულ ეს არი —
ხელმოწერით, მოკითხვით და ნახვის ნატვრით
ელვა, ანუ გაფრთხილება უეცარი.

აკი დავხვდი სტუმარს კიდევ და ოცნება,
მე მგონია, ზედმიწევნით აისრულა.
უნდა ვთქვა რომ, საკვირველი დღის მოწმე ვარ,
ჩვენი ასე ჯერ არავინ დაისრულა!

საკვირველი განა მართლა გასაკვირველ
თქმულებათა გახსენება არის ახლა,
ჩვენ აქ ციდან მოტაცებულ ცეცხლის პირველ
გამჩაღებლად თვით განგებამ დაგვასახლა!

ნატვრად ექცა სტუმარს ჩვენი უხუცესი! —
და რაც უფრო მეტი სიტყვა მოისმინა, —
მისი გულის ტკივილი და აღზრდის წესი
მთელი ქვეყნის სწრაფვას დაუპირისპირა.

თქვა რომ „დადის ქვეყანაზე შიშის მგვრელი
რკინის ჯოჯო და ვერავინ შეაჩერა...
არა, ვილაც მებატომე ბლენძის ხელი
რომ მანქანას კაცად აქცევს, მე არ მჯერა!

თუ არაა უკვე რწმენის ნატამალი,
რა ვეძიო სულის სიცალიერეში?!
რა მიღწევა გადამარჩენს, რა წამალი
რა შუშხუნა მაშხალების იერიში?!

თქვა და მაღლა ამართული ხელით სცადა

ალენიშნა კვლავაც „არა“

— აღსასრული, კაცთმოძულეს იქნებ სწადდა,
მაგრამ სჩანს, რომ აღსასრული არ დამდგარა!

ასთამური, ჩვენი მამის მამის მამა

თუმცა გაჯავრდა, სულ არ ელის, ალბათ, იმ დღეს

როცა სადმე შესაძლოა დაჰკრას ჟამმა

და სიცოცხლის სიდიადე გაბათილდეს!

წინააღმდეგ: ის ამაგი და ის ზრუნვა

გაწეული თუნდაც ისეთ გარეწართან —

პასუხია მტკიცე, რადგან მოისურვა

უთვისტომო კაცი კაცად აღეზარდა!..

მწამს, რომ ძილშიც ასე ფიქრობს მისის მედი,

მაგრამ არა, ვამბობ: ძილის გამოც არა

დარჩეს ისევ ხელუხლებლად ვით სიზმრეთი

ამ ერთი დღის აუხსნელი გამოცანა!

ამ ერთი დღის გზა თოკივით რომ გააბა —

ერთი კაცის მთელ სიცოცხლეს გადასწედება!

დაე, მწუხრის ნისლი ერქვას, ნისლის კაბა

ისე დადის — არემარეს არ აჩნდება.

თუმცა ვატყობ, საჭოჭმანო გამიმრავლა,

ჩუმად მაინც მაღლიერი ვარ ამ წამის,

ღირს: ერთ ქალად, მწვანე მოლზე მისი გავლა,

და ერთ ქალად — მწუხრი მისი თვალ-წამწამის!

*

შეუკაზმეს ლურჯა-ცხენი მოხუც პაპას,

ულამაზეს კაცის თვალი ვერ იხილავს, —

სულ უმცროსი შვილიშვილი ვარცხნის ფაფარს;

ლაგამ-ავშარ-უნაგირის კერცხლი ბრწყინავს!

მოხუცს ვინ არ მივუგზავნე, ვის არ ვთხოვე,

სულ ამაოდ დაშვრა ჩვენი რაინდობა:

შორი დარჩა ამდენი ხნის სიახლოვე —

უცხოელთან გამოჩენაც არ ინდობა.

მაგრამ გულით რაც გვინდოდა, მაინც ახდა
და ქურდულად ჩავუსაფრდით ამ ძველ ეზოს,
სამი დღეა სოფელს ვილაც გამთაკლდა,
არ იქნება, ასთამური არ დაესწროს...

ვდგავართ. ვუცდით, ვნახოთ, გვინდა
და როდესაც გადმოლახა კარის ჭრილი —
აქეთ უცებ მისის მედი გაირინდა,
იქით შვილის რომელიღაც ქალიშვილი.

თავდახრილი დავსვდით მოხუცს, მოგვესალმა,
და ჩასჭიდა ფაფარს ხელი,
ცხენს უზანგი დაუწია დაბლა რძალმა,
შეკრთა ალერსს დაჩვეული ლურჯა ცხენი!

ლურჯა ცხენი და მოხუცი ას ათი წლის,
რომ ინატრო აფხაზეთის იქით კიდევ,
სად შეგვდებდა ხვალ-ზეგ, თუნდაც დედამიწის
მოიარო კიდი-კიდე!

ჰეი, როგორ მოიქნია წელი პაპამ!
შეწყდა ირგვლივ ჩამიჩუმი საუბართა,
ლაგამს უნდა მოჰყოლოდა ცხენი მაგრამ,
იგრძნო უცებ: ფეხქვეშ ვილაც ჩაუვარდა!

მოულოდნელ შეკივლებამ და ჩოჩქოლმა
შეგვაჩერა იქვე იმავე წუთით ყველა,
დედაკაცმა თავშალგაშლით, როგორც ქორმა
ღონემიხდილ მედის ფრთები შეაშველა.

ძალით ჩავსვით მანქანაში: ვწუხვარ, ვუვლი,
უპასუხოდ ვტოვებ უკვე ღია ჭიშკარს.
სდუმს კუთხეში მედი როგორც გულმოკლული,
მოხუცს თითქოს არაფერი შეუნიშნავს.

მხოლოდ შეკრთა მისი ხმა რომ გაიგონა,
მხოლოდ შუბლი შეიჭმუნა, შედგა კიდევ.
გადმოგვხედა, მაგრამ ვერა გაიგო რა,
იყო ორი საუკუნის გადამკიდე.

მიდის ხალხი სატირალში. გზა შავ-შავად
დაუფარავთ შავთავშლიან ჭირისუფლებს.
ფეხით, ცხენით, მანქანებით მთაზე ავალთ
და ქარივით თან ავიტანთ დილის ღრუბლებს!

•

შორიდანვე შეცხადების ხმა მოგვესმა,
ხის ტოტები ირწოდა ცაში მხოლოდ.
თითქოს ხალხი მწუხარებამ უაღრესმა
ამ ერთ სახლთან გამოიხმო საჩოჩქოლოდ.

ღობებზე მიბმულ ცხენებს, ჭადრის ხეთა
ჩრდილი ძაძის ნაფლეთებად მოჰყენია.
ყველა გზა და მისადგომი ჩაიკეტა —
მთა მანქანებ-შესეული სოფელია!

დაბადება დამბაჩების დაცლით ახსოვთ,
შორეული შეკივლებით კი — სიკვდილი!
თუ ღაჟლაჟა ფერი ჭარბობს სადარბაზოდ,
თვითეულის ჭირს ხვდებიან ფერმიხდილი!

მოვლენ; ცისქვეშ გამოტანილ ტახტზე პყრიან
გზაგანუყრელ მათრახებს და ჩაბალახებს,
ღია შუბლი ხელს იმგვარად შეუპყრია —
გეგონება მზის სინათლეს არ ანახებს.

ასი ქალის ხმა გაისმის, ასი ქალი
თავს რომ გვადგას გაწეწილი თმების გაშლით —
ხან დაგვწივის როგორც შორი ქარიშხალი,
ხან გუგუნით მიყუჩდება სულისთქმაში.

მე მგონია. ამ ეზოში ამ შავ კარავს
დგამდა თვითონ ბედისწერა.
სტუმარქალის შუბლი ჭმუნვას დაულარავს,
შავი ძაძით მორთულია ისევ სცენა!

სცენა მართლაც ჰგავს ათინელ ქალთა ქოროს,
გული მეტყველ შეღონებით აგვიჩვილდა.
და ფერმიხდით, რომ სანთლები მოგვაგონოს —
იწვის შუქი ჭირისუფალ ქალიშვილთა.

სვეტთან, იქვე, დგას ლანდივით ჩუმი ვაჟი,
წვერმოშვებულ სახეს ელდა უფერმკრთალებს,
კარვის თავში თუთის დიდი ხეც დგას, ვაზი
ხეს ეხვევა და ფოთლებში მალავს თვალებს!

ვის დასტირის, ვის დასტირის ხალხი, ნეტავ,
ვინ წევს ჩვენ წინ, ასე ცივი და ამაყი?!
გულზე ხელებდაკრეფილო, ტკბილო დედავ,
სჩანს რა ღვაწლი დასდე ოჯახს, რა ამაგი.

ვხედავ ხეხილს დაუკრეფელს,
ვხედავ ისე, დიასახლისის როგორც დარჩა.
გამრჯე ხელი დასჩენია ბაღის ელფერს,
ხალხიც, ალბათ, მისი ცქერით დაიტანჯა.

აჰა, მოდის ასთამურიც, მოდის მძიმედ,
ხალხიც მოჰყვა, ხალხი განა გაარღვია,
ჰგავს სიცოცხლის მუდმივ იმედს,
ამ კაცს მართლაც ბერიკაცი არა ჰქვია!

არც არას დროს წართმევია დედა-ენა,
სათვალავში არც არასდროს დაკარგულა.
ამ ცხოვრებამ ისე როგორც ცრემლთა დენა,
სადღეგრძელოდ მოსალხენი ხმაც არგუნა!

მოდის მძიმედ, დიდი ეზო გასჭრა თითქმის,
ბიბლიური აღნაგობით მოაბიჯებს,
შედგა ბოლოს, საკინძს ნელი ხელით იხსნის
და ნაბადი როგორც ლანდი შერჩათ ბიჭებს!

მას რომ უცებ გულუბრყვილოდ შეეკითხო:
— ვის დავტირით ასე ერთხმად, ვინ დაგვტოვა?!
სინანულით იტყვის: — „გამრჯე ქალი იყო,
და მით უფრო ალაღია ხალხის გლოვა!“.

იტყვის: — „როგორც მიკარნახებს მე ბუნება,
მინდა ისე მოვიხადო მის წინ ვალი —
ქვეყნად ისევ წარუშლელი მეგულება
მისი ჩუმი ღიმილის და ცრემლის კვალი“.

თქვენ კი... რაა, საკვირველო მისის მედი,
თქვით, ამ წვიმას თქვენი ცრემლიც რატომ ერთვის...
ვისი ბედი გენატრებათ, ვისი ბედი,
რომ დასტირით, რაა თქვენთვის?!

დარჩა ხალხის ჩვეულება და ჩარდახის
გადაფოფრილ ფრთებქვეშაა გრძელი სეფა.
უბედური არა პქვია ვისაც ხალხის
ცრემლის ერთი წვეთი მაინც ეღირსება.

ხმელ პურს ისევ გააცოცხლებს სისხლით ღვინო,
მიიბარა მიწამ ნეტარ-ხსენებული,
მაგრამ სტუმარს როგორ გინდა, გაუღიმო —
მხოლოდ გლოვა თუ აჩვენე ჩვენებური?!

და მე ვდარდობ, მედი მაშინ რომ ვერ მოვა,
როცა ლხინი აამღერებს თვით ამ სოფელს...
მას კი უნდა დამარწმუნოს, რომ ეს გლოვა
სწორედ უფრო ჰგავს სიცოცხლის საგალობელს!

— ამ უბრალო დედაკაცის ბედმა სწორედ
ჩემი დიდი უბედობა მომაგონა, —
თუმც არ მაკლდა, — ამბობს მედი თავმომწონედ, —
ხოტბა, ტაში, ყვავილები კონა-კონა!..

მაგრამ რაა, როცა ღამის ალტაცება,
შესაძლოა, ქალაქს დილით არც ახსოვდეს,
თეატრებში თავმოყრილმა ათასებმა
რას განვიცდით, არ იციან არასოდეს.

სახელსა და გვარს ქუჩაზე გუშინ გაკრულს
დაიტირებს წვიმა, დილის ქარი დახვეს.
შენ კი სადღაც, ხსოვნის იქით გადაკარგულს
ბედისწერა სხვა ქალაქში გაგიძახებს...

„მართლაც რაა, რა გვაღელვებს, დიდი დიდი —
სახელის და ხსოვნის ერთი ნატამალი“ —
ვთქვი და მივხვდი, რომ აქ ველარ დავიცდიდი,
მწუხარებით დაიჩრდილა მთა და ბარი.

დაიღალა ფრანგის ქალიც, დაიჩაგრა
და ლანდივით სააღერსოდ დაილია, —
რა შევატყო, რა ადარდებს, რატომ ჩაქრა,
დარდი ათასნაირია!

მზის ჩასვლამდე შარაგზაზე გამოვედით,
ვდუმვარ, განგებ არ ვაჩალებ ჩამქრალ ხალისს.
ჩუმად ვმართავ საჭეს მე და მისის მედი,
ჩუმად, ფიქრის გასართველად, ხან მე — ხან ის...

და გზადაგზა თარჯიმანიც აღარ გვაწვდის
აქეთ-იქით სიტყვის ნაწყვეტ-ნაწყვეტ პწყარებს.
დღის ბინდბუნდში გადაწოლილ კოდორს გავცდით,
გზა წინ თვითონ მიისწრაფის, გზა გვაწყნარებს!

კელასურის ხიდთან უკვე ღამე იდგა,
როცა სოხუმს მივანათეთ შორი მზერა.
ფიქრმა თითქოს ყველაფერი მიგვაავიწყა
და მანქანაც კიბებთან შეგვიჩერა.

ვარ სასტუმროს აივანზე,
მარცხნივ, სადაც ორ ანთებულ სარკმელს ხედავთ.
სახლი სტუმარ-მასპინძელით არის სავსე,
მაგრამ ყველგან კარი უკვე ჩაუკეტავთ.

უკვე ძილის და სიმშვიდის საათია,
ქუჩა-ქუჩა ხმას არ იღებს ქვა და ჩრდილი,
სადღაც ღამე ვერც ვარსკვლავმა გაათია —
გაშოსულა ცად ჩემსავით გადაღლილი.

ქვაფენილსაც უფრო მკრთალი ფერი აძევს,
აქამდე კი ალაგ-ალაგ ედგა სუფრა,
საათობით, რომ სოხუმელ ბერიკაცებს
ესვა ყავა, ესვა რომი, ესაუბრა.

ბაღის პირად აღარც ლუდის მსმელნი დგანან
და არც ლუდით მოვაჭრენი,
მოსეირნე ჭრელი კაბის განდაგანაც
გაჰქრა, სკამზე გადაჰკიდეს ქობა-ჭრელი

შუქი მხოლოდ შერჩა „ამრას“ და ტივტივით
იმ სარკეში იხედება წარამარა,
სადაც შუქი ხელით ნასროლ ნამცეცხვით
ზღვამ თევზების სათამაშოდ გადამალა.

სძინავთ, სძინავთ... და ამ მძინარ
ქალაქს ადგას ღამე თავის ღრუბლის ღროშით.
აივანსაც ვტოვებ, ჩუმად გადმოვდივარ,
სიჩუმეა მრავალსართულ სასტუმროში.

სძინავს, ვიცი, მესამოცე ოთახს, ბნელა.
მე კი ბნელსაც აღარ უნდა დამაძინოს —
თან დამყვება ფეხაკრეფით ნელა-ნელა,
თავის თავთან მოკამათეს, სასაცილოს!

რაა თურმე არჩევანი, რაა განცდა,
შემოგიტევს თუ სიფიცხით გაუწყერი...
არის აქვე კეკლუცი და ახალგაზრდა
თარჯიმანი ქალი, მაგრამ არც ვუცქერი!

თუმც დავხარჯე ამ ცხოვრების მესამედი —
უფრო მძაფრად გულს არავინ მორევია:
ისე როგორც მისის მედი, მისის მედი,
სხვა სახელი მე არ მიმეორებია!

რა სიმართლეც გააჩნია და რაც ამკობს —
თეატრს როგორ მივაწერო, ანდა პარიზს!?
არა, მედი გულახდილად ლაპარაკობს
მოყვარული ჩვენი ლამაზ მთა და ბარის...

სძინავს ახლა. უკანასკნელ ღამეს ათევს,
გაფრენამდე დარჩა ერთადერთი დილა!
ვერ მივწვდები ნუთუ იმის გულისნადებს,
ჩემი გული ნუთუ განგებ აიცდინა!

ხეთა მაღალ მწკრივში ერთი მაინც ვიყო,
მედის მაღალ სარკმელს ვუდგე დარაჯივით, —
თორემ ქუჩის ქვათა შორის რა გავიგო —
თუ რამ გვტკივა — არასოდეს არა ვჩივით...

რა ლამაზი ბაღნარია და რა მყუდრო —
რა ზღაპრულად განაბული,
ო, ეს ღამე საოცარი არის უფრო
ვინემ ათას ერთი ღამე არაბული.

ქუჩა-ქუჩა, ნაპირ-ნაპირ, შავი ზღვისკენ
მივდივარ და მეც არ ვიცი სად მივდივარ.
ვერც სახე და ვერც სახელი დავივიწყე —
ზღვამ ვარსკვლავის ნათელივით ატივტივა...

და შორიდან, უცებ: როგორც გულის ფეთქვა,
ახმიანდა, ვხედავ, წვრილი ქუსლით ქუჩა.
ჩამიჩუმი არაფერი რომ არ მეთქვა, —
მორიდებამ იქვე ჩრდილში მიმაყუჩა.

მოდის, მაგრამ არა ვინმე დარდიმანდი,
მოდის, მაგრამ უცხო ფეხის ხმა კი არა
მოდის მედი! მარტოდმარტო როგორც დარდი,
ჩემი ლანდიც კი ვერ იცნო, ჩამიარა...

და რას ვიტყვი, რას ვიფიქრებ, როგორია
უცნაური საქციელი და ბუნება —
ქალი, ახლა შუა ძილში რომ მგონია —
ვნახე მისი სასტუმროში დაბრუნება!..

დილიდანვე წვიმს, და ჩუმად ჩემთვის ვწევარ,
მზე დანისლულ მთების იქით დარჩა უცებ.
წვიმს, და ღია ფანჯარაში რტო ირწევა
ისე, თითქოს მაჯა უცემს.

მეც იმ წვეთებს დავადევნო მინდა პწკარი —
მავთულიდან მავთულზე რომ გადადიან...
მაგრამ რეკავს ტელეფონის მკვირცხლი ზარი,
აღბათ, უკვე მეთერთმეტე საათია.

აღბათ, ფიქრობს თარჯიმანი ქალი: „გაწყრა,
რომ უდროოდ ზარის რეკვით გავადვიძე...“
არა, ზარმა მხოლოდ ფიქრი გამიკაწრა,
ავდექ წაღაგაუხდელი როგორც ვიწექ...

ჩემი უცხო სტუმარი და ჩემი დარდი,
ჩემი შმაგი მოხალისე თმა-ჭალარა, —
ვიდრე თვითონ შევნიშნავდი,
ამბობს: — არა, აღტაცებამ არ დამღალა! —

დღეს შილიფი ტანსაცმელი უფრო შეენის,
ტანს ხან ელვა გაუნათებს, ხან ბინდდება,
ვიცი, ორის ოცზე უკვე ბილეთს ელის,
და რომ ჰკითხონ, მგონი სულ არ გაფრინდება!

კიდევ ერთი დღე და, განა შევაწუხებ,
კიდევ ერთი სიტყვა მინდა მე გამანდოს, —
მიიხრას რამ არ დააძინა იგი წუხელ,
საკამათო ჩემთან თუ აქვს, მეკამათოს!

ვგრძნობ, ვით წვიმა, ისე დარი ნაწვიმარი
აწ მეტადრე გულმინდობით გვასაუბრებს...
ტელეფონის ზარს ყურს უგდებს თარჯიმანი,
ჩვენ კი ცას და ზენა ქარით დაძრულ ღრუბლებს!

მიჰქრის დრო და, სწორედ ორის ოცზე, სწორედ,
სული უფრო ამოვითქვით თავისუფლად:
ზარის ნაცვლად ცის ქუნილი გავიგონეთ,
ყვავილივით გაიშალა მრგვალი სუფრა.

ვალეზთ კარს და ვხვდებით სტუმრებს, აღტაცება
რა თქმა უნდა, მედის ვერც აქ დავასწარი. —
თან ჩერქეზი მოიყვანეს აფხაზებმა
და ჩერქეზი ახალგაზრდაც გავაცანი.

— აქ საწუთრო არის ჩვენი თუ სასტუმრო,
რადგან წვიმა გვაიძულებს, უნდა ვიდგეთ!
ამბობს ფრანგი მსახიობი და მას უფრო
მოსწონს, ვატყობ, რომ წვიმაშიც მოვაკითხეთ.

წვიმს და კაცი არასოდეს არ ინაღვლებ
ასე ხმატკბილ სასაუბროდ სულ რომ წვიმდეს,
დახრილ წამწამს წყრომით როგორ აიმაღლებ,
გული როგორ დაგიმძიმდეს!

მომღერლები ვართ, თუ არ ვართ, არა უშავს!
ნახოს მედიმ, სიმღერის და სუფრის სკოლა!
ტუჩებს ტკბილი მაჭრის შხეფი დაუშუშხავს,
სცადა, მაგრამ მაყრულს ხმა ვერ ააყოლა!..

ამბობს: „არც ერთ მქადაგებლის არა მჯერა,
არც ღმერთის და არც რადიო-ლაღადისის!
აქ კი მართლაც ბრძოლაა და გამარჯვება,
ერთი მუჭა ხალხის სიტყვა ლაღად ისმის!

აფხაზს პირველ სიტყვით იცნობ უეჭველად,
ტუჩის ქიმი უმაღ ისე ებერება,
თითქოს შედგა საღამურის დასაკვრელად
და სულისთქმით მხოლოდ შენ ერთს გეფერება!

არ მგონია თუ ვნახავდი ამგვარ სურათს,
წუთმა თითქოს სიზმარს იქით გამაღვიძა:
გვწერს, გვიმღერის და გვეძახის აფხაზურად
წიგნი, სცენა, ცა და მიწა!

დამსხვრევია შუბი წუხილს,
რომანოვთა ბორკილები დაღეწილა!..“
... და გვიცინის მისის მედი, ელვა-ქუხილს
ბნელ ღრუბლებში ჩვენთან ერთად გაეცინა.

ჩანს ამბავში ჩაერია ზეცა თითქოს,
ხან საფრენი დარი არის, ხან ავდარი,
ტილეფონიც არ დარეკავს, რომ შეიტყოს
როგორ ვუმზერ მოლოდინით გულდამწვარი.

და აქ უცებ, რომ არ იცი ისე რისთვის,
დარს დასჭირდა ბედუკულმა ეტრიალა,
რეკავს ზარი და აეროპორტი გვიცდის,
სულ თხუთმეტი წუთის გზაა, მეტი არა...

ერთხელ კიდევ, უნებლიეთ, ერთხელ კიდევ:
შემაჩერებს თვითმფრინავის ფრთებქვეშ ქალი,
ყვავილებით სავსე მკლავში ხელს ჩავკიდებ,
ერთხელ კიდევ დამწვავს ჩუმი ნაპერწკალი;

— დამარჩა, — ვამბობ, — საიდუმლო საუკუნოდ! —
ის კი ღიმილს ოსტატურად მოიშველებს:
— თქვენ რა? უფრო მედის გინდათ, გაუგონოთ,
თუ ამ ბარათს!? — და ბარათის ყურს მიჩვენებს...

მოლოდინი გულშიც რომ ვერ გაივლება,
ხვდა ისეთი სიხარული ჩემს ბრმა თითებს:
— ვერ დავტოვებ ბარათს მე ამ ყვავილებთან —
ყვავილების ცეცხლი ცეცხლს ვერ წამიკიდებს!..

თუ აქამდე სულ არაფერს არ მიმხელდა,
ახლა რაა, წასაკითხად რა დამითმო?..
მეფერება საფეთქელის ქვემოთ, ყელთან,
სუნთქვა მისი, მისი ტუჩის ჩუმი სიბო!

ვახელ თვალს და გვიანლაა, დავრჩი სახტად,
თვითმფრინავის ფრთებქვეშ უკვე მარტო ვდგავარ.
კარებს კიბეც მოაცილეს. შორი გახდა
მისის მედი, თარჯიმანი, ხელის რხევა...

მარტო ვდგავარ, უნაპირო ცას გავცქერი
თვითმფრინავის ნიაქპარით გაწეწილი.
მაიმედებს ახლა მხოლოდ ხელნაწერი
სასოებით ხელისგულში ჩაკეცილი.

თითქოს ღრუბლებდაფლეთილი ცა გაიღო
და ძირს მხოლოდ ამოსუნთქვა დარჩა მისი,
მისის მედი თითქოს იყო და არ იყო —
როგორც მუდამ ქართულ ზღაპრის დასაწყისი...

„...არა, ფრანგის ქალი არ ვარ, თუმცა ფრანგულად
ვწერ ამ ბარათს, ერთი ვინმე უანბანო, —
ვწერ ამ ბარათს, რადგან ბედმა რაც მარგუნა,
აღარ მინდა ისიც მიწას მიაბარონ...

მყავდა ერთ ღროს ინგლისელი ქმარი, მაგრამ
ინგლისელი როდის ვიყავ მისის მედი!
ვერ მიშველა სიძულვილმა და ვერც გაყრამ,
თორემ თვითონ სულ სხვა სახელს დავირქმევდი.

მე თუ სიზმრად მაინც მახსოვს დედის ნანა,
ამდენი ხნის შემდეგ სასახელოც არი! —
პაპა მზრდიდა. თათრის ომში მოჰკლეს მამა —
იყო ველურ დივიზიის ცხენოსანი...

სიდუხჭირით იმედს როდი გადავიწყვეტ,
საგანგებოდ გავისხენე ბედი მათი,
დაივიწყეთ მისის მედი, დაივიწყეთ! —
ახლა თქვენ წინ გაილევებს მედინადი!

ჯერ შვიდი წლის გოგონაა, თვალს რომ ასეღს —
ყოველ მნახველს წაბლის ბუძგი ეგონება!
(სწორედ ჩემდა სავალალოდ დაინახეს,
სიკვდილამდე დასატუქსად მიეყოლება).

მედინადი დარაიის წითელ კაბით,
ფეხშიშველი, ბილიკს კლდეებშუა იგნებს,
შოლტის ქნევით, შეძახილით და სისწრაფით
მთიდან მთაზე ქურციკივით დასდევს თიკნებს.

დაბლა, უღრან ორწოხების ღრენა ისმის,
სადაც კოდორს ხევი თავქვე გადულახავს.
მედინადმა ჯერ ანბანიც კი არ იცის,
ზღვაა აქვე და ზღვის პირი არ უნახავს!

მან არ იცის, მაღალ ხეებს რატომ ჭრიან,
ხეს რა დარდი მიაქვს ხევ-ხევ, თითო-თითოს!
რომელ ფრანგს და იტალიელს უვაჭრია,
რომ ეს ხე-ტყე ზღვამდე ასე გაიზიდოს.

არა, მათ არ გაქცევია დაფეთებით,
და არც ნდობით მოუხიბლავთ მისი თვალი,
ხელთათმანით, ფოჩიანი კამფეტებით
შეეჩვია მხოლოდ ერთი თეთრი ქალი.

სასეირნოდ ფეხაწყობილ თეთრი ცხენით
ბილიკ-ბილიკ ამოსულა ერთხელ განა?
ფრანგი ვაჭრის სატრფო იყო და მოწყენით
მომთაბარეს არ ჰყოფნიდა ეს ქვეყანა!

მედიმ გვიან დაინახა ის შეცდომა,
თუ, ვის ანდო მოწონება თვალ-წამწამის...
მხოლოდ ორმა ნაბდიანმა, მხოლოდ ორმა
იცის მთელი საიდუმლო იმ ერთ წამის! —

მწყემსი გოგო რა ღირს, რაა საფასური,
შეისყიდოს ვის მოუვა უცებ აზრად?!
და ბილიკზე, ტყეში, ერთხელ, ავკაცური
ხელი დახვდა, რომ ცხენდაცხენ გაეტაცნათ!

გესმით? გესმით? რამდენი წლის შემდეგ მინდა
ის ხმა ისევ გავაგონო ირგვლივ ყველას,
მზერა მაშინ მკაცრი მჯილით დამიბინდდა,
ტოტებგაშლილ არეშარეს ვთხოვდი შველას!

მაგრამ გზა-კვალს ვერ დაადგა მოხუცი და
შვილიშვილი ტკივილივით დარჩა გულში,
ვერც იეჭვა ნადავლს გემი რომ უცდიდა
სადღაც, კანდელჩაბნელებულ ნავსადგურში...

დაიკარგა ფეხნამცეცა კვალი მწყემსის,
მაშინ, აბა, რა ესმოდა მას იმდენი,
მხოლოდ ახლა, ამდენი ხნის შემდეგ ესმის
მისის მედის ვითარება მაშინდელი.

ომი იყო. ომი. ბორკილს ღრღნიდა ჟანგი,
უცხოელთაც მოელოდა უკვე აყრა, —
ცხრაასჩვიდმეტს შეუშინდა, ალბათ, ფრანგი
და აქ მისი მომთაბარე ლანდიც გაქრა.

აჰა, ზარიც, ყოველ ახალ წელიწადის!
ჩემს გამყიდველს ჩემი კრულვა არ აკლია...
ანაკლია დარდი იყო მედინადის.
ამიტომაც ავირჩიე ანაკლია...

„...აუბნიეს კვალი მდევარს, გამიტაცეს,
მეტი ძალა მოიხმარეს, მეტი ფანდი...
სწერს მართალი გულით მედი და თან დასძენს,
რომ თავის თავს ებრძვის როგორც მედინადი! —

„ახლა აღარც მაგონდება როდის შეწყდა
გზა და ცხენთა განწირული თქარათქური,
შავ ნაბადში შემოჭრილი ქარი მწეწდა,
ძლივს ვსუნთქავდი ჩაბალახით ყბააქრული!

ახლა აღარც მაგონდება, სადღაც ჭერთან
ვქანაობდი აკვანივით დაკიდული,
როცა გემის ვიწრო სარკმელს შეაჩერდა
მზერა, უკვე ჩალის ფასად გაყიდული.

არც ნუგეშის მთქმელს ვეძებდი, არც გამგონეს,
დიდი ზაფრით და სისწრაფით გადაღლილი
დიდხანს ვიწექ და წართმეულ ჩემს ძალ-ღონეს
კვლავ ის თეთრი ქალი ადგა თავდახრილი...

მედინადი ხომ საჩუქრად უთავაზეს,
მაშ რა კუშტად ვუყურებდი, რა უგულოდ!
მედინადო, მწუხარებაც მუდამ ასე
ჩაუქმქრალი არ ყოფილა საუკუნოდ!

დახე, დახე, რა ადვილად მოგისყიდეს
ჭრელი კაბით და ჭრელ-ჭრელი კაკილებით!
ცრემლის კურცხალს მიემატა ბრწყინვა კიდეც
შენი პირველ გაღიმებით!..

შენი რაა, რომ განცხრომით გაახარო,
გოგოვ, შენი დამლუპველი დედობილი!
არა, ჩემო სიყმაწვილეც, არა, ქალო,
ის არასდროს არ იქნება შენდობილი.

წლიდან წლამდე, განუწყვეტლივ, ზღვიდან ზღვამდე
სეირნობამ მიგავიწყო შენი ენა
და გამდელმაც მოინდომა: არ განსხვავდე,
შეგაყვარა მწარე ვისკის სმა და სცენა!

თუ შენს ლამაზ დაქალებას იგონებდე,
მოიგონე იტალიის ქალაქებიც.
სადაც დრტივინვით გულს დღეები გიღონებდნენ,
თუმცა დღეებს ესწრაფოდი გალალეებით...

რომელ ციდან რომელ ცამდე, რომელ დილის
დარი იყო თუ ავდარი — რომ არ ნახეთ,

თქვენს ცხოვრებას ვიდრე ვილაც გულკეთილის
სიყვარული ჰყავდა კეთილ მოკარნახეთ.

აკი ერთხელ გაქრა ოქრო-მეგობარიც
და მდიდრული ნეტარება იქცა გლოვად.
ალჟირიდან ბრუნდებოდით, მგონი, პარიზს,
მამობილმა ლისაბონში მიგატოვათ!

მაშინ უკვე მსახიობი ქალი გერქვა,
შეითვისე სხვისი ხმა და სხვისად სჩანდი,
არ შეგეძლო ოლონდ შენი ენით გეთქვა —
ვინ გიყვარდა, სულ უბრალოდ ვის უყვარდი!

ო, რამდენი წელიწადი, ბედის ცდაში
ბნელ ღამეებს წაეწერა ვით შავ დაფას,
მაგრამ რაა ყვავილები, სცენა, ტაში,
გინდ უცხოეთს დარჩენია, გინდ ჯანდაბას!

არა, ხალხის მკვიდრი შვილი რაკი არ ხარ,
მოგონებაც დაიფაროს დაე, სევდით! —
შენ ხომ ღელვით გაჭაღარდი როგორც ტალღა —
მიტოვებულ ნაპირს როცა დაეძებდი!..“

„...მედინადო, ვნახე შენი მიწა-წყალი,
შენი ზღვა და მთები მკერდებშენალეწი...
შენ კი, გოგოვ, არც მკვდარი ხარ, არც ცოცხალი,
ვინ ხარ, თვითონ შენ არ იცი!

დარდი ლოყებს დაგვაკაწრის —
იმის ნაცვლად გასაჭირში რომ ეშველა,
გახსოვს, გულზე ხელდაკრეფილ დედაკაცის
განშორებაც კი სიცოცხლედ მოგვეჩვენა!

გახსოვს, უცებ შენი თვალით როცა ნახე
შენი ერთი მუჭა ხალხის ცა ნათელი —
უფრო იგრძენ საკუთარი სივაგლახე,
სიყმაწვილე უცხო ქუსლით განათელი!

უფრო იგრძენ, გაორებით რამ დაგტანჯა,
და რამ დასძრა ნაპირისკენ შენი დარდი, —

მისის მედი კვლავ შავი ზღვის გაღმა დარჩა
და გამოღმა მედინადი...

არა, ჩემო სიყმაწვილე, ჩემო ყველა,
უკვე თვალს ვერ გაუსწორებ თვალთა ციმციმს!
და რაც უფრო მეტად მოგწონს, მეტად ღელავ,
ვინ ხარ, ვინმეს გაუმხილო უფრო გიმძიმს...

გსურდა ღვინის ყოფილიყავ მონაწილე,
გსურდა, მაგრამ მათთან ერთად ვერ ამღერდი.
მედინადო, მისის მედი რომ გასწირე,
ეგ სიცოცხლის იმედია ერთადერთი!

შენ მედეაც გერქვა, იგი მისი ზრახვა,
გასჭერ ისევ უბედობა და ბინდბუნდი!
თუ დასტოვებ ისევ კოლხეთს, და თუ წახვალ,
მწუხარებავ, სიხარულად დამიბრუნდი!

შენ იცოდე, შენ, მამაცი ქალი თუ ხარ,
თუ ხარ სისხლის დაკარგული ერთი წვეთი,
უთვისტომო თუ ხარ ისევ და არ სწუხარ —
ეგ სიცოცხლე არის ძარღვებდასაწყვეტი!

უცხოელთა სულს როგორღა უაღერსებ,
შენი თვალის უიმედო შენათებით, —
შენიანთა ვაშას ქალი თუ არ ეძებ,
სათვალავში შენს ხალხს თუ არ ემატები, —

შენ ხარ თვითონ ხომ შენივე მოსისხარი,
ეგ ამოღ ცეცხლი რად ვერ ჩაგიქვრია, —
როცა იღებ ხელში ხანჯალს კოლხის ქალი
და მედეა შენს აღგზნებულ გრძნობას ჰქვია.

ვნებაა თუ გამარჯვება, ვინ ასწონის! —
თვლი საკუთარ სიცოცხლეზე უფრო დიდად...
გახსოვს? გახსოვს? ნეტარება იაზონის, —
პატარები წაგართვა და მტრებად ზრდიდა!

შხამად იქცა ეშხი კოლხურ ყვავილების? —
დღე, შავი ზღვაც გაავეებით ჰგავდეს შავეთს!
განა შვილებს გასწირავდი შმაგი ჭნებით —
რომ გაჩენის დღეს არ თვლიდე დამნაშავედ!

როცა ფიქრიც შენს ენაზე ხმას ვერ გაგცემს —
შვილი რაა, განწირულად გარიყულო,
ამოსუნთქვაც შეუნდობელ ცოდვად გაწევს —
რაც უცხოა — მოსპე, შენად არ იგულო!

დღე მაცდური თუ არ იყო თვალმომჭრელად
მაინცადამაინც გაღმა რად აინთო,
ქალო, ორთავ თვალს მოგტაცებს უეჭველად,
იაზონის გვარისაა... არ დაინდო!

უცხო უცხოს დაეუფლა ნადავლივით,
არც მედეა არ უყვარდა მას არც მედი! —
არა, ომით რომ არ იყო გადაღლილი
ამ წუთს ერთი წამოდგომით გადაწყვეტილი..

არ იფიქრო რომ სიავით სხვადასხვაა
დღე სხვადასხვა საუკუნის, —
თვალწინ ისევ განაბული შავი ზღვაა —
განაბული მღელვარება ავი გულის!

ქალო, ჯავრით აკი სისხლი აგვიდუღა,
გაბედული მსჯავრი მაინც რატომ არ ჩანს?!
ენდე ხანჯალს, ჩემი გულის დარდი თუ ხარ,
მედინადო, ენდე ხანჯალს!..“

...აქ მთავრდება დავა. შემდეგ მისის მედი
ტკბილი სიტყვით მეთხოვება როგორც მეგზურს.
ვიმეორო? არა არის რა, ისეთი
მეგაწუხთ — აღარც მე მსურს.

სიზმარივით გაჰქრა ქალი!.. და მით უფრო
თავის ქებად, ვფიქრობ, არვინ ჩამომართმევს, —
მწერს რომ გულში მიმალული საიდუმლო,
მანდო როგორც თავისიანს, როგორც ქართველს.

როგორ მოსწყდა მთა-ბარს მისი ფრთების ლანდი —
რომ ვიცოდე, ისევ ცაში არის — ავალ...
ბარათს განგებ აწერია — მედინადი.
და განდაგან: ასთამურის გვარისა ვარ!

შქჴი გზაღაგზა.

დილაჲ, ო, დილაჲ...

ჩემი იმედი — ჩემი წიგნია...
დღისა და ღამის იმედით ვწერდი.
დილაჲ, ეს ალბათ შენც გიფიქრია:
მე რომ არ ვიყო — შენც მოიწყენდი!

ყველა თავისი ხარ-ჯიხვით ხარობს,
ყველა, ვინც ცხრამთა გადინადირა...
ჩემი ესაა.. ბედი მეც მწყალობს,
— რა დილა იყო, — ვიტყვი, რა დილა!

დილაჲ, ო, დილაჲ, დღის მახარობლად
რტოთა შრიალში ვარ ჩახატული:
ვეხმიანები ცას და ამ სოფლად
გაისმის კვლავაც ჩემი ქართული!

მზეს აღმოდებულს, ისე ვით სიტყვას
ჭედვით გრდემლზევე ცვივა ცინცხალი
და კაცმა სული ვით ამოითქვას,
თუ არ მოსწყურდა ჩემი ჭის წყალი!

შენც, ჩემო გულის ამოძახილო,
რაა ეგ შენი სიტყვის ნათელი
თუ არა სწორედ შენი სალხინო,
შენი სამწუხრო და სადარდელი!

სად დამიღამდი, სად გამითენდი,
სავანე ჩემი სად მიმიგნია —
ეს წიგნი, მართლაც, ეს ერთადერთი,
ჩემი დღისა და ღამის წიგნია,
დილაჲ, ო, დილაჲ!

მსურს, ყველგან, ყოველთვის ვიყო და ვიჩქარი.
გამიღეთ გზა ვიწრო ხეობა, ცის კარი.

დამხვდით იქ

ფრთებასხმულ არაგვის ზვირთებად –
და ჩემი სიჩქარე არ გაგიკვირდებათ!

არაგვი რომ არა, არავინ არ ახსნის
სილაღე რად მიყვარს მტკვრისა და ალაზნის,
რად მომდევს

რიონის ღალადი დიდებად,
რომ გითხრათ – გამიგებთ, არ გაგიკვირდებათ!

პეი, თქვენც თვალებბრდღვიალა პესებო –
ცით უკეთესებზე მზით უკეთესებო,
ათასი გვირაბი

თუ აგიგრგვინდებათ –
ენგურიც რომ იყოთ – ნუ გაგიკვირდებათ!

მსურს, ყველგან, ყოველთვის ვიყო და ვიჩქარი,
ვით მზე და ვით ელვა, ვით წვიმა, ვით ქარი,
დარდიც კი

რომ დამხვდეს აქა-იქ ბინდებად,
უმაღვე დავფლითო – ნუ გაგიკვირდებათ!

მივყვები გუთნეულს, მივყვები ღირღიტებს,
და ხეტა ტოტებზე ფრთხილა წვრილ-ჩიტებს
თუ ჩავთვლი

ალუბლის და ვაშლის კვირტებად –
ვარ ქალაქელი და... ნუ გაგიკვირდებათ!

თქვენც, როცა მიღიმით, თქვენც, ღამისმთევლებო
რქაწითლის, კაჭიჭის და ციცქის მტევნებო,
ბუტბუტით

სიმაჭრე რომ დაგიღვინდებათ –
უცებ თუ გესტუმროთ – ნუ გაგიკვირდებათ!

ომებით დაქცეულ დარბაზთა ჭერებო,
ჩემთვისაც უცნობო ჩუქურთმის მჭრელებო,
მიიღეთ

ეს ლექსი ფიც-ვერცხლად, ფიცდებად —
თქვენს შემდეგ მეცა ვარ... ნუ გაგიკვირდებათ!

დ უ მ ი ლ ი

„უნდა აღმოხდეს ხმა სიმუნჯესაც“ —

მითქვამს ათასჯერ და ეს ეს არი
ბნელში მომწყვდეულ სიჩუმეს ჩემსას
საბედისწეროდ მეც შევესწარი.

ვუღიმი დუმილს და ვეუბნები:

— იქნებ ცოდვა და ბრალი არი ცის,
ყრუდ რომ დამხედავ, დამეუბრები,
და რისთვის... ღია ცამაც არ იცის!

აჰა, ჩამიქრა წამი. მარტო ვარ.

მოდო ნუგეშად, მოდი, ხმა გამე!
ბნელმა თვალები გამიფართოვა —
ძილწართმეული გეძებ ღამ-ღამე!..

ხედავ? ღრუბელი ღრუბელს შეხლია

და ისმის კბილთა ღრჭიალიც ღამის!
ჩემო სიცოცხლეც, ჩემო სუნსიაც,
შენ მხოლოდ მოწმე არა ხარ ამის —

შენც გინდა მკლავქვეშ მოიგდო ჯავრი,

ძირს დასცე ლანდებ-აწვედილი ცამდე,
ისეთი მხნე ხარ, ისეთი მძლავრი —
ძნელია — ჩემად რომ არა მწამდე!

და რა ღრჯუ გახდი, რა ხმა-მორჩილი,

გასაოცარი არაა განა?
რომ თითებშუა თმაჩამოშლილი
ღუმს ფიქრი აგრე, ღუმს თავის ქალა!

უნდა მბრძანებლის ძალ-ღონე გქონდეს,
შენ კი განცდილი წუთის მონა ხარ
და ახლა სულიც რომ შეგიღონდეს —
ერთ ალალ სიტყვას ვერ გამონახავ!

რაა ტიელო, რაა ეგ შიში,
ძე-ხორციელო სულო, რა მოგდის!
კვლავაც ხელჩართულ ღზინში და ჟინში
სიკეთე შენი რად არ გამოკრთის?!

აკი, ჭირი და ღზინი ერთია,
ვინ გაჰყო ორად გულისთქმა ჩვენი?
ცის შუბლი ქარს თუ გადუწმენდია —
ღიმილით ბრწყინავს წამწამი სველი!

რად დუმხარ, წუხილს რად მიასკეცებ,
სიცოცხლეც ჩემო, ჩემო სეხნავ,
სიტყვას თუ შავ-ბნელ ღრუბლებში ეძებ —
ხმლით ელვას ბნელიც გაუჩეხნია!

არა, ავ-პარგი არ გაიმრავლო,
არ დასთმო სწრაფვა ალალ გულისა, —
ღრუბელი მართლაც ჯავრია, კარლო,
ღიმილი — ელვა გაზაფხულისა...

რისი თქმაც სიტყვას არ უნდა — არ თქვა!
შეიპყარ იქვე და ფურცელ-ფურცელ
ისე, რომ სული არ ამოართვა —
შენივე კალმით წაშალე. ნუ სწერ!

ნუ ჩაქრი, სისხლი ნუ გაგიცივდა,
წესი არაა გასტეხო ფიცი, —
სტრიქონი წელში რამ გაგიწყვიტა
შენ უკეთ ხედავ, შენ უკეთ იცი!

გაოგნებული სიმწრით, სიკვდილით,
ჩაგიბლუჯია კეთილი სახე,
როგორც იმ დილით, როგორც იმ დილით,
როცა სიკვდილით შემკრთალი გნახე.

„არაო“ — მითხრას დუმილმა იქნებ,
და მეც უმაღლვე ვიფიქრებ: „არა!“
სიმღერისათვის ძალ-ღონეს ვიკრეფ,
ხმა თუ ყელშივე არ გაიბზარა!

და თუ ჯავრს ჯავრი არ მოერია —
ნაპერწყლით მაინც ბნელს გადავკაწრი —
მოსისხარივით ვგრძნობ რომელია —
მე ვარ, ჩემს უღვთო დუმილზე მკაცრი!

არა და — ვენდოთ ჯერ კიდევ უთქმელ
სიტყვას და ნაბიჯ-მეუშლელ ას წელს.
არა და — მოვა სხვა მეჩუქურთმე
და ერთი წყვილი სტრიქონით ასწერს
მთელს ჩემ სიცოცხლეს....

ცაღაპართული ანეკდოტი ღამით

დაე, თან ახლდეს ჩვენს ყოველ დღეს ჰიმნი, დიდება!
უბადლო გულის ვაჟკაცების, უბადლო მიწის!
და ჩანდეს ქედი ღომა ხარის, — კლდეების ქედი
ისევე როგორც შორეული დასაწყდომი ცის.
მივყვები აღმართს, მივყვები ხმას, მივყვები ანძებს,
სანდოა, ვგრძნობ, ეს გამხნელება და სანდომისიც!..
სადღაც, გზადაგზა, შუა-მთაში, შუა-ღამეში
მე მიხარია საქართველოს ჰიმნი რომ ისმის!
ღრუბლები, ახლა ფრენოსნებმა ფრთები რომ გაჰკრეს —
იმავე კლდეების სადროშოა, იმავე ღომისის!
ოჯახში უკვე მშვიდობაა, შუქი უნთიათ
და კერის პირად სავარძელში ძველი ღომა ზის.
ღამის თორმეტი საათია, ვუსმენ ამ ანძებს,
ვუსმენ ამ ზეცას, ყველაფერი უკეთ რომ იცის,
სახლიც ამართლებს უნებლიედ, ღომათა დიდებას —
სახლია მართლაც ღომაურის, მართლაც ღომიძის.
ახლა ისინი ისვენებენ ჯაჭვით დაღლილნი...
და მიხარია საქართველოს ჰიმნი რომ ისმის!

ეს იცის ყველა გამგელელმა, იცის!
ესაა სუნთქვა ქვისა და მიწის...
და აქ დაფენილ
მოლის ბიბინს მეც ვეფერები!

მაგრამ ჭრის ფერდობს გზა აღმაცერი
და როგორც პწკართან პწკართ ნაწერი,
უჩანთ ჯერ კიდევ
დაუფურცლავ კლდეებს ფენები!

აქაც ფარი და ხმალი, ცხადია,
ძველ ოქრომჭედელს ჩაუხატია,
რომ კვლავ ხელმარცხნივ
იგულებდნენ იარაღს მარად.

და გათხრებს ახალ დასახლებისას
ელვა ანათებთ გორდა-ხმლებისა
მტკვრის ნაპირ-ნაპირ
რუსთავამდის. კარიდან კარად.

და აი, კვლავაც მთასა და ბარში
მარში გაისმის, დიდების მარში —
მოდის, ვინც ამ თბილ
მთის კალთაში არ დამარხულა!

ისიც უცნობი ჯარისკაცია —
მიწა და ღორღი მხრებით გასწია,
მას ხომ სანგარი
ბედისწერამ ბედად არგუნა...

და მდუმარ მთებში მზე ჩადის ისევ,
და ის ვაჟკაციც ჩამავალ მზისებრ
შემოგვანათებს
ჩაუქრობელ თვალს უნებურად:

მწუხრი კი არა — ელვაა მკაცრი:
ჩვენი ექვსასი ათასი კაცი

ისე, ვით ერთი
სამშობლოში დაბრუნებულა!

მტრის დაუნდობელ ცეცხლში დაიწვა,
შუბლზე ნახმლევის დაღი დაისვა
და არ უმტყუნა
თავგანწირულ შვილთა ბუნებას! —

და ვინც სანგრებში აქ უკვე წვანან,
დღემ ვისაც მიწა კვლავ აუმწვანა —
ხვდებიან გმირის
გამარჯვებით შინ დაბრუნებას.

წამით მოიცავს დუმილი სერებს
და ჟამი როცა ჟამს გაიხსენებს —
„ქართლის ცხოვრებად“
გაიხსენება ფურცელი კლდეთა!

უნდა ჩავიდეს წიაღში გლოვა!
და მზის ჩასვლისას ყოველთვის მოვა
აქ ღამის ბინდი —
შინ მოუსვლელ ვარსკვლავის დედა!

„დაე, აქ, დროთა წყალმაც იდინოს,
დაეცეს ქვაზე და იქვითინოს,“ —
ვბედავ,
ქვის ამ ღოდს წავაწერო, და ვერცა ვბედავ!

დღეა, თუ ბნელი ღამის ბინდია
მე აქ, უქრობი ცეცხლი მინთია.
დედავ, მწუხარევ,
შინ მოუსვლელ ვარსკვლავის დედავ!

მხარზე ხელს დავკრავ მერაბს

— კიდევაც დაიზრდებიან
აღგეთს ლეკვები მგლისანი...
და აი, მათი კვარცხლბეკიც
იმავ აღგეთის ქვის არი!

ძეგლი დგას, ძეგლი კი არა —
ეგებ თამამი ნდობაა.
ეგებ ჯავრის და იმედის
ბრინჯაოდ გადადნობაა!..

შესჭიდებიხარ, მერაბო,
მეტყველ ჭირსა და ვაებას,
ღრო-ჟამით უკვე გაბზარულ
ზარს გინდა ენა აებას.

შენი ბაჯბაჯა ბიჭები
მოდიან, მიძიმედ მოდიან —
მამა-პაპათა ლახვარი
ძირს დასაგდები როდია!

დაუძაბიათ კუნთები
ბიჭებს კი არა — იმედებს!
და დედა, დედა მშობელი,
მათ როცა აგრე იმეტებს —

გულგატეხილი არაა,
გული მეტადრე მრთელია
თუმცა-ღა სიტყვა ჩაუქრობ
ცეცხლივით აღმოსდენია!

რა ხელ-მართალი კაცი ხარ,
ქება შენს მედგარ ძალ-ღონეს! —
აქ, ერთხელ უკვე სიობლე
ასეთი ძალით ჩაჰქოლეს.

მხარზე ხელდაკვრად მიიღე
ეს ჩემი სჯა და მსჯელობა:
ყოველთვის დარდი იმარჯვებს
და არა უდარდელობა.

მერაბო, შუბლის ღარებიც
გინათდებოდეს დიდებით,
მეც იმ სიცოცხლეს ვენდობი
შენ რომ ძერწავდი თითებით!

შენ რომ ააგე სამრეკლო
ასი ცისა და წლის არი...
კიდევაც დაიზრდებიან
ალგეთს ლეკვები მგლისანი!

მე ვარ ერთგული ამ წუთის, ამ წლის!

მე ვარ ერთგული ამ წუთის, ამ წლის
გაზაფხულს მე ამ იმედით ვხვდები, —
გუშინდელ დღეზე ფიქრს აღარ მაცლის
ცაში გუგუნით გამლილი ფრთები!

ცისკარო ჩემო, ადრეა იქნებ
გულს ვარსკვლავებით გასვლა ვახარო,
მაგრამ ღრუბლებში გზას როცა ვიგნებ
ძირს უკეთ მოსჩანს ცხრამთა, ცხრაწყარო!

დე, ერქვას ამ წუთს ზამთარი, თოვდეს,
დე, კვლავაც აჰყვეს მთის ბილიკს მგზავრი —
სადღაც რომ ცისქვეშ არ განმარტოვდეს,
მილოცვად მე ამ სიმღერას ვგზავნი!

ისიც ხომ ჩემზე ფიქრობს ამ დილით,
სადღაც ჩემსავით ომახიანობს,
დარდი ჩაიგდო ფეხთქვეშ ლანდივით,
ხალისით ხალისს რომ ეხმიანოს...

თუ შან მგლის მუხლით ქარბუქი ჩაკლა,
გზა თუ გუმანიტ აქვს მიკვალული —
ჩემგან მეტადრე სწყურია ახლა
სიკეთე, სიბოლო და სიყვარული!

მინდა ქარბუქი მეც გავაძეგო
და გაზაფხული თუ გამიგონებს:
— მზეო ამოდი, ამოდი მზეო!
დღეს კიდევ ერთხელ გავძახებ გორებს...

ვხვდები გზად რევას და ვეუბნები:

— რა დარი დადგა, რა სათევზაო!

რ ე ზ თ: — თუ განზრახ არ მეხუმრები —

წასვლა რაღა სვალ, რაღა დღესაო...

და მაქვს იმედი უკვე იმ ხელის,

ბადის გასროლით მან რომ აღმართა.

რ ე ზ თ: — რატომღაც გული მიმღერის,

ვატყობ, ღორანი ვნახე კალმასთა!

— კალმახი რაა, ციმორი, მურწა!

მაცდურად აქვე მიდგას ფაცერი.

მეც მიცდის ჩემი იღბალი, თუმცა,

ორი სტრიქონი მაქვს მისაწერი...

— სიტყვა სიმღერას დაუდე დედნად,

მონვეჭე ფიჩხი, დაანთე ცეცხლი,

ბადის ქისაში ჩხრიალებს თეთრად

კალმასისა და ციმორის ვერცხლი!

— მაშ, წიფნარს ჩრდილიც შეუთვალთვალოთ,

სურვილიც ხომ გვაქვს სუფრის მიხატვის;

სიტყვა ფიც-ვერცხლად ჯამში ჩავთალოთ —

სიმღერისათვის, სიმღერისათვის!

ს ი მ ღ ე რ ა

სიბერე თავზე დამადგეს? —

რომელი სულხან-საბაა!

მეც ხელში ცარცი მიჭირავს,

ჩემს თვალწინ ღამის დაფაა.

მეც მინდა ჩემი გულისთქმა
გადავათეთრო პოემად,
ხელის ერთ მოსმით სტრიქონიც
ავმართო ციცაბოებად!

არა და არა! სითეთრე
არაა ფერი სიბერის —
და ბინდის ყოველ შრიალშიც
სჩანს გამოკრთომა ცისფერის.

ნაკადს თოვლი და ყინული
სადაც კი გაუხანჯლია —
იქ, სიჭაბუკე სიბერეს
ყველაზე მეტად აჩნია!

აღბათ მეც მათი კბილა ვარ,
და ჩემს სითეთრეს ვიფერებ, —
ბნელ ღამეს გავტეხ, ძილს გავტეხ
და თავს არ გადავიბერებ!

დათოვლილ ტყეშიც რომ ვიყო,
სიბერე არის ბრალდება, —
ფიჩხს მოვხვეჭ, სულის შებერვით
ხალისი აბრიალდება!

მოქნეულ ბადის ფრთასავით
მტკვარზე მეც ავფრთხიალდები,
რომ გამოვტაცო მტკვრის ტალღებს
ხერთვისის განთიადები!

გულს ახლაც სჯერა, თუმცა-ღა
ათასმა დარღმა დანისლა:
თუ სიჭაბუკე არაა —
სიცოცხლე არა არის-რა!

ყოველთვის, როცა გზა გამოჩნდება
ცად მივიწყებულ ახალქალაქის,
ცხენდაცხენ მომდევს მე ეს თცნება
და უოცნებოდ ყოფნაც არა ღირს!

— რა ბედენაა, — იტყვის მავანი:
ხერთვისის შემდეგ, ვარძიის შემდეგ!..
მაგრამ თვალს ახსოვს თავფარავანი,
და მთა-გორების შუაგულ შევდექ.

თავფარავნელმა ტბა გადასცურა,
და ერთი მოწმე ამისი მეც ვარ,
მხნედ სჭრიდა ტალღებს, მხნედ, გაჟჟაცურად.
ცალ ხელზე თუმცა გელაზი ეცვა.

თავფარავნელო, აღარ მაღირსე
მეც ვიზეიმო შენი ქორწილი,
დღესაც ხომ აღარ წევხარ ნაპირზე
სიავით გულ-მკერდ ამოკორტნილი!

თავფარავნელო აჰა, ნათელი,
ცურვით საითაც მოგიხაროდა,
კლდეების ღაწვებს ჩამონადენი
ტბას ერთვის ცრემლი, ცრემლი წყართა.

აჰა ის ღელვა, და ის ცისკარი,
თავფარავნელო, აჰა, ასპინძა:
უქრობ კელაპტრით დგას აქ ის ქალი,
თითქოს სიზმარმა გამოაღვიძა.

შემტევი ცურვით მხარშემართული
მინდოდა იმის კართან მენახე —
ქვისმთლეელი იყავ თუ მეზადური,
მწყემსი, მხედარი თუ მევენახე, —

ვიცოდი შენსას იტყოდი, და აქ
დაგაწყვილებდათ ღმერთიც ტანადებს.

განა ეს თქვენი პირველი ცდაა —
ბნელს შუქი მუდამ ასე ანათებს!

თავფარავნელო, ნეტავ რას უცდი,
რად არ გაიყვან პატარძალს გალმა,
სანამ ბარალეთს თვალს გადაუწვდი,
გზად, მინდორ-მინდორ ყვავილიც გახმა.

აღბათ საღამოც იმიტომ ჰქვია
იმ სოფელს, იმ ტბას, მტკვრის იმ სათავეს...
იქ ერთხელ ქვაზეც ქვა აგიწყვია,
შენ კი ურა-ცხენს უჭერ სადავეს! —

გასწი! გზა ისევ შენია, შენი,
ასფარა მაინც დახვდეს ასპინძელს,
გზად ასი სუფრა აქვს გასაშლელი
თავფარავანის მამაც მასპინძელს!

ვით სიჭაბუკის კვლავ გახსენება
სჭრის ღრუბლებს ტყვია ცად ასროლილი.
გასწი! აიკლეს ჩვენმა ცხენებმა
საბარგულების მწყობრი რონინი!

გაეჯიბრება მაყარს მაყარი,
და მტკვარიც განგებ გაგვაამაყებს,
შლის სუფრას მუხა მაღალ-მაღალი
ხერთვისის ჩრდილში გვეკვრის კალმახებს!

თავფარავნელო, მაყრიონს ჩვენსას
ახალ-მოსახლის ქალი დაშვენდა,
ის აგიმაღლებს კუმურდოს ჭერსაც
ოგი შენს ვარსკვლავს შესთამაშებდა!

ვთვლი ჩემად როგორც ახლო მოკეთეს,
არცა მსურს მისი გადიადება, —
ეტყობა ფერზეც რომ გადმოხედეს
ტიდან ხერთვისის განთიადებმა!

ლიხთ-იქითური იერი დაჰკრავს,
ახლა ჯავახურ სილალეს მისახ, —

გადაჰყენია სინათლედ მხარ-მკლავს
დალალგაშლილი ტალღები თმისა.

ძველ სიტყვას ამბობს სიასლე ჩვენი.
და ეს მე ვიცი რაცა ხანია —
მხოლოდ და მხოლოდ ისაა ძველი
რაც ისევ ცოცხლობს, რაც ახალია!

და მაინც, მაინც საოცრებაა
გზა, მივიწყებულ ახალქალაქის,
ერთი გავლილი დღის ოცნებაა
და უოცნებოდ გავლაც არა ღირს!

ბანაშორება რადიოტალღის

„სამშობლო, სამშობლო!“ — სიზმარში ისმის
რადიოტალღის ხმა უჩინარი.
რეკავს საათიც... და უკვე სიზმრის
უჩინ-მაჩინი სარკმლის წინ არი.

„სამშობლო, სამშობლო!“ — ჩემო სამშობლოვ
მე ვიმეორებ, ვდგები, დილაა.
ბედნიერია, დღე საამსოფლო
ვისთვისაც ასე თეთრმანდილაა!

ირხევა თეთრად მანდილი ნისლის
და მზე კარზეა. კარიც იღება.
ვისაც კი ახლა ვუღიმი, იცის,
იცის, რად მიღირს ეს გაღიმება!

შეეკითხება ღიმილი ღიმილს:
— ხომ კარგად?
— კარგად! — მეც ვუპასუხებ.
დილის სიმკვირცხლეს და ჟივილ-ხივილს
დაუჯანბნელი მჯილით კარს ვუღებ.

არადა... გული გულს ამოთხრიდა,
გადაიკრავდა ბისტს თვალის ჩინი

კაცი თუ ცოცხლობ — ამოთხვრიტაც
ღვივის ჩაუქრობ სიცოცხლის ჟინი.

სამშობლოვ ჩემო, გულ-მკერდგადახსნილ
სილალის მამავ, მთაო, ღვარ-ხევო, —
არ გათქმევინებ — ვნახე დალ-დასმით,
თავისთვის განზე მდგარი ვნახეო!

მტკვრის ამ ხიდიდან ლესელიძემდის

გზაა — სიმღერა, სიმღერა დილის —
შუქის და ჩრდილის გამკვეთი მთა-მთა!
ცინცხალიც იქნებ ისაა ჟინის —
სწამს სწრაფვა ჩემი, ისე, ვით სწამდა...

გზა აქ იწყება, გზად აქ სამასი
მეომრის ძველი გზა და ხიდიც,
ტალღას აქ უტევს ტალღა მამაცი,
ნაპირი გულის ძაფზე ჰკიდია!

მტკვრის ამ ხიდიდან მინდა ვუცქიროთ
ჩემს დილას ცაში აბრიალებულს,
შუბლი მაღალი მზით გავუბრწყინოთ
ჩემს მყინვარს, უშბას და ჩემს იალბუზს!

წავშალე ბინდიც მე ჩემი სევდის
და ცის ნათელი გზას დაჰყენია, —
მტკვრის ამ ხიდიდან — ლესელიძემდის
ერთი დღის ერთი გასარბენია!

სამას სამოცდახუთში ამ ერთმაც
არ შეიძლება ნიშნი მომიგოს,
სამას სამოცდახუთი წამერთვას,
მინდა ეს ერთი ჩემი რომ იყოს!...

სიმღერით მეც აქ ავირბენ მაღლობს,
დიდი მზის დიდი თაყვანისმცემი.

შთების ამ გაშლილ კალთებზე სახლობს
ომგადახდილი სიმშვიდე ჩემი!

ლეგა ღრუბელი ცას თუ ებურა —
გასალკლდევბაც, აპა, ეგ არის...
არა, შინ აღარ დაბრუნებულა
გული ნასეტყვის და ნამეხარის!

ისევ და ისევ შეჯავშნა მტკვარი
რკინა-ბეტონის ახალმა თაღმა
და აღმართს ვინღა დაუდოს ზღვარი —
გზა, ვით სიმღერა, მიიწევს აღმა.

ვნახო ცა, ისე ვერ მოვახერხებ —
არ მომელანდოს დგომა ხარ-ირმის
და გაზაფხულის სულისთქმაც ხევ-ხევ
თვალდახელშუა ქროლვით გამირბის!

სულ რომ ერთი დღის სიცოცხლე დამრჩეს —
ეს გზაა მხოლოდ ჩემი ნუგეში...
ქართლო გაშლილო, მადლი შენს გამჩენს —
შემოვიჭრები შენს სიჩუმეში!

არა, მიდამო არაა დიდი
და იგი მაინც გზაა დიდების —
აპა, ქსნისა და ლიახვის ხიდი,
და გაელვება სხვათა ხიდების!

ტალღა მტკვრისა და ტალღა რიონის
ქვაში ჩასმული და ჩახატული
არის შუქ-წერა კავკასიონის,
მისი სიახლე, მისი ქართული!

აგერ, ლიხს იქით, აგერ, ლიხს აქეთ
სვლა ვარსკვლავებით სავსე მდინარის!
აგერ, ქუდზე კაცს გამოუძახეთ
და საქართველო ჩემს თვალწინ არის!

დამხვდება ლიხი ზურაბის ციხით,
რიონის ველზე გავიტან ლელოს —

და მზის ჩასვლამდე ენგურის იქით
მეც გადავწვდები ჩემს საქართველოს!

ეპეი, ჩემო დედულ-მამულო,
ზღვა თუ ზვირთცემით გადაგვეღობა —
შენი სიცოცხლე მოვინახულო —
შენი ერთი დღის შუქიც მეყოფა.

დიდება ყველას, ვინც ივაჟაკა,
სიკვდილს ვინც ისე გაუთამამდა,
რომ შუქ-ნათელი მზე ძირს არ დასცა —
დროშა დიდების, დროშა მამათა!

ისაა ისევ რწმენა იმედის,
მზე ისევ გულის ძაფზე ჰკიდია...
მტკვრის ამ ხიდიდან ლესელიძემდის
საუკუნეთა გზა და ხიდია!

მუხრანის ველი

ველზე ვენახი ისევ გაშენდა,
ისევ დაშვენდა ველზე ფერი ფერს,
მუხრანის ველო, დიდება შენდა,
შენ და ბერ-მუხას დაუბერებელს!

როცა აქ წითლად დაიწინწკლება
ყაყაჩოებით გზა ალმაცერი,
ჩემი ზაფხულიც მაშინ იწყება
ბოლოკიდურით, ვით ხელნაწერო...

ეპეი, ძველო მუხრანის ველო,
მზეში რომ ისევ მწვანედ ბიბინებ,
მითხარი მაინც საით გაქვს ლელო,
თქვი, გადასროლას საით მიპირებ?!|

სულს, ერთი გავლით წავშალო, არ სურს
ამ ახალ დილის სიკეთე დიდი,

შენ აცოცხლებდი მიწის ქვეშ წარსულს,
როცა სიმწვანით მომავალს ზრდიდი!

რაა, მზით, აბა, რა გადამწვარა,
რომ გადაიწვას მუხრანის ველი,
მე ვიცი, მიწა რამ აამწვანა,
მიწა კი არა — ცხოვრება ჩვენი!

თუმც ქალაქელი კაცი ვარ, ზაფხულს
განა შარავზით გავერბი, — არა!
ზაფხულის ქარით ვაჩაღებ ამ გულს,
გზა მიყვარს, უფრო გზამ ამჩქარა.

ვიცი, ვინ მიცდის, ვინ გამომიწვდის
ბლის და ალუბლის ასხმულ კუნწულებს,
ამგვარი კვერთხით გზის დალოცვისთვის
ბიჭებს ხელს, აბა, ვინ დაუწუნებს!

მზით ავივსები ისევ და ისევ,
მკერდგაღელილი, ვიცი, ისე ვარ,
ველზე რომ გავალ, გავიხალისებ,
მისი ნამდვილი მოხალისე ვარ!

მუხრანის ველო, დიდება შენდა,
შენ და ბერმუხას დაუბერებელს,
ველზე ვენახი ისევ გაშენდა,
ისევ დაშვენდა ველზე ფერი ფერს!

ამ სოფელს უნდა ბერმუხა ერქვას!

ამ სოფელს უნდა ბერმუხა ერქვას —
ვით ციხისძირი ციხის ძირს, აქვე,
შევხარი ლაფან-ფიცრების ხერხვას,
მინდა ცად ახალ ლავგარდანს ავყვე.

ამ სოფელს უნდა ბერმუხა ერქვას —
ისევე როგორც ერქვა ადრევე.

არა და ციხე-ბურჯების ძველ ქვას
შარა-გზის ქვიშად ჩამოანგრევენ!

შევხართ ახალ ნერგების ნერგვას,
მას ჩვენი სოფლის სიცოცხლე ჰქვია
და ომგადახდილ ჩვენს სახელს, ჩვენს გვარს
ვიცავდეთ — ახლაც არაა გვიან!

ამ სოფელს უნდა ბერმუსა ერქვას!

ცაცხლის გაიქცა მიწა, ქათეხანი!

რიკოს გადაველ თუ არა — უმაღ გაიღო ცის კარი!
ზღვაზე რომ სადღაც მინახავს, შემომეგება ის კარი.

ის მკვირცხლი შემრიალება, იმ ტოტებგაშლილ ხეების,
რომელთაც ახლავთ ღიმილი შროშელი მედოქეების...

გაუბაწრიათ ზღაპარი ცხენზე, ასკოკა ჭურვივით,
ჭინჭილაც იქვე ფუჩეჩში ჩამძვრალა კრიმანჭულივით.

ცხენი რომელი ვინატრო, უფრო ფეხმარდი ვისა ჰყავს?
ყოველი კოსტა ბექობი ზედ შედგმულ უნაგირსა ჰგავს.

ქვეშ კი წითური თოქალთო — წითური მიწის ფენაა...
და ხევისწყალიც სევდახვე ტენებით ჩამორბენაა!

აჰა, სოფელი ძირულაც; მდელს, მდინარე, ქარხანა, —
გულში რა ვიცი რა უდევს, რა ცეცხლმა აახარხარა!

რას მპირდებიან, რა ვიცი, მისი გიზგიზა ბუხრები,
გვრძნობ: ჩემი კერაც იქაა, და ჩემი ჩასამუხლები.

ამ ბულში ასი მუშა დგას, ასი დაზგა და ხარისა,
და შენც ხომ ასი თვალი გაქვს, თუმცა-ღა ერთი ქალი ხარ.

— ეპეი, ქალო, მაღალო, და ხელმართალო ქეთევან!
სიკეთე შენი არ ვაქო, აბა, რა მოსიკეთე ვარ...

აღვივებ მიწის ნაკვეთებს, ნაკვეთებს ნაპერწკლიანებს,
და მაინც შენი ხმა-კილო გაბმულ სიმით წკრიალებს.

აგურს ენდობა აქურს ფოლადის ყველა მდნობელი:
ფეროს და რუსთავს მეაბჯრედ ჰყავს ეს პატარა სოფელი

ისე ვით ცხრა მთამ, ცხრა მუხამ, ხევის ცხრაკარა მაღარომ
მეცხრე ხუთწლედის შეტევა ახლა შენ უნდა მახარო!

ვაჟკაცობაა, დიახაც, ქეთევან, კაიქალობა,
მაგრამ გიტარის მაჯაზე ყურის დადებით გალობა

ნაკლებ არ გშვენის, ხანდახან მუხლებს რომ ნოხზე მოკეცავ
კაცს ეგონება, კუთვნილი დრო საოცნებოდ მოგეცა...

შენ კი ზამბახი გეძახის, გულისაბა და გვირილა
და რომ გაულო ჭიშკარი, არაა გასაკვირი-რა!

ქარხნის ეზოში მიუჩენ კუთხეს ველ-მინდვრის ღიღილოს,
დე, რკინის მესრის გადაღმა ყაყაჩომ გაიღიმეილოს!

აბა, სად აღის გუგუნი და სად ველ-მინდვრის სიმწვანე, —
დრონი იცვალნენ, ქეთევან, შენივე ხელით იცვალნენ!

იქნებ ვით ცეცხლის სიფიცხე — სიმწვანეც ლამაზ მდელოსი
მხოლოდ და მხოლოდ უქრობი ეშხია საქართველოსი!

საძერწი მიწის სურვილმაც იქნებ აქ თავი იჩინა —
მინდვრის ყვავილის ყელია, მისი სურა და ჭინჭილა.

ისე ვით მიწა, იმედიც ცეცხლის გამძლეა, ქეთევან,
მეც, ვით შროშა და ძირულა, ამ ცეცხლის მოიმედე ვარ!

1

გულივით სანდო, გულივით წრფელი,
მინდვრის ყვავილთა კრთომა და ფერი,
როგორც ეს ლექსი ახლა იგონებს:

მეტად უბრალო ამბად მეჩვენა,
თორემ ჩვენს მინდორ-ველს უეჭველად
არ წავუშლიდი კალმით სტრიქონებს!

ვიფიქრე: ეს რა დამიწერია,
რომ ფურცელ-ფურცელ, სამი წელია
ჩემს უარს გვერდი ვერ აუარა..

დავბეჭდავ! დაე, რაც იყო — იყოს
და ერთხელ ჩრდილმაც ხმა ამოიღოს,
სიმართლე უნდა ითქვას, თუ — არა?!

ისევ და ისევ მინდა ვიხილო
მწვანე-ყვავილა ბაო, ღიღილო,
თეთრი გვირილა და გულისაბა! —

იყოს, რომელი დღეც გასურთ, რომელ თვის,
რომელი კბოდე, თლონდ ყოველთვის
დაფრიალებდეს ფრთა-ლურჯი კაბა!

იღელვოს მდელთა და იბიბინოს,
ყაყაჩოს წითელ-წითელ ბიბილოს
მეც ვუღიმოდე... ხმა გაკმედილი!

რა ბედის ცდაა, და რა კეთილი!

2

მაგრამ ვის ვანდოთ წუთი ასეთი,
აბა, რომელი ჟურნალ-გაზეთი,
რომელი წიგნი დაბეჭდავს ამას!

ვინ დაშლის კურსივს, ვინ დაშლის პეტიტს
და ვინ ააწყობს ამ ჩვენთვის ბედითს
ბაოს, გვირილას და გულისაბას?!
ნაკადულივით, ქალის კისკისიც

ქეებს რომ გადარბის, ისიც კი, ისიც
ინტიმურია, და ამიტომაც.

ქარხანამ სადაც დაბერტყა კალთა —
ეძებდე ყვავილს, ცთუნების გარდა
არის უბრალო მიამიტობაც.

გზად შევაჩერე ტვირთ-ამწეები,
გიზგიზით რკინის მწრობი მზეები —
ქვასა და რკინას რომ განაგებენ

და ვეკითხები ჩვენს დამმკვიდრებელთ,
კოშკების ციდან გადმოშვებულთ —
სიყვარულისთვის სად რას აგებენ...

სად მიუჩინეს კიდე ყვავილებს
მზის ნაქარგივით ამოყვანილებს...
იმედი ჩემი სად ამისრულდა!

მეც ხომ ამ სულის ამოთქმა მსურდა!

თავისი მზე და თავისი ჩრდილი
მიწაზე ყოველ დღით აღბეჭდილი
თუ არ შეერჩებათ ხეთა მხარ-მკლავებს —

ფიქრთგასართველად ცაში რა გვინდა,
რამ აღიტაცოს სუნთქვა ყვავილთა,
რა მივაგებოთ ცისკრის ვარსკვლავებს!

მთას ქვა და რკინა რომ დააშენდა
სიახლევე ჩემო, დიდება შენდა!
მაგრამ მითხარი რაა საჭირო

ის, ორიოდე პწკარი ლირიკის,
მწვანე მინდორი, მზე და ჩრდილი ხის
მე რომ მიყვარდა — გადავარჩინო!

გულს ენატრება ფერი ლამაზი
ისევ და ისევ გულისაბასი
და სილამაზე ხელთა ლამაზთა...

სიცოცხლეს ქვეყნად ვინ შეჰღიღინოს —
ბაოს და ფოთლებშემკრთალ ღიღილოს
ეჟენები თუ არ შეუთამაშდა!

და აი მართლაც საკვირველება:
გამიღეს ქარხნის კარი ველებმა
და რკინის მესრის იქით ყვავილი

ყველა, რომელიც კი მინატრია —
ჩემს მოსვლას დახვდა დილა-ადრიან!

რიონის ველი

ესაა დიდი რიონის ველი,
ესაა: გასჭრა სიშორე ბნელი —
თვალთგახელვიდან — თვალთგახელვამდე!

ო, ამ ორერას, დილდილობით, ამ ოდელიას,
მუხათა ზღაპრულ ხელმწიფობას, ჩრდილნარს, ლელიანს —
ალბათ აღვწერდი უკეთ უფრო, რომ არ ვდელავდე.

ხელმარცხნივ, ხედავთ? — ვანის მთებია,
ამოვა მზე და ცას მისწვდებიან
მათი კალთები ისევ და ისევ!

ხელმარჯვნივ: ხვამლი, ქუთაისი, თეთრი სვანეთი.
ო, როგორ უყვართ, როგორ უყვართ მათ ერთმანეთი!
დელაევ ჩემო, აღტაცებავ, და სიხალისე!

დელიავ, აჰა, მიშველე: – შველი
ბუკს დაუფრთხია, სასროლზე ველი,
აწ უკვე ჩემგან ვერსად ვერ წავა,

ხომ ჩემიანთა დიდებაა დღესაც ეს ველი, –
აქ ვჭედდი ოქროს, აქ ვიყავი ოქრომთესველი,
ველი მოსავალს და იმედის კაცი მეცა ვარ!

ესაა დიდი რიონის ველი
და მისი ასიათასი წელი
თვალთგახელვიდან – თვალთგახელვამდე!

აწ, იმავე კოლხთა წელთაღრიცხვა განა განსხვავდა:
წყალს მთაქვს ოქრო-ნაპერწყლები კვლავაც ვარსკვლავთა.
ვერც მოახერხებ იდგე ცეცხლში და არ ელავდე!

და სწორედ ახლა, ცად როცა მთვარეს
შუქ-სარკმელებით მიუთვალთვალეს –
ჩვენს კვირადღეზე ჩვენც გვიფიქრია:

სადღაც შავი-ქვაც გვიშავებს წყალს, სადღაც შაორი,
სადღაც ღამის ცვლამ დაამთავრა სამუშაო
და გადაღლილი წყლის ტალღები თავს აქ იყრია!

გადმოიხედავს მზე როგორც ზენა –
რა ღამაზია რიონის დენა,
რა ღამაზია, რა ღირსეული!

და კვლავაც ჩვენდა საიდუმლოდ, მდინარის სარკე
ცალკე ცის ღრუბლებს ჩაიხატავს და კლდეებს ცალკე –
გასაოცარი დამშვიდებით ზღვასმიღწეული...

სოფლის დილა

არა, ეს დილაც არაა წყნარი:
თვითმფრინავები მოსწყდნენ „კოპიტნარს“,
წიფიდან „თბილის-ბათუმის“ ჩქარი
მოჰქრის, ახალი რაა, რომ მითხრას!...

ქარსაც აქ უნდა ფრთა მოიქნოს
და აჯამეთის ტყეს გაჰკრა ბრჭყალი,
სადღაც აქ, ტალღებგადაღლილ რიონს
ერთვის ყვირილა და გუბისწყალი.

შევდგეთ აქ, მყუდრო ყურეც ჩვენია
ისე, ვით მწვანედ გაშლილი მდელო,
ჩვენც დავწყნარდებით, შეჭველია,
აშრიალებავ, ამდილინდელო!

შევდგეთ... და აჰა, როგორ მიდის დრო,
ო, როგორ მიდის დრო დილ-დილობით!
აქ, არ იფიქრო ჩრდილმა მიმიმხრო
თავისი ცაცხვის-ხით და ჭილოფით...

არა! დროს აქაც გაუმარჯვნია,
ცაში კი თითქოს წილისყრა მიდის:
დგას კვამლის ბური და ბურს აჩნია
წვეტები წითელ-წითელ კრამიტის.

აჩნია ბრუნვა მზისა და მთვარის —
ფოლადის მდნობელს ჰბაძავს ბუნება,
ცაში მზიური ბურუსი არის
და არა.ძალთა დამაბუნება!

ამბავიც მიაქვს ღრუბლებთან ღრუბელს
მთებივით აღდგნენ ლამის დევები.
აღგზნებით, როგორც ღუმელი ღუმელს —
ბნელს აჩაღებენ ღამისთევები!

და შენ კი დილავ, სიმშვიდის გჯერა,
მეგზურო ჩემო, ჩემო მთამსვლელო!
როგორ გამოვრთო მე გულის ძგერა,
როგორ დავტუქსო და დავასვენო?!

არა, წუთს ასეთს ამოღ ელი
და გულში ჩუმაღ რასაც გავივლებ —
დავწერ — ხნულივით მიიღებს ველი,
დავწერ, და სოფელს ავაყვავილებ!

იანეთია ხომ ახლო-მახლო,
მეც არ დავტოვებ ეწერს ეწერად,
ო, ჩემო ეზოვ, ო, ჩემო სახლო,
თქვენ ეს თავიდან მკერდზე გეწერათ...

რომ დავაკვირდი — ბერმუხის კვირტიც
ისევ ფრთასავით ცად გაშლის ცდაა!
და აი ზვირთი, მდინარის ზვირთი,
ისიც ხომ თეთრი შევარდნის ფრთაა!

და როგორც ზვირთი აწყდება კაშხალს,
მეც მომკლას ღელვამ, ან გამახაროს, —
ვეტრფი მთა და მთა სარკმელთა კაშკაშს
და თვალწარბივით შავ-შავ მაღაროს!

ცა და ქვეყანა მეც მომივლია,
კაცურად ვიტყვი, სწორედ კაცურად:
ცა ასაფრენად მოგონილია,
მოგონილია ზღვა გასაცურად!

დამშვიდებული ძილით მიმინარე
ჟამიც არაა, დაუნდობელი, —
არათუ მთა და ბარი, მდინარე,
არათუ ცა და გზა და სოფელი!

მაშ, ჩემი ალალ-ბედის ცდა რაა,
სილალევ ჩემო, ჯაჭვდაწყვეტილო, —
ცივი, საფლავის ბელტიც არაა —
მით უფრო კაცის გული, კეთილო!

ო, დილაჲ, დილაჲ, აღმართზე მრავალ-
წერტილით კვალის გამომსახვო,
მე კიდევ მრავალ აღმართზე ავალ,
დილაჲ, მე კიდევ არ ვარ საღამო!

გულდია საუბარი უცხოელ ტურისტთან, სოფელ-სოფელ

1. ჩალის თუფები

ჩალის ქუდები შერჩათ გორაკებს,
ნასროლი თითქოს მოქნეულ ხელით!..
აქებს მზე კოლხეთს, და როგორ აქებს —
მგზნებარე გულის როგორი ძგერით!

მზის თხშვიარში ჩაიხუთები,
აგრე თუ წამმაც წაგართვა მზერა,
ჩალის ქუდები, ჩალის ქუდები —
სხვა მზის პირისპირ მეც არა მჯერა!

რა მოიგონეს ეს გოგონებმა,
ეს რა ზღაპრული ჩაის კრეფაა,
ადგათ ნათელი და გეგონება
კრეფა კი არა — ნათლისღება!

არა, ცეისის თვალს ნუ უმიზნებ,
როგორც უცნობი ცნობისმოყვარე,
ნუ აენთები ნურც წუმწუმისებრ
თუ არა ყველას ღიმი მოგვარე.

განა სურათის გადასაღებად
ახელს წამწამებს ქალი ლამაზი?!
არ ისმის მოკლე გადაძახებაც,
არ ისმის კრინიც ჩარირამასი...

არ ისმის, დიას, არც დაირ-ტაში,
არაა ლხინი, მაგრამ იმავე დღეს
შინ თუკი სტუმრად მიუხვალ, მაშინ,
მაშინ — იცოცხლე, მაშინ გიყვარდეს!

ისე ვით მოსვლა, შენი ნებაა
ნახო ეს წამიც მისი დიდების, —
აქ ხელჩართული შეჯიბრებაა
წამის და წამზე სწრაფი თითების!

2. ალვის ხეები

გზაზე, ვისაც კი ნახავ
ყველა მოგესალმება,
მიატოვეს კინალამ
ეზოები ალვებმა!
უკეთესი გზადაგზა
უცნობ სალამზე რაა!
სიმწვანეში, ათასგან
მზის მაცდური მზერაა...
ახლავს კოლხეთს დილემა
მუდამ სენსაციური:
თუ დაჰფარეს ჩრდილებმა —
როგორაა მზიური?!
მზის ასავალ-დასავალს
თუ მიწაზე დაეძებ —
ჩრდილს ცივსა და ფრთაშავს
ნურც შენ მიუაღერსები!
არ იკითხო არასდროს
და თუ მაინც იკითხავ, —
— ერთი ფეხით გაგასწრო,
სადაც დგებარ — იქ იდგა!
აქ დასტოვა ანაზღად
მზემ ის მოკამათენი,
და შეატყობ ლამაზთაც
თავს რომ ადგათ ნათელი —
მხოლოდ ჩაღის ქუდია,
აცხრობს მზის მცხუნვარებას...
წამწამებში უნთია
მზე ჩვენს შავ-შავ-თვალეზას!

3. ც ა ო შ ო

სასწაული დღისით, მზისით,
აბა, როგორ დავიჯერო:
ჭა ამოშრა მზის გიზგიზით,
გზაგზა არსად არი ჩერო.

მქონდეს ერთი პეშვი წყალი
გულზე მაინც მოვისხურებ, —
უფრო ცვივა მზეს ცინცხალი
ხელმოჩრდილვით რომ ვუყურებ!

იწვის ხობი, იწვის ხეთა,
იწვის ჯუმა და ცაიში!
წაქცევიათ ჩრდილი ხეთა
უკვე ამ ჩემს ღალადისში...

ჩერო როგორ ვთხოვო ბუჩქებს,
თვალი თუმცა მიმელულა, —
წყალსაც ცხელი გული უჩქეფს,
ჯერაც არ გაგრილებულა!

ფიქრი, ღამე, სოფელი ხეთა

ნეტავ შენს ღიმილს არ შევჩვეოდი,
ნეტავ, ათასში ერთხელ გწვეოდი,
ჩემი მოკითხვით დაგღალე, ვხედავ!

შენ — მასპინძელი, და მე — სტუმარი, —
კვლავაც დამიგე-თავსასთუმალი
ხეთავ, ცად მკლავებგაშლილო, ხეთავ!

ხალხს არ შეგიყრი, არ ვიკამათებ,
შენს ჭერქვეშ მხოლოდ ღამეს გავათევ,
მხოლოდღა შენზე ვიფიქრო, ვხედავ...

ეგ ახოვნება ღიხთაქეთური
მართლაც მხნეა და მართლაც ხეთური —
დაგშვენდეს ბზა და დაგშვენდეს დაფნა!

მაგრამ სადღაა ჩემი ჭყონდიდი,
ყოველთვის ტოტებს რომ ვუკოცნიდი,
დღემ ნაწვიმარმა ნუთუ აქ დაფლა!

ნუთუ წარსულმაც, რომ არ იწვალოს,
უთუოდ ფერი უნდა იცვალოს —
ხეთავ, ცად მკლავებგამლილო, ხეთავ!

ღია დავტოვე განზრახ ფანჯარა,
მაგრამ ტოტები მაინც არ ჩანან
სადაა თრთოლვა ჩემეულ ხეთა!

ვწევარ და ღამე ამ ღია ფანჯრის
ჭრილიდან სულ სხვა აჩრდილებს მაჩრის,
და სათვალავიც დავკარგე დღეთა —

ძველი კოლხეთის და ხეთის შემდეგ
ბევრი ვიარე თუ ცოტა, შევდექი.
და კვლავაც ხეთის სიახლეს ვხედავ!

დავხუჭე თვალი და აი, ლამის
ერთად გაჩაღდეს დღისა და ღამის
დრტვინვა, რომელსაც ვგრძნობდი ადრევე:

არათუ მიწას, არათუ ხეებს —
არამედ ფესვებამოთხრილ დღეებს
ბულდოზერები ცად მიათრევენ!

ათასი ტოტი, ათასი ხელი...
დაფლითეს, ვხედავ, სურათი ძველი
და ძველ ჩარჩოში დილა დაჰკიდეს!

დიახაც დილა... და არა ფიქრი...
და მიჰქრი მზისკენ, შრიალით მიჰქრი!
და ამ ფიქრებში გათენდა კიდეც.
ხეთავ, ცად მკლავებგამლილო, ხეთავ!

სიმღერა

„ახ, რა ჰარალოს ვამბობდი,
რა დილა იყო, რა დილა!“
ასე იწყება ყოველთვის
აქ ჩემი „დილა-გადილა“,

რა დილა იყო, რა დილა
და რა ბრწყინვალე შუადღე,
ზღვაში მზე როდის ჩავიდა
ვერც გრილ სიჩუმეს შევატყე.

და უცებ ღელვამ შემაკრთო,
შევძახე უმალ: — ვინ არის?!
ხმა მუხის ჩრდილქვეშ ისმოდა
ტალღის, მთით ჩამომდინარის:

— ერთი უბრალო ტალღა ვარ,
თუმც მოვხვდი ერისწყალშიაც,
ხაიშის მალღა ვტრიალებ
წისქვილის ყოველ ღარშიაც.

ყური დამიგდე ბერძენსაც,
კვლავაც თუ გამიერთგულდი,
შენს ტოტებდაბლა ზღვა არის,
მალღა უშბა და თეთნულდი.

ცისკრის ზარია ბერ-მუხაც,
შენც ახალ კვირტებს გაიშლი, —
ხის ტოტი ხის ტოტს კი არა —
მთა მთას შეხვდება ხაიშში!

კაცი ხარ დარეჯანის ძე,
ნამეხარი და ნასეტყვი,
ცამ და ქვეყანამ რომ გკითხოს,
რას უპასუხებ, რას ეტყვი?!

წევს გველუშაბი ზღვისპირად
თორემ უღრუბლო ცა რაა —
ამოსახსნელად მაცდური
იმისი გამოცანაა!..

— არა! და „არა“ ბერმუხის
ნათქვამად მინდა ჩავთვალო,
შენც ნუ იფიქრებ — ჩავივლი
უსიტყვოდ, რადგან გზად ვარო...

კვლავაც რამდენი მთა არი,
რამდენი ათასწლეული —
ხან ღრუბელი ხარ, ხან წვიმა,
ხან თოვლი ტალღად ქცეული,

ხან კი ბნელ ღამეს, გზადაგზა
გაჰკენწლავ ცხენის ნალივით —
და ესხურება ნათელი
ერს უკვე ერისწყალივით!

„ახ, რა ჰარალოს ვამბობდი,
რა დილა იყო, რა დილა,
ასე იწყება ყოველთვის
აქ ჩემი „დილა-ვადილა!“

ჩ ე ბ რ ა

ეჯახება წყალი მთას:
ცდა რაა და მთა რა!
ტალღა ერთი წამითაც
მთას არ გადამცდარა!

მკერდშიშველი მთა მიყვარს,
მისი მკაცრი „არა“
ისე დახვდა ხმალით ხმალს —
ფარიც არ იფარა...

და ფიც-ვერცხლით შეკრულმა
ღამეც გაახარა:
ვარსკვლავებთან ენგურმა
წილი უკვე ჰყარა.

მთა ჯერ აგრე, მკერდამდე
წყალში არა მდგარა!
— მთაო, ბრალი მე დამდე,
მეც აქ არ ვარ განა!?

ჩქარა! თორემ აშკარად
ჩვენზე უფრო ჩქარა
იქცა მაღალ კაშხალად
თეთნულდი და შხარა!

წყალმა ჭრელი კენჭებიც
აანაკვერჩხალა...
ბნელში გავიკენწლებით
ჩქარა. ჩქარა. ჩქარა!

პეი, ენგურო და პრის-წყალო

გასულს, ქალაქის თუ სოფლის შუკით,
მავთულ-ბადეში მომწყვდეულ შუკით —
თავს როცა ისევ დამათენდება
მინათებს ჩუმი ღიმილი სახეს
და ძველ კაცივით შეეყურებ ზაპესს —
ზემო ავჭალის დღე მახსენდება!

დღესაც იმ ღამით ნაკვერჩხლიანით,
და იმ პირველი ტალღის ჩქრიალით
მომავალს ჩემსას ვეკამათები —
დღესაც რომ ელავს ეს ცინცხალია,
ელვად ქცეული ერისწყალია
და ერისწყალის შენაკადები...

მაშ, სიჭაბუკის ჩემო ნათელთ
და შენც ჭაღარავ ამეღამდელო —

იყავ ბრწყინვალე, იყავ დიადი.
პეი, ენგურო და ერისწყალო,
ბნელი არასდროს არ შეიწყნარო —
მისწვდი მომავალს ვით განთიადი!

პიენი ენგურს

შენი ძალ-ღონე, ენგურო, მწამს ისე როგორც მწამდა.
კვლავაც არ იუხერხულო, ცა კადმოლახე მთა-მთა!

გულს ვერ ვიოხებ სიშორით, მინდა აქ შევხვდე შენს გულს,
აქ, სადაც გადავესროლეთ მთებიდან მთებში ენგურს...

ათასი წელი ვუცდიდი — მენახა მოსვლა შენი
და აჰა, შენი ზუგდიდი, შენი ცის დასაბჯენი!

უცდის უბრალო წამიც კი შენს გამოხდომას ვეფხვურს,
რა ლამაზი ხარ, რა ფიცხი... თვალებს გიკოცნი ენგურს!

ცის-კაცს, ჩვენს დარეჯანის-ძეს ვისი ცეცხლი აქვს, ვისი? —
სწრაფვაც ნაპერწკლად გადიქცეს, ცეცხლი რად გვინდა სხვისი!

წევს ღამე შავბნელ დევივით, გასულა ყავლი ღამის,
ფიქრიც ბნელ ნაფლეთებევით მივშალ-მოვშალოთ, ღამის!

ეგაა, შენი ღრეობა, ეგაა შენი ჯერი —
ფერხულმა შესძრა ხეობა, ლილეომ — ზეცის ჭერი!

ენგურო — კლდეთა დიდებავ, ენგურო — დღეთა მგზავრო —
ხან ბნელში შეჯირითებავ, ხან შეფრქვეულ ჯავრო,

დიდება შენს შუქს, შენს ქართულს, მწამხარ კვლავ როგორც
მწამდი,
შენს თვალთა ბრწყინვას შემართულს მივყავარ ციდან ცამდი...

ამხნდა რაც კი ვინატრე და აწ მაცნე ვარ ამის:
თავს მადგას დიდი სინათლე ჩემი დღისა და ღამის!

მარტოობის ჯავრი მკლავს
ბუბა-ქაქუჩელა!
გადავაჭდოთ მკლავი მკლავს —
მთისაც მთას თუ სჯერა.

რაა, გულს თუ ხალისმა
გული არ უჩვენა,
იქ ვარ, სადაც გაისმა
ბუბა-ქაქუჩელა!

კლდეებს თავქვე მდინარემ
თვალი აუჭრელა,
შენ კი პირმოცინარემ
მოსდე კაკუჭელა!

შენს აფრენას ნაპრალზე
წამიც გაუჩერა, —
მალლა შენ ხარ — დაბლა მზე
ბუბა-ქაქუჩელა...

გასწი და არ გაგიწყდეს
ბილიკ-ბილიკ მზერა —
ცას რომ თვალი აგიცდეს —
მთა რაა და მზე რა?!

რაა შენი ფუძის ქვა,
შენი ქვა-ჭურჭელა!
შენი ხარბი სულისთქმა —
ბუბა-ქაქუჩელა!

გადავაჭდოთ მკლავი მკლავს,
მთისაც მთას თუ სჯერა,
მარტოობის ჯავრი მკლავს
ბუბა-ქაქუჩელა!..

კონსტანტინე გამსახურდიას

სადღაც, შორეულ სოფელში, ელვამ
შემატყობინა მე ეს იმ ღამით.
გადმომცა სწორედ იმ მასპინძელმა
ვისთანაც ერთდროს ერთად ვიყავით.

და ხმა-წართმეულ სიჩუმით ითქვა
რატომღაც უკვე შენი სახელი,
შეკრთოვამ ტუჩზე შემისროო სიტყვა
და შემისუბა თვალთვასახელი.

მაგრამ მე მაინც მივენდე სახელს,
თუმცა უშენოდ სუნთქვა მიმძიმდა.
სახელი მთებმა მთებს გადასძახეს
და ვით ვარსკვლავი ცად აციმციმდა

წუთი ყოველი მან გამიცოცხლა —
ვტოვებ სტრიქონში სინათლეს მისას...
არ შეიძლება სახელი მოჰკლა —
ძვლებს როცა აგრე აბარებ მიწას!

ვით შეგივრდომებს ვინმე რიოში
ყოველთვის ჩვენი მკერდი გაქვს ბინად...
და აი, სოფელ სატანჯიოში
სტუმრად ხარ ახლაც, ენგურის პირად.

სად მითენდები! სად მიღამდები!
სად არ ვყოფილვართ... ოდესმე იქნებ
ეს ლექსიც გახდეს იმის თავდები
შენს დღეებს ირგვლივ რომ შემოვიკრებ.

ზედაზენია, მცხეთაა, სამცხე —
კლდე სადაც ნახმლევე-ნატყვიარია,
ფიქრით კი არა — უფრო ცხენდაცხენ,
უფრო გულდაგულ გაგვიარია!

ხელბედნიერთ, შენ ხომ შენი თქვი,
წარუდექ ცასაც გაღაღებული:
აკი წარსული მხარზე შეიდგი
დრო-ჟამის ლურჯი ქვით აგებული

შენი სახელი ისე ელვარებს —
არ გვემეტება სამარხ-ქვისათვის...
ერქვას პამირის მაღალ მწვერვალებს
ქართველ მთამსვლელთა ცად ასვლისათვის!

მკვერმეტყველია ღუმილი მხოლოდ

მკვერმეტყველია ღუმილი მხოლოდ,
და არა სიტყვა — გამტეხი ფიცის.
მაშ, იმ წუთს გულიც თან გავაყოლოთ,
რომელმაც ჩვენი გულისთქმა იცის!..

შევრჩეთ ფიქრით შავი ზღვის კიდეს,
შევრჩეთ! ჩემი და შენი ჯერია...
დავდივარ უბრად. და ენის კლიტეს
ერთი ყრუ სიტყვაც არ შერჩენია!

ჩაქრა დღის ღალი ჟივილ-ხივილიც...
შენ რომ გინდოდა ჩაგესვა ქვაში.
მზე ჩადის... ბიჭო, შენი ღიმილიც
სადღაც, შორს, სადღაც, ჩავიდა ზღვაში!

ცას არც დააჩნდა როგორც ჭრილობა,
არა, დასავლეთს მზე არ აშუქებს.
სადღა ჩვენი მამაშვილობა? —
რა ვქნა, ვის ვკითხო, ვინ მიპასუხებს!

მკვერმეტყველია ღუმილი მხოლოდ.
და არა სიტყვა — გამტეხი ფიცის.
ზღვის ამოხვრაც რომ გავიგონოთ —
არ დაირღვევა სიმშვიდე მიწის...

ჩვენი ბუხრის წარწერა

გულდამ აქაურ ქვით და აგურით
ამოგიშენა თალი ბუხარო,
რა გულით უნდა გითხრან, რა გულით,
გულჩახვეული კვლავაც ნუ ხარო!..
ნაპერწყალს სიტყვის თქმა დაასწარი,
არ დაგვხვდე უბრად! არ გაქვს უფლება! —
ეს ცხოვრებაა კვამლი, ნაცარი
და ალის ალთან გასაუბრება...
აწ გვიანდაა! ჯავრს ველარ იყრი,
თორემ ის წუთი ისევ კიაფობს,
კვამლი კი არა — თვალსა გვწვავს ფიქრი,
მიტოვებული ფიქრი გვიამბობს:
„მეც, როცა ერთხელ, ჟინ-დაუმცხრალმა
შეგავლე თვალი ბნელს გასაკაწრად —
ჩემივე ცეცხლის შუქმა და აღმა.
მაქცია კვამლად, მაქცია ნაცრად!
იმ ღამეების მოწმე ქვაც არი,
მაგრამ ნაღვერდალს რაკი მიანდეს —
იტყვის, ცხოვრება ჩემი რაც არი,
ალი ხელახლა რომ აბრიალდეს!“

ჩვენს მესვეურებს და ჩვენს ვაჟკაცებს

ისევ და ისევ ჰყრის ცინცხალს წყალი
და როგორც ნამსხვრევ ქვის ნაპერწყალი,
ცაში ჩვენი დღის შუქიც კაშკაშებს!
და ისმის, ისმის მხნე გულის ძგერა —
ახლა ენგურზე აქვთ ცეცხლის კერა
ჩვენს მესვეურებს და ჩვენს ვაჟკაცებს!

ისევე როგორც მტკვარზე, რიონზე,
ელავს დათოვლილ კავკასიონზე
ცად შეფრქვეული სიახლე ჩვენი —
და იქვე გორდა-ხმლების ნათელიც

ელავს ათასი წლის წინანდელი,
კვლავ ხელმართალი და უეჭველი...

ვშველი, მეც ჩემი ხელწერით ვშველი
ჩვენს მესვეურებს და ჩვენს ვაჟაყცებს.
ლალუმი ულრან მთებს აბარბაცებს
და მყუდროებაც ინგრევა ძველი!
დე, ვით ფოლადის გამომდნობელმა —
გამიგოს ჩემმა დიდმა სოფელმა,
გამიგოს, რომ ცას მიმიწვდა ხელი...

რას ნიშნავს წრთობა ფოლადის, ვიცი,
რას ნიშნავს ასალ თაობის ფიცი
ვიცი, და ვეძებ სიახლეს, ველი!
და ის ვინც ჩემბერ ელოდა ამ დღეს —
დროცაა დროშის ალივით აღდგეს,
ასწიოს მთა და გასწიოს ველი! —

დე, გაიხაროს სიტყვამ ქართულმა:
ამღერდეს მიწა, ამღერდეს წყალი,
ამღერდეს ნაჭედ-ნაწრთობი რვალი,
რომ აღამდარმა ცად ამართულმა
შემოგვანათოს მგზნებარე თვალი!

ვენდოთ ამ ღიმილს და ამ გაწრთობას,
თმა-გათეთრებულ ასალგაზრდობას,
შუქს ამომავალს და არა ჩრდილებს,
ვენდოთ სიყრმითვე ომგადახდილებს,
ჩვენს მესვეურებს და ჩვენს თაობას:
იმედს, სიმტკიცეს, გამბედაობას!

ვენდოთ ჩვენს ალალ ბედს, როგორც ვენდოთ,
შემართულ მკერდით მკერდს შეუშენდოთ,
ემატოს ხუთწლეულს — ხუთწლეულის წვლილი!..
არადა — გულიც დამეთრგუნება —
იქ მეგულება მე ჩემი შვილი,
მან ჩამაგონა ეს ერთგულება...

არა! ჯერ ასი წლისაც არა ვართ,
სხვა საუკუნე კი გვადგას თავზე;
და მაინც ვამბობ დაუფარავად:
ვარ მხოლოდ შენი ძალ-ღონით სავსე.

ჩემო სიცოცხლე, ჩემო იმედო,
დილავ, ბადრივით ფართო ავადლებავ,
აღაზნისა და არაგვის ქედო,
რიონის ქალის აღფრთოვანებაჲ --

ლიხის მთავ, ქვეყნის შუაგულ მდგარო,
შუქად რომ გწვდება ელვა ენგურის,
და მტკვარო, თბილის-ქალაქის მტკვარო,
მეც, ერთი კაცი შენებრ მხნე გულის --

ვარ შენი შვილი და მოვალე ვარ
თავიც გავწირო და გავიძეტო,
ვარ შენი მკვიდრი და მოვალე ვარ
შენს ნაშენ ბაღში გადავიხედო!

ვარ შენი კბილა და რა ვინატრო
თუ არა შენი ძაღლოვანება --
მინდა რომ ერთად დავაბინადრო
შენი და ჩემი ასწლოვანება!

ეს ლუკმა ლექსიც საარსებო პურია წმინდა,
ჩემო კარგებო, პური თქვენთან გავტეხო, მინდა!

აგრე თქვენს ტკბილად დაბერებას მეც მოვესწარი
და მიხარია, თუ მეგობრად გამოგადექით, --
ჩემი ცხოვრების ნახევარი აჰა, ეს არი --
მგზავრებო, თავი შეიქცით პურის ნატეხით...

დაპურდეს, ვინც კი ჩვენი ძმაა, ჩვენი ღვიძლია,
არ დავიშურებ ჩემი სიტყვის მოსავალს, მხოლოდ —
აქ თუა ვინმე ასაღბედა, არ შემიძლია,
მკლავდალოცვილი გუთნისდედა არ მოგაგონოთ!

ნეტავ, გენასათ წიგნი ჩვენი გაზაფხულისა,
ამოგეკიოსათ თვითეული ბჭკარი სნულისა,
დაგნანებოდათ ნიავექარში მდგარი ჯეჯილი
გლეხის ბიჭივით თმახუჭუჭი, თმაგაჩეჩილი,
დაგნანებოდათ შავწამწამა თავთუსის მომკაც,
როცა ხელსავსე ხელეურიც შეენოდა ლომკაცს!

მაგრამ ტბილია განა ხვედრი ხელმადლიანთა:
გავლეწით პური და წისქვილის ქვაც დატრიალდა!..

დავცქერი თონეს და ამ არაკს ვხსნი ჩემებურად:
ქართული სიტყვა მიმანია მე ლუკმაპურად!

ვის გაეაკვირვებ შოთიპურის ერთი ნატეხით,
თონეში ჩაკრულ მთვარესავით რომ ამოფრინდა?!
მაგრამ თუ დედასპური გიყვართ, ფეხზე ადექით!
ისევ და ისევ პური თქვენთან გაეტეხო, მინდა!

ლიკანი, დასვენების და ზიქრის დღე

ამ ცაცხვის-ხეთა სიმწვანეს
რალა დაუსძინო ამბად, —
ედემში გადაგვიცვალეს
მემკვიდრეებმა, ალბათ!

მოსაგონებლად ეყოფა
ძველსა და ასალ ომებს,
ნაკრძალად შემოგვიღობა
დრომ ბებერ-ბებერ ლომებს.

ვინც კი გადავრჩით — აქა ვართ,
დამსვენებლები გვექიან.

დავდივართ დასანახავად
ბაღდაბაღ, გვიან-გვიან...

ნახეთ! ეს არი, რაც არი,
შეველეთ ღომებს თვალი,
აქაა მათი ნაკრძალი,
მათი თათების კვალი.

აქ ერთი ახალგაზრდაა —
გვიზის ვარსკვლავად ცაზე.
არც ვიცი ახლა სადაა,
გუშინ კი უთქვამს ასე:

„ღომებს თავისი დარდი აქვთ,
ღომებს ეტყობათ დაღლა, —
თავიც ვერ აუმართიათ
ისე გვიღრენენ ახლა...“

არა, ახ! არასდიდებით
არ ვუდასტურებ ზღაპარს,
კვლავაც მღელვარე თითებით
.გადავისწორებ ფაფარს.

საათზე უკვე მალვიძებს
უბრალო გულის ძგერა.
წუთი საითაც გაიწევეს —
მიჰყვება ჩემი ცქერა.

რას არ ვერჩოდი ამ ქვეყნად,
რას არ გავკარი ბწყალი!
თვალთმაქცებს შერჩათ საკვენად
მხოლოდ ვერლიბრის პწყარი.

ძილს როცა ბრძანებს საათი
და საწოლს ეძებს ყველა,
გზას ადგას ტაატ-ტაატით
ყრუ სულის თქმა და ხველა —

თვლივით არ მიმელულება
მაშინ მეც თვალის ჩინი —

და ძილს გამიტეხს გუნება
ჟინს კი — სიცოცხლის ჟინი!

ჯავრს უმაღლეს შემიმსუბუქებს
ღამე ღრუბლებით სავსე, —
ყვებისში ვუსმენ დუდუკებს
ბონდით გასული მტკვარზე.

არც ღვინო მინდა, არც გული,
არც ქედმაღლური ქება,
ჭინკა-ბიჭვივით წარსული
ჩემს თკალწინ ფეხზე დგება.

დე, ჩემი წუთიც მთა და მთა
გაჰკიდოს ბონდის ხიდმა, —
ნაპირით ნაპირს გადასწვდა
მარჯვედ ნასროლი რითმა!

როგორც ყვებისი — ლიკანიც
არის ამ ცის და მიწის
აქ ჩემი ნაბილიკარი
ყველა ვარსკვლავმა იცის!

დროს — ისე როგორც წინა დრო —
ძველს იჭერს კავთით ძველი, —
რომელი ერთი ვინატრო,
რომელი ასი წელი!

რა ვთქვა, რა უნდა ვიფიქრო
ნაპირზე აგრე მდგომმა...
ვარსკვლავიც მინდა მოვიმხრო
თათ-შემართულმა ლომმა!

ღმერთო, გუმანი გამიგე,
ბეჭებზე დამკარ ხელი.
შენი ხალიჩა დამიგე —
სიმღერას ითხოვს ყელი!..

..არა, და აბა, რა სიხალეა
კაცს უქმად მუხლი მოაკეცინო.

წუთს, არცერთს, გული არ გადაღლია,
ჩემო ქვეყანავ, ჩემო კეთილო, –

გისხენებ. გისმენ. გიმღერი. გიმზერ.
ჩემი კერაა, ჩემი სახლია!
მოვკვდები – ვისმე შევატყო ღიმზე
რომ: ამ სიყვარულს ცეცხლი აკლია!

იმათ, ვინც ლაქსი აითვალწუნეს

სულ ფიქრი, ფიქრი? – ფიქრი ნისლია,
მთად ვიდგე მუდამ სად შემიძლია! –
უსიტყვოდ ვის რა ვეზიარო, ვის რა გავანდო?
მოვკვდები, სიტყვის ნაპერწკალი რომ არ ავანთო! –
სულ ფიქრი, ფიქრი? – ფიქრი ნისლია!

ცაში ანძები ამღერებულ ლექსებს იჭერენ,
თქვენს გამოთიშვას, სარკმელებო, ვერ დავიჯერებ! –
თქვენი აწყობა რკინავ, ქვიტიკირო
ურიტმოდ როგორ წარმოვიდგინო –
ცაში ანძები ამღერებულ ლექსებს იჭერენ!

მეც ვეიტყვი ჩემს დროს, ჩემს საუკუნეს,
რომ ლექსს სტრიქონიც ვერ გაულუნეს,
რომ ყველა სწრაფვა დედამიწის ყველა ფრთოსნების –
ანარეკლია მხოლოდ სიტყვის, მხოლოდ ოცნების...
მეც ვეიტყვი ჩემს დროს, ჩემს საუკუნეს!

ეცადეთ, ცაში ამისწროთ იქნებ,
იქ, სადაც გზა-კვალს გუმანით ვიგნებ,
იქ ნახავთ იმ ფრთებს დაღეწილებს, ნახავთ იმ აფრებს,
რომელნიც ჩემს გულს ეკუთვნოდა და ჩემს წინაპრებს!
ეცადეთ, ცაში ამისწროთ იქნებ...

ნუთუ აწ ვერც ერთ საუკუნეს ვერ გავაოცებ!
ნუთუ იმედი გამიმტყუნა ჩემმა მეოცემი –
და ნუთუ ენას ამომგლეჯს ღმერთი?!

არა იმედით ვწერ, როგორც ვწერდი.
და ნუთუ ვერც ერთ საუკუნეს ვერ გავაოცებ?!
i

ასჯერ დაწერილს წავშლი ასჯერაც,
აჰა, დედანი, ვისაც არ სჯერა —
მეც მიპოვნია, წყვილი სიტყვა მეც დამკარგვია —
კილოს თუ კილო არ შევუწყვე — წყვილიც არ ჰქვია.
ასჯერ დაწერილს წავშლი ასჯერაც!

— დაშვრა ამოდ! — ვინ იტყვის ისევ,
გულწართმეული ვინ არის ისე —
თქვას დროგასული თამაშია, აღსაკვეციო!
გულში თუ არა — სისხლის წვეთი სადღა ვეძიო!
— დაშვრა ამოდ! — ვინ იტყვის ისევ...

რა ბნელი ღამე იყო, რა ბნელი
მეც, ჩემთვის, როგორც თავფარავნელი
ვანთებდი სანთელს, კელაპტრობდა შუქი ვარჯარა
და აწყდებოდა ღია სარკმელს ღამის ფარვანა...
რა ბნელი ღამე იყო, რა ბნელი!

მე რომ მცოდნოდა, თქვენთან ასე ვიკამათებდი —
ეთხოვდი, განთიადს ეთქვა — ღამეს როგორ ვათევდი,
და კალმით წაშლილ ანბანთა შორის
პატარა ფრთების ფარფატის, ჟრჟოლის
მოწმენი უფრო გაბედულად ვიკამათებდით!

თრთოლვით დაცემულ ფარვანებს მაშინ
თვითეულ ბეწვზე, თვითეულ ფრთაში
ისეთი ფერი შევამჩნიე, ისეთი წმინდა —
რომ ჩემი სარძლოს საქორწინო ლეჩაქად მინდა...
ისე, ვით ჰქონდათ ფარვანებს მაშინ! —

ერთი გაფრენის, ერთი რულისთვის,
იმ ერთი ღამის სიყვარულისთვის
დაშვრა ამოდ ზენაარსი? როცა ლამაზთაც
ბნელში, ნაქარგი ზიზილები აუთამაშდათ
ერთი გაფრენის... ერთი რულისთვის...

წუთს ეძებს წუთი მთრთოლვარე ფრთებით,
და როცა მათებრ ჩვენც ავენთებით —

ჩვენს, საგანგებოდ ხმააწყობილ სიმღერას რა სჯობს!..
ვიდაც კი უნდოდ გეწვდება ყელში და სიტყვას ახრჩობს ..
წუთს ეძებს წუთი მთრთოლვარე ფრთებით!

მაშ, რა იმედით აგვითვალწუნა,
რას ემართლება ჩვენს ღმერთს კაცუნა?
..ლექსი რომ არა — ნესტანივით ცისფერთვალება,
ქვეყნად სიცოცხლე სულზე უფრო ვის ეყვარება?!
მაშ, რა იმედით აგვითვალწუნა?!

პარსკვლავები

მაშ ვარსკვლავებს ვარსკვლავები არ დავარქვა!
საახალწლოდ კაცი სხვას რას მოიფიქრებს...
..უყვარს ზამთარს ვარსკვლავების ჭრა და ქარგვა,
ვარსკვლავებად ვინ არ ჩათვლის თოვლის ფიფქებს!

მაშ ვარსკვლავებს ვარსკვლავები არ დავარქვა!
..ნაპერწკლებად კერამ ცას რომ შეაფრქვია.
წუთებს ბნელში თუ არ უყვართ გადაკარგვა —
მაშ ამქვეყნად, ჩემი გულის ცეცხლს რა ჰქვია?!

✦
..მოდის მეკვლე, მოდის მეკვლე ახალი წლის!
თოვლზე ნაფლეთ-ნაფლეთ ლანდებს აფენს ქარი.
..აჭრიალდა მარნის კარიც... მაღალი ცის
ღამეს წვდება ჩვენი კერის ნაპერწკალი.

მოდის მეკვლე, მოდის მეკვლე ახალი წლის!
..მოდის მეკვლე და ქუდმოხდით სვდება ქვევრი.
..რა ინატროს, განა განგებ აღარ იცის —
..ცაში ითვლის ცეცხლის ცინცხალს ენამჭევრი!

არ იფიქრო, მწვანე რტომაც არ იცოდეს —
რა წარმტაცი ნიშანია, რა მეტყველი,
სიჭაბუკეს ამიტომაც არასოდეს
ძარღვს არ უკრთობს დათოვლილი საფეთქელი!

არ იფიქრო, მწვანე რტომაც არ იცოდეს —
რა ზეიმი და რა სევდა მოაქვს ამ წამს:
— გაგვინათოს! სანამ ცეცხლში დაიწვოდეს,
სანამ კვამლი შენამავდეს დაღლილ წამწამს!

— მთების ფიქრი, — ვამბობთ ვაჟას ჩაგონებით, —
მთების ფიქრი კავკასიონს გარს ავლია.
ერთა ძმობას დაჰყურებენ მთა-გორები,
მხარით მხართან ერთად დგომას გვასწავლიან!

— მთების ფიქრი, — ვამბობთ ვაჟას ჩაგონებით,
მთების ფიქრი თუ ნისლივით ილეოდა —
ახლა წვდება ველებს ვოლგის გაყოლებით
და გაისმის მზის ამოსვლის ლილეოდაც!

სიყვარული, ახლა მხოლოდ სიყვარული
კვლავ დათოვლილ ბილიკს ეძებს სოფელ-სოფელ,
ღვივის ალი ძველ კუნძულებში მიმალული,
სხედან კაი-კაცები და ბაასობენ!

სიყვარული, ახლა მხოლოდ სიყვარული
ათობს ჩემს გულს, ჩემს პატარა საბინადროს, —
აჰა თოვლიც, შენს ჭიშკართან მიკვალული,
გულს არ ძალუძს შენთან ყოფნა არ ინატროს!

ჩვენი დღეც დადგა! ახლა ქართველებს
მზე მაღალ ქედზე წამოგვეწია...
ბზარს მკერდზე კვლავ ის ცეცხლი ამრთელებს.
ხმაღს რომ მტრის ხმაღზე ჩამოჰკვესია!

ჩვენი დღეც დადგა! ახლა ცათამდის
უნდა ამაღლდეს ჭერი სახლისა.
და შუქი უკვე შუბლზე გადამდის —
მეც ვარ ოსტატი ამ სიახლისა!

აქ უნდა ჩემი სიმღერაც ჭეჭდეს,
ისმოდეს სუნთქვა მკერდგანიერი,
რომ წარუშლელად თან ახლდეს ჩემს დღეს
ჩემი ქართული სიტყვის იერი!

ისე ვით ყველა, ყრუდ არც მე ვზივარ,
ჩემს ეზოშია მზე და ქორწილი.
ერთი ღაჟღაჟა ბერიკაცი ვარ,
ვაზების სხველაში ხელდაკოჭრილი!

მეც ვარ აყალო მიწის მძერწავი,
ასკოკა ჭურთან მიდგას ჩაფები.
მთას გადავთოხნი და თუ მზესავით
ზღვას გულდაღლილი დავეწაფები —

ვუსმენ თბილისის მედგარ ნალარას
და გმირთა ახალ ძახილის მჯერა,
იმათ ნადრევე თმათა ჭალარას
ლალი ღიმილით შევაველე მზერა...

ჩვენ ვართ მჭედლები და ჩვენს ხელთაა
კვლავაც რუსთავის რკინა და რვალი,
ჩვენს წინ სინათლით სავსე მცხეთაა
და არა ზვირთებდამშრალი მტკვარი!

ნაომარ გულს არ გაუძნელდება
ძგერდეს თანაბრად, ისე ვით ძგერდა.

დღე აღამზეონ დრო ხუთწლეულებმა —
სიმძლავრე მათი ძმობაა ერთა!

ჩვენი დღე დადგა... ჩვენი დღეც არჩევს
სპა შეჰკრას ერთად ერისკაცების
და ქუდზე კაციც არ უნდა დარჩეს —
არ ჰქონდეს რწმენა მეცხრე გაწვევის!

მაშ თუ ამ დღისთვის დაბადებულხარ,
გულო, ქვეყანას უნდა ახარო —
რომ გვერდში გიდგას ყველა ცხრა მუხა,
ყველა ცხრა ძმა და ყველა ცხრა წყარო!

მაშ, ამ დროს შენი სიმღერაც ჭეჭდეს,
ისმოდეს სუნთქვა მკერდგანიერი —
და წარუშლელად თან ახლდეს შენს დღეს
შენი ქართული სიტყვის იერი!

დღესასწაული

ყველა სურვილი და არჩევანი
მაისს გვანიშნებს, მაისს და მაისს! —
ჩვენს ამომავალ მზეს ტახტრევანი
ჩვენც აქ დავუდგით მაინცდამაინც...
დაჯდეს მზე მთაზე და იზეიმოს,
ქებად ესმოდეს ჩემი ქართული,
ხემ მწვანე ტოტი დამარწევინოს
შრიალ-შრიალით ზემართული!
სილაღე ჩემი ალალი სისხლის
საფასურია და საზღაური:
წუთიც კი ბჭყინავს ახლა ამ ცისკრის,
ამიტომ ჰქვიან დღესასწაული
მთა-ბარისაა, თამარისაა,
თუ გამარჯვების დღეა დიადი —
მაინც ისაა — მაისისაა —
ვით მიწა, ვით ცა, ვით განთიადი.

და რაც მაისის ღამემ ჩრდილნარის
 ამოსაშლელად ერთხელ გვირჩია —
 ცეცხლი იმდენი ასლა მდინარის
 ერთ გაბედულად ნასროლ ზვირთშია!..
 ღუმელს წიაღის გუგუნი არღვევს,
 ცივ ქვასაც ველარ ჩავთვლი მკვდარ სულად,
 ელექტრობურლით ვუსინჯავ ძარღვებს —
 წარსულიც რომ არ დარჩეს წარსულად!
 და მე ვინ მეტყვის; რომ ეს ჟინია,
 ან შეძრწუნება მათა ბუნების,
 ნგრევა-შენების ვის ეშინია,
 ვის სიბლავს მწუხრი დამაბუნების?!
 ცად სარკმელებიც ახელენ თვალებს,
 სივრცეში სართულ-სართულ ავედით,
 და ნიშანსვეტიც დავუსვით მთვარეს,
 რომ გავიკვლიოთ გზა ვარსკვლავებით...
 და ჩემთვის კვლავაც სასახელოა,
 შორეულ ელვა-ქუხილთან შებმა...
 ჩემი სიცოცხლე საქართველოა,
 ეს იცის, იცის სიმღერამ ჩემმა!
 იცის თბილისმა და ქუთაისმა
 ამ ქვეყნის ყველა მაისმა იცის —
 საგაზაფხულო გრგვინვად გაისმა
 დღესასწაული ცისა და მიწის!

ბნელს ბავშვობებ, ბივი ჰიმერიკე ვარ!..

მეც, ქვეყნის ერთი მოასპარეზე,
 ვეძებ სიცოცხლის ნიშანს მთვარეზე,
 ვეძებ, და რაა საყიჟინო, ან დასამალი —
 არც ნიშან-წყალი არი სადმე, არც ნატამალი!
 არა, და — მარსზე აღმოჩნდეს იქნებ,
 სიცოცხლის გზა-კვალს ბინდ-ბუნდში ვიგნებ,
 იქნებ იმედი გავუმართლო ამ გულს, ამ მკლავებს —
 ყმაწვილკაცივით ციდან ცაში დავდეუ ვარსკვლავებს
 მეც, ქვეყნის ერთი მოასპარეზე!

აჰა, ცის ბნელი ფარდაც ირწევა:
ბნელს გაეჭვრეტ, გივი ქიმერიძე ვარ, —
აჰა, კოშკები აბასთუმნის, აჰა — ზეკარის,
და აჰა, ჩემი დაუმცხრალი ჟინიც ეგ არის:
ვარსკვლავი წამწამს პირველად ასხელს,
ჩნდება თუ არა — ვარქმევ ჩემ სახელს
და ის კი, თურმე, ჩამქრალია როცა მიცქერის —
ჟამთასვლის შემდეგ იჭერს ცხრილი ვარსკვლავთმრიცხველის,
მაშ რად აღვნიშნო ცის შავ დაფაზე!

უკუნეთს ვენდო, თუ წუთის ციმციმს —
ნაპერწყლის ცოცხლად შეპყრობა მიმძიმს,
თორემ სხვა რა სურს ჩემს ბედ-იღბალს, რა ბარაქალა, —
მეც ერთ ვარსკვლავზე გაჩენილი არა ვარ განა?
რაა სიცოცხლე, რა საოცრება,
რასაც შეასწრებ თვალს თუ, ოცნება,
მზის ჩასვლის მწუხრი არის იგი, დილის ღიმილი,
მინდვრის სიჩუმე თუ ჩიტების ჟივილ-ხივილი..
თუ — შეუცნობი ტორტმანი ზღვათა?!

ო, ვინ დატოვებს ზღვის ღელვას ღელვად,
ან ღრუბლებშეყრილ ცას აუმღვრევლად,
ვინ იტყვის, მთვარე შუალამის ნათურად ენთოს,
ვინ იტყვის, გული ლაღად გაშლილ ფრთებს აღარ ენდოს! —

გულიც ვიგულოთ, დარიც ვიდართ —
ჩვენი ცხოვრება ცად ავიტანოთ!
ოღონდ ნუ დავსძენთ განწირულად: — დრონი იცვალნენ
და ჩვენს სიცოცხლეს არ ეყოფა მიწის სიმწვანე!..
რაა სიცოცხლე ბოლოს და ბოლოს?!

ვენდოთ ჩვენი დღის მზესა და ჩეროს —
სიახლით ეგებ დღეც აგვიჭრელოს!
ყამირ მიწაზე როცა გუთანს გააქვს ხნულები —
პწკარს და პწკარს შუა სულს ითქვამენ გაზაფხულები!
და ელვა-ჭექით წარმოთქმულ ფიცის
მოწმეა დიდი სიჩუმეც მიწის...
ღირს ერთ ღონიერ ამოსუნთქვად ის წუთი ახლა
რომელმა წუთმაც დაგვამკვიდრა და დაგვასახლა
საშვილიშვილოდ ამ ქვეყანაზე!

სხვა საიდუმლოს მე არ ვინახავ —
მაგრამ თუ მაინც მკითხაუთ: — ვინა ხარ?!
— ამ გორისა ვარ, გიპასუხებთ, — ამ ზღვის, ამ ზეცის,
დღისა და ღამის მოტრფიალე — ულამაზესის...
კვლავაც თვალ-მარჯვე, კვლავაც ფიცხელი
ბნელს გაეჭვრეტ როგორც ვარსკვლავთმრიცხველი
და მეც აღვსდგები ჩემი სუნთქვით, და მეც ქარდაქარ
ზღვის ლურჯი ტალღა გადამივლის მკერდზე განდაგან
მკითხეთ და გეტყვით, რაა სიცოცხლე...

აქ აღმზართება მაიაკოვსკი

ცა გახსნა უქრობ სიცოცხლის ფეთქვამ
და აქაც შენი დილა თენდება, —
ფებს ამ კვარცხლბეგზე როგორც კი შედგამ
რომ ხარ ქართველი — გაგახსენდება!

გაგახსენდება დილა ბაღდადის
და მზად ხარ ღრუბლებს ტყორცნო ისარი —
ის მარჯვე ბიჭი კვლავაც აქ დადის,
ის მარჯვე ბიჭი ოთხმოცის არი...

შენ ჩვენი ხალხის სიმღერა გზრდიდა,
ხალხის მებრძოლი სულისკვეთება!
დღეს გავაჩალებთ ჩვენც იმავე მზიდან
ჩვენც იმ დღეების ცეცხლი გვედება!...

გახედე ქალაქს.... და დაიჯერებ
თუ რა სიმბაფრე აქვს ჩვენს ძალ-ღონეს,
ჩვენი ხუთწლიედიც ამაღლებს შენებრ
მჭედელს, მშენებელს, მთქმელს და გამგონეს!

ისევე, როგორც დიდი რუსეთი,
დიდი კავშირი, დიდი ქვეყანა —
მომავალს მხრებით ჩვენც შევუშენდით —
ფუძე რომ ცამდე ამოგვეყვანა.
იდექ, ვით რწმენა გამოგვიდელი
რკინის სიმტკიცით, რკინის კუნთებით!

გვიმზერდეს შენი თვალი კეთილი
ყოველთვის, როცა ავგუგუნდებით!

ენდე ამ ქალაქს, ამიერიდან
მან შეგიკედლოს ვით მოქალაქე,
დასთმე სიჩუმე წამიერი და
გახდი მერმისთან მოლაპარაკე!

რომ სთქვან: რა კარგი ძმობა ჰქონიათ,
რომ ცას ესმოდეს ჩვენი ქართული —
იდექ შენობებშორის, გოლიათ
მხრებით თამამად ზეამართული!

ჩ ა ნ ა ჯ ე რ ი

დრო შემოიჭრა და ორად გაჰყო
ქვეყანა მაღლა ამართულ დროშით...
სადმე ხომ უნდა მეცხოვრა, ხალხო,
და აქ ვცხოვრობდი, ამ საწუთროში.

დრო შემოიჭრა, მღელვარე დრო შინ
და ვხვდები როგორც მკარნახობს ალღო.
ამ ქვეყანაზე, ამ საწუთროში
შენი ზღვის ერთი ტალღა ვარ, ხალხო!

ბიორგი საბაშვილს

მეც ომგადახდილ ღამეთა თვალიერება დამჩემდა:
ვიცი, რომ ჩემი სიცოცხლე სიკვდილს აქ უდარაჯებდა!

ომის ქარ-ცეცხლი ხევდახევ შემადრწუნებლად მჭეჭარი
ამ კლდეებს სლენდა, აქ არის ჯიკასიონის კლდეკარი!

ყოველ ცხრა მაისს ვზეიმობ, რომ ჩემი გულიც დამშვიდდეს,
მადლს ვწირავ მამა-პაპათა სათოფესა და სამშვილდეს...

ცაში ვინც კოშკი ააგო, ცაში ვინც ქვები აზიდა —
დაე, მან მიიხრას: ამქვეყნად თუ ცოცხლობს კაცი კაცითა?!

თუ ცოცხლობს.... ბედის დალოცვით უნდა მუხლებზე დავეცე,
მეცა მყავს ჩემი გიორგი, ომში დავკარგე, დავეძებ!

ულრანს ჩავცქერი გულდაგულ, ჩავცქერი ჩუმად, მარტო ვარ —
ისეთი საოცარია — თვალები გამიფართოვა!

ცამ შუბლი ისე შეიკრა — რაღა წარბი და რაღა მთა —
შეშფოთებული მანიშნებს, რომ უკვე შემომალამდა...

გზა ალაგ ბნელით წაშლილა და ალაგ ზამთრის ქარწვიმით,
ქედს გადასასვლელს განდაგან აჩნია განაკაწრივით.

ვაითუ ჩემი ხალისიც სადღაც ამ ბნელში დამიწდეს —
ღიაა ისევ უფსკრული, მიცდის რომ ფეხი დამიცდეს! —

ზაფრით თმაგათეთრებული მაფრთხილებს ზვირთი მდინარის:
ხეცს რომ გადახვალ, ხიფათი წინ არის, მაინც წინ არის!

მაინც ვისწრაფი! — გაბედულ ნაბიჯს ვენდობი და ხევ-ხევ
რტოს მაშველებენ ხეები, წყალ-გალმა გასვლას ვახერხებ!

სხვაგან სად ვნახავ უდაბურ მიდამოს უფრო საშიშარს,
სწორედ აქ ანადგურებდა იმედი იმედს, ჯარი—ჯარს!

მაგრამ არ მინდა იფიქროს: შემკრთალი გვათვალეირებს...
ვხვდები სვანეთის მთებს იქით მთებს როგორც გადამთიელებს!

და აი სახელგანთქმული თავისი სიმამაცითა —
მარუხის ლამევ მარწმუნებს, რომ ცოცხლობს კაცი კაცითა!

თვითეულ მთაზე იმედის თითო ვარსკვლავი კაშკაშებს,
სწორედ აქ, სადღაც ნაბადქვეშ სძინავთ ნომაღ ვაჟკაცებს...

ჩამქრალა ომი, სიმაღლე სჩანს აუღებელ კლდეკარის,
და ალბათ, ჩემი გიორგის თავსასთუმალიც ეგ არის!

დროს განუფანტავს ქვემეხთა კვამლი ტყეებს რომ ებურა
და ის კი ისევ აქ არის, შინ აღარ დაბრუნებულა!

არა და არა! სამკვიდროდ ამ კლდეებს ერთიც არა სჯობს —
კავკასიონის კლდეკარი სიცოცხლეს ისევ სდარაჯობს!

ი ა ნ ე თ ი

ისევ მზე და წვიმა, ისევ გაზაფხული!
მიწა, სველი მიწა ზამთრით დაზაფრული
მზე და წვიმა... გზებზე ნიაღვრების ალყა,
გამოღმა და გაღმა გაქცეული ტალღა! —

გუბის წყალიც ეძებს ადიდებულ რიონს —
ცა საცაა მეხმა უნდა გაარღვიოს!...
რკინიგზა და ხიდი აქვე, სოფლის ახლო,
იანეთი ჩემი — ჩემი სამოსასხლო!

ყოველ გაზაფხულზე ამ პატარა მინდორს,
კაუღვიძარს ისევ, ისევ უამინდოს —
კვირადილით ხალხი რად აკითხავს ასე.
და რა ფიქრი მიჰქრის უწყვეტ რკინიგზაზე?

იტყვი არცა წვიმს და იტყვი არცა მზეა —
შეშრობილი ცრემლი თვალის წამწამზეა...
ეს მინდორი მცირე, ხელისგულის ტოლი,
მოგვაგონებს, როგორ გუგუნებდა დოლი

მაშინ, როცა ომში ვაცილებდით ჩვენებს —
საქართველოს მებრძოლ დროშის დამამშვენებს...
ეს მინდორი ახლაც მწვანეა და წმინდა
ისე, როგორც ხსოვნა ომგადახდილ გმირთა!

გაზაფხული სწორედ პირველ კვირტს აქ იყრის, —
გაზაფხული ჩვენი ღიმილის და ფიქრის!
მარტის თვეო, ცაში ღრუბლებ მიმოშლილო,
მარტის თვეო, მიყვარს შენი ღილო-ჭრილო!

ვითყვი: არცა წვიმს და ვითყვი: არცა მზეა
შეშრობილი ცრემლი თვალის წამწამზეა.
როცა ვუმზერ ხოლმე ამ პატარა მინდორს —
მოვიგონებ იმ დღეს, მოვიგონებ იმ ტოლს, —

შორს რომ გაჰყვა მედგარ მატარებლის გუგუნს
და ბნელს შერჩა სადღაც, ცეცხლით გადაბუგულს!
იანეთმა იცის რაც მას უნდა ეთქვა,
იანეთში ისმის მისი გულის ფეთქვა!

თბილისიდან მთა-მთა გადმოსული ლიხით,
აჯამეთის ტყის და მუხიანის იქით —
მეც იქა ვარ, სადაც თვალს გაახელს ია —
ჩემს დედუღეთს კვლავაც იანეთი ჰქვია!

იანეთი რაა, რკინიგზა და ხიდი! —
გულს ახარებს ქვეყნის გაზაფხული დიდი.
დე მე, ამდენ ახალ აღტაცების ამწერს —
მკლავებგაშლით მინდა მზეს აქ დავხვდე ამ წელს!

აყვავილდეს, ვნატრობ — მინდორი და მდელი —
სიყმაწვილის ჟინით გატანილი ლელო!

პარსკვლავები

ტოტებს უწვდის ხე ჩიტების ჟივილ-ხივილს,
ხე ჩიტებით შეიფოთლა ისევ თითქოს,
სადღაც, თოვლში, დაეწია მზე ჩემს ღიმილს,
ვიცი, ზამთრის გზა და კვალი უნდა მკითხოს!

ტოტებს უწვდის ხე ჩიტების ჟივილ-ხივილს
და მეც გულში ის გავივლე — რაცა მსურდა:
მზის უქრობი ნალევრდალი სადღაც ღვივის,
ცის ბინდ-ბუნდში ეროხელ კიდევ გაზაფხულდა!

ჩაფრენია ჩამოქცეულ ფერდობს ფესვი,
ფიქრობს ალბათ: ჟინით კლდესაც გავარღვევო...
— ალალ იყოს მთის ნაჟური შენთვის, შესვი! —
ვეხუმრები, რომ როგორმე გავამხნევო.

ჩაფრენია ჩამოქცეულ ფერდობს ფესვი,
და მეც მისებრ გადაღლილი მაჯა მიცემს!
კიდეც ერთი ღვარი ტალღა, ერთი პეშვი,
და მეც ჩემი გაზაფხული გამაღვიძებს!

მზის ამოსვლა რაა, როცა გავიფიქრებ —
დათოვლილი ვიყო — უკვე აღარ მინდა!
ბნელ ღრუბლებში ქუხილივით გზა-კვალს ვიგნებ,
გვრძნობ, რომ მიწა ერთხელ კიდეც აყვავილდა!

მზის ამოსვლა რაა, როცა გავიფიქრებ —
რაა, ხევის წყალსაც დავსწვდე ნება-ნება,
იგი ჩემი მძაფრი სწრაფვაც არის იქნებ,
უმოწყალო ჟამს რომ თოვლქვეშ ემაღება!

წარბშეკრული კაცის ნახვა ისე მიმძიმს —
თავს მოვიკლავ სახე რომ არ გავუნათო!
დე, ეგონოს მისი ვიწრო თვალის ციმციმს:
ეს ცხოვრება უჩანს დღესასწაულადო —

წარბშეკრული კაცის ნახვა ისეც მიმძიმს,
ნუ ჩამითვლით პასუხს კალმის კალამბურად:
— ემღერება? — ერთხელ მაინც ჰკითხეთ იმ სიმს
ჭიანურის გულ-მკერდზე რომ განაბულა!

რაგინდ შიშით შეგიშუბდეს თვალის უბე,
არ იქნება, ბედი შუბლზე არ გეწეროს, —
მაშ გაშალე შუბლი ისევ, გადიღრუბლე,
ჭმუნვის ღროსაც ჭიქით შესვდი სადღეგრძელოს!

რაგინდ შიშით შევიშუბდეს თვალის უბე,
სძლიე! შმაგი ჭიდილია ეგებ ჟინთა,
ეგებ შენი არჩევანი არის უკვე —
შენ კი შესდექ და სიცოცხლის შეგეშინდა!

ახლა უკვე რუსთავს ცხოვრობს ავთანდილი,
რუსთაველის ავთანდილიც ქართველია!
მთა ყოველი და ყოველი წყალვარდნილი
ვარსკვლავების ირგვლივ მიმომფანტველია!

ახლა უკვე რუსთავს ცხოვრობს ავთანდილი,
ფოლადს ჭედს და ფოლადს ადნობს საქართველო,
და შენც გშენის ამღერება, აქ, ამ დილით
ომგადახდილ დროშის ცაში აღმმართველო!

მე, სიასლის მოტრფიალემ, სიტყვა ჩემი
ცად ამართულ ანძებს როგორ არ გავანდო! —
თუმც ქალაქის გაჩაღებულ ფსკერზე ვრჩები —
ცაა ჩემი საფრენი და სანავარდო!

მე, სიასლის მოტრფიალემ, სიტყვა ჩემი
ფანჯრებს ვტყორცნე, თვალებივით ჯიბრიანებს!
სანამ ახლად ნახატ მთვარეს შევეჩვევი —
ფატმანივით თვალს თბილისი მიბრიალებს!

თვალზე უმაღ სიტყვამ უნდა გაგვიმართლოს,
იქ ვართ სადაც მისაწვდომი არის გულთა!
ფრთა შევაველეთ ვარსკვლავების საბინადროს,
ავთანდილის ფიქრი ფიქრად აგვისრულდა!

თვალზე უმაღ სიტყვამ უნდა გაგვიმართლოს, —
რაა სწრაფვა, თუ გულისთქმა იჩაგრება...
ათასი წლის შემდეგ უნდა ჰკითხონ ქართლოსს —
ათასი წლის უკუნეთში ვინ ჩაქრება!

ძელქვის ხეებს ცად რა ქარი ასმიანებს,
ცად რას ეძებს ეწერი და იანეთი,
ვხედავ, თორემ, კალაძეებს, კახიანებს
ჩემი ფრენით მეც არ ავახმიანებდი!

ძელქვის ხეებს ცად რა ქარი ასმიანებს,
ჩემზე უკეთ რომ იცოდეს — რომელია?!
გუბაზ-მეფის ძელქვებს ბექთარ-ფარხმლიანებს
გადვუქროლე და ღიმილი მომერია...

მზე ამოდის! მზე ამოდის! მზე ამოდის!
თოვლში ჩუმად აღარაა გზა ჩაფლული.
კვირტს შლის უკვე და დილიდან საღამომდის
გლეხკაცივით ტყეებშია გაზაფხული!

მზე ამოდის! მზე ამოდის! მზე ამოდის!
შინ მოუსვლელ ჯარისკაცთა სერზე ვდგევარ.
სოფელმა რომ დარგო ერთხელ ხის ამ ტოტის
კვირტის გაშლით ჩემი გულიც შეირხევა!..

შერჩენია პაპიროსის ბოლი მაღლობს,
როგორც ჩემი ამოსუნთქვა, როგორც ნისლი,
ვიღაც მოდის ყოველღამით, ვიღაც ნადვლობს,
აქვე ასლოს კარ-მიდამო არის მისი.

შერჩენია პაპიროსის ბოლი მაღლობს,
შერჩენია მოუსვენარ მხრების ჩრდილი.
ოცდაცხრა წლის უნახავი შვილი სახლობს
აჰ, შავკაბა ქალის მიერ გამოზრდილი.

აყვავებული მამული

დილის

ნათელი ადგას გორსა და თბილისს.

ნათელი ადგას მტკვარსა და რიონს,

მყინვარს და ყვარლის მთების მაყრიონს!

აყვავებული მამული ჩვენი —

არაგვის ჭალა, ალაზნის ველი,

დედაქალაქი...

და ერთადერთი

დიდი რუსთაველის გამზირის მკერდი!

ისმის ზღვის პირად და ისმის მთაში

როგორც ენგურის ტყეების ტაში,

ისე ჩანგების წყრიალ-წყრიალი,

ივსება ხალხით კლდეების კალთა

და მოჩანს ფართოდ გახედილ თვალთა

ლიმილის შუქი ნაპერწკლიანი!

ხვდება თბილისი ილიას დღეებს!

მოუსვენრობა შეეტყვოთ ხეებს

და შენობების წინ თავს იყრიან —

იქ, სადაც ქვაზე შუქით და ჩრდილით

მზე სატავს ქართულ ჩუქურთმებს დილით,

სადაც მღელვარე ჩვენი ფიქრია,

სადაც ახალი თაობა ერის

დადის ქალაქში და ლექსებს მღერის.

მაღალ კვარცხლბეკზე

აწყობს ყვავილებს —

ილიას ელის.. ილიას ელის:

აქაა მისი ძველი მამული,

მისი ოცნება და სიყვარული...

მისი ღიმილი,

მისი ტკივილი,

მისი ყვარელი და წიწამური!

ჩვენ იგი სიკვდილ-სიცოცხლით გვწამს —

მძლავრი და მუდამ გასახარელი —

წიწამურს ვარქმევთ წამების წამს,

სიყვარულია ჩვენივეს ყვარელი.

იმ ცხრაას შვიდის მტრობა და ტყვია —
როგორც ილიას შუბლს — შემზარავად
წარსულის ყოველ დილას ატყვია!
ჩვენ ვხედავთ,
ნიენც ხომ ბრძენები არა ვართ!..
ეგ სისხლის გუბე ჭადარა თმაში
კმარა იმ წუთის გახსენებადა —
ილიას დღე არ დააკლდა მაშინ,
არა!

მას ჩვენი დღეც შეემატა!
რაა!

ტბის ძირას ჩვენი აკვანი
ცრემლმა რამდენჯერ უნდა დაფაროს!
გშირი ხომ აღსდგა,

გშირი აქ არის
და შეუძლია აქ იმთაბაროს!
დგას როგორც ფესვებძლიერი ძელქვა
მაღალ ტოტებით ცა გაარღვია,
ილიას ლექსში იმედი ერქვა —
ჩემს ლექსში ჩვენი სიცოცხლე ჰქვია.
ხვდება ილიას დღეებს ხალისით,
ხალხის ოცნების ღვიძლი შვილია
და მასთან ერთად ამ ახალი გზით
ამიერიდან ივლის ილია!

ასი წლის კაცი

მაქვს უფლება, სიყვარულით მეც ასი წლის კაცზე ვწერდე, —
მეც კოდორი გავიხსენო და კოდორსაც გავახსენდე!
ნაპირიდან ნაპირს წვდება

მუხა ტოტებგაბარდნილი
და ვერ ვიტყვი, ერთხელ მაინც რად არ მივწვდი, რად არ ვენდე!

ჰერდე! მაგრამ განა მუხას, ვენდე, მაგრამ განა ძელქვას, —
ოგი კაცის გაბედული გულია და გული ერქვას!..
გულია და გულიადაც

ვისხენიებ ქარაგმულად —
აფხაზური სიჭაბუკის შუქს რომ შუქი შემოეფრქვას!

დგას, ასი წლის დაუცხრომელ ჯაფით კალთებ-აკალთული,
გლებეკაცივით აქვს ცხოვრება ხელისგულზე დახატული.
ამომავალ მზის პირისპირ

დგას, ზღვისპირი დაიმკვიდრა,
ქვის ჩუქურთმა ქვაში ჩასვა, ღარში – ჭალის ნაკადული!

კაცი, არც ისე ბრგე-კაცი, არც ისე დაბალ-დაბალი,
მაგრამ თვალ-გამოსარჩევი ისე, ვით მისი მთა-ბარი,
ისე, ვით მისი სიმღერის

და ლექსის გამოძახილი
დადის აქ ჯავრის ამომფხვრელ ნადიმით ნაღაფდაფარი!

დროთა რა ქროლვა შეაკრთობს, რა საუკუნის, რა ქარის! –
ისე, ვით მისი წარსული – მისი მერმისიც აქ არის...
მოდიოთ და ნახეთ, აბრსკილის

ვარსკვლავთა მომსწრე მოხუცი
კვლავაც ცის ცეცხლით ანთებულ კერის ნაღვერდალს დაჰხარის!

ნუთუ ამ მთებში ამქვეყნად, მზის შვილი მხოლოდ მას ჰქვია!
იქნებ ლაზია, რა ვიცი, რა ვიცი, იქნებ ბასკია!
დედა-არწივი გაფრინდა

და მე სიმართლეს ვინ მეტყვის,
მეც მათი გამოხედვა მაქვს, მეც მათი ფრთები მასხია.

ცხენს თუ ლიხნის ველ-მინდორზე გაჰენება გააღაღებს –
ვაჟკაცური შეკივლება ქარში გაშლილ ჩაბალახებს,
ათასწლოვან აჭანდარის

მწვანე რტოს და მწვანე ფოთოლს
ფერმიხდილი შემოდგომა ალბათ, სელსაც აღარ ახლებს!

ისე დაწნეს წვრილი წკნელით ფაცსა გლეხის მსარ-მკლავებმა –
ლამღამობით შემოხედვა მოახერხონ ვარსკვლავებმა,
ტყეში მოთხრილ წიფლის ღრუში

კერის ცეცხლი ისე ღვივის,
უყურა და ვერ გაუგო ამირანმაც განსხვავება...

ამ ფაცხაში ცხოვრობს კაცი, უდგას ძველი საკარცული,
ბობოქარი საუკუნე აქვს წუთივით დახარჯული.

მოგვისუცდა მასპინძელი,

მაგრამ სტუმარს მაინც ელის —

ჯაჭვით სხვენზე უკიდია არჩვი ხანჯლით გახანჯლული!

ასწლოვანს ასლაც ვადიდებთ არა სხვა მერმისს, სხვა წარსულს
არა სხვა იმედს — არამედ ამ სიჭაბუკეს აფხაზურს —

ასი წლის კაცი ასეთი

ვნახე ჩემს სიჭაბუკეში,

ასი წლის კაცი მამაცი, ვნახე და კვლავაც ნახვა მსურს!

მოდით, ნახეთ, მთის კორტოხზე ფაცხა რისთვის აუგია!

ნიაღვრების ცოფი უკვე დაძლეული აუგია, —

წაუღია მწუსარება

ჩამოქცეულ ქვათა ქვითინს —

სიხარული თეთრი მთების სიკაშკაშეს გაუგია!

ყური უგდეთ, რას გვიამბობს აფხაზური აფხიარცა:

ზღვას მიაპობს ნავის მკერდი, ღრუბლებწაშლილ ცას კი ანძა,

ვარაიდა-ვარაიდამ

კოდორის და ბზიფის წყალი

ღელვით სევ-სევ დააქანა და ზვირთცემით აგვიანცა!

ბედკრულს როცა ჭრილობები ველარ მოუშუშებია —

უწყევლია ბედისწერა და საკუთარ გულს შებმია,

სეკორძულას წყალი უსვამს

და ლისს აქეთ გადმოხვეწილს.

სამკურნალო ბალახები ტრამალებში უძებნია...

ისე, ვით ანბანს — ყვავილებს გვისახელებდა, გვიკრეფდა,
დღისით აქ ედგა კარავი, ღამით ჩვენს უთქმელ ფიქრებთან, —
ცხენოსანი და მგოსანი,

მწიგნობარი და მეგზური

ეძებდა ძველთა ნაკვალევს, გზას მღვიმეებში იგნებდა!

გზაც მან უჩვენოს ნაპერწკალს, გზა ვისაც უჩვენებია —
ვისაც ოცნებით ფაცხაში კოშკები უშენებია!
ღამით, წკნელსა და წკნელს შუა
გამოუჭირავს ცის შუქი,
დილით კი გული ცხენების ჭენებით უჯერებია!

როცა დრო დადგეს, დაუჭკნობ იმედებს აღარ ათოვდეს,
ფრენით გარღვეულ ლაქვარდში მზე დილის სხივებს აქსოვდეს —
ყველას, ვინც მერმისს უცქერის
ფართოდ გასელილ თვალებით —
ყველას, ვინც არის მზის შვილი ჩვენი ფიც-ვერცხლი ახსოვდეს:

ასწლოვანს ახლაც ვადიდებთ არა სხვა მერმისს, სხვა წარსულს —
არა სხვა იმედს — არამედ ამ სიჭაბუკეს აფხაზურს! —
ასი წლის კაცი ასეთი
ვნახე ჩემს სიჭაბუკეში,
ასი წლის კაცი მამაცი, ვნახე და კვლავაც ნახვა მსურს!

პარსკვლავები

ოციანი წლების ძველი დრო გასულა,
მაგრამ ზეცა გაგვინათა მაინც ელვამ!
გაიხაროს, ბრძოლით ვინც არ მოქანცულა,
გაიხაროს ამ ცხოვრების მასპინძელმა!

ოციანი წლების ძველი დრო გასულა,
და ეს ლექსიც ნაწყვეტია იმ მანძილისი
გულმა ალბათ, ამიტომაც მოგვაწყურა
სადღეგრძელო დაუვიწყარ სიყმაწვილის!

წარსულს ვუმზერ — თვალს ოცნებით როცა ვხუჭავ,
თვალგახელილს — დღევანდელი დღე მახარებს!

აპა, ჩემი სიყმაწვილე თმასუჭუჭა,
ჩემს ტოლებზე მეტად ვიღას შემაყვარებს!

წარსულს ვუმზერ — თვალს ოცნებით როცა ვსუჭავ,
მიმტკიცდება რწმენა წელთა გახსენებით.
აგერ, აგერ, ჩემი დილა, ჩემი ქუჩა
სავსე ისევ ჩემი თანაკლასელებით!

რუსთაველზე რომ გავივლი ლანდი ჩემი
ისე, თითქოს წუთმა განგებ შეარჩია —
ფეხთქვეშ რომ არ წამიშალოს ნაბიჯები,
აქვე, ჭადრის ხეთა შრიალ-შრიალშია!

რუსთაველზე რომ გავივლი ლანდი ჩემი
ეჰ, ვინ იცის რამდენ ღიმილს უაღერსებს...
რა ბიჭები ვტრიალებდით, რა ბიჭები
დავაფრენდით ღილაწყვეტილ უბით ლექსებს!

~

ის ცისთვალა ციციშვილის გოგონაა,
ის კი ხალებ-დაწიწკნული თოიძეა...
ვამბობ, მაგრამ მეც არ ვიცი როგორაა,
რომ ოცნებამ ბნელში ისევ მოიძია!

ის ცისთვალა ციციშვილის გოგონაა,
ახლაც მიიხრეს ჩემმა სიყრმის გოგონებმა.
დრო კი იწვის, თითქოს ჭიაკოკონაა
და ნაპერწკლებს თვალში მაყრის მოგონება.

მკერდით ვიღაც ზღვას მიაპობს ვაჟკაცურად,
სურათს 20 აწერია. და ეს მე ვარ...
არც ამ თარიღს დაუფეროთ, არც ამ სურათს —
თორემ, ვატყობ, მეც თვალშმაქცი დამერქმევია,

მკერდით ვიღაც ზღვას მიაპობს ვაჟკაცურად...
გაიხაროს ყველამ, ვისაც ჩემი შურდა, —

მეც ვიქადდი: — ზღვას გავცურავ, ზღვას გავცურავ! —
და ის 20 სამჯერ უკვე შემისრულდა!

ო, რა ბასრი თვალი ჰქონდა მარჯანიშვილს,
წლიდან წლამდე კრძალვით მითვალთვალეზია, —
არა მხოლოდ ბილიკები ვარჯანისის,
უიმთვალოდ არც ხატიჯე მყვარებია!

ო, რა ბასრი თვალი ჰქონდა მარჯანიშვილს,
ჩემს სიცოცხლეს თუმც ბოლომდე აღარ გასწვდა —
მტუქსავს ახლაც! და თავისას აღარ იშლის:
არ მაქვს ნება რომ არ ვიყო ახალგაზრდა.

ქ ე ღ ა

ქედავ, მთებზე შეფენილო ქედავ,
მე შენს ფერად შემოდგომას ვხედავ!
როგორც ფრთხილი ნიაჲ-ქარის სუნთქვა —
მეც ამ დილით შენთან ვიყო, ნეტავ...
ქედავ, მთებზე შეფენილო ქედავ!

მეძებს ციდან გადმომდგარი ოდა —
შარიშური მალლა აწვდილ რტოთა!
ვარჯანისის გზა-ბილიკი ჩემკენ
მორბის ისევ — ისე როგორც რბოდა...
ქედავ, მთებზე შეფენილო ქედავ.

ვით სიმწვანე და სილალე ჩვენი
სიყმაწვილედ განვიასლოთ ძველი, —
იმ პირველი სიხარულის ცრემლით
მაქვს მე ახლაც წამწამები სველი! —
ქედავ, მთებზე შეფენილო ქედავ.

მინდა შენი ვარსკვლავები ვთვალო,
მანდ ამ ღამით ცად ამოსვლას ვებდავ, —
ნუ დამაკლებ შუქს აჭარის წყალო —
აბლერებულ ჩანჩქერების დედავ,
ვხედავ მე შენს საქართველოს, ვხედავ!

იმავე მთებს და, ფრიდონ ჩემო, იმავე ლაზებს
მე დავყვები იმედით ზღვიდან ზღვამდე
და ჩემი დღე სანამ ასე ილამაზებს —
იმათ წყაროს ორივე პეშვით მინდა ვსვამდე.

იმავე მთებს და, ფრიდონ ჩემო, იმავე ლაზებს
მუდამ ჰქონდათ სიყვარული გზად და ზიდად.
აქ რომ ცრემლად უპოვნიათ, იმ აღმასებს,
რომელია, რომ გაიტანს გასასყიდად!

— ვცადოთ, ნისლი ნარ-ეკლებმა არ დაჰფლითონ,
ლეჩაქივით ქარს რომ მთიდან მთაზე მიაქვს...
აი, რაა გასაოცრად ძნელი ფრიდონ, —
(ფრიდონს მართლაც საცრისტოლა თვალები აქვს...)

— ვცადოთ, ნისლი ნარ-ეკლებმა არ დაჰფლითონ,
ბილიკ-ბილიკ, ჭოროხამდე ჩავყვით სერებს,
ენახოთ ლაზი მასპინძელი და ის თვითონ
წყალდიდობის ამბავს კვლავაც გაგვასხენებს!

ის ამბავი ჭოროხ-გაღმა როდი მოხდა,
წყალდიდობამ კაცი ჩვენგან გაიტაცა,
აქაური ლაზი იყო, მხნე და კოსტა,
მთელ სოფელში ითვლებოდა კაიკაცად.

ის ამბავი ჭოროხ-გაღმა როდი მოხდა,
უნახიათ, წყალი როგორ გამოსცურა —
თავგანწირულ ბრძოლით, ისევ თავის ქოხთან
კლდეჩაქცეულ კბოდეებზე ამოსულა!..

არის რწმენა! არის ძალა! არის გული!
არის, არის ვაჟკაცური თავგანწირვა!

თორემ სოფლის გაღმა უნდოთ გარიყული —
კარგიც ვიყო, ავიც ვიყო — რა კაცი ვარ!

არის რწმენა! არის ძალა! არის გული!
არის დიდი გაზაფხულის შთაგონება...
და სულისთქმაც გვაქვს იმისთვის გამიზნული —
რომ იცოცხლონ საქართველოს მთავორებმა!

ცოცხალი სიტყვა

ფრენით ლექსს ლექსი უნდა ცვლიდეს, ვით წერო წეროს! —
უნდა არჩევდეს გაზაფხულის შუქსა და ჩეროს,
თუ არა —

ქარსაც წაულია ნაკუნ-ნაკუნად!
არა, ამ ქვეყნის გაზაფხულზე არ უნდა წეროს,
ვინც ზამთრის მონად გაჩენილა და კუდ-ლაქუცად!..

მეუბნებიან: ხომ არ ხუმრობ, ხომ არ ერთობი,
რომ გლექსკაცივით ცელით სათიბ სიტყვას ენდობი,
ფერი კი დილის

ფრენოსანთა ლაჟვარდისაა...
დიახაც, მაგრამ გვეგებება მწვანე ფერდობი
და ჩვენი მყუდრო დასაფრენი კვლავაც ისაა!

ნუთუ სკაფანდრით აღიჭურვა ფიქრი ფიცხელი,
ცად ეძებს იმედს ათასთვალა ვარსკვლავთმრიცხველი
და გულში ჩუმად

რაც გავივლე — იცოდეს არ სურს!
ო, არა, ამ წიგნს გადაფურცლავს კვლავაც ის ხელი,
რომელმაც ბრძოლით გამოსტაცა ანბანი წარსულს!

არა, სულისთქმას ვერ ჩავამწყვდევე ცივ აკლდამაში,
ბავშვივით მიყვარს დაუნდობელ ცეცხლთან თამაში
და თუმცა ჩემი

ბედის ცდაა, ჩემი შიშია —
ყოველთვის უფრო მიფიქრია ბედის ცდა მაშინ,
როცა ის ცეცხლი უცებ ჩემშიც შემინიშნია!

ვწერ. უმეტველო დუმილისთვის არც მე მცალია,
და ლექსიც, ლექსიც უეცარი ნაპერწკალია
სწორედ

ამ ბებერ ნეკნებიდან ატკეცილ ხიწვის!
ვინ თქვას, სიცოცხლეს რატომ ეტრფის აგრე ძალიან —
გათოშილ ქვებზე რომ ეცემა და მაინც იწვის!

დე, სიტყვაც იყოს დაუნდობელ აღგზნების ალი,
უფრორე მეტად ვიდრე რისხვა, და ვიდრე ხმალი-
მტერზე ელვისებრ

ამხედრებულ სააკაძისა! —
ისე ვით ქვაა ძველი კაცის ხორცი და ძვალი —
ისიც ნანგრევებს შერჩენილი ხმაა კაცისა!..

იგი ხან ღიმილს ემჩნეოდა, ხან დაღონებას,
ხან ფიქრთა ჩემთა გაფითრებულ გადაქროლებას,
და ჟინ-მორევით

მოერია ბოროტს კეთილი...
ბრმა უმწეობა დამისშობდა ალბათ გონებას
რომ დაეხვედროდი მზის ამოსვლას ხმა-გაკმენდილი!

აწ ჩემი ხალხის გამარჯვება ვით არ ვადიდო —
მძაფრი გარჯაა საამსოფლო, სამარადიდო —
საგუშაგოზე

ვაჟკაცივით დგას ჩემი სიტყვა!
და ცას ამ დილით ცოდვაცაა არ მივათითო —
პირველი ლექსი ვარსკვლავეთის ციაგზე ითქვა!

გავაღებ ცის კარს — გაუმარჯოს ცხრა მთას, ცხრა წყაროს!
საქართველოდან ვუთვალთვალებ კვლავაც სამყაროს —
პირველი სიტყვა

არის ძმობა, არის ფიც-ვერცხლი!
ძმობა რომ არა — განწირულიც რამ დამაწყნაროს —
პირველი სუნთქვით გავაჩალოთ კერაზე ცეცხლი!

და ისევ როცა სამეგობროდ ავიდგამ ენას —
ასე მგონია ქებურია მასწავლის ფრენას —
ცას მივსწვდე

ერთი ამღერების ძალ-ღონეც კმარა!

თვით ვუმზერ ცისფერ ეკრანებზე ჩემს გამოჩენას
ცოცხალი სიტყვა არ მოკვდება, არა და არა!

მაშ, იმდინარე სევის-წყალო, ნუ დამიშრები!
შენს მედგარ ტალღებს გაურბიან მხოლოდ მშისრები,
მე კი მსურს შენებრ

საუკუნეს შუქ-ნათელს ვფენდე.
ანბანო ჩემო, ახლა მაინც ნუ წაიშლები
წინაპართ მხედრულს გაბედული ხელწერით ენდე!

აჰა, თუ დღემდე სასწაული არ დაიჯერე:
აჰა, ანძები შუალამის ბნელშიც იჭერენ
შენს ყოველ სუნთქვას

აღტაცებულს ქარით ქარდაქარ —
დაგაქვს ღრუბლებში მთაგორების ფერთა სიჭრელე
და ვით ოცნება ავთანდილის — მუდამ ცადა ხარ!

ივლისი. წყნათი. გიორგი ლეონიძე

ყელგამშრალი წუთი წუთს არ გვიმსუბუქებს, —
უჭირთ უკვე სუნთქვა ლეონიძის მუხებს!

ლეონიძის ეზო იწვის ცეცხლის ალხით,
ლეონიძის ეზო ახმიანდა ხალხით!

და ფერს ჰკარგავს მოლი, როგორც შერისხული,
შეჭკნობიათ ჭადრებს სიცხით ხელისგული...

და საყვარელ ფიჭვის ცრემლებგამშრალ წამწამს
უკვე შიშველ მკერდის ამოსუნთქვაც არ წამს.

ლეონიძეს მაინც თრთოლვა ესმის წიწვის,
აივანზე წევს და აივანზე იწვის!

ამოუშრა უქრობ სიცხით ენის ძირი,
წევს გარეჯის მწირთა ნაცეცხლარზე მწირი!

თქვას, რა ჯავრი შეხვდა, იგრძნოს ეგებ შეება, —
ლეონიძეს ნუთუ სიტყვა შეეშლება! -

ნუთუ ერთი წუთი მეორე წუთს არ ჰგავს? —
გულში ჩამწვდომ სიტყვას ჰპოულობს და ჰკარგავს!

დედაენავ ტკბილო, ვინემ გული უცემს.
არ გაშორდე წუთით ლეონიძის ტუჩებს!

ვით მომავალ დღეებს, უნდა უთხრას წარსულს,
რომ უშენოდ უკვე უკვდავებაც არ სურს!

მე და მოქანდაკე ნიკო კანდელაკი

— ნუთუ ეგ ისევ თიხაა, თიხა,
და არა ჩემი ხორცი და ძვალი?! —
ჩემს დაეჭვებას ვერ აუდიხარ
და მაინც ჩემზე გიჭირავს თვალი.

გვამაღლებს შენი საძერწი დაზგა,
შაგრამ ჩემს ფიქრებს, აბა, დაჰყევი —
ყველა ქვისკაცი ირგვლივ რომ დასხა
შენს მიერ აგრე ნაქანდაკევი,

იმ სიჩუმეში არა მგონია
მეც მოვითმინო ჩემი დუმილი
და თითქოს მუხლი არა მქონია —
შევრჩე კვარცხლბეკის ქვას დავრდომილი!

მთელ ჩემს სიცოცხლეს, ოსტატო, თუ ჩემს
ფართო შუბლსა და თვალებს აწერდი. —
შემცდარხარ... ღიმილ-დაჩვეულ ტუჩებს
არ დაუტოვე სიტყვა არც ერთი!

დუმილმა სულ სხვა ელფერი მისცა .
და მეც ყოყმანით ვუცქერ ხანდახან, —
ვაითუ მიწად ჩასთვალონ მიწა
მე რომ დღეს აგრე ამაქანდაკა!

...სათვალეებში ელავს მზესავით
პასუხად შენი ღიმილი მშვიდი,
— მიწა ვართ, მიწა! — დასძენ მძერწავი
და მიწას მკაცრად აჩნდება თითი.

აყალო მიწა ღიხთ-იქითური
არც შეიძლება სხვაფერი იყოს,
ლაჟღახა სახე, სახე წითური
გიბრწყინავს დინჯი ღიმილით ნიკოს.

მე შენთან ისევ მსურს ვისაუბრო,
მაგრამ შენ მოკლედ მანიშნებ: „ნახე“!
და საკვირველი ისაა უფრო,
რომ ჩემს წინ დადგი ჩემივე სახე.

ეს არის მართლაც კამათი ჩვენი
და არა ფრქვევა ქება-დიდებას,
ეგ ჩემი შუბლის თიხაა სველი,
საასპარეზო შენი თითების!

წუთს ეძებ ისეთს, რომ ერთი წუთი
მთელს ჩემს სიცოცხლეს ხატავდეს, არა?
აჰა, ეგ წუთიც არაა ცუდი,
რაკი ერთბაშად ხელს აჰყვას, კმარა!

ვდგავარ. ჩემს მდუმარ ტუჩებს ვუცქერი
ღიმილით ოდნავ რომ გაპოზილან,
რა დარჩათ, ვფიქრობ, ნეტავ უთქმელი,
რა დარჩათ ნეტავ აამბობინათ!

დის, პირს ადგათ სიტყვა, ვრწმუნდები.
და ვცდილობ თვითონ ამოვიკითხო...
ვდგავარ. შეჩერდა წუთი, წუთები.
და ჩემი სიტყვაც გაქვავდა თითქო...

ერთი ჭიქის წასაქცევად ბერიკაცებს
მუდამ უდგათ ასკოკიან ჭურში ღვინო.
ჩვეულება რჯულზე უფრო მეც მიტაცებს —
მინდა გულზე ხელდაკრეფით მეც ვილხინო!

ერთი ჭიქის წასაქცევად ბერიკაცებს
აჰა, ნების აღმსრულებლად ვინა ვყავდი:
'მე რომ არა ვთქვა, ჩემი ქვევრის ფსკერი გამცემს:
ჩემს ასკოკას მეც ამ დღისთვის ვინახავდი!

როცა სუფრა გაიშლება აქ უჩემოდ,
როცა ღვინით გამიხსენებს შემოდგომა,
უნდა მაშინ ჩემს ხელადას დაუჯეროთ,
ღვინის ჟინი მაშინ მე არ შემეტყობა.

როცა ღვინით გამიხსენებს შემოდგომა,
შესაძლოა მზეც ბარბაცით ამოზრწყინდეს,
ამ გაბზარულ ხელადას კი რა ვუშველოთ —
ყელგამშრალი დგომა როგორ არ მოსწყინდეს!

მზეს ვით იმედს, ამომავალს, კვლავაც ვაქებ
და მე მიმბიმს მივატოვო სწორედ ამ ღროს.
აქ დახუჭა თვალი ჩემმა სიჭარმაგემ...
საქართველო ვაჰთუ ისევ მომენატროს!

მზეს ვით იმედს, ამომავალს, კვლავაც ვაქებ,
სიყვარულის ხელმეორედ განცდა თუ მსურს —
ათასი წლის შემდეგ მაინც შემოვალე
ღამის კარებს ვარსკვლავებით გადალურსმულს!

მემატიანეს რა უნდა ეთქვა!
 მე თვით ველოდი განაჩენს დღე-დღე:
 ჯავრი, ხალისი და გულის ფეთქვა
 გამოვიმწყვდიე ერთ მკერდში, ერთხელ...
 ცაცხლი ჭირში და ლხინშიც მშველოდა
 და ახლაც გული რომ არ ვიტკინო,
 ღიმილით, ამ ტკბილ საქართველოდან
 მსურს ჩემი წასვლა წარმოვიდგინო!...

დიახ, მე ჩემი ღირსებაც ვიცი,
 ჩემი ფიც-ვერცხლი დასაფიცარი.
 ამქვეყნად ჩემი დამმკვიდრებული,
 ვიცი მე თვითონ, რა წამიც არი...
 — ჩემიანებო, მარტო რომ დარჩით,
 დარჩით, აწ უკვე რას გემართლებით,
 მაგრამ ერთმანეთს რომ გადახედავთ —
 თქვით, მაშინ მაინც არ გენატრებით!?

აქ მივატოვე, ამ დიდ ეზოში
 ჩემი ბავშვობა და მშვილდ-ისარი.
 სწორედ აქ იყო, აქ მისაროდა
 გულს, ჩითის კაბით ჩემი ციცარი...
 — ჩემიანებო, მზე მწვანე მოლზე
 თქვენც გადიწრდილეთ აგრე, ჭადრებით.
 მაგრამ ხანდახან ფრიალ-ფრიალით
 სუფრას რომ გაშლით — არ გენატრებით?!

მაშ, ჩემო ცისკრის ვარსკვლავო, ცაზე,
 შენ ასე ადრე რად ამისწარი!?
 ჩვენი ახალი სახლის სარაჩოს
 არ აძრობია ჯერაც ფიცარი.
 — ჩემიანებო, ხვალ ცისკრის შუქით
 პარმალზე კვლავ რომ აფერადდებით, —
 მეც რომ ოცნების კაცი ვიყავი,
 არ გახსოვთ? კვლავაც არ გენატრებით?!

შუბლ-გახსნილსა და კეთილს ბუნებით,
 ხინჯიც არ დამრჩა არავითარი,

რა ბედნიერი ვიყავი თქვენისა,
რა თავგასული და რა მდიდარი!..
ზოგჯერ ლალ სიტყვით აღტაცებული,
ზოგჯერ თეატრით, ზოგჯერ მხატვრებით –
მოგენატრებით, დრო რომ გაივლის,
ჰაი, ჰაი, რომ მოგენატრებით!..

ტკბილი სიტყვა და სიმღერა მომენატრა

ტკბილი სიტყვა და სიმღერა მომენატრა
სიმთ-ამწყობი სიამის და

სილამაზისა! –

დამხვდეს, ვისაც ლხინი ისევ მოემადლა,
აღალ გულთან აიტაცოს წკირა საზისა!

ჩაიხლართა ვენახის და ლექსის პწკარი,
გაალაღებს დასაცლელი

აზამბარი ჯანს! –

წვდება რუსთავს ყაზახის და განჯის კარი,
წვდება გულთ საქართველო – აზერბაიჯანს!

თვალწინ ასი გზა-ბილიკი დაიქსაქსა,
მტკვარსაც უნდა ხიდს ფრთა გაჰკრას,
გაინავარდოს...

ვტოვებ ჩუმი სასოებით, ვტოვებ გზა-გზა
მეც ჩემს მიწას, ჩემს პატარა საიავარდოს!

მთაც კი მძაფრი მზერითაა გადამწვარი,
მთაც კი გაღმა და გამოღმა

აფენს ხალიჩას!

ლეღავს მტკვარი, ლეღავს მტკვარი, ლეღავს მტკვარი
და უმღერის საქართველო – აზერბაიჯანს...

ვკითხვით ვალიფს გიაური ქალის ეშხი,
იქნებ ისევ ის ლამაზი
მუხამბაზი თქვას,

ეს სომ მხოლოდ ერთხელ ხდება სიცოცხლეში,
ახსოვს მხოლოდ კოხტა ქომის ქვეშ დაგებულ ქვას...

ახლაც გმირად ჩავთვლი ყოველ ყარაბახელს,
ვინც ალუდგა ხანჯლით ალა-

მაჰმად ხანის ჯარს.

კარვის კარი ჩაჰკრეს, ჩააკარაბაკეს...

ისე უყვარს საქართველო – აზერბაიჯანს!

აჰა ქართა ქალაქი და აჰა ბაქო –

შუქი ალთა, ღრუბლებამდე

ცად აწვდილების!..

ყოველ ცისკარს ეგებება საარაკო

ამღერება ახალ-ახალ ავთანდილების!

რა აღგზნება წვაცდა სამედს, რა სიმღერა!

ახლაც ირგვლივ ცეცხლის მფრქვევი

მთა და ბარი ჩანს!..

ბრინჯაოშიც ატანს მისი გულის ძგერა,

როცა ხვდება საქართველო – აზერბაიჯანს!

უკანასკნელი ხილი მტკვარზე

თბილისში... პირველ შემოსვლის დღიდან

დღემდე, უთუოდ მეც ის ტალღა ვარ

ქვასა და აგურს ჯავრით რომ ღრღნიდა...

და მტკვარსაც ჩავლით დაუნახავარ!

რაა ეს ლეღვა, გზად რომ წამმართა,

რა მართლმორწმუნე ვარ ამ სურათის,

რას ავყოლივარ მართლა და მართლა

დასაბამიდან – დასასრულამდის!

ვანა ჰორიზონტს კარი ჰკიდია –

გულდაგულ მეც რომ შევალო მჯილით,

წინ კიდევ ასი გზა და ხილია

ახლად აგებულ რუსთავის იქით...

მტკვარს ადიდებულს უფრო ვენდობი,

გამაცოცხლებელ სვლად მეჩვენება, —
ჩემს თვალწინაა მისი ფერდობი,
ფაფარ-აყრილი მისი ჭენება!

და რა მთა-ღრეა, რა ჯაგებია,
რომ გრილი ნისლიც კი არ ჩაუვლის,
ტალღას რა ტალღა დასჯახებია,
რა წყალდიდობა მინგეჩაურის!

რომ ყვავილებით რთავს ყამირ-მიწას,
ზღვამდე ციმციმით მიაქვს ნათელი...
და ძირს დაცემულ ჰორიზონტს მისას
მთარღვევს მთა-მთა ჩამონადენი.

სხვა ფალავანი, მითხრან, ვისა ჰყავს,
ჩავთვალთ ამ დიდ ებოსის გმირად! —
ყველა მთა ქარით მოტანილსა ჰგავს,
ყველა მთა ღია კასპიის პირად...
აღარც შამქორი და აღარც განჯა! —
უკვე შევავლე თვალი სალიანს:
აშორდა ფრთების ფარფატი ყანჩა
მუნღამდე წყალში ჩამდგარ ჩალიანს.

და იქვე ისე გაერჭო ღრუბელს,
ისე, რომ ისრის ფრთას მივამსგავსე...
გზა კი აწყდება გუბიდან გუბეს —
უკანასკნელი ხიდია მტკვარზე
და აჰა, ლელვაც ლელვამ წაიღო,
წაშალა მძაფრი ფერი სურათის...
ვაითუ, მტკვარიც მხოლოდ გზა იყო
დასაბამიდან — დასასრულამდის!

ლ ე ნ ე ო რ ა ნ ი

მეც მიმზერს ეგებ ჩემი ყორანი,
მაგრამ ცრუ ბედის ცდუნება არ მწამს.
ფესმორთხმით ვზივარ, და ლენქორანი
როგორც მე, ისე ენდობა ამ წამს.

როგორც ზღვასა და ქვეყანას, ზღვარი
დროთა სვლამ ღია ცასაც დაუდო.
და აქ ჩაუდის დროთასვლას მტკვარი...
ვხედავ, და რაღა ვივარაუდო!

მოურბევია ვეფხეს ლენქორანი
და მერე აღმა მტკვარს აჰყოლია,
ვეფხვის და მოყმის მოსაგონარი
ეს ლექსიც ამბად გასაგონია:

ვაჟკაცი იყო, ვაჟკაცი ჰქვია
და ერთ ნახტომად არ ეყო ზეცა!
დიღმელი გლეხის ნამცეცა ტყვია
ბრდღვიალა თვალის გუგაში ეცა...

იღბალი, თორემ, სად ის ბეჭობი
დიღმის ღამეში, და სად ეს კბოდე, —
რომელ საკბილო ნაპირს ეყოფი
აგრე გულდაგულ თავს რომ ესხმოდე?!

მტკვარო, ეჰ, მტკვარო, ეგ შენი ტალღაც
ხან იმ მთისაა, აგრე, ხან ამ მთის, —
ვეფხვევით, ყოფნა-არყოფნას, ახლაც
ჩამოჰყოლია ლენქორანამდის...

ა ღ მ ო ს ა ვ ლ ე თ ი

დაღია წყალი აქ ჩემმა ცხენმა
თუ არ დაღია — ვინ იცის, როდის!
დარია დღესაც, თუ ავდარია
ამუდარია მოდის და მოდის...

მიმოვიარე ქვეყანა დიდი,
ჩრდილით დაუმცხრალ-დაუფარავი
და კიდევ მე ჩემს ქუდს მოვიხდიდი —
დამიდგეს კიდეც ველზე კარავი.

დამიგეს ნოხი და საბინდოდან
ფრთაც დამეფინა მისამხარ ლანდის —
ჩალატაურის ენით მინდოდა
ეთქვათ ამბავი რამ სამარყანდის.

არაო.... და აწ ვით გამოვიცნო
მათი უსიტყვო სვე, ბედის-წერა! —
მეტყველად როგორ ვიწამო — ვიწრო
ჭრილში მომწყვდეულ თვალების მზერა!

— გიშრად ჩასმულო თურქმენის თვალთ,
სახე გიღიმის სპილენძის ფერით,
ფერი მეც შენებრ თუ შემიცვალა —
მეც დამარწმუნე შენი სიწრფელით.

სახე უზბეკის, სახე ყირგიზის,
მართლაც უტყუარ ფერის სახეა! —
ერთი ყაზახი ბიჭიც წინ გვიზის
ბიჭობა მისი — სიყვითლეთა!

გვიზის ფეხმორთხმით სპარსი, ავღანი,
ვისი ამბავიც მითქვამს, მიქია,
თვალი არჩევით რად არ დავლალა —
ვკითხავ, ტაჯიკიც იქნებ ჯიქია!

ვკითხავ, ჯიქი და ვეფხვი იმდენი
ჩვენს ლექსებიდან რომ იხედება —
იმ დროისაა თუ მერმინდელი,
როდის იხელთეს დრო იმ ხეთებმა?!

ვკითხავ, აქ, რომელ ქედს შეეფრქვია
პირველი შუქი ჩვენი დიდი დღის,
აღმოსავლეთი რომელ ერთს პქვია,
რომელ ცასა და მიწას, ვინ იტყვის!

ვინ იტყვის, ახლაც, ბრძოლის დიდ ველზე
მაღლა, სიტყვის და ხმლის ამმართველმა,
ბნელი რომელი ცით გადავკვესე
მე, ათას ცხრაას შვიდის ქართველმა!

გვითხრან, სადაა ის გუჟღერეთი,
სადღაც, შორს, სადღაც რომ მოეჩვენათ,
თვალს და ხელს შუა, როგორც ჭანეთი,
აღმოვაჩინო მსურს, უეჭველად!

ვითომ არაა ახლა ამის დრო?
შერჩეს არაბთა ხელთნაწერს მთვარე?
როცა ინდოეთს მზემ გადამისწრო —
შვიდი ვარსკვლავიც მას მივათვალე...

ახლა კი ჩემი ლექსის ნახტომიც
იმ სააკაძის ერთი ვეფხვია, —
გზას დაჰკარგავდა ღამის მნათობიც
ბნელი რომ ერთად არ გაგვერღვია!

მე ახლაც ყველა შაჰს ვეურჩები —
მათი სიხარბე კვლავაც ბრმაა და
ითხოვს შევწირო სამშობლო ჩემი,
ითხოვს შევწირო ჩემი პაატა!

ნახტომს კი გული აუტანია
იქ, სადაც არის არწივთა ბუდე,
ცად შემომყურებს ამუ-ღარია,
ყარაყარუმი და მთათა ზღუდე.

სად აშხაბადი, სად აღმა-ათა,
და სად უღრუბლო ცა ტაშისკარის...
ღრუბლებს წაართვა თავი პაატამ,
მთვარე სპარსეთით შინ მიიჩქარის!

დაბლა კი, დაბლა კარვის ლანდია,
ლანდი კი არა — დარდის ნაფლეთი...
ო, რა მკაცრი და რა დიაღია —
აღმოსავლეთი, აღმოსავლეთი!

ფეხთქვეშ ნაღვერდალს ზენაქარი სუნთქვით გვიჩალებს.
 არსად სიმწვანე. არსად ჩერო. არსად ჯეჯილი!
 ყამირი მიწა იწვის ჯაგებ-გადაჩეჩილი,
 ველი სარბევად დარჩენიათ კვლავაც ყივჩალებს!

ნეტავ, საცდელად ახალბედა ბიჭს ვინ ურჩია
 ცხენს რომ ფაფარში გაბედულად ჩაავლო სელი,
 ვაჟკაცისათვის გამოცდაა უბელო ცხენი —
 იგი მანქანის აღმოცენებულ გულზე ურჩია!

უდაბნო ერთი შეკივლებით აიღონ, ლამის!
 და ლელო ცამდე გატანილიც ვერ დამალულა,
 თავბრუდამხვევად დასტრიალებს ველს აქ მარულა —
 ისაა თითქოს გაელვება დღისა და ღამის.

და მე ამ ყამირ ტრამალებზე ლაშქრობის დროსაც,
 მკერდზე სელს როცა ვუთათუნებ მკერდლამაზ ცხენებს, —
 ასი მთის იქით გადასული მზეც გამასსენებს
 მცველად ვინ ჰყავდა საქართველოს ფრთაგაშლილ დროშას!

იგი ზომ დღესაც ჩემი ძმია ჩემი ღვიძლია,
 ვიყოთ კაი ყმა ყამირებთან ბრძოლაშიც გემართებს, —
 გაუტაცნიათ საუკუნე ჯიქივით მარდებს —
 მხედრებს მხედრები არ გვიყვარდეს — არ შეგვიძლია!

უნდა წავართვათ საყვავილე მიწა იმ ჯაგებს,
 რომელთაც ისევ არა სჯერათ-რა სიყვარულის,
 ველი არაა ასპარეზი მხოლოდ მარულის.
 ველი სარბევად დარჩენიათ კვლავაც ყივჩალებს!

ვეფხვიც უხდება ჩვენს მთა-გორებს, ისე ვით ჯიქი!
შემეძლო ერთხელ თბილისშიაც მენახა იგი,
მაგრამ ჩემს თვალწინ შეაგება გლეხკაცმა ტყვია.
არა! სულ სხვაა თავისუფალ სიცოცხლის რიხი —
ვეფხვი, ტრფიალით გაშმაგებულ გულისთქმას ჰქვია!

ვაპთუ, ტყედგაჭრილ ტარიელის ჟინს არ იხსენებს,
ვაპ, ბედისწერავ, თუ არ შერჩა ვეფხვი იმ სერებს, —
წევს მათრახის ქვეშ, კბილთა ღრჭენით, და ართობს დარბაზს!..
არა! გვიანი სინანული წამწამს მისველებს:
ვეძებ გულდაგულ, ვეძებ ხარბად, ჩემს შავთვალწარბას!

როგორ შევასწრო კავკასიის კლდეებზე თვალი,
როცა ქარებმაც საგანგებოდ წაშალეს კვალი
და აღმიმართეს ყარაყუმის იქით ცის-კიდე!
ვატყობ, აწ ჩემდა უნებლიეთ მეც მიძევს ბრალი, —
ისე გამეკცა — სიყვარულით, ვერ მოვისყიდე.

ყველა მთა დასცა, ყველა ტევრი დასწვა ქალაქმა,
ბნელს ბურღავს შუქი ძილ-წართმეულ წყალთა გადაღმა
და ველურ ველსაც დამაფრთხობელ ბუკით გასძახის!..
წუთმა კი უცებ აღისფერი ცხენი ალაგმა —
გავყვე — მანიშნებს მომღიმარი თვალი ყაზახის.

იქაა, ალბათ, თვალთა ჩემთა გადასახედი,
ალბათ ინახავს სიყვარულით ვეფხვს ყაზახეთი...
ნუთუ თათების კვალი მიწას არ დასჩენია!
მაშ რა უდაბნო გადალახა, რა მთა, რა ქედი! —
ვინც იმ სიარულს დაატყვევებს — დასასჯელია!

ვუცდი რას იტყვის მონადირე — მეგზური ძველი,
ვიწრო თვალების მოულოდნელ სინათლეს ველი,
მინდა წინასწარ აღტაცებით გადავეხვიო, —
მან უკვე მკაცრი გაფრთხილებით ამართა ხელი:
— ფრთხილად! ისვენებს ყაზახეთის ცის ქვეშ ვეფხვით!..

და აჰა მართლაც: ვეფხვი ცის ქვეშ, ვეფხვი ზვიადი! —
განთიადისას ნადავლივით გაბდღვნა წყვდიადი

და წევს დასისხლულ ჰორიზონტზე თათებგაწვდილი...
დიახ, წევს ვეფხვი, აღნავობით, და ხასიათით,
მაგრამ ეს მთაა — ალა-თაუ, თოვლი და ჩრდილი...

მე კი ვეფხვს ვეძებ....

ხმა ციდან ცამდე

ისევ შორსა ვარ... ისე, ვით გუშინ,
დღესაც სარკმელთან მარტო ვიქნები.
შორსა ვარ, მაგრამ ყურიდან ყურში
მინდა, გადმოგცე ჩემი ფიქრები, —
შენც იდექ, იდექ, ნუ გამიქრები
კვამლით გამურულ ცის ბაიბურში!

ასი მთის იქით ავმართავ ანძად
მკლავს და იმედიც მაქვს გამკლავების —
ხან სად მივუსწრებ ელვა-მეხს, ხან სად,
რომ ხმა დაფდაფის და საკრავების
ჩემს ხელს თან აჰყვეს ცის ვარსკვლავების
აკიაფებულ ორკესტრის მსგავსად!

იდექ და მკითხე, მკითხე, რა მოხდა,
წუთისთვის წუთიც ბეწვის ხიდია:
სიტყვა, რომელიც ჩემს გულს აღმოხდა
უკვე შენს ანძას ფრთებით ჰკიდია!..

არა! სიშორეს არ ვარ ჩვეული,
შუალამითაც თვალს აღარ ვხუჭავ,
მუჭში მყავს უკვე გამომწვევდელი
მთელი ქვეყანა, ისე ვით ჯუჯა
და ეს ცხოვრებაც სულ მუჭა-მუჭა
ნამცეც-ნაპერწყლად არის ქცეული...

მომენატრები? — ჩემს თვალწინ არი
ნაბადგაშლილი მთაწმინდის კალთა.

მომენატრები?... და მომცინარი-
დამხვდები კიდევ ღია ცის კართან, —
მზერა მაგ სიზმარაუსსნელ თვალთა
წამწამთა ჩრდილში. მიცდის მძინარი.

მომენატრები? — სულისთქმა ჩვენი
განა დღისა და ღამის ნისლია, —
მზეს თითქოს მთაზე ამოსვლას ვშველი,
ცის ლაინერით ცად ამისწრია!

არა! ერთხელაც არ თქვა: არი შორს
მოსიყვარულე მეგობრის ხელი,
სიშორემ სისხლი რომ არ გაგვიშროს,
ცაში ვისროლოთ გული ფიცხელი,
დე, ჩვენც გვიცქერდეს ვარსკვლავთმრიცხველი.
და ვარსკვლავთცვენა იანგარიშოს!

მე ვარ სიცოცხლით სავსე, მდიდარი;
და არა სადღაც დღე — მიწურვილი,
ფერს ვერ შემიცვლის ვერავითარი
სითბო, სიცივე და სიძულვილი,
ხმას თუ ვიმაღლებ, მძაფრი სურვილიც:
მე უკეთ. ვიცი მძაფრი რით არი! —

ისმოდეს!... ის ამ აურზაურში
გზა-კვალს არ ჰკარგავს, არ იჩაგრება,
დროს, მომთაბარეს თუ აქ დაევურჩი,
გჯეროდეს, ჩემი. ხმაც არ ჩაქრება!

მჭედელი ყველა საუკუნისა —
ხალხი შობილი ერთი მზის ხალხად.
იტყვის: მღელვარე ხმაა გულისა
გარს რომ არტყია ბნელს ალყა-ალყად,
ეძებს ტოლსა და ქცეული ტალღად
მონაწილეა ცის გუგუნისა.

ხეებს, ჭადარა მორეულ ხეებს
არ უკვირთ ჩვენი სვლა უწყვეტელი,
ქონგურად მოსდევს მომავალ დღეებს
ცად ამართული კრემლის კედელი.

მაგზოლეუმის ღია კარი
და ჩემი გულიც ძალ-ღონეს იკრებს,
ჩუმად, ლენინის წინაშე მდგარი
სიტყვას კი არა — ვამოწმებთ ფიქრებს!

ჩუმად, კიბეებს ჩუმად ჩავივლით
და დიდ აკლდამის ცივ მარმარილოს
ვამკობთ ყოველთვის ცოცხალ ყვავილით,
რომ სულს ითქვამდეს, რომ იყვავილოს...

ვამოწმებ თავს რაც გადამხდა გუშინ,
სად მეყო სიტყვა, სად მეყო გარჯა.
ვამოწმებ დღეს რაც გავივლე გულში,
და რაც ჯერ კიდევ უთქმელი დარჩა!

წმინდაა ჩემთვის ეს წამი, ეს ქვა,
მე სხვა ფიც-ვერცხლის სიმართლე არ მწამს...
და მაღალ კრემლის საათის რეკვა
ზარის გუგუნით მაუწყებს ამ წამს!

ჩემი ერთი დღის ქრონიკა

ხუთშაბათი, მარტის 28.

არათუ გულის ცეცხლი, ხალისიც
ჩემდა მტანჯველად ანთია თითქოს.
ვინც შმაგი ფიქრი რაა არ იცის —
სჯობს მან ეს ლექსიც არ წაიკითხოს!
მე კი ჩემს წუხილს ამითღა ვიქრობ
გულჩათხრობილი და გულფიცხელი...
მე შენზე ვფიქრობ, მე შენზე ვფიქრობ,
თვალდახუჭულიც მე შენ გიცქერი!

ფრთებქვეშ ძლიერ მოჩანს დღე დათოვლილი
და სოფლებს თეთრ-თეთრ თავსაფრიანებს —
ძილგამფრთხალ მზერით, როგორც ლტოლვილი,
ჩვენი სიცოცხლე აავეს დასტრიალებს.
სვლა გვიმძიმს, ფრენა გზაშეშლილია
ქარ-ნისლით, ნაფლეთ-ნაფლეთ ბინდებიან...
და მაინც საფრთხის არ გვეშინია —
გავნაბავთ სულს და, დავაფრინდებით!

იხუმრე, გულო, თუ გეხუმრება
შენი გუშანით, შენი ეჭვებით, —
ცა ვიწროდ გახსნეს სადღაც ღრუბლებმა,
სადღაც მოსკოვის ახლოს ვეშვებით...
და აჰა, კალთა დედაქალაქის —
ღარგავლებული ველი, გზა-ფართო,
აქ შენი ეჭვიც ეჭვად არა ღირს —
ბრმაა და ყოვლად უმისამართო.

შენ კი უცნაურ უარით გინდა
წაშალო მაინც იმედი ჩვენი,
გიკვირს, რომ სახე მზით გამიბრწყინდა —
უიმედობას იმედით ვშველი.
ხელს იდებ გულზე და გულის ფეთქვა,
ვატყობ, თითებქვეშ აღარ ეტევა...
გადამავიწყდა რაც უნდა მეთქვა,
გადამავიწყდა ჩემი შეტევა!

არა და, ცეცხლი ვით აგაცილო, —
რკინაც რომ იყო — გმართებს გაწრთობა...
არ გაქვს უფლება კვლავაც გასწირო,
ბიჭო, ეგ შენი ახალგაზრდობა!
— ამიტომ გინდა მსრებში შემიდგე
და შეძახილით შესძრა ქვეყანა?!
აჰა, მორჩილად მოგდევს ჩემი დღე,
მიგდევს, ჭირშიაც არ გაგვეყარა!

— რაკი ცად აგვცდა ელვა და მეხი,
აქაც აგვცდება უეჭველია,
მიწას დავადგით თუ არა ფეხი —
ყველა შარაგზა უკვე ჩვენია!

— რაღაც ზღაპრული სიმართლით ელო-
მან ჩემი უნდო გული მოიგოს,
რას იტყვი, უცებ, შარაგზა გრძელი
ტყუილზე უფრო მოკლე რომ იყოს?!

— ნახა, რა უცხო კაცივით დგახარ
და გაგმტყუნა კიდეც ქარაგმა,
გაჭენებული მანქანა, აჰა —
ურა-ცხენივით შენს წინ ალაგმა!

— მაშ, მწვანე შუქმა გზა მოგცეს მარცხნივ,
გაუქვით ამ ნაძვნარს, სამაგალითოს,
და თვალის ჩაკვრით წითელმა, მარცხი-
დროზე გვანიშნოს და აგვარიდოს!

— უყურე: არყის ხეებს და ნაძვებს
გზავნიან ჩვენკენ გარეუბნები!
არ გვანან? გზებზე გამოსულ და-ძმებს,
სალამს რატომღაც არ ეუბნები!..

— გაგვიღო მართლაც მოსკოვმა კარი
ქვაფენილს თვლებქვეშ გვიფენს ქუჩებად:
ხანდახან თმას რომ მისწორებს ქარი —
მყოფნის ტკივილის დასაყუჩებლად...

— რაგინდ უმწეო ცდად არ გეჩვენოს
აწ ჩემი სწრაფვა და ლაპარაკი —
არ შეიძლება არ მოგვეშველოს —
მოსკოვი, ჩვენი დედაქალაქი!

— უთუოდ, მისი თვალი რომ არა —
სხვა განპკითხველი ქვეყნად ვინ არი —
ათასი მზერა მიმალ-მომალა
და ჩვენ კი დაგვხვდა თვალმომცინარი!..

— ქუჩას ყოველდღე, ქუჩას ყოველდღე
ჭრელ-ჭრელ ამბების უყვარს გაგება.
და ზიზილებით მორთულმა ვოლგამ
ქორწილიც განგებ შემოგვაგება.
იქ, სადაც გულის მგზნებარე ძვირით
უვლის მოედანს ავტომარულა —
თავშალმონვეულ მოხუცის ხელით
იებს გვთავაზობს ქუჩა მალულად..

ერთი შენობა. ორი. მესამე!
ზარი. სართულის კარი. დარბაზი.
შოყვარული და მონათესავე
მოხედვა ვილაც შავთვალწარბასი.
და ექთანების ფრთათეთრი გუნდი
ახლად დათოვლილ კიბეთა ზემოთ.
თითქოს გიცნობდნენ და ღაუბრუნდი
ისე გიცდიან, სიცოცხლე ჩემო!

ახვალ და სანამ დაგინახავდე,
გზას ვერ გავიგნებ, ველარსად ვიარ.
ამ ლექსს, რომელსაც მოვდექ აქამდე —
ჩემი ერთი დღის ქრონიკა ჰქვია.
შენ კი... შენ თვითონ გრძნობ უშენობას,
და არ შორდები სარკმელს, არ წვები.
შემოხვევთან ირგვლივ შენობას
და თოვლში დგანან მწვანე ნაძვები.

ვდგავართ და გიცდით. თოვლის ფანტელი
ჩუმად ამართულ მსრებზე გვაცვივა.
ცად შერჩენილი სარკმლის ნათელი
მეცა მწამს, მეც სომ ბერიკაცი ვარ!
ვდგავარ და გიცდი. გვითხარი რამე,
დუმილს დუმილით რატომღა ჩრდილავ?!
„მაშ ჩემთან ერთად დამშვიდდი, ღამე,
მაშ, ჩემთან ერთად გათენდი, დილავ!“

მოისმის თოვლით გაბარდნილ ციდან
და იმედს უკვე იმედი უთევს.
ბედი კი ისევ მცდის, როგორც მცდიდა —
თათებქვეშ ჩემი გულ-ღვიძლი უდევს.
— მაშ, ჩემთან ერთად გათენდი, დილავ!
ღამის ვაება რომ გადალახო...
წამწამდათოვლილ სიკეთით ბრწყინავ,
მოსკოვო, ჩემო დედაქალაქო!

ათოვს, კვლავ ათოვს სიმებივით გაბმულ მავთულებს.
ცა გაიცრია. სცივით ხეებს ცადალანდულებს.
კოშკის საათი დასდევს მხოლოდ წუთებს მშვილდ-ისრით,
წუთებს, ფიფქივით სიბნელეში მიმოფანტულებს!

დღემ ძლივს მოასწრო ჩაძინება და ჩათბუნება.
ჩუმად, ქვის კედლებს შეესიზნა სადღაც ბუნება,
და ვინ რა იცის, ცდილობს იქნებ დედაქალაქი
რომ ძილს უმზეოს არ შეეტყოს დაძაბუნება!..

ზამთარი ისე მიიმწყვდია ქარმა კარდაკარ,
ისე, რომ ისიც გეცოდება გამვლელს ხანდახან.
ათოვს, კვლავ ათოვს დედაქალაქს გაუთავებლივ
და ჩემი ფიქრიც კორიანტელს მიაქვს ქარდაკარ...

აჰა, ქვის ხიდი, საგანგებოდ ძვალჩარკინული
დგას წყალში მძიმედ, მისატყვია ბურჯებს ყინული,
და შუქი მხოლოდ ცივი ღამის ბურს გამოსჭვივის —
მხოლოდ სარკმელი იხედება ვით თვალ-ხილული!

ო, იმ სარკმელში ქრება ღამე, დილა თენდება,
ვინც იქ ზის, იმ კაცს დათოვლილი თმაც დაშვენდება,
ის კი ერთხელაც არ გახედავს დათოვლილ ზამთარს —
თუ საქართველოს გაზაფხული არ ახსენდება!

იგი იქ, სადაც ჩვენი წმინდა ქვათა ხეგია
მკლავებით წიფლის მკლავებს ასჯერ გადახვევია! —
ალალიც იყოს გამოხედვა იმ გაზაფხულის! —
თოვლი არც უჭკნობ თვალის წამწამს არ დაფრქვევია,

არც უქრობ სარკმელს...

რაც უნდა შორს იყოთ,
მოსკოვის ქუჩებო,
რაც უნდა შორს იყოთ — ერწმუნეთ ყაისინს, —
ისე, ვით ის ამბობს, ვერ გასძლებთ უჩემოდ!
და, აპა —
აქ ჩემი ნაბიჯიც გაისმის...

ზღვა ხალხი რომ არა —
სარკმელთა ციმციმით
გზა საით მანიშნონ ამ თქვენმა გემებმა?
ყოველთვის ანთებულ თვალებით მიცინით
და
თქვენი გუგუნი მეც მომეგებება.

გზადაგზა მე ჩემი
სიჩუმეც მაყუჩებს
და მაინც თუ ფიქრით ფიქრს მივეშველები —
საითაც არ უნდა გავსდიო ამ ქუჩებს
მხვდებიან,
მხვდებიან, მხვდებიან ჩვენები.

ან როდის მოასწრეს
ჩამოსვლა მთებიდან,
ამ დილით არ იყო? ქედიდან ქედამდი
ლერმონტოვს ცის იქით უჩანდა მხრები და
პუშკინსაც
არაგვის ნაპირზე ვხედავდი!

და უკვე აქ დგანან.
და უკვე ამ დილით
ირქმევენ ქუჩები აქ იმათ სახელებს.
ვზეიმობ. მზე მალლა ამისვრის ლანდივით,
ვზეიმობ.
შეფრინვით მილანდავს ცა ხელებს!

მიყვარს მე ლექსთ-წყობა
ვით ძველი ბრინჯაო

აქ ისევ რომ იჩენს ჯადოსნურ ძალ-ღონეს,
თითქოს-და კვარცხლბეკის სიმალლე სინჯაო—
თავს ადგას
მომავალ მთქმელსა და გამგონეს!

მოსკოვის ქუჩებო,
მოსკოვის ქუჩებო,
უთუოდ ამიტომ უყვარხართ ყაისინს,
უთუოდ ამიტომ ვერ გასძლებთ უჩემოდ!
და აჰა —
აქ ჩემი ნაბიჯიც გაისმის...

მივიწყებული ღლის ბახსენება

ეჰა, რამდენი წელიწადია,
რაც ეს არბატი მე არ მინახავს,
და გაოცება ჩემი სწადია,
ჩემზე ჭარმაგი მოწმე ვინა ჰყავს!

მაგრამ სიახლეს როცა ვუცქერი,
როცა ვახერხებ თვალთა გაწვდომას —
კვლავინდებურად მხნე და გულწრფელი
იქ ვეძებ მე ჩემს ახალგაზრდობას!

ჩაუსვამთ ქვაში მიწა და წყალი.
მოსკოვის ქუჩებს გაჩენის უმალ,
დაჰკარგეს შენი შრილა კვალი
და ქვებიც ალბათ ამიტომ სდუმან!

ათასი კაცი, ათასი ქალი,
ათასი ფიქრი... მე კი მარტო ვარ.
რაც უფრო მომჭრა სიჭრელემ თვალი
მით უფრო ჟინმა გამიფართოვა!

გულზე რაც უფრო მეხვევა დარდი —
ვიცი, მით უფრო დარდი არ ჰქვია,
უცნობი ქალის ნაბიჯი მარდი
ვისაც უნახავს — მას დაკარგვია!

სად მომალანდებს დღე შენს მშვენიერებას
სად გაიხსნება ისევ ცა ლურჯი,
სართულთა ამდენ ნგრევა-შენებას
გადურჩი, გულო, თუ ვერ გადურჩი!

ეჭვმაც არ იცის სად გიდარჯოს,
თქვა კი: არ დავთმოთ არაფერიო...
რომელ სვეტს ავყვე, რომელ ხარაჩოს,
რომ ვარსკვლავებში არ ამერიო.

გეძებ და განა ვიცი ვინა ხარ,
განა მანიშნებს შენი ფანჯარა?
ვინ უწყს ვინ დადის აგრე, ვინ აღარ, —
უკვე წავიდნენ. უკვე არ ჩანან.

მაგრამ სიახლის ვისაც სჯეროდა —
როდი სტოვებენ ძველი ჩვევები:
სადმე, მომავალ დღეთა ჩეროდან
მოსკოვში კვლავაც მომეჩვენები!

ს ა მ რ ე კ ლ ო ე ბ ი

ცაში ვინც ჩასვა შუშის კედელი,
ვინც მიიჩნია ლაშვარდი ჭერად, —
ცისა და მიწის განუწყვეტელი
კამათი ამით გადაწყდა, სჯერათ.

ახალ არბატის სარკმელებს მაღლა
ნამწვიც არ შერჩათ მთვარის ნამლევის.
აღფრთოვანებით აღვიძებთ ახლა
ჟივილ-ხივილი თვითმფრინავების!

მაგრამ სართულებს რომ აჰყვით ცამდე —
ძირს ვერ დახედავთ წარსულს უგულოდ,
თქვენი ნებაა გწამდეთ, არ გწამდეთ —
ჭრელ-ჭრელ გუმბათებს უნდა უყუროთ!

სადაც კი მიწა მოსჩანს, სად არა,
სადაც სართულთა დასაბჯენია —
დიდ მოედნებზე პატარ-პატარა
სამრეკლოები ცას დარჩენია...

იმ სამკაულებს გვანან საოცრად,
ივალი იმ ლალს და ფირუზს ადარებს.
რომელთაც ახლა გადასაკოცნად
ძეწკევით გულ-მკერდზე არვინ ატარებს.

სამრეკლოების ზარსა და რეკვას
ყურს აღარ უგდებს არავინ ალბათ,
მიწიერება მას უნდა ერქვას —
ცად მისწრაფება კი ახალ არბატს!

სიახლეს თუნდაც აპყევით ცამდე,
ძირს ვერ დახედავთ წარსულს უგულოდ, —
თქვენი ნებაა გწამდეთ; არ გწამდეთ —
ჭრელ-ჭრელ გუმბათებს. უნდა უყუროთ!

ასი ფანჯარა – ასი ღამეა

ასი ფანჯარა მე ერთს მიცქერის!
იმათ რა უჭირთ, ცაში არიან, —
ისეთის, მე რომ ვარ — გულფიცხელის. —
ცაში ახედვაც საშიშარია!
ასი ფანჯარა — ასი ღამეა
ცაში ერთბაშად გაჩაღებული.
მართლაც ზღაპრული სითამამეა
ბროლის კოშკებად აქ აგებული..
ასს როცა ვამბობ — ცოტაა ალბათ;
როცა არბატი მზით გაშუქდება —
როგორც ახალი დღე, ახალ არბატს
თვალთა ჩუმჩუმი ბრწყინვა უხდება!
ასი ფანჯარა რა ნიშანია,
რა ამოცანა ვარსკვლავთმრიცხველის —
ასი, არათუ საშიშარია —
ასი ფანჯარა მე ერთს მიცქერის!

ისეთი უცხო სიზმარი ვნახე,
რომ გულისცემით

ძლივს გავაღე კარი ამ დილით! ,
პირჯვარი თვითონ ძილს გარდავსახე,
შინ როცა მოვალ—უნდა აეხსნა კარაბადინით!..

ვინაა უფრო უღვთო, უხეში
ვინემ ნამღევა მთვარის დაშნით

შმაგი ურჯულო?!
და აი, ვცდილობ ვპოვო ნუგეში —
ვცდილობ, ვაება სიზმარშიაც ქვებს წავჭურჩულო..

....მდინარის ფსკერზე ვაგდივარ ვითომ,
წყალი დამშრალა

და გულ-მკერდზე აღარ გადამდის.
ვუცდი ყვავ-ყორნებს, რომ თითო-თითომ
ფრენით წაიღოს ჩემი ხორცი ასტრახანამდის!

— როგორ! ფიქრებო, როგორ გავიგოთ,
მაინცდამაინც ასტრახანი

რამ გაგახსენათ!?
ამოდ ცდილობთ სადმე გამრიყოთ,
კარჭაბი ჩემი არ მიილტვის თავდასახსნელად!

მეფის, ვახტანგის გზა მისწავლია,
თუ რაა ლტოლვა

მისხალ-მისხალ მაქვს აწონილი.
მაგრამ დღეს თვალწინ იაროსლავლია
და ლალი ვოლგა ჰორიზონტზე გადაწოლილი.

მე არც მეფე ვარ და არც აშული,
ვარ ერისკაცი ჩემი დროის,

ვარ მოგზაური.
ძილში ჩამესმის წყლის ჩახაჩუხი
და არა შემცბარ ბოიართა აურზაური!

ზემსკენ წამოსულ დღეს როცა ველი
თმებს უჩინარი ხელის თრთოლვით
მისწორებს ქარი,
ძველი სურათიც არაა ძველი
და როგორც ახალს ვეგებები ანძებთან მდგარი.

მაშ, კვლავაც ვოლგა და იაროსლავლი?
წმინდა ილიას
წარუშლელი ფრესკების მზერა?
კასპიისაკენ მდინარის მძლავრი
დენა რომ სანდო გულისტქმა — სიზმარშიც მჯერა!

აჟწევ კარჭაპის ჭერს, ამოვდივარ
და ღია ცისქვეშ
უნებლიედ ვგრძნობ სიმარტოვეს.
ჩემეულ მთების ფერხთით როდი ვარ —
მთებმაც დამტოვეს, დათოვლილმა მთებმაც დამტოვეს! —

ცის გაღმა ახლა უჩემოდ სხედან,
მწყინს, მაგრამ რა ვქნა,
სიყვარულით ვითმენ სიშორეს.
იქაა მათი მტკვარი და მცხეთა...
მე კი სიზმრებმა ჩრდილოეთში გადამისროლეს!

მისდევს ველი ველს, მისდევს ველი ველს
ვით კალთა კალთას
დასაკრეფელ ყვავილით სავსე.
დავთმობ ყველაფერს და ყოველივეს
ოღონდ ის მთები სვანებივით დამადგნენ თავზე.

აქ, სადაც გული მოხიბლა ვოლგამ,
აქ, სადაც ბედმა
გამითენა დილა ცისმარი, —
დე, ჩაუქრობლად ენთოს ყოველლამ
ჩემი ოცნება. ჩემი რწმენა. ჩემი სიზმარი.

პოლვის ნაპირი

მხოლოდ სიჩუმე ცისა და მიწის,
მხოლოდ მიმავალ გემის გუგუნი.
სდუმს ვოლგა, თუმცა ქვეყანამ იცის
გულში რა ბოღმა აქვს დაგებული
ჩვენ შევეჩვიეთ, წუთს მომცინარეს
მთელი არსება ჩვენი — ვაჩუქოთ, —
გემიც კი გვინდა ჭრიდეს მდინარეს
უჩხუბრად, უხმლოდ, უჩახაჩუხოდ!

გავცქერი ცას და ვერ ვახერხებ ვთქვა რა ფერია,
ვიტყვი-ღა: ვოლგას მზის ნათელი გადაჰყენია,
რუსი მაღლობი შორიდანვე მსიბლავს მდინარის,
რუსი მაღლობი შორიდანვე ჩემ თვალწინ არის!

და ვფიქრობ: რაა, რას ელოდება
დედამიწაზე აქ რომ გართხმულა,
რა ცოდვა დუღდა, რა ბოროტება
განა არ ვიცით, განა არ თქმულა!
ქვის ლოდი ქვის ლოდს რომ ჩახვევია
როგორც მხარ-ბეჭი უზარმაზარი —
წამოდგეს უცებ, როგორც ჩვევია,
ჯარისკაცური რუსი მაზარი!..

ვინც იმ ჩოფურა ქვას გამოთლის და გამოჩარხავს —
ო, იმ ხელმართალ ადამიანს ბაღალი არ ჰყავს, —
ოღონდ მხარ-ბეჭით ცად ამართოს, ცად აღადგინოს.
და ოღონდ ძველი ჭრილობები ქვას არ ატიკნოს!

საუპუნეთა სიმაღლიდან

რა თვალწარმტაცი სიმაღლეა, რა ვაჟკაცური:
ცა ფრენოსანთა ფრთებითა გადაკაწრული.
ღრუბლებქვეშ მოჩანს ალაგ-ალაგ, და აღარც მოსჩანს
განვლილი გზების დასაწყისი თუ დასასრული...

ფერს იღებს დილის ჟივილ-ხივილი
და ლაინერიც ვერცხლისფერია,
ჩასვით ჩარჩოში ჩემი ღიმილი
მაღლიდან აგრე მეც მიცქერია!

მეც მივენდობი სარკმელს ხანდახან
და პროპელერებს ჩემი სურათი
მიაქვთ ღრუბლების იქით ქარდაქარ
დღისა და ღამის დასასრულამდი.

ცას კვლავაც აღმა სჭრის აღტაცება
და რაკი სწრაფვაც აღმაცერია —
ვცდი, იქნებ ციდან დაბლა დაცემა
ბეჭებზე ბედად არ მაწერია!

მზე შემომცინის... მზე უდარდელი
ჰგავს ყმაწვილს ხელით მოსაფერებელს, —
გათენებულა დღე შუქნათელი,
ღელვით ეფრქვევა ირგვლივ ფერი ფერს.

ისე ფაფუკი და ისე თეთრი
არის ღრუბლების თავსასთუმალი,
რომ ცას ვერაფერს ვერ დავაყვედრი
მე, მისი ერთი წუთის სტუმარი!

რა თვალწარმტაცი სიმაღლეა, რა ვაჟკაცური
ცა ფრენოსანთა ფრთებიტაა გადაკაწრული!

ფრთაგაშლით როგორ არ ვიოცნებო,
ოცნება ფრთამაც ტვირთივით ზიდა,
— შემოკრბით, ყველა ქვეყნის ფრთოსნებო,
დავხედოთ ჩვენს ძველ საბუდარს ციდან,

დავხედოთ მიწას, მიწა არაა
ისე, ვით ფიქრობთ რაგინდ რა ფერი, —
არც გვაქვს უფლება ვთქვათ: — პატარაა,
ტყავის ბურთივით არის ნაკერი!

სხვა რა ხარ, აბა, ვაჟკაცის გულო;
თუ არა ფიცხი ნასხლეტი კლდეა:
აქ უნდა გაჩნდე, და აღესრულო,
აქაა შენი სიცოცხლის დედა.

•დე, შენი ლანდიც ილტვოდეს ტყე-ტყე,
სული ვარსკვლავებს ქარდაქარ მისწვდეს, –
შენ, საიდანაც აფრინდი ერთხელ
•ის ჰორიზონტი არ დაგავიწყდეს!

•მხნედ გადახედე ისევ და ისევ
დღეებს გზადაგზა დაბინდებულებს –
აღფრთოვანებით როცა აღვიძებ
მთებს უკვე მთებზე თავმიდებულებს!..

რა თვალწარმტაცი სიმაღლეა, რა ვაჟკაცური:
ცა ფრენოსანთა ფრთებითაა გადაკაწრული!

მიენდე გულს და ნისლით შეფუთვნილ
მთა-ბარს უფრორე მოგიასლოვებს, –
შენ ხომ ცაშიაც იმათ ეკუთვნი,
იმათ გზებსა და სამოსასლოებს!

იქაა შენი მთა შავნაბადა,
შენი ფიც-ვერცხლის, შენი ადათის,
•და ნამუხლარიც მამა-პაპათა
კლდეებს აწყდება, კლდეებს გადადის...

სცადე, გზა-კვალი თვალს მოაწონო,
არ თქვა: – რა მთაა და რა გზებია!
არ თქვა, რომ სწრაფვა უსწორ-მასწორო
ხერხემლის კლაკენას დამსგავსებია!

•თუმც ნაბდის ერთი გაშლაა ახლა
იმ გზადაკლაკნილ თავდაღმართამდი –
ღმერთს განა ერთხელ ახედე მაღლა
•სანამ სერხემალს გაიმართავდი!

რაკი ცისკაცის ძალა მოგეცა
•წარსულს ღიმილით უნდა უყურო,
სასოწარკვეთით ფრთებს ნუ მოკეცავ
ჩაუქრობელო გულის გუგუნო!

•რა თვალწარმტაცი სიმაღლეა, რა ვაჟკაცური:
•ცა ფრენოსანთა ფრთებითაა გადაკაწრული.
ღრუბლებქვეშ მოჩანს ალაგ-ალაგ, და აღარც მოსჩანს
•განვლილი გზების დასაწყისი თუ დასასრული!

პარდ-ყვავილები

გ-ს

ყველაზე მეტად მომაწონეს თავი ვარდებმა!
ვარდების ჩუმი მღელვარება, ჩუმი ღიმილი
თითქოს, ჩოჩქოლით, შენს გამოსვლას ელოდებოდა.
აქვე, ამ ქუჩის მოსაზვევთან...

და მეც აქ შევდექი,
მეც მარმარილოს კიბეებზე შემავიანდა...

ლამაზიცაა ყვავილების აყალ-მაყალი —
აღბათ ამიტომ აეშალნენ კიდეც ერთმანეთს! —
მაშ, გაუმართლე მისწრაფება, მაშ გაულიმე —
ისე, ვით ჩემდა საამაყოდ შენს წუთს ჩვევია —
და უსიტყვოდაც გაიგებენ შენს უცხო ქართულს!

გვხვდება პარიზის გაზაფხული! კვლავაც კეკლუცად
კალათებს გვაწვდის შიშველ-შიშველ მკლავების კრთომა.
და რომ ვერ შესძლონ ჩემზე სიტყვის მიტან-მოტანა —
დავკრეფ ყვავილებს

ყელამართულთ,

დავკრეფ ყვავილებს...

და ვის მივმართავ — თუ არა შენ, თუ არა ფერთა
სასწაულებრივ მოქმედ ღმერთთა მოსიყვარულეს!

გ ზ ა დ ა გ ზ ა

გზაა ზეენაზე გაბჟული ცალფად
და თუ მდინარის კვალდაკვალ მიჰქრი —
შენც არაერთხელ გინახავს აღბათ,
ზვირთცემით ფიქრს რომ მიჰყვება ფიქრი!

ისაკუთრებენ უიღბლო დღეებს
და მიწას, სადაც ერთხელ დარგულან.

ნუთუ სასწაულს მოელის საღსი,
ნუთუ იმედი

ბნელ გულს უნათებს, —
მზე როგორც დანის საღესი ჩარხი
ნაპერწყლის ფრქვევით შერჩა სურათებს!

და სჩანს აქ ზენა-ქარის ბარბაცი,
ფიქრი ფიქრს მისდევს,

ღრუბელი — ღრუბელს —
მზე იჭვრიტება როგორც ჯამბაზი
მზე მოსხლტა ყირას სულის შემგუბველს

და ყველაფერი ფერწერით ითქვა,
რაც ქვეყნად ჩვენი განსაცდელია:
ათასი ლექსი, ათასი სიტყვა...
და მიზანს ერთიც არ ასცდენია!

არათუ პქუხდა, არათუ წვიმდა —
ისაა ერთი წამის ნუგეშიც:
მძაფრი თითებით აწყვეტილ სიმთა
კვნესად გაისმის ამ სიჩუმეში:

სიჩუმე ცივი, ცივი ხმით ჰკივის,
თუმცა ასი წლის წინათ გათავდა,
შეძრწუნებული მოხუცის
ტკივილს —
მხატვრის გამწყრალი სული ხატავდა!

დღე განზე ხელით განგებ გასწია,
დღე-წართმეულიც რომ ველარ ვიცნოთ —
გულშეკუმშული ბერიკაცია
გამომწყვდეული ჩარჩოში, ვიწროდ.

რაა ბეჩავის ხორცი და ძვალი,
რა სანახავი გახდა პარიზის!
არ უჩანს სახე,

არ უჩანს თვალი,
არის თუ არა ქვეყნად, არ იცის!

ხელთ ჩაუბლუჯავს თავისი დარდი,
სასოწარკვეთით დამუნჯებული,
დაუკარგია შუქი და ლანდი
და სდუმს სიცივით გალურჯებულს.

უღიმღამოა იგი, უმზეო
და მაინც, მაინც რას იტყვის ელი,
მხილებად იქცა გმინვა უმწეო
როცა შეესო ღმერთ-კაცის ხელი

თუ ეს განცდაა, თუ ეს ჟინია —
დაე, აღგზნებით სულიც აღივსოს:
ნუ გვეშინია, ნუ გვეშინია —
ან მოგვკლას ერთხელ, ან გაგვაგიჟოს!

პარიზი ასლა ხელთა ჰყავთ მხატვრებს

ვაი, თუ სიტყვას ბოლო ედება —
ისე ყრუდ იწვის დღეს უცხოეთი.
უფრო ფერწერა შემომეგება
ვინემ სიტყვა და ვინემ პოეტი!

დავდივარ, ფერად ია-ვარდს ვუვლი,
თვალს ქუჩა ლამაზ ქალივით ხუჭავს.
დავდივარ ჩუმად, დავტოვე ლუვრი —
მონმარტრისაკენ მივყვები ქუჩას...

სად არი ჩემი რემბო, სანდრარი! —
სხვას აბა ქუჩა რას მომანატრებს.
ფრანგული სიტყვის სიტკბო სად არი —
პარიზი ასლა ხელთა ჰყავთ მხატვრებს!

რა ბრწყინვალეა, რა ლმობიერი
და მაინც მკაცრად ვიკითხო მმართვეს:
— სად არი ჩემი აპოლინერი, —
პარიზი ასლა ხელთა ჰყავთ მხატვრებს!

უფრო ფერწერა შემომეგება,
ვინემ სიტყვა და ვინემ პოეტი.
იქნებ იმითომ მე რომ მეხება —
უცხოა ჩემსთვის, გვრძნობ, უცხოეთი..

მეცა ვარ ია-ვარდის მყიდველი,
დარს ამ ქალაქში ვინ გამიავდრებს! —
დგას ცაცხვის ჩრდილქვეშ ქალი ტიტველი...
პარიზი ახლა ხელთა ჰყავთ მხატვრებს!

აგერ სეზანის, აგერ მატისის,
აგერ ვან-გოგის შმაგი ფერები.
აჭრელებული დილა პარიზის,
მზის ბაიბური და სიმღერები.

მაშ, თვით პიკასო, მაშ თვით სამხრეთი-
სანაპიროდან ხელს მე რად მართმევს! —
ღიაა ცისკრის გადასახედი —
პარიზი ახლა ხელთა ჰყავთ მხატვრებს.

მოდელიანის ყელმაღალ ასულს
რა სურს, რად მიმზერს, მე როგორ ვკითხო...
მოსტაცა სული მხატვარმა წარსულს
და ბნელ სარკმელში ჩახატა თითქო.

მომენატრება კიდეც მხატვრობა
და თუ იმედი ცდას გამიმართლებს —
მინდა მეც ფერთა უმხით დათრობა...
პარიზი ახლა ხელთა ჰყავთ მხატვრებს!

1

ძველ ნაცნობივით დამხვდა გოგენი,
ძველს, აქვე ახლად ასურათებდა.
და მაინც სისხლ-სორც — დაუზოგველი
სხვა იყო, დარბაზს სხვა შუქს ჰმატებდა.
აგერ ტაიტის ტან-მოგრძო მსხალი
და აგერ ქალი, უცხო რამ ხილად.

ქალს შიშველ ტანზე აქა-იქ ხალი
ძლივს აღუნიშნა ღმერთმაც კი ფრთხილად.
და ხედავ?... ხედავ? რა სიმშვიდეა!
კვლავაც აღზნებას თუმცა აქ ეძებ.
კაცის გამწყდარი წარბიც მშვილდია —
უსიყვარულოდ თვალს ნუ აქეზებ!
ეჭვი, ვნებათ-ლეღვის მხატვარო,
დაბერებულია შენი პარიზი!..
ქალი რომ ჭუტა თევლით გათვალს —
რალა თვალის გასახარისი!

მ ო ნ მ ა რ ტ ზ ე

აჰა, ყვავილთა სურათი, სურა,
და აჰა, ჩემი სიცოცხლე ფერთა, —
მხატვარმა რაცკი თქვა — აასრულა
და შუქი ახლა სიამეს ჰყენდა.

წუთიც გასწყვიტა საუბარსავით
შესძლო-რა ჩვენი გულის მოგება,
წითური წვერით, გაუპარსავით,
დაგვხვდა მონმარტრის ძველი ბოჰემა!

ფრანგი რომაა უთუოდ ცხადჰყო,
და შენც უთუოდ დრო შეუღჩიე —
განსაკუთრებით ჟღერს, როგორც ვატყობ,
მისი „შერ ამი“ და „ჟეორჟინ“.

არც ისე ბრმაა, არც ისე მძაფრი
დილა საყელოგადელილ მხატვრის,
რომ ნაკვერცხლებზე შეყრილი წაბლი
არ იყოს თვალი ნამცეცა ნატვრის!

მართლაც ეძებდა ფუნჯით ფერი ფერს,
მზის ძაფით ძაფში ჩასაქსოვარი —
ლიმილ-ლიმილით ვარდს რომელიმეს
რომ გადმოეცა ვით სახსოვარი...

სულიც ყელ-მაღალ სურის ყელშია
და მინდა სურათს სილაღით ავყვე:
აკი მონმარტრის ნაშალ ქვებშიაც
სდუმს ნადვერდალი, აქვე, სულ აქვე!

წკრიალებს ჩემგან ნასროლი ვერცხლი
გამცოცხლებელი უცებ ტაბლისა.
გვილიმის ცეცხლი, გვილიმის ცეცხლი.
და ცეცხლით გულიც სკდება წაბლისა!

ქ ა ლ ა მ ბ უ რ ე ბ ი

ჩასძინებია მზეს ცაცხვის მკლავზე,
ჩუმად სუნთქავენ ცაცხვის ფოთლები.
და თვალ-წამწამით შენც მიემსგავსე
ქალო, იმ ფოთლებს შეუშფოთებლივ.

ბაღში, პროვანსელ მხატვრის კალამბურს
შენ ულიმოდი აგრე, განა მე, —
აგრე მოგიგო ნიშნი განაბულს
როცა კალმის წინ სული განაბე!..

დაგხატა კიდეც... და ახლა გიმზერს,
სხვა რაღა გითხრას, რა კალამბური...
თვალის, ფოთლებში რომ სძინავს იმ მზეს
წამწამით აგრე აქვს გალამბული!

ს ე ნ ა

მე ვატყობ ტალღებს, ვატყობ სენას, ვატყობ: გვინატრეს, —
მაშ, დავხვდეთ მზის ამ აღმოჩენას, დავხვდეთ კვირა-დღეს!

აჰა, კვლავ ახალ გაზაფხულით ანათრთოლები
ცაცხვებიც, ჩემი ალაღ გულის თანატოლები!

ბილიკი ბილიკს მისდევს თავქვე, ფარდულს — ფარდული,
ბუჩქებს ქარივით უნდა ჩაჰყვე ფრთა-შემართული!

აჭრელებული არის სენა როგორც გზა-შარა:
წიგნების ძველი გამოფენა ცისქვეშ გაშალა.

და აქ არც აპრილს დაჰკლებია ზრუნვა ასეთი —
ყვავილებივით საკრეფია ჟურნალ-გაზეთი...

ჩვენი კვირა-დღეც ხომ ეს არის, ჩვენი პარიზი,
ჩვენი ვერლენის და სეზანის შესაფარისი!

ავინიონი. არლი. გზადაგზა

ავინიონი. არლი. გზადაგზა
ჩვენ კვლავაც ქედის კალთა გვიგია,
მთები ზღვისპირად ვინ სად გადასხა —
ფიქრით გართულებს არც გაგვიგია!

ჟან-ლუი ლეგრო ხელმარცხნივ მიზის,
ჟან-ლუი ლეგრო — ფრანგი შოფერი.
მზეა, და ბრწყინავს ფერწერა მიწის
ჯერ ისევ ცის-ნამ-შეუშრობელი.

მზეს შევსვედრივარ მე ადრეც, ვიცნობ,
ასევე ადგა გალავნის წკიდეს,
ვერ შეაკავა სარკმელმა ვიწრომ,
ჩვენებურივით მიღიმის კიდევ!

დილაა. მაღლობს მაღლობი წვდება
და აღტაცება თვალსაც ალალებს:
სწორედ იქ, სადაც ბილიკი წყდება —
აგებს ღრუბლებში ციხე-ქალაქებს!..

ვხედავ თვალნათლივ და არ ავენთო?
თუნდაც შარა-გზის აურზაურში...
რახან ცას შერჩნენ საალალებდოდ,
საუკუნეებს პწკარს არ წავეშლი.

და გულიც: ჩემი უბის-წიგნაკი
გულიც, ვით დამსწრე ამ საოცრების —
იწერს: „სიღნაღი, ჩემი სიღნაღი“!
წინ კი ციხე დგას სარკინოზების!

— ჩემო ქორბუდა ციხე-ქალაქო,
აქაც და იქაც როგორ აშენდი —
იცოდი იქნებ, რომ საარაკო
შემთხვევით ისევ აღმოგაჩენდი

მაშ, იდექ, იდექ, არ მოიწყინო,
იდექ! მამხნევეს შენი მშვენება,
სიმაღლე შენი, ჩემო ქვიტირო,
ცაში ჩემს ფიქრებს შეეშველება!

არლი. უშადლე

უცებ გადასჭრის სიღს გზატკეცილი,
ეშვება წყალში ქვიტიკირის ბურჯი,
და აჰა, ჩრდილიც თმაგაწეწილი, —
ცალ ხელში ტილო, ცალ ხელში ფუნჯი!

ჩანს სიდქვეშ ჭავლი მზის ათინათის,
შუქით შეშფოთდა სიჩუმე ლურჯი.
დადის ვან-გოგი, ქარივით დადის,
ცალ ხელში ტილო, ცალ ხელში ფუნჯი!

წყალ-გალმა დარჩა ხმელი წიფელი,
და თუმცა ჟამმა გამოღრღნა კუნძი —
აჰა, მზისფერი, აჰა ცისფერი,
ცალ ხელში ტილო, ცალ ხელში ფუნჯი!

უყვარს ბინდბუნდის აჭიაფრება —
მძაფრია მსატკრის გულისთქმა ურჩი:
მზეს ეპებს იგი, მზეს ეჯიბრება, —
ცალ ხელში ტილო, ცალ ხელში ფუნჯი!

და მე ნასახლარ ქვებსაც შევატყე
•თუ როგორ ნუსხავთ სიშმაგე მუნჯი —
კვლავაც ვან-გოგი, კვლავად შუადღე,
ცალ ხელში ტილო, ცალ ხელში ფუნჯი!

ლ ა უ რ ა

....პირველად აქ ნახა მან ლაურა
1327 წლის 6 აპრილს.

•სხვა რა დღე მსურდა, რა სალოცავი,
ამ იღბალს როგორ გაექცეს ლექსი.
აჰა, შემთხვევა გასაოცარი:
ავინიონი. აპრილის ექვსი.

ხმას არ გაიღებს ქვა საყდრიონის
ავინიონის მიწაც რომ დასძრათ,
ის არც აპოლონს და არც დიონისს —
არ მიაჩნია მაცხოვრის ტაძრად.

ის არც ახალი ბაბილონია,
•საუფლო ენა — აღრეულ მოგვთა.
•ის ენა, როგორც გამიგონია,
აქვე გაცოცხლდა და აქვე მოკვდა.

მე სხვა სიზმარი მინდა გაგანდოთ:
სიზმარი, დიას, და არა ცხადი.
•სანთლები ერთი წამით ავანთოთ
იქ, სადაც ცრემლს ღვრის ღვთიშობლის ხატი.

•დგას ქალი, ქალი თვალის წარმტაცი —
ლაურა, როგორც შევიტყობთ გვიან.
ცრემლი და ცეცხლი უკრთის წამწამში
ლაურას, მას ხომ ლაურა ჰქვია!

•გაივლის დღე და გაჰყვება დარდი
•იმ ცისკრის ლოცვას, ცისკრის გალობას...

გაივლის დღე და გაივლის დარდი
იმ ცისკრის ლოცვას, ცისკრის გალობას...
ათას ღამეში ათასი ლანდი
გასდევს მომხიბლავ ყმაწვილ-ქალობას!

დრო-ჟამმა მთებით მთებამდე ტყე-ტყე.
ელვა-ქუხილით გაიხმაურა,
ამ ქალაქში კი, ისე, ვით ერთხელ
ისევ და ისევ ცხოვრობს ლაურა...

გულო, შენც გულის მალმერთებელო,
სხვა რაა ახლა შენი ნუგეში —
შენც სომ იმ წამწამს უნდა ეფერო
ოცდამეერთე საუკუნეში!

დღესაც, შორიდან აქ მოსულს, ღმერთო,
ნუ ამიკრძალავ ამ გახსენებას, —
უნდა წარუშლელ სიყვარულს ვენდო,
თვით სიყვარული მაძლევს მე ნებას...

წელს ათას სამას ოცდაშვიდს იქნებ
დაშვენდებოდა უფრო ეს ლექსი.
და მე კი ჩემი დღით ვათარილებ:
ავინიონი. აპრილის ექვსი.

საკვირველება

ეს ყველაფერი ჩემს თვალწინ არის,
სურვილი განგებ როდი იგონებს:
შემომეგება ტალღა მდინარის
და სტრიქონივით მოსდევს სტრიქონებს!

სად ალპი აბა, და სად ალპანა
თავისი ჩრდილებამიღილ მდელოთი, —
კლდის და კლდის შუა შემომაპარა
გზამ, სწორედ მაშინ — რომ არ ველოდი!

ამ ფერად-ფერად მთებზე, ცხადია,
წიფლის ხეებმა ახლაც ამასწრეს...
არ ვიცი, მატისს დაუხატია,
კლოდ-მონეს, მანეს თუ კაკაბაძეს!

ოცნებას მე რად ავუგო ზღუდე,
რად არ დავარქვა რიონი რონას! —
ამ ნაპრალს ჰქვია „არწივის ბუდე“
ფრენა — სევდასევე აქ ამოქროლას...

თუმც გადამიჭრეს ცა ფრინველებმა,
ეს ყველაფერი ჩემს თვალწინ არის...
საკვირველება... საკვირველება
ორი უცნობი მთის და მდინარის!

უცნობი ქალი

არა, გზადგამვლელს არ ევალება
იცოდეს ამბის დასაბამისი.
ზის აგერ, მაცნე მწვანეთვალემა,
მან უკეთ იცის რაა პარიზი.
ირეკლავს ათას ნაპერწკალს სარკე
და ის ამ ათას სარკეში ერთი —
ერთ მაღალ ჭიქას კვლავ უზის ცალკე,
სიყვარულის და სიამის ღმერთი!
ცალკეა, ცალკე! და ვისკით სავსე
ჭიქაც შორიდან გვანიშნებს ამ წამს,
როგორც შევალბოთ კარს, იმავე წამსვე
შუქი კეკლუცად გაუხელს წამწამს...
აქ შემოდინ მხოლოდ წყვილ-წყვილად...
მას კი წილისყრა აქაც არ უნდა,
არ მიაჩნია ლხინი სირცხვილად,
იყოს თუნდ ლხინი ხელმოცარულთა!
მოსწონს ისევე, როგორც მოსწონდა
საწუთრო მათთვის აქ აგებული —
კაფე „როტონდა“, კაფე „როტონდა“,
კალამბურებით გაჩაღებული!

ვინა ჰყავს მხატვრად ამ გასახარისს,
 მითხარით, სიზმრად ვის ეჩვენება,
 რომ ხვალ მოვფინო ფერწერით პარიზს
 ფარდახსნილი მისი მშვენება!
 და რომელ სინზე არ უხატია
 პიკასოს მისი თეთრი მუხლები,
 მაგრამ არავის დაუქადია —
 წმინდა არ იყოს და ხელუხლები!
 მაშ, რა ბინდებუნდმა გადაუარა,
 ვინ-ღა აკლია ამ ღამის კოცონს:
 „მოვა თუ არა, მოვა თუ არა —
 თლილი თითები რომ დაუკოცნოს“!..
 არა, სიგარეტს, თითებით აწვდილს,
 არ უნდა დარდის გამხელა ახლა,
 და ბეჭედს კვამლი იისფრად ასდის,
 როგორც პატარა სამსხვერპლოს, მაღლა!
 და რა ახდომა იქნება ნატყერის,
 რა სასწაული სახელდახელო —
 გამოჩნდეს გულ-მკერდ-გაღელილ მხატვრის
 შავი ხავერდი, თეთრი საყელო!
 გამოჩნდეს, დიას! უკვე დროც არი —
 ისეთი ცეცხლის მფრქვევი ღამეა.
 გამოჩნდეს! — რაა გასაოცარი,
 გასაოცარი სულ სხვა რამეა:
 ვარ სადღაც, უკვე სიბნელით წაშლილ
 ათასი ღლისა და ღამის გაღმა,
 ვარ სადღაც, ჩემთვის... და აი, ცაში
 მოულოდნელად იფეთქა ნალმმა.
 და ლანდი განა ლანდს ემალება —
 მომდევნ გზადაგზა ღამე პარიზის,
 მიცინის მაცნე მწვანეთვალეობა,
 მიცინის ისე, მან რომ არ იცის...
 იყოს უცნობი, იყოს! ოღონდაც
 ციდან აწ ნულარ წამართმევს ქარი,
 თუ მისი ეშხით იწვის „როტონდა“
 მეც მისი ეშხით შევაღე კარი!..
 სად არ ვყოფილვარ, სად არ ვიქნები!
 და ის კი ისევ იმ ჭიქას უზის...
 ვართ კვლავაც მე და ჩემი ფიქრები
 მართლმორწმუნენი მხატვართა მუზის!

მარსელი ღამით

სად გაექცევი ამ ცას, ამ მთვარეს —
ასე მგონია, კიდეც გამოთვალეს.
ბნელა. მეც თითქოს წაგებული კაცის ლანდი ვარ, —
ჩავაქნევ ხელს და ვტოვებ მონაკოს,
დე, ჩემმა ორმა თვალმაც მონახოს
გზა შუქით, როცა გადამალულ მთებს გადავდივარ!

ვითვლი რამდენი მილი დამრჩა.
რამდენი წამი...
ნუთუ ამ ჩამქრალ წამიდან ცამდე
არავის ვენდო, არავის ვწამდე —
აღარც რჯულს ჩემსას, მივიწყებულს, აღარც ურჯულოს?!
ვიცი, კარგს არას მიქადის, მაგრამ
მსურს მაინც დღისა და ღამის გაყრამ
ყურში ავი რამ სავალალოდ არ ჩამჩურჩულოს...

და ვებრძვი სიტყვაწართმეული
მე ჩემს მოწყენას!

მაინცდამაინც ჩემგან რას ელის
ჩუმი ცისკიდე ზღვის და მარსელის?!
ბნელს ვეშაპივით შეპარვია უკვე ღრუბელი!
განაბა სული არემარემაც
და საფრთხე საფრთხეს არ ემალება
ისე, ვით დუმილს — მდუმარება სულშემგუბველი.

სძინავთ, არ სძინავთ, ქვათა ლანდებს,
როგორ შევატყო...

უსიტყვოდ, როგორც გემებს გემები
ბეჭების რხევით მეც ვეგებები
და ზემართულ ჩირაღდნებით ბრწყინავს მარსელი
‘სხვა რა იღონოს ზღვათა ქალაქმა,
მკერდს აწერია ყველა ქარაგმა
მოგზაურ თვალთა ალაღბედად ამოსახსნელი

ყრუ ღამეც ალბათ, ჩამიჩუმით
თავისთავს ირთობს...

მე კი იმდენად შემბოჭა ჟინმა
სადმე კარს როგორც შევალე — შინ ვარ!
შინაურივით ვეძებ ყურმილს, ვურეკავ თბილისს,
დრო შევუჩრჩიე თითქოს და ვცდილობ
ჩემს სახლ-კარს ჩემი ხმა მივაწვდინო —
ვიდრე სარკმელთან მიმისწრებდეს სინათლე დილის,

ვიდრე ცის ტალღა
ჩემი თვალის შუქს მიიტანდეს!

მიჰყვება სიტყვა სიტყვას ხმალდახმალ,
ბანი-ბან, ბნელი ღამის გაღაღმა,
იქით, საითაც უთვალავი ხმები მიჰქრიან...
და თუ მიზანი მიზანს არ აცდა,
კვლავაც თუ სიტყვა გამიმამაცდა —
მე სხვა სიცოცხლის აღმოჩენა არც მიფიქრია!

მე სისხლის ფასად
მიღირს ყველა წყვილი სტრიქონი!

არა, ის ცაში არ იკარგება,
საშვილიშვილოდ იცავს განგება,
საამირანო სიმღერაა და საარსენო...
არა, გრიგალიც გზას ვერ აურევს,
და თუ მიზანი მიზანს არ აცდა,
მარსელო, კვლავაც გამიღიმონ, თუ გავახსენო

ზღვასა და ხმელეთს
ჩემი გულის ამოძახილი!

ბნელს, როგორც შენი მეზღვაურები,
მეც ჩემი ლელვით ვეხმაურები
და არა არის-რა საარაკო!..
ზღვათა ქალაქო, სხვათა ქალაქო,
მარსელიეზის მამავ, მარსელო, —
საამირანო სიმღერაა და საარსენო!

ზღვა ფრანგთა ქვეყნის. პორტი. მარსელი.

— მარსელიეზავ, დიდება შენდა!

ჩემი არა ხარ, შოთავ — ახსენი

მარსელიეზა რად გამახსენდა!

„მარსელიეზა!“ და მჭახელებს
ნასაკირალზე გააქვთ გრიალი,
სიმკვირცხლე უსწრებთ წინ ლაფშა ცხენებს,
ხმლის აღმა-ჩაღმა კრიალ-კრიალი!

სად ის კარჭაპი ზღვას მიჯაჭვული
და სად მარსელის მეზღვაურები...
და მაინც წვდება ცას კრიმანჭული
იმდროინდელი შეხმიანებით.

რომელ მთქმელსა და რომელ გამგონეს
ვანდო საყვარელ სიმღერის კილო,
კრინით ვუსინჯავ ისევ ძალღონეს,
კრინით, რომ თავი არ შევაწყინო.

მარსელიეზა ფიცხი, გურული,
აღძრული მედგარ ბრძოლების ჟინში!
და არა სადმე თავჩაღუნული
სულის გატრუნვა, კრთომა და შიში.

მაშინ როდესაც ცრუ იმედებით
იყო დამცხრალი უკვე ევროპა
„ტყის ძმებს“ ეგონათ ერთი შეტევით
დაამხეს კიდეც თვითმპყრობელობა!

კეთილმო ჩემო, რაო, რას ელი
რას გეტყვის ასალს ზღვის აზვირთება,
არც ზღვა, არც ხალხი, და არც მარსელი
არ დამშვიდდება, არ დამშვიდდება!

ზღვას ფაფარაშლილს ვეძახით ლომკაცს,
დაძაბუნება მისი გვალონებს,
და ჩვენებურიც გვგონია რომ ჰგავს
ზღვა სასიმღეროდ შეყრილ მთა-გორებს...

მსატყუარი ფელიქს პარლამიშვილი

აგრე, ათასი ვინმე
ამა მთისა და ბარის
პარიზს
ყოველდღე ხატავს,
და განა მხოლოდ პარიზს!...
მჭევრმეტყველებით, ფერთა,
ამნთებიც არსად არის —
პარიზს

პალიტრა ამკობს,
პარიზს, მსატყუართა პარიზს!
არის ფერწერა მხოლოდ
გამხარებელი თვალის:
მზე ნაირ-ნაირ დღის და.
მზე ამომავალ სვალის...
შენ კი ვინა ხარ, ახლა,
რომელი მზის და მთვარის, —
ვარლამიშვილი! ვარლა! —
შუა — გამწყვეტი გვარის...
შეეფარები,

ფიქრობ,
ამ უცხო შესაფარისს?!
პარიზს, მსატყუართა ქალაქს,
პარიზს, შორეულ პარიზს!
ღირდა?

ასეთი ლტოლვა,
თუ, იქნებ არა ღირდა! —
ჩაუქრობელო ჯავრო
ჩვენთა ჭირთა და ღვინთა!
ბედს ეძიებდი, მაგრამ
ბედი არ გაგიბრწყინდა...

და წუთისოფლის წუთიც
შუა გასწყვიტო გინდა!
კარგი მხატვარი,
კარგი
ცისა და არემარის,
გადაკარგე ჩვენგან
და შეეხიზნე პარიზს!
ლალი ფერწერა შენი —
მეც რომ მმართვედა ხალისს!
ახლა? —
სახსოვრად შერჩა კედელს
გვერდით სმლისა და ფარის
მეც მიძიმის, ხედავ?
გამხელა სამიძიმარის:
როგორ შევიგორო მზერით
ნამი იმ ნაწვიმარის!..
ახლა რაღა ვარლა —
არის, თუ, აღარც არის!..
გათეთრებული. ჩუმიად,
პარიზს შეჰყურებს, პარიზს...

**დედ-მამის კველი ფოტოსურათი
გარდასვენებულთა ოჯახში**

სხვა არაიინ ქვეყნად, გარდა ჩემი ნების,
გარდა სოფელ-სოფელ ჩემი კეთილების,
სხვა არაიინ ქვეყნად
არ მაძალებს ახლა
კედელ-ყურეც ვნასო გარდასვეწილების!

რა კი თავს დაადევ პარიზს ეიფელო,
ჩვენი სიახლოვეც უნდა შეიფერო, —
სადღაც, აქვე ხსლო,
 სადღაც, უცხო ჭერქვეშ
გესმის? — „აკაკები და შაშივი შეიბუნენო...“

ჩემმა მასპინძლებმა განა არ იციან,
რომ აქ სტუმრადა ვართ, რომ აქ პარიზია,

მაგრამ ოთხკედელში
მომწყვდეული სულის
ამღერებაც ალბათ გასახარისია!

აგვიმალღდა სიტყვა, თითქოს მართლა გვილხინს,
ვინ პურ-ლეინოს იღებს ხურჯინიდან, ვინ — ხილს!
ვით ძველ ფოტო-სურათს
ძველ ჩარჩოში ჩასმულს,
ეს პატარა სუფრა ჩვენც სიცოცხლედ გვიღირს!

და სურათიც, ვიცით, ვინ დაჰკიდა ასე
გაჩაღებულ ჭაღქვეშ, თაროების თავზე,
ამ სარკეთა მიღმა,
ამ თამბაქოს ბოლში
სინანულით, სევდით და სიკეთით სავსე.

გვიმზერს მამა, გვიმზერს, ხანჯალ-ჩაგებული,
ჩანს, არა აქვს ძველი ჯავრიც გაგებული,
თელაველი ქალი
ჩიხტიკობით ისევ
მხარს უმშვენებს კოხტად აქანდაკებული!

იყო ალბათ ჩვენი მოიმიედევ, მაგრამ
გვიანდაა სიტყვით შევასმინოთ აქ რამ, —
დაუკარგა შვილმა
მიწა-წყალი, ბედკრულს, —
გამორიყა დროთა გათიშვამ და გაყრამ!

და მით უფრო მტანჯავს სიალალე მამის,
მილურსმულიც, ახლა მე გარდმოვხსნა, ლამის! —
მე ვინ შემიბრალებს —
რომ არ შევიბრალო
უნებური დამსწრე ამ შორეულ ლამის!

შინ მშვიდობით მისვლას როგორც გავიფიქრებ,
იცოდეს, რომ გზა-კვალს თელავისკენ ვიგნებუ!..
თუმცა: გულის ძაფზე
დაკიდული კაცი
აქ რომ შერჩა კედელს — იქ არცაა, იქნებ!..

სხვა რა უნდა ვნახო, სხვა რა დამაღონებს,
 რას მივეუტან ამბად მაღალ-მაღალ გორებს?!
 ამ უიღბლო სურათს

საით გავექცევი —
 ბნელს კედლიდან ბნელში თვალს რომ გამაყოლებს!

პარიზი. აკაკის ბასსენება

სიცოცხლე, ჩემო...

აკაკი.

გსურდეს, მიწოდე მოხუცი შვილი,
 გსურდეს, ყმაწვილი მამა მიწოდე.
 მე რა ეჭვითაც ვარ შებოჭილი,
 შენც იმავ ეჭვით გიმზერ, იცოდე,

სიცოცხლე, ჩემო!

ამ ლექსს აქვს ძალა იგავ-არაკის —
 სჯობდა მზის შუქი აღარ ენახა,
 დაუბეჭდავი დარჩა აკაკის —
 ამომკითხავი ახლა შენა ხარ!
 მოხუცი გულის სასოწარკვეთა
 შეიტყო — ახლა შენი ჯერია,
 პარიზში, აგრე ნაწყვეტ-ნაწყვეტად,
 უთვისტომოთა ხელს შერჩენია.
 შენი ჩამოსვლა ვინ არ გაიგო,
 მაგრამ ვინ — როგორ, ვაპთო არ იცი —
 სასტუმროს ყველა კარი გაიღო
 და აი, გეძებს, გეძებს პარიზი!
 შენ არ შეგაკრთოს გადახვეწილთა
 ენამ, ელავდეს მათი ფრანგული:
 ფსა თუ გაკენწვლით არ გაეცვითა
 სიმართლეც რაა ფხა-დაჟანგული?!
 ამერ-იმერულ შეძახილებმა
 შესძრეს უეცრივ სიმალლე ჭერთა
 და შეაგებე შენც გაღიმება
 ღიმილს, რომელიც მოიჭრა შენთან,

ჯერ არც-კი იცნობ იმ სიაკაარგეს
 შინ რომ შემოდის როგორც სტუმარი,
 სწრაფი ფერწერით სარკიდან სარკეს
 გადააქვს მხოლოდ ფიქრი მდუმარი.
 ფერს თუმცა ფერი ჩუმად ანათებს,
 არაა სტუმრის ფერიც უცვლელი:
 ასწყვიტა ძაფი ძველ-ძველ ბარათებს,
 ამბეჭვებდა ყველა ფურცელი!
 და როცა კონა-წერილებს ჰკოცნის,
 შენ უკვე ამბის დასასრულს ელი, —
 აჰა, ხელწერაც მოხუცი მგოსნის:
 სხვიტორი. ცხრაას ცამეტი წელი.
 აკაკი გზა-გზა დაეძებს ცოლ-შვილს
 და თვალის უბე ცრემლით ევსება,
 ცის იქით, სადღაც ჩაფლულებს თოვლში,
 დამცხრალ მზესავით ეალერსება.
 მაგრამ ალერსი რა ალერსია —
 რა სიყვარული, რა საოცრება!
 ან ის ალექსი რა ალექსია,
 ყრუდ რომ ჩაუკლავს მამის ოცნება!
 არა ჰქონია-რა საამსოფლო
 და სულერთია სად განისვენებს...
 არც უცხოეთი და არც სამშობლო
 კაცს უთვისტომოს არ გაიხსენებს!
 დღეს რომ აქ იდგეს — თვალს ამოჰკაწრი —
 ვინც ერთხელ აგრე გიუკადრისა...
 არა და რაა სიცოცხლის აზრი,
 ანდა, ეგ შენი „ბედი ქართლისა“!

სიცოცხლე, ჩემო...

მამის ორგული და დედისერთა
 თუ გაჰქრა, ღმერთსაც ნუ ემდურება...
 წერდა მოხუცი წერილებს, წერდა —
 ესაა სწორედ უბედურება!
 და ეს წერილმანი წილადობილა
 ნეტავი ერთად არც შეეკონათ, —
 ერთი ბედკრული ვინმე ყოფილა

იგი, ვინც ყოვლის შეპილვე ეგონათ!
 მზე იდგა იმის წკრიალა ხმაში
 და არა ჩრდილი ბნელი ღრუბლისა —
 მთელ საქართველოს ჰყოფნიდა მაშინ
 ნათელი მისი მაღალ შუბლისა.
 მაგრამ არ იყო ის ბედნიერი —
 გრძნობდა აღსასრულს დასაბამიდან,
 თუმცა ღმერთ-კაცის ჰქონდა იერი
 ზეცად აპყრობილ თვალ-წამწამითა!
 და აღესრულა იგი უშვილოდ
 სასოწარკვეთით სულშეგუბული...
 იქნებ უშველოთ, იქნებ უშველოთ,
 იქნებ ამღერდეს ბერი-ბულბული!
 იქნებ ამიტომ ავიდგით ენა,
 თორემ ვინაა, აბა, „ლოლა!“
 ჩვენს ცხოვრებაში ვინ გაიხსენა —
 გვყოლია თითქოს, და არც გვყოლია! —
 სიცოცხლეც, ჩემო!..

-
 O, maman!

შვილო ალექსი...

ა კ ა კ ი

ლექსი. მოხუცი პოეტის ლექსი
 შენთვის საკუთრივ სად არ გარჯილა...
 და მაინც სადღაც გაქრი ალექსი,
 ლექსმაც კი ველარ გადაგარჩინა!

არა იმიტომ, რომ გარე-გარე
 დაფარფატებდი როგორც ღამურა, —
 მამა მზის შუქით არ გაახარე,
 ბნელმა შენი დღე ისე გამურა.

დაადე მოხუცს სასჯელი მკაცრი,
 დაუხშე სისქლის მღელვარე დენა, —
 ოთხმოცდასუთი წლის გახდი კაცი
 და მაინც ველარ აიდგი ენა!

სულს ლევდა მამა, სულს, სწორედ იმ დროს,
როცა რომანსებს ღამეს უთევდი, —
ბედმა აწ მეტი რა უნდა გიმტროს:
— O, imaman! — მამანს შეჰბუტბუტებდი!

გვიან გავიგეთ, ძალიან გვიან,
და შებრალებას ნუ გვთხოვ, ალექსი, —
გადაგვარებულს შვილი არ ჰქვია —
შვილიც რომ იყოს უსაყვარლესი!

იის კონა

აკაკის

აბა, რა არის ეს ერთი კონა
ია, ბინდუნდში რაც დაკრეფილა!
რაა რომ აგრე მეც დამაღონა
და აქ ამოსვლა მაფიქრებინა.

გაზაფხულია და ია-ია
მთაწმინდის კალთებს აიისფერებს,
ნეტავი რომელ წუთს გაუშლია
რომელ სიწმინდეს და სიგულწრფელეს!

დიდო მოხუცო, მან მომაგონა
შენი სამარის ქვა ვინახულო,
ვისურვო კვლავაც, რომ კონა-კონა
იით გაცოცხლდე, გაიზაფხულო.

ვით ერთი წყვილი ანბანი იაც
შენ უსახსოვრე ერთხელ ალექსის
და ვისაც თითი არ გაუვლია
არც „აი ია“ რაა არ იცის!

შენ იდღეგრძელე რომ ენა გვიდგას,
რომ შენი ხელით ნაწერ-ნაქარგი
სულ მარცვალ-მარცვალ ამოგვიკითხავს,
ჩვენო მოხუცო, ჩვენო აკაკი.

და აი ია, იმანაც ლექსის
კონად დაკრეფა მაფიქრებინა.
გული კი მწყდება, რომ ის ალექსის
ხელით არასდროს არ დაკრეფილა..

მ ო ზ ო ნ ე ბ ა

...სენა, ჩუმად მიმდინარი სენა! —
უცებ, ცაცხვის კუნძმა გამახსენა.

ცეცხლი ბუხარს შევუნთე და შევდექე,
— აბა, სად მე, ღმერთო, და სად სენა?!
სენა, ახლა, ამდენი ხნის შემდეგ
გაბოლილმა კუნძმა გამახსენა.

ვზივარ, ცეცხლის თვალთმაქცობას ვუმზერ
და გადაღლილ თვალს ოცნებით ეხუჭავ,
სადღაც, ბნელში, ნაკვერჩხლების შუქზე
აგერ, სენის ნაპირ-ნაპირ ქუჩა!

აგერ, აგერ მარტოობა ჩემი
და პარიზის ღამე ხალხით სავსე...
მიდის ღელვა და მე ფსკერზე ვრჩები —
ჭრელი კენჭის არაკს მივემსგავსე!

რა ვქნა, ვის რა გავაგონო! — (ვფიქრობ)
და ხმას მართმევს განაჩენი მკაცრი —
ჯავრსაც ჩუმი ამოოხვრით ვიქრობ
მარტოობით გულგამწყვრალი კაცი.

საიდუმლო მე რა უნდა მქონდეს,
რომ დავდივარ ამ ქალაქში უბრადა,
ვის ვემდური, ნეტავ მომაგონდეს —
ამოვითქვა სული თავისუფლად!

ყმაწვილივით შევხაროდი მაისს,
ჯავრით, ღმერთო, ნურც შენ მომახუცებ, —

ჩვენებური ერთი სიტყვა მაინც,
ერთი სიტყვა გამაგონე უცებ!

მთელი თვეა მტანჯავს მე ეს დარდი,
და უჩუმრად ჩემივ სელით ვბლუჯავ,
უცხო მზის ქვეშ დადის ჩემი ლანდი,
გზაში ვინ არ შემახვედრა ქუჩაშ,

მაგრამ არა, არ იქნა და არა,
ხმას არავინ ხმა არ მიაშველა, —
დგანან თეთრი შენობები, დგანან,
შევრჩი ქუჩას როგორც ჭიანჭველა!

ჩვენებური ერთი სიტყვა მაინც,
ერთი სიტყვა გავიგონო, ვნატრობ...
და ხეტილს ნატვრის ნატამალიც
შევაღიე როგორც უბინადრომ.

ვინ რა მითხრას, ჩავლით ვინ რა მკითხოს,
ჩუმად, სიღ ქვეშ გზას მიიკვლევს ჭავლი.
ნაპირ-ნაპირ წყალს მიჰყვება თითქოს
ჩემი სიტყვებწარიმეული ჯავრი!

და სეივნის უცნობ სეთა შორის
აგერ — ცაცხვი! აგერ ჩვენი თელა!
შემომესმა ხმა ფოთოლთა ჟრჟოლის,
ჩვენებური დილა გამოსიენა...

შემომესმა... და არავინ მითხრას,
რომ არ მესმის მე იმათი ენა...
ჩვენს ყრუ ჩურჩულს დიდხანს, დიდხანს, დიდხანს
ყურს უგდებდა განაბული სენა...

ცაცხვის გულ-მკერდს რომ შევაგლე ხელი,
უნებურად რომ გავანდე სიტყვა —
მარტოობაც გაქრა მოსაწყენი
და ეს ჩემი საპიძიარიც ითქვა.

სენა, ჩუმად მიმდინარი სენა,
მარტოობამ ისევ გამახსენა...

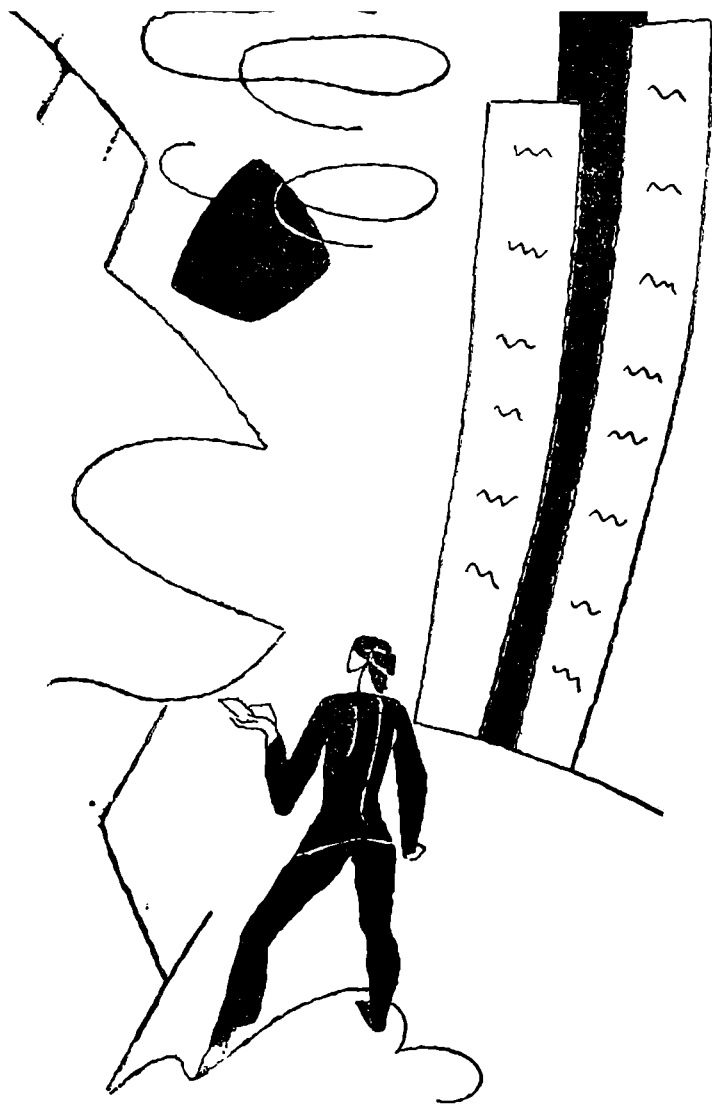
ზღვა და ცის-კიდე დათოვლილი

ზღვა და ცის-კიდე დათოვლილი, ზღვა და კლარჯეთი
უსიყვარულოდ, აბა, რომელ ერთს ავარჩევდი...
და სიყვარულს კი მოხუცივით ჩასძინებია!

თავქვე დაუდევს კავკასიონს მკლავ-სასთუმალი –
ზღვა უწევს მკლავზე – ღამის დარდი, ღამის სტუმარი
და სიზმარს ცაში სიზმრის ბინდი ასცილებია...

მეც შენზე ფიქრმა გამითეთრა თმა სიყვარულო –
ჩემი კლარჯეთის გადათოვლილ მთას მიმაღულრ,
არა, არცერთმა გაზაფხულმა არ გამახარა! –

და ფარულ ღელვას, დარდო ჩემო, რად გაკამხელდით!..
ზღვა კი მთის მკლავებს ეტანება შემართულ მკერდით
და ღელვით შენებრ გასჩენია თმაში ჭაღარა!

ဒုတိယ

იპარად და ყველგან, საქართველოც, მე ვარ შენთანა!..
ანრდილი. ილია ჭავჭავაძე

I

ორმოცდაათი წელიწადი, წუთი, საათი
და აპა, მთელი საუკუნის ორმოცდაათი! —
სხვა, ჩემმა სიტყვამ უკეთესი რა დაიქალოს...

ისე, ვით მძაფრი გულის ფეთქვა, ვით სისხლის წვეთი,
დიდი სიცოცხლის დიდი სუნთქვა წუთ-მეუწყვეტი —
მინდა, ჩემს წიგნში სელუსლებლად გადაიხატოს!

ჩემს ბედ-სამყოფელს ვინ დაარქვა საწუთროება?!
ჩაუქრობელი სწრაფვა ჩემი, ჩემი დროება
აქ არც მართონს აძლევს ნიშანს და არც ლელოა,

ის ყოველ მწუხრის შეხვედრაა, ყოველ ცისკარის,
ვით წამით წამი, სადაც მე ვარ — იგიც იქ არის,
იგი ფიქრით განუყრელი საქართველოა...

ორმოცდაათი წელიწადი, წუთი, საათი
და აპა, მთელი საუკუნის ორმოცდაათი,
ხარაჩოებში მოქცეული როგორც პოემა —

საცაა კიდეც საზეიმოდ ალამს ცად ასწევს,
რომ მთიდან მთაზე ამომაგალ მზეებს გადასცეს
სიახლე, რაც კი საქართველოს მოეპოვება.

მე ამ სიახლის გამარჯვებას მით უფრო ვხედავ,
როცა სხვა ქვეყნის მივიწყებულ გზებს გადავკვეთავ,
როცა ჩემს წარსულს გამახსენებს სადმე გზისპირი.

როცა გარშემო ულუ-დაგის ლეგა მთებია —
სახლიკაცების ნალიები მელანდებიან
და ლეღვთა-ხევის ბაღებამდე მომდევს იზმირი!

რაა პერგამის აკროპოლი, ანდა ანკარა,
თუ საოცრებას ეძებს კიდეუ ჩემი მანქანა
მარჯვნივ და მარცხნივ, ზეობათა გაღმა, გამოღმა?

განზრას ვაჩერებ ღარის წყალთან და წილის ყრაა,
თორემ წისკვილის ჩახაჩუხი ისეთი რაა,
რომ გულში ერთად ამიდულოს სისხლი და ბოლმია!

სამშობლოვ ჩემო, დამილოცე ნემიანები,
მე იმათ მბრუნავ წისკვილის ქვას ვეტრფიალები!
თუმცა არ ვიცი განსაცდელი რა ბედს არგუნებს...

არა და არა! თავს არ თვლიან მაინც ზიზნებად,
მაინც, სამშობლოს ბედნიერი დღე ესიზმრებათ,
ზღვის იქით, ახლაც, ღამეებში გადაკარგულებს!

2

იქნებ ზედმეტი სირამამეა,
მაგრამ დავიწყებ ისევ თავიდან:
განა პირველი დღე და ღამეა,
პოემა რაც ამ გზაზე გავრდა...

მოსკოვი. ცხრაას სამოცდა რვა წლის
აპრილი. ღრუბლებწაშლილი დილა.
გულმშვიდად ვისხდეთ – გული არ გვაცლის:
შუქფარზე ჩვენი გზაც აღბეჭდილა!

და მოლოდინით ფეხზე ვართ ყველა,
ისე ვით ცისქვეშ ტყე ზშირტოტება,
დღემ უცებ, თითქოს, დღე მოგვაშველა –
ხელს გვართმევს, გვკოცნის, გვემშვიდობება.

ლაინერს, როგორც კლდე-მაღალს ბონდი
მაღალი კიბე მისწვდეს დროც არი...
და გვიცდის ღია აეროპორტი,
ღია ცის კიდე გასაოცარი!
ლაინერს უკვე უკრთის ფრთები და
აენთო ჩვენი სულისკვეთებით,

უკვე სარკმელთა ჩარჩოებიდან
სურათებივით ჩვენ ვიხედებით.

ყველას, ო, ყველას, ვინც კვლავ გვაცილებს,
ვჩქარობ. ჭედმოსდით ვუთხრა მადლობა,
მეტადრე თვალებს, სულ პაწაწინებს
ავცდე, იქნება უსამართლობა.
აგერ, ის ჩემი სახლიკაცია —
გვერდს რომ ჩონჩქოლით ვერ უქცევს ხალხი,
ხელთ ახლა ბალღი აუტაცნია
და ცას რატომღაც უღიმის ბალღი!

დაე, თან მახლდეს მე თანამგზავრად
მზერა გზადაგზა ფიქრის ამწეწი,
ცაში ჩვენ თვითონ ნამცეცად ვჩანვართ.
რალა ჩვენი გულის ნამცეცი!
იგი არ ამბობს არც ჰოს, არც არას,
რა იცის რა აქვს გასასარისი —
ჯერ არ აუდგამს ფეხი პატარას,
ჯერ არ აუდგამს ენა თავისი!

უნდა უსიტყვო ღიმილით მკითხოს —
რა ბედი ელის, რა ბედისწერა,
აეროდრომი დასტოვა თითქოს
და დამადევნა ალაღი მჭერა!...

როგორი დღეა, როგორი ცაა —
ცოტაც და, ალბათ, ბოსფორს მისწვდება...
ის კი, ისეთი როგორიცაა
ჩემს მდუმარებას არ ავიწყდება!

თვალთა ციმციმი წარუშლელია
აქაც, უდაბურ ღრუბლების ზევით,
პასუხს ყოველთვის ჩვენგან ელიან
და ფრთების გაშლით ვერ გავექცევით!

ერთი საათი. ორი. მესამე!
ცა და ღრუბელი. ზღვა. და ხმელეთი.
ჩანს ვით გაჩენის პირველ დღესავე
ასიათასი მზის სარკმელეთი.

ერთი საათი. ორი... ქარსავით
საით, მაშ, ასე გაშლილი ფრთებით?
საით ფიქრებო, საით? — არსაით!
სტამბოლი. მიწა ზღვისპირად. კსხდებით.

3

ძველი სტამბოლი, ძველი სტამბოლი,
ბოლაზი ანძებაწვდილ გემებით!
შორი თავდახრა, შორი ამბორი
აღმოსავლური შემოგებებით...

როცა ზღვის ტალღა ნავს აქანაევს,
შენც ნაპირ-ნაპირ ზღვას უნდა აჰყევი,
თევზი აქ ბადით გამოაქვთ ნავეს
და სასაუზმოდ ფატრავენ აქვე!

ძველი მაღლობიც დარჩა მაღლობად,
და ძველ მეტოქედ არის ცნობილი:
წმინდა სოფიის ტაძრის მახლობლად
მეჩეთი ლურჯი ქვით აწყობილი.

დრომ არც მსახური არ გამოცვალა
და არც ნაბიჯი ბატონკაცური:
მისდევს ფორთოხლით სავსე ორთვალა
და ხის ქოშების ტკაცუნ-ტკაცუნი!

ცად აივანიც აწყობს რიკულებს,
ბურჯით ზღვას ფსკერზე რომ დაბჯენია,
ვუყურებ ისე, როგორც მიყურებს,
გზად გამვლელს მეტი რა დამრჩენია!

ვიტყვი, აქ ერთხელ უქმად მეც ვმდგარვარ,
მეც მიძებნია ბედის ვარსკვლავი
და კრიალოსნად მქონია ქარვა
ჩუმი თითებით დასამარცვლავი.

თვალს მჭრიდა ჭრელი ხალხის ნაკადი,
მაგრამ სხეულით გზის გამთიშველი —
აქვე, შენობებს ზემოთ ნახატი
თეთრ ღრუბელივით იწვა შიშველი!

იწვა და განა იწვა ყასიდად,
იყო ლოდინით გადაქანცული, —
აშკარად ჩანდა რომ გასასყიდად
თავს იმეტებდა ვილაც ქალწული:

შუქით „ლეილას“ იწერდა ქუჩა,
ქრებოდა, ენთო, ისევ ქრებოდა...
ნეტავი თვალი არ დამეხუჭა,
მოსაგონებლად არ მექნებოდა...

ძველი სტამბოლი, ძველი სტამბოლი,
მიკიბ-მოკიბულ სახლების იქით.
სადღაც, თუთუნის ბოლით გაბოლილ
თაღებქვეშ ყავა ყურვიწრო ჭიქით!

4

შენთვის აშენდა ეს შუშაბანდი,
შენთვის, ბედ-იღბალს გულმინდობილო,
რა უფრო გართობს, თვლელმა თუ ნარდი,
შარბათის ჩუმი სმა თუ დომინო?

კუცდი შენს მეტყველ წამწამის დახრას,
ალი-ეფენდი, ალი-ეფენდი!
ეჭვი, ჩემო ალიავ, მახლას!
დღითი-დღე 'როგორ გამიერთფერდი...

გახდი მემკვიდრე ამ ყავახანის
და გაგაბრუა ფიქრით ამ ღამემ,
დასცქერი ქუჩის მღელვარე ხალისს
ისე რომ თვალსაც არ ახამხამებ!

ზიხარ ფეხმორთხმით ნოხზე ვით ლანდი,
ზიხარ უმზეოდ და უზეიმოდ,
კაცს ეგონება, რომ შუშაბანდი
აგებულა სამუზეუმოდ!

ბნელში ზარმაცი აღრიც ანთია,
და ამ დიდ ხუფქვეშ, ამ დიდ შუშაში —
შენი უსიტყვო დარდი — ნარდია,
შენი ტუჩ-კბილის შუქი — ღუშაში..

სულთანის სასახლით, სულთანის ბაღით
 დრო აღსდგა ჩემს თვალწინ, დრო წვეულების, —
 გადაკოცნილია აღისფერ ბაგით
 ჩრდილნარი აქონრილ ბროწეულების.

ტანადი ჭადრის ხე მკლავების გაშლით
 ტანს ცაში ისწორებს კვლავინდებურად.
 ჩიტების ფრთხილით, ჩიტების ტაშით
 რტოხშირი ბერთუთაც გარინდებულა.

ჯერ კიდევ დილაა, ჯერ კიდევ მარჯანს
 უნაბი ფოთლების ფირუზით ჰფარავს,
 და მაღალ სარკმელთა ჩრდილს იქით არ ჩანს,
 მზე თვითონ სარკეებს სხივს როგორ ჰპარავს.

შემთხვევით შემოველ ამ საწუთროში,
 ვაითუ ნაბიჯით მოლი გავთელო,
 ვისია, ვისია ეს ოქროს ქოში,
 რას მეტყვი, ღამეო, ამაღამდელი!

სადღაა სილაღე, სადღაა ნდომა!
 ბაღს ახალ მუხამბაზს ვერ შევთავაზებ...
 სადღაა ნაღვლიან თვალების კრთომა,
 წყაროთა ფსკერზე რომ ისევ დავეძებ.

ან ვისი ღიმილის ხსოვნაა ვარდი,
 ან ვისი სულისტქმა — ნაზი ნარგიზი?!
 სხვაგან სად ვეძიო ღამაზთა ღანდი,
 აქაა იმათი დასაკარგისი.

აქა დგას სვეტი კვლავ საჭურისივით,
 დგას, მაგრამ ცივი ქვა თვალს არ გვადევნებს
 და თითქოს კურცხალი ცვივით სიცივით
 დაბლა თმებჩამოშლილ ბაღის შადრევნებს!

დრო ნუთუ მოწყენამ დააცხრო ისე —
 არ შერჩა სიჩუმეს სულისტქმა ხარბი
 და აღარ აღვიძებს ისევ და ისევ
 სარკმელებს ავხარცი სულთანის წარბი?!

ბნელში, მაშ, სანთელს ცრემლად რა ღვენთავს,
სიტურფით განთქმულო ლამაზმანებო,
ეინ არ თქვა აღვზნებით დამწვარმა, თქვენ თავს
მთელ სასულთანოს ვანაცვალებო!..

შორით რა შევატყო სულთანის გულს მე,
ანდა ბნელ ვნებათა ღელვას და ხალისს...
იმ საუკუნეებს როცა კი ვუსმენ,
კვნესალა მომესმის ქართველი ქალის!

ღრუბლებგაწიწილ ქარს მოუტაცნია
ანაკლიიდან ის წივილ-კივილით!
სილადე იმის ტანს აღარ დაცლია —
მომკვდარა, ალერსით კი არა — ტკივილით!

ო, ასეთ კვნესას... ო, ასეთ კვნესას,
რა გული უძლებდა, რა დრო, რა რკინა!
ვგრძნობ, სადღაც გაბზარა წარსული დღესაც
და მამაკაცობა ჩემი გაჰკილა!

ვგრძნობ, როგორც მარმარის ქვას, ცრემლის დადი
შორეულ სიამეს არ დასტყობია,
სულთანის სასახლე, სულთანის ბაღი
ზღვასა და ხმელეთს თავს დასდგომია...

6

მე გამახსენდა მულღაზანზარი,
უზარმაზარი კარიბჭე ზღვათა —
დიდი ქარვასლა, დიდი ბაზარი
და საალაფო სხვათა და სხვათა!

მე გამახსენდა, ვახლდი ავთანდილს
და გვიამბობდა ფატმან-ხათუნი,
რომ გულანშაროც დარჩა აქამდის
ზღვის ფსკერზე ასე გადახატული.

მე ვნახე ფერად შუშაბანდების
და გუმბათების ზღუდე მაღალი,

წონქოლი ასალ-ასალ ვარდების,
ვარდების წუმი აყალმაყალი!
ენახე შუადღე და შუა ბაზრის
ყაფანი უკვე ყბადაღებულს,
მაცდური სიტყვის, მაცდური აზრის
კოცონი ღიმილგანაღებულს.

თითქოს მაწვიმდა მე ხილთა ქება,
ჭაშნიკს მაწვდიდა ხელს კეთილი
და თაროების წყებათა წყება
იყო ფორთოხლით ამოჭედილი.

გობზე ეყარა წაბლი შიშველი —
ტყეში რომ სადღაც დარჩა ნაბალი,
ეყარა შინდი წითელ-წითელი,
ჩირი, ჩამიჩი, აღჯანაბალი!

და ბროწეულიც უცხო ანანასს
უმზერდა ლაღად განალიმება —
თითქოს არარად თვლიდა არარას
ლოყებლაჟლაჟა ვით ნაღვინევი!

მაინც ჩავთვალე მე ზეთისხილად
შავი თვალების ფრთხილი სიკვიე,
ვაქე უნაბი და გასაკილად
ფშატიც კი, ფშატიც ვერ გავიმეტე!

მაინც შევალე შუშის კარები,
შევედი, როგორც შინ მიწვეული, —
გაშალეს ჭრელი ქირმანშალები,
დიბა-ატლასი და ძოწეული.

და აჰა, სულ სხვა თაობის ქართველს
ფეხთქვეშ გამიგეს ფართო ხალიჩა,
ოქროს ქოშების წყვილიც მომართვეს,
წყვილი ჩემი და ჩემი ქალისა.

მხარზე მომარგეს ფარჩა და სტავრა,
როგორც განცდილი ძველი დიდება,

რომელმაც უკვე დღე დაამთავრა
და ახლა ჩვენში არც იყიდება.

სად იყო მაინც ამდენი დაშნა,
სათოფისწამლე და სატევარი —
რამდენი წვეთი სისხლი დააშრა,
პყავდა რამდენი ღამის მთევარი!...

ვიფიქრე, იქნებ განმეორებით
აქ ფეხმორთხმული ოცნებაც არი —
ყალიონებით, ყალიონებით
კვლავ სავსე იყო ძველი ბაზარი.

ახლა — სევადი, ახლა — ზარნიში,
ახლა — წკრიალა ხმა საჭრეთლების,
არც არჩევანი, არც ანგარიში...
მზიბლავდა ხელი ოქრომჭედლების!

და ვინც ოსტატის ხელს ეძებს ასეთს —
სიახლით მისთვის რაა ქვეყანა!?
სული არ შერჩა მანქანით ნაჭედს,
არა, ამოდ ყვირის მკვეხარა.

ამიტომ იყო, სტამბოლის ბაზარს,
როცა შევავლე თვალი პირველად —
ვახლდი ავთანდილს, და მულღაზანზარს
სტამბოლიც ჰგავდა გასაკვირველად!

7

ვწერ მოგზაური... გზადაგზა ალბათ
დამხვდება ბევრი რამ უცნაური.
მაგრამ არ მინდა. კვლავ ახალ ამბად
იესმოდეთ წელთა აურზაური.

ვწერ მოგზაური, და ამიტომაც
თბილისის ფანჯრებჭრელი ფერდობი
სტამბოლშიც ფიქრობს ცად გადმოდგომას,
ჩემს ასირებულ თვალს თუ ვენდობი!

ვწერ მოგზაური და განსხვავება
ვერ გამიგია ცისა და მიწის —
ლამით აავსეს ზღვა ვარსკვლავებმა,
ისევე, როგორც ბათუმმა იცის.

მსურს, დავიხსნო, თუ მოვახერხე,
ყველა მაღლობი, ყველა გზა-წვრილი,
მეშვიდე დღეა, ჩუმ-ჩუმად, ხევ-ხევ,
უბის წიგნაკში მიმზერს აპრილი.

მე შემიძლია მოვსტაცო წარსულს
იხსენიება, რაც კი წარსულად!
სიცოცხლით სავსე ღმერთ-ქალი არ მსურს,
ღრო-ჟამის მტკერში ეგდოს მკვდარსულად.

მე შემიძლია, როცა ნდობაა,
ვნახო ცისპირად შორი ოცნება,
შუქის სულ ერთი გამოკრთომაა,
შემკრთალ წამწამის ერთი მოსწრება!

მე შემიძლია, ვთქვა, რომ ადვილად
მგზავრი ბედნიერ წამს არ უჯერებს,
საოცარია, მაგრამ ნამდვილად
ვესაუბრები არტანუჯელებს!..

8

არს, არ უნდა იკითხო, — სხვა საქართველო სად არის?
— არის! — გეტყვიან ქედები ახალციხის და აჭარის!

— არის! ტალღებიც გეტყვიან, დღეს რომ შეხვედრით ღელავენ,
და გაბეღულად მიჰყვებით ზღვას შენ და შენი მენავე.

სხვას, აბა, ვისღა ინატრებ, უმაღ ვის იცნობ იერით, —
მოულოდნელად მიგიმხრო ღიმილით, გულისხმიერით.

სხვა საქართველო სად არის? — არის! — განიშნებს ლაზურად
და იმის მკლავებს, შავი ზღვაც არ ჰყოფნის გადასაცურად!

9

სხვა საქართველო სად არის? — აჰა გახედე მთა-გორებს —
ხან რომ თან მოგდევს გზადაგზა, ხან რომ სიშორით გაღონებს.

მორცხვად რომ თავი ჩაუღუნია
დედის კალთაზე სელჩაკიდებულს.

სწორედ მესამე საუკუნეა,
ამ გოგონების მზერას დავეძებ
და საგანგებოდ, ასე მგონია,
აქ დამახვედრა ოსმან თავაძემ!

ლამის მუხლებზე დავეცე მგზავრი,
დავლოცო მინდა ჩემი გზა-კვალი,
ჩემ გულს ხატიჯემ აპყარა ჯავრი
კვლავაც კერის წინ უდგას აკვანი!

და არტახებით მკლავებჩაკრული
ბიჭი თუმცალა შემკრთალი მიმზერს —
როგორც უმრწემსი შვილი ზღაპრული,
ელის, ვგრძნობ, ჩვენ რომ ველოდით იმ მზეს!

დაე, ღიმილით აიდგას ენა,
ესმოდეს ტკბილი ნანა ძილშიაც! —
ჩვენი ოჯახის ჭირი და ღზენა,
ხატიჯევ ჩემო, ამ ღიმილშია!

გესმის? ღმერთ-გამწყრალ სიცოცხლის დედავ,
ისევ რწმენა ხარ, ისევ იმედი! —
დღეს ვხედავ მე შენს მაგალითს, ვხედავ,
ადრე თუ ამბად ვიხსენიებდი.

მეცა მყავს ტოლი — ყრმა და ზღვის იქით
უცდის ძმისწული ჩემს დაბრუნებას,
შემომეგებოს მინდა ჭიკჭიკით,
და მეც ვენდობი დედა-ბუნებას!

რომ არ ვერწმუნო თვალთა იმ ციმციმს
თვალები თვითონ გამიწყრებიან,
იცის პატარამ, გუმანით იცის —
ის წამი რომ არ დამვიწყებია —

როცა ღიმილით სიკეთის მდგომი
თითქოსდა ფრთების გაშლას მიქებდა,

ვაითუ ვინმე ამიხირდეს, მითხრას, ვინა ვარ, —
ყველას რომ ასე ვეურჩები, ასე ვაჯერებ,
ხელი ჩავავლე ურმის რჩხილას და გზად მიმავალ
ურემს შორეულ ულუ-დაგის მთებთან ვაჩერებ!

— ფერსო-მაღალ ურმის თვალთ, საით მიგორავ,
ნიშავ, ნიკორავ, ულუ-დაგის მთებში რა გინდათ?!
მე თქვენმა ავმა უიღბლობამ დღე დამიღონა
და ლამეც თავზე ყორანივით გადაგაფრინდათ!

ისე, ვით ერთხელ ფერეიდანს — ამიერიდან
სწორედ აქ მინდა წინ აღუდგე მე ჩემს გამგონეს,
და გული უცხო არე-მარეს არ მოერიდა —
კვლავაც გულდაგულ საკამათოდ იკრებს ძალ-ღონეს...

— რა კარგი მამის შვილები ვართ, ოსმან, მე და შენ,
რამდენი რამ გვაქვს საამბობი და საიმედო! —
შევდგეთ აქ, ფუძის დასალოცად შევსვათ ზედაშე,
ოსმან, ზედაშე ხელის აკვრით არ გაიმეტო!

აყრილხართ დედაბუდიანად და ძელფიცარი
სერზე ხელახლა აგიწყვიათ ოღად, ნალიად!
ვით „მაჭახელა“ — „ქედისკარიც“ უცებ ვიცანი —
სოფლებიც, კილავ, ოსმალეთში გაგიტაცნიათ!

ო, რა ურჯულოდ მოგიტხრიათ ძველი ბაღნარი,
რომ თქვენს ნებაზე გაეხარათ უცხო მხარეში,
და ოდის მაღალ სვეტს ესვევა ვაზი-მაღლარი
გამამხნეველად გაჩენილი სიმწუსარეში!

ფერსო-მაღალ ურმის თვალთ, საით მიგორავ,
ნიშავ, ნიკორავ, ულუ-დაგის მთებში რა გინდათ?!
მე თქვენმა ავმა უიღბლობამ დღე დამიღონა
და ლამეც თავზე ყორანივით გადაგაფრინდათ!

არა და არა, განშორების დრო არ დამდგარა,
ზედო, რხევით არ ამართოთ ბნელში ტოტები!
შესვედრამ უცებ, ვისი გულიც ააფართქალა —
ამ შუა გზაზე, არ იფიქროს ვემშვიდობები! —

არა, ჩვენს წარსულს, ცადაკაწრულს, ჩვენ არ მივსტირით —
ჩვენ ვცოცხლობთ! გულზე ქვა და ღორღი როდი გვეყარა!..
და ამ დროს, ოსმან, თითო-თითო ჭიშკრით, ხის ძირით
სად მიგაქვთ თქვენი საქართველო, თქვენი ქვეყანა!

სწორედ ამ უღვთო განშორებით არის ტანჯული,
და ელის, ელის, სამშობლოში თქვენს დაბრუნებას,
სხვას, აბა, დოლის ბაგაბუგი და კრიმინალური
ამ ციდან ცაში რას გასძახის დედაბუნებას!..

12

ბურსაში ვზივართ, მაგრამ ოცნებით
აჭარის მთებსაც ვწედები ხანდახან,
ვისაც შევარჩევ ამ თაოსნობით —
აღტაცებული დამყავს კარდაკარ!

მსურს, მემლექეთი რომ ინახულოს,
კორტანიძეა, ხასანი ჰქვიან,
და მეც ვუსატავ ქედას და სულოს,
ვიცი, რომ ახლაც არაა გვიან...

— ცხრა მთის გადაღმაც გადაიხედავ
თუ გაბედულად ასწიე წელი! —
ვამბობ და, მართლაც აგერ ის ქედა
და აგერ, სწორედ ის მასპინძელი!

შორს თვალი როგორც კი შევასწარი —
სტუმარს გავაცნო ჩემი ჯერია —
შემეკითხება უცებ ხასანი:
— ბედნიერია? — ბედნიერია!

საერისკაცოდ უჭრის მარჯვენა
და-მისი ოდის ჭერიც ჭერია —

მან ააშენა, მან დაამშვენა,
ბედნიერია? — ბედნიერია!

ნათელი დილა მზით გაითენა,
ეს ყველაფერი მერმინდელია,
მწუსრშიც შემოჰყვა შინ „დელი-დელა“
ბედნიერია? — ბედნიერია!

ამბობს: — ღვთისაა ჩემი სტუმარი! —
თითქოს შორეულ სტუმარს კარს უღებს.
ამბობს: — დაიდე აქ სასთუმალი...
მაგრამ სტუმარი რას უპასუხებს?!

— ძნელი ყოფილა გათიშვა, ერთად
ვერ გვიფიქრია, ვერ გვიმღერია!..
და მასპინძელი კი დაგვიბერდა,
ბედნიერია? — ბედნიერია?

თავს უყრის თავის ჭუჭულ-ბუჭულებს
ერთი ოჯახი, ერთი კერია
და ცეცხლის ალიც ალს უჩურჩულებს:
ბედნიერია! ბედნიერია!

ფიქრთმოსაკრებად მოსწევს ყალიონს,
იტყვის, — როდესაც ერი ერია
(და უმაღ, რომ არ დაიხვალიოს,
დასძენს:) — სოფელიც ბედნიერია!

„ბედნიერია“ — ფიქრობს ხასანიც
თანატოლივით მდგარი მხარდამხარ,
მაგრამ ოცნება ვიციტ რაც არის...
კარსაც ვერ აღებს ძალით ხანდახან.

13

ისევ შევუნთოთ ცეცხლი ამ ბუხარს,
შევუნთოთ ცეცხლი ფიქრებს, ხასანო,
ახლა, ნურც ისე დამწუხრებულხარ,
ამ ორი სიტყვის თქმაც არ მაცალო!

ვინ გაჰყო თრად ჩვენი წუხილი,
და სიხარულიც ვინ გაჰყო თრად! —
თუ გაზაფხულის შორი ქუხილი
შენც მიგაჩნია, სასანო, შორად!?

არა, ფიქრით ღრუბელი ღრუბელს
ცაში ამოდ როდი შესვლია, —
სადმე, აჭარის მთების გადაღმა
კვლავ შენზე ფიქრობს შენი სეხნია!

ნეტავ განახა, როგორ დაიწყო
ჩვენი ბრწყინვალე ათასწლეული,
ნეტავ განახა „აჭარის წყალი“
განმანათლებელ შუქად ქცეული!

ნეტავ განახა მთების გულ-მკერდი
სავსე ნარინჯის ოქროს მედლებით,
ნეტავ განახა, ჩვენს ახალ დღეებს
თუ როგორ სჭედენ ჩვენი მჭედლები!

თავისუფალი ხალხის ხალისი
გმირობად იქცა, გამბედაობად,
ერთიანობა გასასარისი
დარაზმულია მრავალ თაობად!

14

ორმოცდაათი წელიწადია,
სამშობლოვ ჩემო, სამშობლოვ ჩემო,
ფრენოსანივით ჩემს გულს სწადია
შემოუაროს შენს მთებს გარშემო!

ვაჰ, თუ არ მეყოს დღე და ბურსელებს
გულისხმიერად ვერ ვესაუბრო,
სხვა კი სამშობლოს ვინდა უხსენებს!..
და ჩემი დარდი ესაა უფრო!

აპრილის მყუდრო საღამო დგება,
ოცდაორია აპრილის სწორედ!
და აჰა, ჩემი ქებათა-ქება,
აქაურებო, აქვე ასწონეთ!

ვიყოთ გულღია, ვიყოთ გულწრფელი,
რომ სიტყვამ ჩვენზე მეტი ინატროს!
ჩვენ ორ სხვადასხვა სურათს ვუცქერით
ერთ და იმავე ღროს, ერთ და იმავე ღროს!

არ შეიძლება ამ წუთს არ ვენდოთ,
ამ წუთზე უფრო ვის ვეყვარებით! —
ვერც გავძლებთ უკვე უერთმანეთოდ
რაკი ამ ჭერქვეშ შევიყარენით!

აქ როცა უცხო და უცაბედი.
დღე მიიბინდა როგორც ზღაპარი —
გაჰკრეს ბებრებმა ბნელს კვეს-აბედი
და იწვის ლანდებშუა ლამპარი,

ვხედავ, არ ცვივა წყალს ნაპერწკალი,
არ დაგვანათიან ელნათურები...
და მაინც მომწონს თქვენი ფერ-წყალი —
თქვენს ამ საღამოს არ ვემდურები, —

თვალდახელშუა გაგვიქრა დილა
ახლა ვუზივართ სტუმრად საღამოს...
გორებზე გართხმულ ბნელს მიეძინა,
არ ფიქრობს თვალი დაახამხამოს.

შორს კი სიმღერით დადის ჩემი მზე
და ჩანს დროშების ფრიალ-ფრიალი,
დიდი აპრილის ამ დიდ ზეიმზე
ერთი მეცა ვარ თეთრფაფრიანი!

ბნელს ამიტომაც არ გავუწყერი —
დაბეჩავებულს და უსინათლოს...
მე ორ სხვადასხვა სურათს ვუცქერი
ერთ და იმავე ღროს, ერთ და იმავე ღროს!

ხალხს მოედანზე ეძახის ბუკი
და მე ბურსაშიც კი მისხარია,
რომ ოცდათორი აპრილის შუქი
ღრუბლებგადაყრილ მზის ცისკარია...

მე არ ვენდობი სიტყვას გადაკრულს.
 არც მქადაგებლად ვარ მოვლენილი,
 მაგრამ არ მიკვირს, თუ გულდაჩაგრულს
 გაახსენდება ამ დროს ლენინი.

მეკითხებიან, თუ რა ხნისაა
 კაცი ავბედთან მკაცრად ნაბრძოლი,
 და ვუპასუხებ: — ასი წლისაა
 ასიათასი წლის წინამძღოლი.

დე, რა გრიგალმაც გადაგვიარა —
 როცა დღეებმა წარსულს გაგვთიშეს,
 ესმოდეს მხოლოდ ხასანს კი არა —
 ოსმან თავაძეს, მამედს, ხატიჯეს!

ჩემო კარგებო, მოწმე ვარ მე თვით,
 წარუშლელია კვალი იმ წელთა
 გაჩენის დღიდან ჩუმ-ჩუმი ფეთქვით
 გული რომ გულის-ფიცარზე სწერდა.

ისე ვით ასლა, სიჭაბუკეში
 ნაპერწკლის პირველ გაღვივებისას,
 ვინც იყო ჩემი ხალხის ნუგეში,
 შუქიც ის იყო გაღიმებისა.

წყვდიადი გულის ცეცხლით დასდაგა
 და აღტაცებულთ არ მოგვაგონდა,
 რომ ისიც კაცი იყო კაცთაგან
 და მხოლოდ ერთი სიცოცხლე ჰქონდა,

ეთქვა და სუნთქვას ჩვენ მივაწვდიდით,
 სულს მივაწვდიდით, შევძლებდით შველას! —
 მან კი თავისი სიცოცხლე დიდი
 გაგვინაწილა თანაბრად ყველას!

მისი უქრობი ცეცხლი მეცა ვარ,
 მისი ნაპერწკლის მეთათსედი!

ვერც ერთ მწვერვალზე ისე ვერ ავალ,
დღეს რომ არ მქონდეს რწმენა ასეთი.

ჩემი მარჯვენაც ხალხის მომავალ
ბრძოლისთვისაა გადარჩენილი...
მე ვიცი მისი სუნთქვა რომა ვარ —
ჩემი სიცოცხლით ცოცსლობს ლენინი!

მაშ, ისე როგორ დავშორდე ბურსას,
თუ სიტყვით მაინც არ ავენთები —
ნებიერ ღიმილს და უნებურსაც
მე ამ ღიმილით გავახსენებდი!

16

წასვლის დრო დადგა და
 რალა თქმა უნდა,
თავს გვიხრის სოფლის
 თავკაცი მამედი,
ვგრძნობ, გულის სიღრმეში
 კვლავ ახმაურდა
სიტყვა რამ უთქმელი
 და უცაბედი:

— ჯაჭვი თუმც კისერზე
 დაგკიდეს, მამედ,
ხელუხლებ ჯინჯილად
 ვით მამასახლისს, —

სტუმარს ნუ ჩამითვლი,
 გთხოვ, სითამამედ,
ვიკითხო, რა ჯურის
 კაცი ხარ, რა ხნის?!

სხვა დღეა, ბატონო,
 სხვა საუკუნეა,
მანქანის ყივილი
 აწყდება კარებს,
ურმის ღერძი კი
 ტვირთს გაულუნია,

აღმართზე ბორძიკით
ძლივს მიაქვთ ხარებს,

ისევ ის ნიშა!
ისევ ის ნიკორა!
გზა-ვიწრო ზეგანი
აყალო მიწის...
ისევ ის „იყო და
არა იყო რა“,
რომელიც ბავშვმაც კი
ზეპირად იცის!

მაშ, კიდევ რამდენი
სამასი წელი
ვეუცადოთ სვე-ბედი
თუ რას გვიპირებს, —
სათიბზე ყოველ წელს
ელავს აქ ცელი,
სათიბი მაინც
ბიბინებს... ბიბინებს...

მაშ, თავი არ დავდო?
მაშ, არ ვლეღავდე?
ცად ისე ხალისი
რად აღმიტაცებს!?

ამ მაჭასელადან
იმ მაჭასელამდე
სიტყვა რად გავუბი
ჩემს სახლიკაცებს!?

რა ხდება ცის იქით,
რა გუგუნია?
რა ღამე ჩაქრა და
რა დღე აენთო?

გახედე მამედ,
სხვა საუკუნეა,
გახედე, ჩემს ლიტონ
სიტყვას არ ენდო!

გახედე შორეულ.
აღვებს ტანადებს,
სადღაც რომ შერჩნენ
მთა-გორებს უშენოდ....
სიახლე საღისის
მომავალს ანათებს,
ახალი სასლ-კარი
გვსურს ავეშენოთ!

აი, როგორი იმედის
კაცი ვარ! —
და როცა იმათებრ
მკლავს ვიკაპიწებ,
დღის ნაპერწკლები
მეც მხრებზე მაცვივა,
მოდის, მაშ, მესტუმრე...
შვილებს გაფიცები..

რა ეჭვი შეგბოჭავს
ვაჟკაცს, რა რჯული,
დოლსა და ჭიბონს
როკვით რომ არ აჰყვე —
ცას მაინც კიჟინით
სვრეტს კრიმანჭული,
თუნდაც გაუვალ
კლდეებით ჩარაგვე!...

არა, ეს ქადილი არაა,
არამედ
მასპინძლის უბრალო
თხოვნაა, ბატონო,
თუ ჩემი ქართული გაიგე
მამედ,
თავმომწონებს
არ გამატოლო.

პასუსად მე შინი
ღიმილიც მყოფნის,
ნრდილები სახეზე
მიმალ-მომალა...

მოსასლევ მკონიხარ
იმ შორი სოფლის...
ეგ, მამასახლისის
ჯაჭვი რომ არა!

17

მე სადღაც სოფლის სიდგალმა, წისქვილს
მინდზე დავუდე ეს ოთხი პწკარი,
იქ, სადაც ცინცხალ წვეთებს ცად ისვრის
მისი პატარა აჭარის წყალი:

„ეგ სარეკელა, ვით მოკარნახე
არ უკაკუნებს ჩუმად განა გულსი?
— მშვიდობა ყველას, ვინც თვალთ ვნახე —
და ყველა იმედს, თვალთ არ ნახულს!“

მე სადღაც სოფლის სიდგალმა, წისქვილს
მინდზე დავუდე ეს ოთხი პწკარი...

18

და ახლა, უკვე, ცის იქით ისმის
სულ თვლებქვეშ როგორ იბრუნებს ქარი...

საცაა კიდეც გავძახებ იზმირს,
რომ გულგადაღლილს გამიღოს კარი!

მწუხრის დღესავით დავშორდი წისქვილს..
და აი, ვილაც, ზეგანზე მდგარი —
ჩასაფრებია მზესა და ჩეროს:

ისევ ის წუთი! ისევ ის ქალი!
ისევ ის ფოტო-მტაცებლის თვალი!
ცდილობს თვალჩაკვრით მეც შემაჩეროს!

სადაც მივედი — ყველგან ის იდგა,
და „ვინ ვარ“ ჟინით ისე იკითხა —
ყრუდ მაინც როგორ არ ვუთხრა, ვინ ვარ...
როგორ არ ვუთხრა: — როგორ მიცქერი,

ან მოჩეგებე, ან გამიწყერი,
არა და — აგრე რამ გაგაკვირვა!?

მე თუ ეს ქედი ამირჩევია,
დარდიც ჩემია, ლანდიც ჩემია,
ჩემიანების კვალზე დავდივარ!
შენ კი აუ მხოლოდ იმისთვის მგზავრობ —
კოცნა ხელუკუ შექცევით გზავნო,
რომელა ზენი დარდიმანდი ვარ!

გადაკიდებ ცალ მხარზე თასმით
ფოტო-აპარატს და ხელის დასმით
ჩამოისწორებ ჭრელ კაბას ნაქსოვს.
ნეტავი რომელ წუთს აუჩქარდი
ასეთი მარჯვე, ასეთი სხარტი
სხვა შე თვალტანად არავინ მახსოვს!

აჰა, მზის ზეუქი და აჰა ქუჩა,
სეირს იუ ეძებს ცეისის შუშა —
უფრო წარმტაცი რა უნდა იყოს:
დგას ხომ, თავისთვის გზისპირად პალმა,
წამი და უცებ, ცრუ წამწამ-თვალმა
სახსოვრად პალმის რტო გადაიღოს!

მე კი ამაოდ გსურს დამაჯერო...
ეგ სურათები გულს, კაბაჭრელო,
თუ არ გაჰკენწვლენ — არც უშველიან!
ზომ შეიძლება შენც მიგავიწყდეს
ვის უღიმოდი იზმირში იმ დღეს...
ლიმილი განა წარუშლელია!?

რა სეირს ეძებს ცეისის თვალი,
სადღა ყოფნა-არყოფნის კვალი,
გული რომ აგრე გაქვს საგულეში —
ტყუილ-უბრალოდ, სოფლიდან სოფლად
დამყვება ჩემი მზე ჩაუქრობლად
საუკუნიდან საუკუნეში.

19

ისევ თურქეთის მიწა-წყალზე დავდივარ. ვფიქრობ.
უბის წიგნაკში ისევ ისე მიმზერს აპრილი, —

ჩავიწერ დღეს და ჩაუქრობელ გულის ცეცხლს ვიქრობ,
სადმე, დამსხვრეულ მარმარილოს ლოდზე დახრილი.
ვიცოდე ნეტავ, ქვა და ლოდი, მაინც ვისია —
ვინ გამოკვეთა, ვინ დაკარგა, ვინ მოიძია...

20

აჰა, წარმართთა ცად აწვდილ ტაძრის
დიდება ნაცარ-ტუტად ქცეული,
სადაც უდაბნოს ქარივით დაძრწის
სუნთქვა — პერგამის მთას მიღწეული.

ქვასაც ეტყობა აქ თავგანწირვა,
ვერ იტყვი — გული არა სტკენია,
უსახიჩრებდა ნაკვთებს ქარ-წვიმა
და აწ ოცნებით აღსადგენია.

მაშ, გიხაროდეს შენც შენი სვედრი,
სურვილო, სული თუ მოიკრიბე, —
ვით პერგამენტის გრაგნილი თეთრი
დაეშვა ციდან პერგამის კიბე!

მაშ, უიმდროოდ, უიმწარმართოთ
მარმარილოთა მთები დასძარი —
სურვილო ჩემო, რომ ცად ავმართოთ
ზევსის დიდება, ზევსის ტაძარი!

იქნებ, აენტოს ქვის კერა ისევ,
და გავიგონოთ ქვისმეტყველება,
იქნებ ხელახლა ვიხილოთ, მზისებრ
უზენაესად ვინც გვეჩვენება.

ყველა მიწისძვრა, ყველა ლაშქრობა
ამ საკურთხეველს ემუქრებოდა,
როგორ მოასწრო სისხლმა აშრობა,
ხანძარი ხანძრით როგორ ქრებოდა!

სადღაა, სულო, ის მოქანდაკე
მიწა რომ ერთხელ ცას აუჯანყა?!

როგორ დაახშო განგებამ, დახე,
შენც იქ მოარულ ჩრდილივით ჩანხარ!
ო, არა! პირქვე დაცემულ რწმენას
ვერ აღმადლებ, სულო, ვერასდროს,
ზე არ აპყვება შენს აღმაფრენას,
არა, ამოდ არ მოგენატროს!

დრომ, ახლა დროთა წინააღმდეგმა,
ჩაახშო ბნელში მგზნებარე ალი,
და აწ ჩუქურთმის ცივმა ნატესმა,
სად გაიმთელოს თავისი ძვალი?!

ჩამკვდარა წლების წილადობილა,
ქვეშ მოჰყოლია ბოროტს კეთილი,
თუმცაღა ზევსის მკლავი ყოფილა
ქვის ამ ნატესში გამოკვეთილი...

21

შეჰყარე ჯოგი ჯონქა ხარების,
პერგამის მთაზე მდგარო ტიტანო,
წუთი ღიმილის და მწუხარების
მსურს, პერგამენტზე გადავიტანო! —
შეჰყარე ჯოგი!

შენი დუდუკი ესმით ჭედილებს,
შენს ფერხთით თეთრი ერკემლებია,
შენებრ ერთ ქვაში ამოკვეთილებს,
ვერბებს ვერბები ეგებებიან! —
შეჰყარე ჯოგი..

ჩაავლე ხელი რქებში, დაჰკალი,
გაუწყერ, გული რომ არ გატკინოს,
რომ ხარის ტყავი ახალ-ახალი
კოჭლი დაბადის მუხლმა გადგინოს!

აუნთე გული ქურებს, შეპარვიო
სუნთქავდნენ გუდა-საბერველები,
რომ ტყავს აშრობდნენ სულის შებერჯიო
დევის ყბებივით საკვირველები.

ცეცხლზე შედგმული წყალი ადუღეს,
კვამლი ებუროს გააღულ ჩრდილებს,
ხორცი პირლია ქვაბებს გადუგდე,
რქები — სიმღერით ხელგამოწვდილებს!

ხოლო ქათიბი ბეწვგაწმენდილი
ჩუმად ჩათვალე, მწყემსო ტიტანო,
ერთხელ მეც მინდა ფიქრი კეთილი.
ვრცელ პერგამენტზე გადავიტანო.

მერე კი აღსდგეს კვლავ აკროპოლი,
აღსდგენ ღმერთები ცისა და მიწის!
მერე მოვიდეს დრო დამპყრობელი
გამტეხი ქვის და გამტეხი ფიცის!

მერე მოვიდეს თუნდაც, პერგამის
ბატონ-პატრონად კეისრის კაცი,
ბედნიერ დღის და ბედნიერ ღამის
აღსასრულივით ხარბი და მკაცრი.

იქნებ ამ წუთმა, ამ ერთადერთმა
ცდამ ზე ასწიოს ცა დაქცეული,
გათენდეს დილა და პერგამენტმა
ამხილოს ყველა ათასწლეული.

თქვას, ჟამმა ჟამი თუ ვით გაჰქურდა,
განძის მფლობელად, კვლავაც ვისა თვლის...
თორემ, ცოდვაა განა? რომ სურდა
ეგვიპტის ლამაზ დედოფლისათვის!

22

და ახლა, როცა ჩემგან კეისრის
საჩუქარს იღებს მზე-დედოფალი,
როცა თურქეთის მიწაზე მიჰქრის
ჩემი მანქანის ჩქარი ბორბალი —

მე ვხედავ, ვხედავ, როგორც ამ ბორცვებს —
თხრიან შორეულ ვანის მიწასაც
და ალბათ უფრო ის დამიმოწმებს
ერთხელ პერგამმა რაც ჭაიტაცა!

იტყვით, საიდან სადაო! — იტყვით,
მაგრამ სადავო სადავოდ რჩება,
ძვირფასი განძი, სტრაბონის სიტყვით,
დაჰკარგა მაშინ სამშობლომ ჩემმა;

ვანის მთა. ვანის ქალაქი იწვის —
მდიდარი, მტკიცე და უძლეველი,
ინგრევა ფუძე ცისა და მიწის,
ღმერთების დიდი საკურთხეველი!

იწვის კოლხეთი, იწვის წარსული,
ის რაც იმედად მე დავისახე —
დაქცეულია და გაძარცვული,
მიაქვთ ნავებით პერგამისაკენ!..

რამდენი ციხე იცავდა რიონს,
რამდენი მოყმე, რამდენი ღმერთი,
მაგრამ რომ დასწვას და დაანგრის —
საკმარისია ღალატი ერთი!

აკი მალულად რაც გაიტაცე,
აქ რაც თვალთაგან გაქრა შენ გამო
მაინც არ დარჩა იქ, შენს მიწაზე,
სხვებმა მოგვტაცეს იგი, პერგამო!

სადაა კოლხი ქალის საყურე,
გულის წარმტაცი საუნჯე კაცთა! —
რომელი ცივი ლოდით დახურე,
რომ ჩემს დრომოკლე ცხოვრებას აცდა!..

პე, წინაპრებო, რად მოიგონეთ
ჟამთასვლა ჩვენდა გასათიშავად,
რად განაშორეთ შორეთი შორეთს,
ჩემმა ბავშვობამ რა დაგიშავათ?!

ვამაყობ... ან რა დასამალა
თუ მეც მაქვს ჩემი საგალობელი,
დღესაც რიონის გაღმა ვანია,
გამოღმა ჩემი ტყე და სოფელი!

დღესაც ვიგონებ, იქ სათევზაოდ
რომ გამიყვანდა ხოლმე ბორანი —
წვდებოდა მთელ ჩემს სანათესავოს
გუბედ დამდგარი „ნარიონალი“.

ვანის ტაძარო, ნუ გამიწყრები,
არც მე ვიცოდი, არც შენ ინდომე...
და აი, ვანის ხუროთმოძღვრები
ჩემს შეცოდებას არ შეინდობენ!

ყრმა ფეხშიშველა აქ რას დაეძებს —
როდის დაიწვი, როდის აშენდი!..
ძველი ქვიტკირის ნამსხვრევ-ნამცეცებს
ხელში კენჭებად ვათამაშებდი!

და მხოლოდ ახლა მივხვდი რაც არი...
გამოსაცნობი არაფერია —
ჩამქრალი ცეცხლის ცივი ნაცარი
ისე, ვით პერგამს — ვანს დაჰფენია!

23

ქვათა სიცოცხლე და სიკვდილი ვისაც არ სჯერა —
აჰა, ხეთები! სადარბაზო ტვიფრი. წარწერა.

ეს არც ანკარის არის აბრა და არც ამ კარის —
ესაა მძაფრი ანაბეჭდი ან მზის ან ქარის,

ანდა კლდეებზე შერჩენილი ჩვენი ლურსმული
კარდიოგრამა გაქვავებულ გულის კანკალის!..

ლალი თმა-წვერი აჩუქურთმებს ქვას ლომკაცური
და იქვე ლომის ნახტომია ამოკაწრული.

დგას ლომი ლომთან ტალღაგარში, დგას ხარი ხართან,
წარმართი პაპა გამახსენეს, და გამიხარდა!

გულს უკვე გიდის განმარტება ვერ გამიგრილებს,
ადრეც ვიცნობდი ქვის ამ ხარებს მიწამიყრილებს.

მცხეთის მთებიდან, ბაბილონის გავლით, ხეთამდრ –
იმათ კვალს მრავალ ათასი წლის წინათ ვხედავდი...

და ვით ეს თიხა გამომწვარი, თიხა მწითური,
ახლა ამ ჭერქვეშ ნადავლივით შემოზიდული,

ჩვენი ნაძერწი ჭინჭილები, ჩვენი ჭურები,
ღრეობის შემდეგ ომის ცეცხლით შერუჯულები,

ვაზის მტევენებით მოხატული ღვინის ფილა –
ლხინს და სიცოცხლეს ცად აწვდილი რომ ეტრფიალა,

აქ ისე როგორ დაამსხვრია ერთხელ დროებამ,
როგორ დამარხა საუკუნოდ საწუთროებამ,

რომ ქვეყნად მიწა აღარაა – სადაც არ ეძებს
დანატრებული კაცის ხელი იმის ნალექებს!

ერთი ნატეხი მეც ხელთა მაქვს, და ვით ხეთური,
ჩემი სილაღეც შეიწყნარეთ ღიხთიქეთური:

ხეთამ რომ მცხეთა გამახსენოს, ანდა კახეთი,
ხეთის, კოლხეთის და მესხეთის გადასახედი –

გასაგებია ჩუმი წუთიც ამ გახარების –
ისე, ვით ქვაში მომწყვდეული სუნთქვა ხარების...

24

გზამ დამალა, ვეშურები კვლავ სტამბოლში დამაღამდეს.
ცხრა ათასი მეჩეთია, გზად რომელი მთვარე მყავდეს!

არც არავინ არ მემდურის, არც არავის არ ვემდური,
დავადექი თავზე ქალაქს, როგორც მგზავრი გაბედული...

სხვა რა ზეცა გადავხატო, სხვა რა ფიქრი მომაგონდეს –
დავხურავდი ამ წიგნს ერთი ლექსი კიდევ რომ არ მქონდეს:

შვილს ფრანგულად ზრდის ქართველი მართლმორწმუნე მამა ტაძრის,
გზად შემოხვდა კორტანძიე, უცებ, სიტყვის თქმას არ აცლის! –

და მართალი გითხრათ, ერთობ გამაოცა სისასტიკით,
ამ ქველმოქმედს კაცს იცნობენ სტამბოლსა და სტამბოლს იქით;

სასოებით წმინდა ნინოს ფრესკის გადმომხატველია...
მაგრამ შვიდი შვილის მამა კორტანიძეც ქართველია.

ჰადრა მაინც, — გამიგია, გონჯავ, შენი ვერაგობა,
და ამ ცოდვის გამოსყიდვას ეგ სიმდიდრე ვერ ეყოფა!

გაქრეს, ხალხს თუ უღალატებს მდიდარიც და ღარიბიცა! —
ოქვა ეს შვიდი შვილის მამამ და მაჰმადი დაიფიცა.

ვერწმუნები! თუმც არა მწამს არცა ჯვარი, არცა მთვარი,
რა მაცოცხლებს, შვილი ჩემი თუ მე ჩემად არ ჩავთვალე,

ვინ ვყოფილვარ, თუ სიკვდილით გაცოცხლებას კვლავაც ველი,
კაცი ენაწართმეული არც ფრანგია, არც ქართველი!

ან რომელი ღმერთი დამსჯის, ან რომელი ბედისწერა,
კორტანიძის სიმართლეში რასაც ვხედავ — მეც ის მჯერა:

მორწმუნენო, ოღონდ ხალხის სიყვარული იქცეს რწმენად
და ამ ქვეყნად ჩვენც ვიცოცხლებთ, ჩვენც ვიცოცხლებთ, მწამს გულწრფელად!

25

მივდივარ და თან მიმყვება თვალი ხასან კორტანიძის,
მივდივარ და თან მიმყვება ისე, თვითონ რომ არ იცის...

ისევ ფართო მოედანი და სეირის ხალხი. დილა.
დღე არჩევან-არედანის აქ ჯერ კიდევ არ შეცვლილა.

არა, ჩემო სიხარულო, და სიჩუმეც ჯავრიანო,
მე არ ძალმიძს ქუჩა-ქუჩა აჩრდილივით ჩავიარო.

მე არ ძალმიძს განვერიდო ამათ ჟინს და ამათ სურვილს!
ჭრელი დღეა, მოედანზე ხმა გაისმის დაფა-ზურნის!

ბექა, ხასან კორტანიძის ბიჭი, კალთებ აკალთული,
ბეჭებშიშველ ფალავნებში მოჩანს ლაღად ჩახატული.

— ფალავანო, საჭიდაოდ გამოსული ფალავანო,
ვაჰთუ უკვე გვიანლაა მითხრა: თურქი არა ვართ!...

შენს მკლავებში მოქცეული სულს გაჰკმინდავს ქარიც ასე —
ასე, როგორც ბაყბაყ-დევი ახლა, ამ ჭრელ ხალიჩაზე!

— ფალავანო, გამარჯვება ფიც-დათქმული არ გაქვს განა?
მოლოდინით განაბული მთა-გორები თავს გადგანან.

არტანუჯის ქვა-აყრილი გალავნები გაიხსენე,
ვინც შინ დარჩა — არ იფიქრო — საიმედოდ არ გიმზერენ

გიმზერს შენი მაჭახელა, შენი ქედა, შენი ბურსა! —
ლარის-წყალზე გული შენებრ უძგერს წისქვილს შენებურსა...

და სტამბოლიც როდი ელის შენს აქ სიკვდილს, აქ დაცემას! —
აუღია მოედანი ტაშისცემით აღტაცებას...

— ფალავანო, ხომ არ იტყვი, ფალავანი არა ვართ!..
შენი რაა რომ ამშვენებ შენს დამლუბველს, ფალავანო!

26

სტამბოლი, ქართველ კათოლიკეთა
ეკლესიაში ვწერ ამ სტრიქონებს.
მზემ ვიწრო ჭრილში ჩამოიხედა
და ისიც საბა-სულხანს იგონებს.

მე ცხელი ცრემლის კვალი მინახავს,
ენდო სელთნაწერს, ძველი წესია,
და მაინც სხვაა, რასაც ინახავს,
ისევ სტამბოლის ეს ეკლესია.

იქნებ წარსულმაც გამოიგლოვა
და აწ ხსოვნაა თვით სიმწუხარის,
ხან ვინ დაჰკარგა, ხან ვინ იბოვა
„მოგზაურობა საბა-სულხანის“!

რომ გადავფურცლო — ჩემი ჯერია,
მაგრამ შემკრთალი ვარ და ვუცქერი,

საბას ხელთნაწერს არ შერჩენია
არც ბოლო პწკარი, არც თავფურცელი

ო, არა, ბოლო პწკარმაც არ იცის
სად აღესრულა საბრალო საბა.
უცხო ცისაა და უცხო მიწის
ის დარდი, რამაც დღე მოუსწრაფა

გაწამებული მამა ჩვენს მამულს
სხვა ჯერ ასეთი არა ჰყოლია!
ჟამს არ ესმოდა გაჩანაგებულს,
მაგრამ დღეს ჩვენთვის გასაგონია...

ფრანგთა ქვეყანა, რომი, სტამბოლი,
ან რისთვის ენთო, რისთვის ქრებოდა?!
მართლმორწმუნეთა ღმერთთან ნაბრძოლი
თუ მიწას უნდა მიჰბარებოდა!

მე ვერ გავბედავ „დაშვრა ამოდ!“
ვთქვა და ეს ძველი წიგნი დავხურო.
დღესაც შენს თითებს ვკოცნი, მამაო,
დღესაც შენ გწყევლი — ბედო, ავგულო!

და ჩემს შეკრთომას ნუ გაიკვირვებ,
ნუ გაიკვირვებ, საბავ, სულხანო,
მე ვერიდები, არ მკითხოს ვინმემ —
სტამბოლს შენ მაინც რად მოსულხარო!..

რას მიგვიხვდება (ისე ვით მაშინ)
ვინმე მუხლმოყრით ისევ მცოცავი,
ჯვარცმაზე მაღლა, იმედად, ცაში
რა შუქი გვიდგას, რა სალოცავი!

27

დღეს ვტოვებ სტამბოლს, დღეს გადავწყვიტე
არ დავაშორო ფიქრებს ფიქრები.
ერთი ფრთა-წყვილი სტრიქონი კიდეც,
ერთი გაფრენა — და შინ ვიქნები!

ეს მართლაც ქვეყნის სილამაზეა
და არა ზღვათა დაუდევერობა:
მიწის ერთ ნაპირს ჰქვია აზია,
მიწის მეორე ნაპირს — ევროპა!

ბოსფორმა ლელვით გაავლო ზღვარი,
სადღაც კი ძველი ცეცხლი ანთია —
ცად ოქროს მთვარე და ოქროს ჯვარი
სტამბოლს ერთბაშად აუმართია!

შევყურებ ცისფერ მეჩეთის მთვარეს;
შევყურებ წმინდა სოფიის გუმბათს...
და მაინც ღმერთი ვერ შემაყვარეს,
ვერ დავთმობ ცოცხალ სულს დასალუბად.

მე ჩემი ბედი ვანდე სხვა ვარსკვლავს,
ვიწამე მხოლოდ სიმართლე კაცთა.
უცხო სტამბოლის უცხო ქარვასლას
ჩემი ქარავნის გზა-კვალი აცდა.

ვცდილობ, კვლავ აღარ მიმტყუნოს თვალმა,
მაგრამ რაღაა სიმშვიდე თვალის,
უცებ ღრუბლები გაჰყვითა ჯვარმა
იქ სადაც ჩანდა ციალი მთვარის!

ო, ამ სასწაულს ნუ გაუწყრებით,
(აკი არც ვიციტ არის თუ არა)
ჩემს წასაყვანად გაშლილი ფრთებით
ცას „ტუ-104“-მა გადაუარა.

28

ცაში, ღრუბლების მარჯვნივ და მარცხნივ
ამ საუკუნის შარავზებია,
და ჩემზე ვინ თქვას, — აკრთობდა მარცხი,
გული არასდროს არ აღგზნებია!

გზა დამილოცე თეთრო ღრუბელო,
დამლოცე თეთრო ქალო, მზექალავ, —
ცაში ვართ, ჩემო მოსაუბრენო,
მიწა მეც ფეხთქვეშ გამომეცალა!

ამიერიდან ცა — შარაგზაა,
ცა — შარაგზაა, სხვა არაფერი!
ამიერიდან აშკარაცაა,
რომ ცაა ჩვენი გადასაფრენი...

და ლაინერიც... თეთრო ღრუბელო.
იქ, სადაც მხოლოდ შენ ხარ ამ დილით —
ლურჯა-ცხენივით მიჰქრის უბელო,
თითქოს მართავდეს მას ავთანდილი!

თეთრო ღრუბელო, განათდი უფრო,
ფიქრივით ცაში ლამენათევო,
არა, საავდროდ არ მოიღრუბლო,
არ მითხრა, ფრთა რად გამინათეო!

ბოსფორი ჭლურჯი სარკეა შენი,
სარკე, და მერე როგორი სარკე!
ფრთა გაისწორე ცის გადამწვდენი
და გასწი, გასწი მოსკოვისაკენ!

გასწი და ათას ქარს ნუ დაისევ,
გულმკერდი მათ არ დააფლეთინო,
დასავლეთისკენ ისევ და ისევ,
დასავლეთისკენ, ჩემო კეთილო!

ზღვაზე აზიის ცალი მხარი ჩანს,
დახე, რა კარგი დასახედია, —
პგავს მიწა ხელით ნაქსოვ ხალიჩას
რა ქვეყანაა! რა სამხრეთია!

დავხუჭე თვალი და მაინც ვხედავ...
(დავხუჭე თვალი... ისე ვიჩქარი).
და მომდევს ჩემი ჩვიდმეტი დღე და
ჩვიდმეტი ღამე დაუვიწყარი...

სად არ ვიყავი! — თუმც დაუნდობლად
პატარა იყო ჩემი ნუგეში,
გადავდიოდი სოფლიდან სოფლად,
საუკუნიდან საუკუნეში!

და მე რაც ნაკუნ-ნაკუნად ვნახე,
მას აღარ ვიცი რა ეშველება:
ერთი ბურსელი ვაჟკაცის სახე
ახლა ცაშიაც კი მეჩვენება!

როგორ დავარქვა თურქი, რა უგავს!
შემომხვდა გზაზე მესხი მესხურად,
და ცრემლი ისე შეაშრა გუგას,
მხარზე მე წვეთიც არ დამესხურა.

გამომაცოლა თვალი და აპა,
შინ ახლა მასთან ერთად ვბრუნდები...
ჩემო დამწვარო იღბალო, რა ხარ,
ვერც ხმას გაიღებ... ვერც დადუმდები...

მრავალ მილიონ გულთა დამტევო,
და ვარსკვლავების დიდო ქალაქო,
მრავალ უძილო ღამის გამთევო,
კვლავაც გვაქვს შენთან სალაპარაკო.

ჩვენი იმედი კვლავაც შენა ხარ,
ჩვენი ცა სადმე თუ დაიბინდა,
ჩვენი სიცოცხლის გადარჩენა ხარ,
და: შენს მკლავებზე დავეშვა, მინდა.

იცო, შენ უკეთ იცი, მოსკოვო,
ვინაა ძმა და ვინ მოსისხარი,
სიკარგეს შენსას სხვა რა მოვსთხოვო —
ღიაა დღესაც შენი ცის კარი!

ნეტავი წარსულს მეც ისე ვწამდე,
როგორც მწამს ჩემი მერმისი დიდი.
გავადე ბნელი და ციდან ცამდე
ცისარტყელების ავაგე ხიდი!

ერთი საათი. ორი. მესამე!
და აი, უკვე მოსკოვი ჩვენი!

მოცურდა კიბე და პირველსავე
მკლავგაშლას ლაღი მკლავგაშლით ვშველი.

ისე ვით გაღმა. უცებ გადასულს
გული ნაპირზე დარჩა ჰგონია' –
მეც ვიღიმები მსურს თუ არა მსურს,
ჯავრი კი ღიმილს თან ჩაჰყოლია!

მოსკოვო, დედა-შვილობით ვბედავ,
თუ ვფიქრობ გული შენ აღმიშვო! –
და ღმერთმაც ნუ ჰქნას, დამტუქსო, დედავ,
თქვა უცხო ჯავრით რად აღვისეო!..

ვწერ უკანასკნელ სტრიქონს, ესაა
მოგზაურობის ბოლო ფურცელი.
სიჩუმე დიდი სიკეთეცაა –
ჩუმად დამცქერის ცა ფერუცვლელი.

ქარს ელის ახლოს ღრუბელი თეთრი,
შინ დაბრუნება მე ვით არ მსურდეს! –
არა მგონია, დღე ჩემი სვედრი
აპრილის ოცდაცხრით აქ დასრულდეს...

29

ცა თვითმფრინავით გაკაწრული ვის არ უნახავს,
ზღვის შუაგული გემით ვის არ გადაულახავს,
ბილიკიც მინდა გაიხსენოთ ციცაბოების,

სადაც ღრუბელი ჯამბაზივით თოკზე ეკიდა
და სადაც სოფლებს მინარეთით მინარეთიდან
სტრიქონიც მისწვდა ქამანდივით ნასროლ პოემის!

თუმცა შორს იყო საქართველო, შორს იყო ყველა
ვისაც შეეძლო მეგობრობა, შეეძლო შველა,
მაინც გავბედე შორეული სიმართლე მეთქვა!

ჩვიდმეტი დღისა და უვარსკვლავო ჩვიდმეტი ღამის
დიდი სიჩუმე საქარცეცხლოდ გავწირო ღამის
აჰა, მეტყველი ფიქრი ჩემი და გულის ფეთქვა!

ჩვიდმეტი დღის და უვარსკვლავო ჩვიდმეტი ღამის
მუხლმოუღლეელი მოგზაური ბურსის პერგამის,
სტამბოლისა და სასულთანო კარის მნახველი –

ყოველთვის, როცა საოცნებო დროს ხელთ ვიპყრობდი,
ჩემო სამშობლოვ, განუყრელად შენზე ვფიქრობდი,
შენა ხარ ჩემი სიხარული, ჩემი ნალველი.

და ამ პოემის ერთადერთი გმირიც შენა ხარ,
შენი წარსული და მერმისი რომ დამენახა —
კიდითკიდემდე მოვიარე ცა და ქვეყანა!

ვნახე სვე-ბედით მედიდური, ვნახე ჩაგრულხც...
ბავშვი, აკვანში არტახებით მკლავებჩაკრული,
მსურდა მე შენდა საზეიმოდ ხელთ ამეყვანა!

სამშობლოვ, ჩემო, შენთანაა ჩემი ფიქრები,
და თუ ყვავილის მოსაწყვეტად კვლავაც ვიხრები —
ვარ გაზაფხულის მოყვარული და მოიმედე!

გულგადახსნული მიდამოა თუ უბედური —
ვეძებ ნიშანწყალს სიცოცხლისას სულგანაბული
და სუნთქვა ჩემი ჩასაქრობად ვერ გავიმეტე!..

ჩემო ქვეყანავ, ჩემო დედავ, ჩემო ქალაქო,
მზად ვარ ავწიო ცა და მთები გადავაღაგო,
მტრად რომ არ დარჩეს მღვიმეებში ვინმე მზებნელი!

ორმოცდაათი წელიწადი, წუთი, საათი
და აჰა, მთელი საუკუნის ორმოცდაათი,
სიმღერით ყველა განთიადის გამღვიძებელი!

აქ დამხვდა შენი გაზაფხული ფაფარაყრილი
და ეს ხომ ნიშნავს განახლებას, ძალთა მატებას!
ისევე როგორც დიდი შუქი, დიდი აპრილი
ასი წლის წინათ ამომავალ მზის დაბადებას!

ს ა რ ჩ ე ვ ი

ლირიკა

საქართველოსკენ იჩქარის გემი	8
ეს რა დიდებულ დღეს დავესწარი	9
ლაზური ლექსი	11
შავი ზღვის პირად სახლი ავაგე	12
ქველი წყარი	14
ჩხალთა, წებელდა	14
მთების მწვანე კალთა	15
დილაჲ, ო, დილაჲ!	15
ენგური	16
ქალაქის თეთრი ფურცელი	17
ვისაც ლურჯა ცხენი უყვარს	18
ათონი დღისით	19
ათონი ღამით	20
აიას ერთი დღე და აიას ერთი ღამე	21
*** (ო, რა საოცრად, რა საოცრად სდუმან ლანდები)	21
აფსაზური გაზაფხული	22
ქვა	23
ფრესკა	23
უცნობი მხატვრის დღე და სოფელი	24
მუხა — ბერდი	26
მტკვრის მარჯვენა ფრთიდან გავცქერი თბილისს	28
ხეები ღამით	29
ზოდი, მკითხველო, ჩამჭიდე ხელი!	29
მტკვრის გაღმა-გამოღმა	30
ფრთიანი სიტყვა	32
ქართული კოშკები	33
საბავშვო ბაღის პატარები ბაგრატიის ტაძრის ნანგრევებთან	34
ჩემო სიცოცხლე, ჩემო იმედო	35
ეუმღეროთ თბილისს!	38
სახელად პქვია გემს „საქართველო“	40
საახალწლო	43
სალამოები	45
მთვარე, ვარსკვლავები და ავთანდილი	46

ჩემს ბაღ-ვენახში

გაზაფხულის დღეა, გაზაფხული მოდის!	50
ზღვის ტალღა	52

ხმაბაღალი ფიქრები	53
ისევ ფიქრები	55
ჩემს ბაღში	57
*** (გაზაფხულს ისევ ხვდება ზღვისპირად...)	58
*** (მზემ დამადევნა ლანდი წუმწუმად)	59
*** (როგორ იცვალა ფერი სოფელმა)	59
მე და ჩემი დილა	60
სხვაა ლირიკა და სხვაა ეპოსი	62
ვეწვიოთ მთებზე გადმომდგარ ოდებს	64
*** (სათიბივით მინდორ- მინდორ)	65
ჩერა	65
ბელობა	66
ზაფხული	66
კოდორს	67
დიოსკურია	69
შავი ზღვა	70
ლამე ზღვისპირად	71
*** (ისე პატარა არის ეს წიტი)	72
მღერის წუთივით პატარა წიტი	73
შემოდგომა	75
ღვინობისთვეა	76
ღვინობისთვის ღამე	76
ვაზი და თუთა	77
როცა უკვე მოილევა რთველი	78
ციცქა *	79
ტიციანი და პოლო	81
ეტლი გზაზე	82
ზაფხული, ცხრაასოცდაცხრა წელი	83
უშანგი ჩხეიძეს	85
თეატრი	86
უცხო ქალაქში	87
აკაკი	88
აღტაცება	89
მაგონდება განთიადი	90
კავკასიის მთებში	90
ცხრა ძმა — არსენა	92
სოღანლული	93
ტარას შევჩენკო	94
მანდორ პეტეფის წიგნი ქართულად	95
რასულსა და აბდურახმანს	97
დარიალი	100
ტყის სიმღერა	101
ძველ ეზოში	102
ვიქტორ გაბესკირიას	104
სიმღერა	105
გზა	106
დოღსა და ღუღუგს	107
უსიმღერო საღამო	108

ჩრდილოეთიდან საჩხრეით	109
ისე, ვით აღრე..	110
ქართველო ქალო	111
შავი ვარდი	112
*** (წყაროსთეალს ცრემლის კვალიც აწნია)	113
ძველი სიმღერა	113
წყურვილი	114
*** (ამ ზღვისყურ თვალებს)	114
შორი ხომალდი, თოლია, ზღვა	115
*** (ჩემი პატარა იმედი)	116
*** (როცა შენს ცრემლებმორეულ თვალს)	116
თოვლი მოსულა	116
ვარსკვლავები ზღვის ფსკერზე	117
გაიხსენე ისევ, სიყმაწვილე ჩემო	118
*** (ზღვაში რომ გავალ)	118
*** (ზღვა ჩვენი ცურვის კვალს არ ინახავს)	119

მხოლოდ ნოქალები

მუშა-კაცს, ვენახს, დარსა და ავდარს	122
კოლხური ნოქელა	126
ჩემი ბალ-ვენახის ვიშკარი	135
აფხაზური სიმღერა	137
ოჯალემის შავ-შავ თვალებს	141
დაისი	142
ყორანი	149
ვაჟა სახალხო დღესასწაულზე	153
ბამა	160
დედულეთი	170
მე კვლავაც მხოლოდ სიცოცხლის მჯერა	176

მედიანადი (პოემა)

წარწერა მედიანადის პირველ ფურცელზე	184
მედიანადი (პოემა)	185

ფიქრი გზადაზა

დილაჲ, ო, დილაჲ...	218
მსურს ყველგან ვიყო	219
დუმილი	220
ცადამართული ანძები ღამით	222
უცნობი ჯარისკაცის შინ დაბრუნება	223
მხარზე ხელს დავეკრავ იერაბს	224
მე ვარ ერთგული! ამ წუთის, ამ წლის!	226
მტკვრისპირად ჩემი და რევაზ ლალიძის გასაუბრება	227
სიმღერა	227
დედოფლის მაყრიონი ახალქალაქის გზაზე	229
განმეორება რადიოტალღის	231
მტკვრის ამ ზიდიდან ლესელიძემდის	232

მუხრანის ველი	234
ამ სოფელს უნდა ბერმუხა ერქვას!	235
ცეცხლის გამძლეა მიწა, ქეთევან!	236
მინდურის ყვავილები ქარხნის ეზოში	238
რიონის ველი	240
სოფლის დილა	241
გულღია საუბარი უცხოელ ტურისტთან, სოფელ-სოფელ	224
ფიქრი. ღამე. სოფელი ხეთა	246
ერის წყალი და ბერმუხა	248
ჩქარა!	249
პეი, ენგურო და ერის წყალს	250
პიმინი ენგურს	251
ბუბა-ქაქუნელა	252
სახელი	253
მჭერმეტყველია დუმილი მხოლოდ	254
ჩვენი ბუხრის წარწერა	255
ჩვენს მესვეურებს და ჩვენს ვაჟაკებს	255
მეც ვეტყვი ჩემს დროს, ჩემს საუკუნეს	257
ლიკანი, დასვენების და ფიქრის დღე	258
იმით, ვინც ლექსი აითვალწუნეს	261
ვარსკვლავები	263
ჩვენი დღეც დადგა	265
დღესასწაული	266
ბნელს გაეჭვრეტ, გივი კიმერიძე ვარ	267
აქ აღიმართება მაიაკოვსკი	269
ჩანაწერი	270
გიორგი საბაშვილს	270
იანეთი	272
ვარსკვლავები	273
ხედება თბილისი ილიას დღეებს	277
ასი წლის კაცი	278
ვარსკვლავები	281
ქედა	283
ვარსკვლავები	284
ცოცხალი სიტყვა	285
ივლისი, წყნეთი გიორგი ლეონიძე	287
მე და მოქანდაკე ნიკო კანდელაკი	288
ვარსკვლავები	290
ეს არის ლექსი ვარსკვლავთა	291
სიმღერა	292
ტკბილი სიტყვა და სიმღერა მომენატრა	293
უკანასკნელი ხიდი მტკვარზე	294
ლენქორანი	295
აღმოსავლეთი	296
ყივჩალები	299
ვეფხვი	300
ხმა ციდან ცამდე	301
აქ ჩემს თაობას მოაქვს დროშები	303

ჩემი ერთი დღის ქრონიკა	304
მოსკოვი, ქეის ზიდი. ნ. ს. ტიხონოვს	308
აპა, აქ ჩემი ნაბიჯიც გაისმის	309
მივიწყებული დღის გახსენება	310
სამრეკლოები	311
ასი ფანჯარა — ასი ლამეა	312
სიზმარი. გოლგა. იაროსლავი	313
ვოლგის ნაპირი	315
საუკუნეთა სიმაღლიდან	315

ათი საათი პარიზის ღროით

ვარდ-ყვავილები	318
გზადაგზა	318
პარიზი. ვან-გოგის გამოფენა	319
პარიზი ასლა ხელთა ჰყავთ მხატვრებს	321
*** ძველ ნაცნობივით დამხვდა გოგონი	322
მონმარტრზე	323
კალამბურები	324
სენა	324
ავინიონი. არლი. გზადაგზა	325
არლი. შუადღე	326
ლაურა	327
საკვირველება	328
უცნობი კალი	329
მარსელი ღამით	331
მარსელივსა. მარსელი	333
მხატვარი ფელიქს ვარლამიშვილი	334
დედ-მამის ძველი ფოტოსურათი გარდახვეწილთა ოჯახში	335
პარიზი. აკაკის გახსენება	337
O, maman!	339
იის კონა	340
მოგონება	341
ზღვა და ცის-კიდე დათოვლილი	343
ფიქრები (პოემა)	346

Каладзе Карло Ражденович
Избранные произведения в двух томах

том II

(На грузинском языке)

Издательство «Мерани», Руставели 42
Тбилиси 1982

რედაქტორი ც. ქაროსანიძე
მხატვარი ლ. ცუცქერიძე
პორტრეტი გ. კალაძის
მხატვ. რედაქტორი სპ. ცინცაძე
ტექნორედაქტორი თ. მამფორია
კორექტორები ნ. ლომაძე, ე. ჩიკაშუა, ნ. ლოლაძე
გამომშვები ნ. ხავთასი

სბ—1014

ჩაბარდა წარმოებას 20.10.81 წ. სელმოწერილია დასაბეჭდად 5.03.82 წ.
უე 00358. ფორმატი 70×90¹/₁₆. საბეჭდი ქაღალდი № 1. გარნიტურა
ივერია. ბეჭდვა მაღალი. პირობითი ნაბეჭდი ფურცელი 28,37. სააღ-
რიცხო-საგამომცემლო ფურცელი 17,48. ტირაჟი 10.000 ეგზ.
მეკვეთა № 2557. ფასი 2 მან. 40 კაპ.

გამომცემლობა „მერანი“, რუსთაველის 42
თბილისი. 1982.

საქართველოს სსრ გამომცემლობათა, პოლიგრაფიისა და წიგნის
ვაჭრობის საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტის თბილისის ი. ჭავჭავაძე-
ძის სახ. წიგნის ფაბრიკა, მეგობრობის გამზირი № 7.

Тбилисская книжная фабрика им. И. Чавчавадзе, Государст-
венного комитета Грузинской ССР по делам издательств, по-
лиграфии и книжной торговли, пр. Дружбы 7.